

Programmabegroting 2023

Colofon

Uitgever: gemeente Middelburg

Versie november 2022

Redactie: gemeente Middelburg

Eindredactie: gemeente Middelburg

Fotografie: gemeente Middelburg

Vormgeving: gemeente Middelburg

Productie: gemeente Middelburg

Inhoudsopgave

4	Inleiding		
13	Programma's		
13	<i>Bestuur en Ondersteuning</i>		
28	<i>Veiligheid</i>		
36	<i>Verkeer, vervoer en waterstaat</i>		
44	<i>Economie</i>		
48	<i>Onderwijs</i>		
53	<i>Sport, cultuur en recreatie</i>		
61	<i>Sociaal Domein</i>		
67	<i>Wat mag het kosten?</i>		
70	<i>Volksgezondheid en milieu</i>		
82	<i>Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing</i>		
89	Paragrafen		
90	<i>Weerstandsvermogen en Risicobeheersing</i>		
101	<i>Lokale lasten</i>		
109	<i>Onderhoud kapitaalgoederen</i>		
119	<i>Financiering</i>		
122	<i>Bedrijfsvoering</i>		
129	<i>Verbonden partijen</i>		
142	<i>Grondbeleid</i>		
148	Begroting		
149	<i>Overzicht baten en lasten</i>		
152	<i>Toelichting financiële positie</i>		
154	<i>Balans per 31 december</i>		
156	<i>Overzicht reserves en voorzieningen</i>		
158	<i>Berekende EMU-saldo</i>		
159	Overige		
160	<i>Vervangingsinvesteringen</i>		
161	<i>Incidentele baten en lasten</i>		
164	<i>Structurele toevoeging en onttrekking aan de reserves</i>		

Inleiding

Voor u ligt het eerste begrotingsvoorstel 2023 van het Middelburgse college dat in mei 2022 aantrad. Het voorstel omvat ook een doorkijk naar de jaren 2024-2026.

Het door de raadsfracties van GroenLinks/PvdA, LPM, D66 en ChristenUnie gepresenteerde coalitieprogramma kreeg als titel mee 'Een frisse wind'. De startpositie van het college kan - in financieel opzicht althans - rekenen op een flinke wind in de rug. Dit is vooral te danken aan een structureel hogere uitkering uit het Gemeentefonds die de gemeente Middelburg de komende jaren tegemoet kan zien. Ook hebben de maatregelen uit het Financieel Herstelplan 2020-2024 ervoor gezorgd dat eerdere tekorten zijn weggewerkt en dat er weer sprake is van duurzaam en reëel begrotingsevenwicht.

Wij staan voor een grote verbouwing in Middelburg. Denk aan de woningbouwopgave en de energietransitie. Het energiezuiniger maken van onze bebouwde omgeving is met de sterk oplopende energieprijzen vanwege de oorlog in Oekraïne wellicht zelfs actueler dan ooit tevoren. Dat geldt ook voor de opgave rondom de klimaatadaptatie. De wateroverlast die onze gemeente trof in september 2022 onderstreept de urgentie. De huidige energieprijzen hebben ook laten zien dat de overheid een belangrijke rol heeft om de bestaanszekerheid te garanderen voor iedereen in de samenleving. Juist voor diegenen die, om welke reden dan ook, daartoe zelf niet helemaal in staat zijn.

Wij investeren dan ook fors in het sociale domein. Naast bovenstaande reserveren wij geld voor preventie, kwaliteit, het toegankelijker maken van zorg voor inwoners met een hulpvraag en voor het verkorten van wachtlijsten. Bijzondere aandacht is er voor ondersteuning van jeugd, ook in samenwerking met het onderwijs. Onze vierde bijzondere opgave is het goed organiseren van betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving en bij de gemeente: participatie. Een zeer belangrijke uitdaging, mede gezien het opkomstpercentage bij de laatste verkiezingen, de nieuwe Omgevingswet, initiatieven van inwoners, het draagvlak van besluiten en het bereiken van 'het stille midden'.

Dankzij de sterk verbeterde financiële positie kan de gemeente Middelburg deze opgaven daadwerkelijk oppakken de komende jaren. Dat zal alleen niet vanzelf gaan. Daarom stelt het college de gemeenteraad in de programmabegroting voor vooral te

investeren in deze vier grote opgaven, benoemd door alle politieke partijen in de gemeenteraad: het sociaal domein, de woonopgave, participatie en de energietransitie en klimaatadaptatie.

Zo stelt het college voor om meer geld vrij te maken voor bestaanszekerheid. Het gaat om een bedrag dat afloopt van € 1 miljoen in 2023 tot € 300.000 in 2026. Bij elkaar opgeteld gaat het om een bedrag van € 2,4 miljoen. Het aflopende karakter is gebaseerd op de urgentie die nu vooral wordt gevoeld rondom de sterk oplopende energieprijzen. Het college hoopt en verwacht dat deze urgentie door ontwikkelingen om ons heen en maatregelen van de Rijksoverheid later in deze bestuursperiode zal afnemen.

Een nieuwe ontwikkeling is een toenemende instroom van asielzoekers en Oekraïense ontheemden. Ook Middelburg draagt zijn steentje bij aan hun opvang. Wij zetten onder meer een eigen projectorganisatie op, om de opvang structureel goed te kunnen begeleiden. Dat doen wij nu met eigen geld, met de verwachting dat het Rijk hierin uiteindelijk zijn verantwoordelijkheid neemt. Ook voor goede integratie van statushouders maken wij extra geld vrij.

Wensen zoals de aanleg van de rondweg rond Arnemuiden, het herstructureren van bedrijventerreinen en de realisatie van nieuwe parkeerhubs rondom de binnenstad, zullen de komende jaren om grote investeringen vragen. Voor veel van deze investeringen zullen we als gemeente de samenwerking zoeken met bijvoorbeeld Provincie Zeeland. Ook kijken we nadrukkelijk naar mogelijkheden om andere geldstromen aan te trekken, bijvoorbeeld via subsidies van de Europese Unie of geld van het Rijk via de nog te sluiten Woondeal. De ervaring leert dat andere partners best geld willen verstrekken, maar dat zij dat alleen doen via de zogenoemde cofinanciering. Dat houdt in dat gemeenten in zo'n geval ook direct een bepaald bedrag op tafel moeten leggen.

Het gaat daarbij al snel om grote bedragen. Denk daarbij aan een paar miljoen voor de realisatie van een binnenstedelijke woonlocatie bijvoorbeeld. Dat soort bedragen heeft de gemeente Middelburg niet op de plank liggen. Daardoor bestaat het risico dat wanneer zo'n opgave zich voordoet, de financiële middelen voor cofinanciering simpelweg ontbreken.

Daarom stelt het college voor structureel geld opzij te zetten voor een eigen Middelburgs Investeringsfonds. In de meerjarenbegroting wordt rekening gehouden met een bedrag aan structurele kapitaallasten van € 500.000 in 2023 oplopend tot € 2 miljoen in 2026. Met dit geld kan een investeringsbedrag ter waarde van circa € 45 miljoen worden aangetrokken. Dit geld is bedoeld om de grote opgaven te kunnen oppakken zoals die in de Middelburgse Omgevingsvisie 2050 worden benoemd.

Over de exacte invulling en wijze van besturen van het Middelburgs Investeringsfonds volgt in de loop van 2023 een voorstel richting de raad. Dat hiervoor in de gemeentelijke begroting structureel geld moet worden vrijgemaakt, is nu al duidelijk.

De sterk oplopende inflatie en de voortdurende oorlog in Oekraïne maken dat veel zaken nu veel minder zeker zijn dan wellicht in voorgaande jaren het geval was. Dat is de reden dat het college terughoudend is met het bestemmen van alle toekomstige middelen uit het Gemeentefonds. Voor de jaren 2024 en 2025 ziet u daarom dat nog veel eenmalig geld beschikbaar is vanwege onzekerheden. Dat is een bewuste keuze. Door nu niet alle vrije ruimte op voorhand in te vullen, houden we ruimte om eventuele tegenvallers op te vangen. Daarnaast kan het college niet alles tegelijk oppakken. Afgelopen jaren is er (fors) geld overgehouden omdat we onvoldoende uitvoeringskracht hadden. Na jaren bezuinigen moet worden geïnvesteerd om de ambities te kunnen verwezenlijken.

Financiële positie

Het financiële beeld is de afgelopen periode sterk verbeterd. Deze kentering is in de vorige raads- en collegeperiode in gang gezet met vaststelling en realisatie van de besluiten uit het Financieel Herstelplan 2020-2024. Daarnaast laat de algemene uitkering voor de jaren tot en met 2025 een sterke groei zien. Dit zorgt voor een goede startpositie voor de begroting voor 2023 en volgende jaren. Weliswaar is er sprake van een aantal risico's en onzekerheden, maar daar houdt ons college rekening mee door niet jaarlijks de volledige financiële ruimte in te vullen. Op die manier blijft er ruimte over om bijv. de gevolgen van hogere inflatie op te vangen. Daarmee kiezen wij voor een voorzichtig financieel beleid.

De gemeente dient te beschikken over een structureel sluitende begroting. Dat is een wettelijke verplichting. De begroting is dan materieel en reëel in evenwicht. Middelburg voldoet aan deze verplichting. Kijkend naar het financieel beeld zien we in alle jaren een (fors) positief saldo. Naast deze positieve saldi, is er ook sprake van een robuuste weerstandspositie. De prognose van de weerstandsratio ontwikkelt zich bijzonder gunstig.

Opstellen van de begroting 2023 en meerjarenraming 2024 - 2026

In het voorjaar heeft het college uw raad er van in kennis gesteld dat er geen aparte Kadernota aangeboden zou worden. Daarmee is het keuze- en afwegingsproces rond de invulling van de financiële ruimte verschoven naar de voorbereidingen rond het opstellen van de begroting voor de periode 2023-2026.

Vlak voor het zomerreces heeft het college, in de raadsconsultatie van 6 juli 2022, de raad mondeling geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire. Daarbij is tevens een prognose gegeven van de financiële ruimte voor de komende jaren.

Na de raadsconsultatie is het college gestart met de voorbereiding voor de begroting zoals die nu wordt aangeboden. Daarin doen wij voorstellen voor invulling van de financiële ruimte voor de komende jaren. De raadsbreed gedeelde opgaven 'wonen', 'energietransitie en klimaatadaptatie', 'sociaal domein' en 'burgerparticipatie' en de andere doelstellingen uit het coalitieakkoord "Een frisse wind", vormen daarvan een belangrijk onderdeel, waarbij er ook aandacht is voor andere wenselijke en noodzakelijke ontwikkelingen. Zo geven wij onder meer invulling aan het geamendeerde raadsbesluit van 30 september 2020 (Financieel Herstelplan 2020-2024), uitvoering aan het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs en de verduurzaming van de gemeentelijke panden. Ook stellen wij voor de gemeentelijke organisatie op onderdelen uit te breiden om, ondanks de toegenomen werkdruk, de gemeentelijke taken te kunnen blijven uitvoeren met de inzet en kwaliteit die de inwoners van Middelburg van de gemeente mogen verwachten.

Onze voorstellen leiden tot het volgende financieel beeld voor de komende jaren:

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldi volgens de vastgestelde begroting 2022-2025	220	335	227	144
<i>Mutaties:</i>				
Mutaties Autonome ontwikkelingen ¹	1.256	551	953	1.262
Dividend GBE Aqua ²	0	0	497	595
Schrappen stelpost structurele risico's ³	811	811	811	811
Gevolgen Meicirculaire gemeentefonds: ⁴	8.077	14.374	18.708	11.582
Hogere lasten door hogere inflatiepercentage (meicirculaire 2022) ⁵	-982	-2.032	-3.045	-3.783
Saldo	9.382	14.039	18.151	10.611
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026	-6.797	-7.420	-7.213	-9.833
Amendement 4.a.1 afschaffen hondenbelasting (raadsbesluit 9 november 2022)	-239	-247	-256	-263
Amendement 4.a.8 mantelzorgwaardering (raadsbesluit 9 november 2022)	-53	-53	-53	-53
Amendement 4.a.11 jeugdcentrabudget (raadsbesluit 9 november 2022)	-22	0	0	0
Mutaties begroting bestaand beleid	-206	-387	-65	-442
Saldo (na invulling)	2.066	5.932	10.564	19
Lasten	-191.736	-196.125	-198.049	-202.984
Baten	193.823	202.056	208.613	203.003
Saldo	2.087	5.931	10.564	19

1 Aanpassingen ramingen aan de verwachte inflatie, actualisatie rente, effecten uit jaarrekening/bestuursrapportages, septembercirculaire etc .

2 Dividend wordt tot en met 2024 toegevoegd aan de algemene reserve (Financieel Herstelplan 2020-2024). Vanaf 2025 kan dit als reguliere inkomst voor de begroting worden meegenomen

3 Deze stelpost was in de begroting opgenomen voor het opvangen van risico's voortkomend uit de herverdeling gemeentefonds. Nu deze herverdeling is doorgevoerd en voor Middelburg positief uitpakt, kan deze stelpost vervallen.

4 Een hogere algemene uitkering als gevolg van herverdeling van het gemeentefonds, een groei van de algemene uitkering doordat het Rijk meer uitgeeft, het schrappen van de opschalingskorting en overige mutaties

5 De stijging van de algemene uitkering is mede het gevolg van oplopende inflatie. Het is verstandig om hiermee in de uitgavenraming in de gemeentebegroting ook met een hogere inflatieontwikkeling rekening te houden

Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026

In onderstaande tabel ziet u hoe de inzet van de beschikbare middelen verdeeld is over de programma's van de begroting.

Verderop in deze begroting ziet u dat bij de programma's een specificatie en toelichting van de nieuwe posten is opgenomen.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Inulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026 (incl. aangenomen amendementen)				
0 Bestuur en ondersteuning	-1.035	-1.446	-1.467	-1.446
1 Veiligheid	-30	-30	-30	-30
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-329	-281	-191	-166
3 Economie	-10	-110	-10	-10
4 Onderwijs	-47	-403	-216	-2.540
5 Sport, cultuur en recreatie	-955	-1.017	-1.035	-1.035
6 Sociaal domein	-3.525	-2.753	-2.393	-2.243
7 Volksgezondheid en milieu	-105	-105	-105	-105
8 Volkshuisvesting, RO en sted vern	-1.075	-1.575	-2.075	-2.575
Saldo	-7.110	-7.720	-7.522	-10.150

Een aantal onderdelen wordt hieronder nader toegelicht.

Raadsbesluit 30 september 2020 (Financieel herstelplan 2020-2024)

Op 30 september 2020 heeft de raad het Financieel Herstelplan 2020-2024 geamendeerd vastgesteld. Onderdeel (punt 9) van dit amendement was om "indien er extra middelen beschikbaar komen deze aan te wenden voor het realiseren van lastenverlaging voor onze inwoners in de vorm van achtereenvolgens:

- Niet toepassen van indexatie van de OZB-belasting en/of verlaging van de OZB-belasting;
- Toepassing van inflatiecorrectie op subsidies;
- Sociaal domein"

Indexatie van de OZB-belasting

We stellen voor de tarieven OZB voor 2023 niet te indexeren en hierin de nullijn te hanteren.

Inflatiecorrectie op subsidies

We stellen voor om vanaf 2023 wel weer een inflatiecorrectie (2,95%) voor subsidies op te nemen. Hiermee geven wij uitvoering aan genoemd raadsbesluit en worden de maatschappelijke organisaties enigszins tegemoet gekomen aan de gestegen kostenontwikkeling.

Sociaal domein (actieplan en resterende taakstelling Jeugd)

De derde component van het raadsbesluit van 30 september betreft het Sociaal Domein. In het raadsbesluit is echter niet verder aangegeven welke aanpassingen uw raad daarbij voor ogen had. Ons college wil met het Sociaal Domein inzetten op preventie,

toegankelijker Middelburg, menselijke maat en vertrouwen in de inwoners. Hiervoor komen extra middelen beschikbaar. We beschouwen het actieplan Sociaal Domein als afgerond waarbij we de voortgang weer via de reguliere rapportage momenten aan de raad terugkoppelen. Inhoudelijk verwijzen wij u naar hetgeen hierover in het programma Sociaal Domein is opgenomen.

Een belangrijk onderdeel van het Financieel Herstelplan 2020-2024 is het Actieplan Sociaal Domein met als financiële doelstelling het verschil tussen de uitgaven Sociaal Domein en de voor die taak ontvangen rijksbijdrage met een bedrag van € 7 miljoen terug te dringen. Het realiseren van die doelstelling is voor de onderdelen WMO en taken Orionis volgens planning verlopen. Door verschillende oorzaken lukt het niet de kosten Jeugdzorg te verlagen. Voor dat onderdeel resteert een financiële taakstelling van ca. € 1,9 miljoen.

Het Rijk erkent de financiële problematiek rond de kosten Jeugdzorg. Daarom heeft het Rijk ook voor 2023 een incidentele extra bijdrage toegezegd. Daarnaast gaat het kabinet met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda moet bestaan uit een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Bij het afsluiten van de Hervormingsagenda neemt het kabinet ook een besluit over de extra middelen die voor 2024 en verder aan de gemeenten beschikbaar gesteld worden.

In afwachting van een definitief besluit over de hoogte van de extra bijdrage, stellen wij voor om de voor 2023 te ontvangen eenmalige middelen in te zetten om de resterende taakstelling Jeugd tot

medio 2025 in te vullen. Verder hebben Rijk, VNG en Provinciale toezichthouders afgesproken dat de gemeenten voor de begrotingsjaren 2024 en verder wel een stelpost mogen opnemen voor de mogelijke structurele verhoging van de rijksbijdrage. Ons college vertrouwt erop dat het Rijk ook voor de lange termijn structurele middelen zal toekennen en gezamenlijk met de gemeenten de hervorming van de Jeugdzorg in zal zetten. Daarom vindt ons college het verantwoord om de nog resterende taakstelling Jeugd te laten vervallen. Er blijft een geringe kans dat het Rijk niet of onvoldoende met extra geld over de brug zal komen. Op dat moment beraadt ons college zich hoe dit concernbreed (dus niet enkel binnen het Sociale Domein) opgelost kan worden en zullen wij indien nodig een voorstel doen.

Inflatiecorrectie en overige belastingen en tarieven

De sterk opgelopen inflatie is bijna dagelijks reden voor berichten in het nieuws. Vooral de stijging van de prijzen van energie is een tot nu toe onbekend fenomeen. Ook de uitgaven van de gemeente staat door de inflatieontwikkeling onder druk, met hetzelfde budget kan minder worden gedaan. Wij houden in de budgetten rekening met een stijging van de kosten. Daarbij hanteren we de prognoses zoals die zijn gepubliceerd door het Centraal Planbureau. Volgens die prognose moet rekening gehouden worden met een kostenstijging van gemiddeld 2,95%.

Op een aantal specifieke uitgavenbudgetten houden we rekening met een hoger inflatiecijfer, bijv. voor energie 65% en voor brandstof 8% in 2023 en 6% in 2024).

Eenmalige overschotten

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel vertoont de begroting jaarlijks een positief saldo. Het college stelt u voor om deze begrotingsruimte op voorhand onbenut te laten en heeft daarvoor een aantal argumenten. Voor de korte termijn wijzen wij op de gevolgen van de inflatieontwikkeling en het risico van nog verder stijgende rente. Verder staan we in de toekomst nog voor grote opgaven die voortkomen uit de Omgevingsvisie, de Woonvisie, de Energietransitie en de Klimaatadaptatie. Weliswaar zetten wij voor het realiseren van deze opgaven in op een Investeringsfonds, maar omdat de omvang en benodigde financiële inzet vanuit de gemeente nog onduidelijk is, moet mogelijk een beroep gedaan worden op aanvullende middelen.

Reserveren € 7,5 miljoen restauratie stadhuis

Zoals bekend wordt momenteel onderzoek gedaan naar de staat van onderhoud van de stadhuisgevel en de noodzaak tot restauratie. Een plan daarvoor is in voorbereiding. Op dit moment is nog onduidelijk welke kosten restauratie met zich mee zal brengen. Wel is de verwachting dat dit een substantieel bedrag zal zijn. In afwachting van een plan van aanpak en de mogelijke toekenning van monumentensubsidie, stellen wij uw raad voor om binnen de algemene reserve een bedrag van € 7,5 miljoen te reserveren voor de investering t.b.v. de restauratie stadhuisgevel.

Ontwikkeling financiële kengetallen

In het BBV worden nog meerdere kengetallen voorgeschreven om op te nemen in de begroting om een zo volledig mogelijk beeld te geven van de financiële positie van de gemeente. De financiële kengetallen laten in vergelijking met enkele jaren geleden een sterk verbeterd beeld zien. Wel moeten deze financiële kengetallen altijd in samenhang worden gezien. Voor een overzicht en verdere uitleg van de kengetallen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen

Algemene uitkering

Meer dan de helft van de inkomsten van de gemeente komen van het Rijk via specifieke uitkeringen en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Drie keer per jaar actualiseert het Rijk de gemeentefondsuitkeringen die we ontvangen en communiceert dit via zogeheten circulaire. De in mei 2022 ontvangen circulaire is verwerkt in deze begroting. Uit die circulaire volgde een hoger dan verwacht positief beeld voor de jaren 2023 tot en met 2025. Dit heeft twee hoofdoorzaken. Het Rijk trok meer geld uit voor Defensie vanwege de oorlog in Oekraïne en verhoogde het wettelijk minimumloon en de AOW. De uitkering die gemeenten uit het gemeentefonds ontvangen gaat hand in hand met de uitgaven van het Rijk. Als het Rijk meer uitgeeft, ontvangen gemeenten ook meer. Daarnaast zit er in de meicirculaire ook een compensatie voor de inflatie. Gebaseerd op de inflatiecijfers uit het voorjaar van 2022 ontvangen we op deze wijze extra middelen uit het gemeentefonds, middelen die ons in staat stellen de uitgavenramingen in onze begroting aan te passen aan de hogere inflatieverwachting voor 2023.

Ook na 2025 blijft het beeld positief, maar wel aanzienlijk minder. Vanaf 2026 is er voor gemeenten sprake van een financiële achteruitgang omdat de algemene uitkering uit het gemeentefonds drastisch terugvalt. Waar de algemene uitkering

normaal gesproken jaar op jaar groeit, is deze voor 2026 en verder vastgeklit op een vast bedrag. Hierdoor vallen de jaar-op-jaarontwikkelingen weg en valt de algemene uitkering die we vanaf 2026 van het Rijk ontvangen met bijna € 7 miljoen terug. Ondanks deze terugval, blijven er nog voldoende middelen beschikbaar om de opgaven uit het coalitieakkoord structureel uit te voeren. Het is mogelijk gebleken een structureel sluitende begroting aan te bieden.

Het is de bedoeling dat er vanaf 2026 een nieuwe financieringssysteem komt voor de gemeenten, maar hoe dat vorm gaat krijgen is nog niet duidelijk.

In de aanloop naar de nieuwe systematiek is in de septembercircular 2022 opgenomen dat gemeenten voor 2026 eenmalig bijna één miljard extra krijgen. Voor Middelburg betreft dat ongeveer € 2,7 miljoen. Dit bedrag en de andere effecten van de septembercircular zijn nog niet in de begroting verwerkt.

Ontwikkeling woonlasten

Tot de woonlasten rekenen wij:

- *De afvalstoffenheffing*
De tarieven Afvalstoffenheffing bestaan uit een vast en variabel tarief. Het vaste tarief daalt in 2023, de variabele tarieven blijven gehandhaafd op het niveau van 2022.
- *De onroerendezaakbelastingen*
Zoals beschreven worden de tarieven Onroerendezaakbelastingen voor 2023 niet verhoogd. Het effect van de stijging van de totale WOZ-waarde wordt gecompenseerd door een verlaging van de tarieven. Daarmee blijft de belastingdruk voor een woning met gemiddelde waardeontwikkeling gelijk.

- *De rioolheffing*

Wij stellen voor alleen de rioolheffing voor 2023 te verhogen en wel met 3,95%. Dit is overeenkomstig het door de gemeenteraad vastgestelde Stedelijk Waterprogramma

Gemiddeld is er voor zowel een huiseigenaar als een huurder sprake van een lichte daling van de woonlasten. In individuele gevallen kan dat echter anders zijn. Bijvoorbeeld doordat de waardeontwikkeling van een pand afwijkt van het gemiddelde of dat er een wijziging optreedt in de aanbiedfrequentie van afvalcontainer of het gebruik van een ondergrondse container. Een overzicht van de tarieven van alle heffingen, alsmede een grafische voorstelling van de woonlasten is terug te vinden in de paragraaf Lokale lasten.

Afsluiting

Afgelopen jaren heeft de gemeente veel creativiteit ingezet om met beperkte middelen haar wettelijke taken uit te voeren. Nu de herijking van het gemeentefonds gunstig uitpakt voor Middelburg en het Financieel Herstelplan leidt tot het beoogde resultaat, krijgen we weer financiële slagkracht om in te zetten ten bate van onze inwoners, organisaties en bedrijven. Ons college kijkt er naar uit om samen met uw raad hier met veel enthousiasme aan te werken.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Rutger Schonis
wethouder Financiën Gemeente Middelburg

Leeswijzer

Begroting

In deze begroting zijn de beleidskeuzes vertaald in concrete prestaties in 2023 en verder per programma. Om deze prestaties te kunnen leveren, stelt de gemeenteraad budget ter beschikking. De programmabegroting geeft daarmee antwoord op de vragen:

- Wat wil de gemeente bereiken?
- Wat gaat de gemeente daarvoor doen?
- Wat mag dat kosten?

In verband met de voorziene invoering van de Omgevingswet met ingang van 2023 is de benaming van het programma 'Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing' aangepast naar 'Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing'

Speerpunten

In de programma's wordt onder het hoofdstuk 'wat gaan we daarvoor doen' ingegaan op een aantal specifieke onderwerpen, waaronder de zogenaamde speerpunten. Speerpunten zijn door de raad gekozen activiteiten, waaraan extra aandacht besteed wordt. Er is overigens een grote diversiteit aan type speerpunten en daarom zijn de speerpunten niet direct financieel vertaald in de begroting.

Strategische projecten

Onder de projecten die in deze begroting benoemd worden bevinden zich ook een aantal strategische projecten. Dit zijn projecten die de volgende drie kenmerken hebben:

- Het project heeft een hoge politieke importantie;
- Het project kent een hoog (politiek en/of financieel) risicoprofiel en vraagt om meer dan normale aandacht vanuit de politiek en vanuit control perspectief;
- Het project wordt via de vastgestelde projectstructuur (met politiek en ambtelijk opdrachtgeverschap) duidelijk herkenbaar aangestuurd.

De strategische projecten staan in de programma's vermeld waar ze thematisch toe behoren. Op dit moment is sprake van twee strategische projecten: de Omgevingswet en Klimaat en Energie.

Indeling begroting

De programmabegroting bestaat uit een beleidsbegroting bestaande uit programma's en paragrafen en een financiële begroting met een aantal bijlagen.

Programma's

De begroting is onderverdeeld in negen programma's. Per programma wordt weergegeven:

- Een inleidende tekst: waar draait het om in het programma.
- Een beleidskader: vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's.
- Wat willen we bereiken? Het beoogde maatschappelijke effect: wat de gemeente nastreeft.
- De doelstellingen van het programma: welke doelen kiest de gemeente om het effect te realiseren.
- Wat gaan we daarvoor doen? De doelstellingen worden uitgewerkt in de activiteiten die het komend jaar ingezet worden, nieuw zijn of politiek relevant.
- Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026: uitwerking van de punten uit het coalitieakkoord en ontwikkeling op de verschillende beleidsterreinen.
- Beleidsindicatoren, deze zijn wettelijk verplicht en maken de begroting inzichtelijker door een aantal indicatoren in de tijd te volgen en de gemeente te spiegelen aan landelijke ontwikkelingen op deze onderdelen.
- Wat mag het kosten? De baten en lasten van het programma.

Paragrafen

In de paragrafen wordt een nadere toelichting gegeven op zeven specifieke onderwerpen.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten met een toelichting
- de uiteenzetting van de financiële positie met een toelichting.

Overig

Ten slotte zijn drie bijlagen opgenomen in de begroting:

- Overzicht van de vervangingsinvesteringen met daarin opgenomen de door de gemeenteraad goed te keuren kredietaanvragen voor vervangingsinvesteringen
- Overzicht van de incidentele baten en lasten per programma
- Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Programma's

Bestuur en Ondersteuning

De gemeente stelt de burger centraal. Dit doen we door steeds onze dienstverlening te controleren en te verbeteren. We betrekken inwoners bij plannen en besluiten en geven ruimte voor initiatieven (burgerparticipatie). Ook zoeken we samenwerking met andere overheden en partijen in de regio.

Dit vraagt om blijvende investering, want de wereld om ons heen verandert. Participatie vindt plaats bij allerlei projecten,

samenwerkingsvormen binnen wijken en dorpen en bij alle onderwerpen van de toekomstige Omgevingswet. Raad en college kijken kritisch naar onze bestuurscultuur. Ontwikkelingen in regio, rijk en provincie vragen om steeds nieuwe vormen van samenwerking. Samenwerking moet de kwaliteit en efficiëntie van het gemeentebestuur ten goede komen en daarmee de dienstverlening aan onze inwoners verbeteren. Onze dienstverlening past zich aan deze en andere ontwikkelingen, waarvan digitalisering een heel belangrijke is, steeds aan.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030
- Communicatiebeleidsplan 2019
- Visie op dienstverlening 2017-2020
- 'Participeren: Doen en leren!' 2017

- Participatieverordening 2021
- Notitie verbonden partijen 2016

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het vergroten van de betrokkenheid bij de gemeente en het vertrouwen in het bestuur.

Doelstellingen

1. Het verrijken van plannen door inwoners en andere betrokkenen in een vroeg stadium te informeren en te betrekken: burgerparticipatie.
2. Ruimte geven aan en stimuleren van initiatieven in de samenleving die een bijdrage leveren aan onze maatschappelijke opgaven: overheidsparticipatie.
3. Betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving, gemeentelijke besluitvorming en maatschappelijke opgaven.
4. Een sterke sociale basis en gezamenlijk zinnigheid in buurten / wijken en dorpen.
5. Het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, gemeten aan de tevredenheid van de gebruiker.
6. Het vergroten van het vertrouwen bij de burgers in de gemeente. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente efficiënt en effectief omgaat met de financiën en dat de middelen op een rechtmatige manier worden ingezet.
7. Samenwerken ten behoeve van lokale en regionale uitdagingen en bijdragen aan de Zeeuwse opgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bestuurscultuur

College en raad willen samen een nieuwe weg inslaan op het gebied van bestuurscultuur. Luisteren naar anderen, samen zoeken en in keuzes duidelijk maken waarom we doen wat we doen. Dit is onze inzet in het contact met inwoners en met elkaar. In het komende jaar zetten wij daarom onder meer de proef voort met het voortijdig informeren over het collegestandpunt met betrekking tot aangeleverde moties en amendementen.

Wijkgericht werken en participatie

Binnen de gemeente Middelburg onderschieden we elf wijken en dorpen, ieder met een eigen identiteit. De meeste wijken en dorpen hebben een eigen wijkteam, dat gekoppeld is aan een wijkwethouder en een wijkmanager die werkt bij de gemeente. Bij actuele ontwikkelingen betrekken we de wijkteams actief. Speelt er iets in een wijk, dan meldt het wijkteam dit gemakkelijk bij de wijkmanager of wijkwethouder en vice versa.

In Middelburg leggen we de lat hoog op het gebied van participatie. We vinden het belangrijk dat inwoners op tijd worden betrokken bij onze plannen. Daarbij gaan wij ook op zoek naar het 'stille midden', inwoners die ook iets vinden, maar minder snel van zich laten horen. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat (groepen van) inwoners ruimte - en soms zelfs hulp - krijgen bij eigen initiatieven om hun leefomgeving mooier te maken. Een belangrijk gegeven is dat deze kanteling niet alleen vanuit de overheid wordt gestuurd. Ook vanuit de samenleving komt deze op gang. Steeds vaker kloppen inwoners aan bij de overheid met een initiatief. Daarbij wordt van de gemeente gevraagd om actief mee te denken naar mogelijkheden om hun initiatief te realiseren. Wellicht zelfs buiten de gebaande paden. Denk daarbij aan financiële middelen, ruimtelijke en wettelijke kaders. Dit vraagt om een overheidsorganisatie die daarop inspeelt en maatschappelijke initiatieven stimuleert en faciliteert.

Wijkgericht werken

Het wijkgericht werken staat breed in de belangstelling. De wijk of buurt wordt in het hele land herontdekt als schaal om opgaven in samenhang op te pakken. In Middelburg zien we dit terug in de versterking van de sociale basis als essentieel onderdeel van de transformatie van het sociaal domein.

Deze tendens vraagt om een doorontwikkeling van wijkgericht werken in Middelburg: integraal samenwerken met het doel de kansen en opgaven in een gebied samen met organisaties en bewoners op te pakken. Investeren in een integrale wijkaanpak geeft bewoners meer kracht voor het omzien naar elkaar en met elkaar bouwen aan een plezierige woonomgeving. Daarnaast kunnen we burgerkracht benutten om onze grote maatschappelijke opgaven samen te realiseren.

Proeftuin integrale wijkaanpak

In 2022 en 2023 geven wij al lerende in de praktijk richting aan het wijkgericht werken. In een integrale proeftuin gaan we samen met onze inwoners bouwen aan de wijk of het dorp. De proeftuin bestaat uit een toegewijd team met een koppeling tussen het fysieke en het sociale domein. We gaan concreet aan de slag met het opstellen van wijkanalyses en vertalen deze naar integrale wijkaanpakken en wijkvisies. Daarbij hebben we aandacht voor de rol van de wijkteams en dorpsverenigingen. We zien dit alles als opmaat naar de wijkdemocratie van de toekomst.

Wijknetwerken

Onze dorpen en wijken zijn gebundeld in zes wijknetwerken. Elk netwerk bestaat uit een clustering van wijken of dorpskernen, te weten:

Noord	Binnenstad	Arnhemuiden	Zuid/Oost	Zuid	West
<ul style="list-style-type: none"> • Sint Laurens • Klarenbeek / Veersepoort, Nieuw Middelburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnenstad 	<ul style="list-style-type: none"> • Arnhemuiden / Kleverskerke 	<ul style="list-style-type: none"> • Dauwendaele • Mortiere • Nieuw en Sint Joosland 	<ul style="list-style-type: none"> • Magistraatwijk • Reijersshove • Erasmuswijk 	<ul style="list-style-type: none"> • 't Zand / Stromenwijk / Rittenburg • Griffioen

Een wijknetwerk is een samenwerking tussen gemeente, partners en inwoners in de wijk. De wijknetwerken worden breed samengesteld met professionele partners zoals huisarts/POH, wijkverpleging, wijkpolitie, scholen, consultatiebureau, kinderopvang, woningcorporaties, geloofsgemeenschappen, welzijn en (school)maatschappelijk werk. Daarnaast zitten in het netwerk betrokken inwoners, wijkteams en partijen (bijv. een ondernemersvereniging) die de wijk goed kennen. De samenstelling van het wijknetwerk vraagt maatwerk. Deze is niet in iedere wijk hetzelfde. In een wijknetwerk is er mogelijkheid verdieping te hanteren op wijk- of dorpsniveau.

Leefbaar, veilig en met perspectief

Rode draad in die integrale wijkaanpak is vroegsignalering en preventie: de problemen vóór zijn. Wij zullen daarvoor enerzijds samen met inwoners investeren in de woonbaarheid, leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Bewoners kunnen elkaar anderzijds ook heel goed onderling steunen. Wij willen hen de mogelijkheid bieden om die steunstructuur te vormen en vast te houden. Voorzieningen waar men elkaar kan treffen en organisaties die adequate ondersteuning kunnen bieden zijn daarbij noodzakelijk. Het zijn plaatsen voor lief en leed en voor het bieden van perspectief. Voorbeelden van activiteiten ten behoeve van de leefbaarheid zijn Nederlandse les in de wijk, het voorkomen van schulden, de aanpak van schaarste en het stimuleren en faciliteren van nieuwe vormen van wonen en wooninitiatieven. Investeren in ontmoeten en samen doen geeft bewoners meer kracht voor het omzien naar elkaar en met elkaar bouwen aan een plezierige woonomgeving.

Kruisbestuiving leefbaarheid met woonbeleid en sociaal beleid

Leefbaarheid hangt onder andere samen met de woningvoorraad in een buurt of wijk. Door concentraties van kwetsbare inwoners

staat de leefbaarheid onder druk. Waar mogelijk brengen we meer diversiteit aan in de woningvoorraad, bijvoorbeeld bij sloop/nieuwbouwprojecten. In de prestatieafspraken met de woningcorporaties wordt aandacht besteed aan de bijdrage die de woonruimteverdeling en het wijkbeheer kunnen leveren aan de leefbaarheid.

In de leefbaarometer (zie programma Volkshuisvesting) scoort Middelburg als gemeente gelukkig goed. De scores zijn op vijf elementen gebaseerd: woningen, bewoners, voorzieningen, veiligheid en fysieke omgeving. Op wijkniveau zijn er grote verschillen. De inspanningen ten behoeve van de leefbaarheid in wijken zien we in het sociaal domein ook terug (zie programma Sociaal Domein). Binnen het sociaal beleid wordt een sociaal team ingericht, ter bevordering van de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning en met laagdrempelige informatie en advies voor inwoners.

Mijn buurtje

Begin 2023 rollen we het online community platform Mijnbuurtje uit. Dit platform is een verzamelplek om nieuwe verbindingen te leggen met en tussen inwoners, professionals en de gemeente. Een aanpak waarmee zichtbaar is wat er aanwezig is en wat in de wijk gebeurt. Als mensen elkaar weten te vinden en weten welke mogelijkheden er zijn gaan ze samen dingen ondernemen. Zo ontstaan er sterke gemeenschappen, waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor hun omgeving. Het modulaire platform biedt alle informatie op één plek. Met één ingang en werkwijze vinden inwoners en organisaties elkaar en alles in hun buurt of community. Mijnbuurtje onderscheidt zich van andere platforms door de inzet van de 'buurtverbinders' aanpak. De buurtverbinders gaan fysiek in de wijk op zoek naar de kracht en capaciteiten van mensen in de lokale gemeenschap. Ze laten

zien wat er in de buurt gebeurt, welke nieuwe initiatieven er zijn en welke kansen zich voordoen. Zij werken aan sterke gemeenschappen en informele netwerken. De buurtverbinders beheren ook het online platform waarmee mensen, bedrijven en organisaties elkaar makkelijk vinden. Zij stimuleren mensen om mee te doen en zijn actief in de buurt aanwezig. Met de 'buurtverbinders' aanpak ontstaat er een combinatie van een online en een offline community.

Op dit moment beheert de gemeente Middelburg de site 'middelburgers.nl'. Deze voldoet niet aan de verwachtingen. We willen de naam 'Middelburgers.nl' behouden maar de website zelf geheel vervangen. Hiervoor gaan we gebruik maken van de tool 'Mijn Buurtje.nl'. Mijn buurtje biedt ook een participatiemodule aan. Hier maken we vooralsnog geen gebruik van. We zijn in Middelburg niet zo lang geleden gestart met een participatietool van Citizenlab onder de naam doemee.middelburgers.nl. Dit participatieplatform functioneert naar tevredenheid en is daarom nog niet wijzigen. We kijken of we beide tools (mijn buurtje en doemee.middelburgers.nl) op termijn kunnen samenvoegen.

Participatie - Gedeelde opgave

Participatie vindt plaats bij allerlei projecten, samenwerkingsvormen binnen wijken en dorpen en bij alle onderwerpen van de toekomstige Omgevingswet. Burgerparticipatie wordt in beginsel toegepast wanneer het te verwachten is dat belanghebbenden in hun belangen geraakt kunnen worden naar aanleiding van beleid, plannen, projecten of programma's. Dit is vastgelegd in onze participatie- en inspraakverordening.

Het grote belang van participatie wordt breed in de gemeenteraad gedeeld. Goede vormen van participatie zijn dan ook onderdeel van de gedeelde opgaven waarvoor college en raad zich zien gesteld. Steeds komt naar voren dat ten behoeve van verwachtingen de kaders van een nieuw traject van tevoren goed moeten worden vastgelegd. De huidige wijkteams en de daaraan verbonden inspraak wil het gemeentebestuur verbeteren, bijvoorbeeld met pilots met wijkdemocratie en inspraak.

Participeren: doen en leren!

De afgelopen jaren hebben we flink wat geparticipeerd. De ene keer succesvoller dan de andere keer. Hier hebben we samen veel - en versneld - van geleerd. Eén van de belangrijkste leerlessen is dat we vóór de start van een participatietraject duidelijkheid

moeten hebben over de kaders waarbinnen we het samenspel spelen. In onze nieuwe participatie- en inspraakverordening (2021) hebben we deze afspraak en andere afspraken vastgelegd. En het heeft onze structurele aandacht.

Door aan de voorkant helderheid te scheppen, managen we verwachtingen bij onze inwoners en andere belanghebbenden. Bij complexe projecten, waar tegengestelde belangen zijn, is het bevoegd gezag aan de voorkant duidelijk over de kaders van participatie. De nieuwe gemeenteraad is in 2022 getraind door Berenschot ("Van het laatste naar het eerste woord!"). Bij grotere en complexere projecten werken we met startgesprekken, waarin we voor de start van een participatieproces duidelijkheid scheppen over de kaders. Dat participatie heeft plaats gevonden betekent niet dat niets meer kan noch dat er geen tegenstanders meer zijn. Het motto is: Wie wil, kan meedenken. We zetten verschillende participatiemethoden in. Inbreng wegen we zorgvuldig af en gemaakte keuzes leggen we goed uit. Vaak helpt dat mee om het uiteindelijke besluit toch te accepteren. Daarnaast staat nog altijd de officiële inspraakprocedure open voor degene die het daar niet mee eens zijn. Om deze afspraken goed te borgen bij ambtenaren die ermee te maken krijgen, krijgt een grote groep medewerkers daarin in 2022 en 2023 training.

Dorps- en wijkdemocratie van de toekomst

De laatste jaren zien we dat wijkteams door de hoge leeftijd van de leden kwetsbaarder worden of zelfs stoppen. Ook zien we dat het voor sommige wijkteams lastig is om de 'achterbanraadpleging' te organiseren. De wijkteams zijn en blijven een belangrijk aanspreekpunt, maar niet het enige aanspreekpunt. We gaan op zoek naar andere, aanvullende manieren van onze dorps- en wijkdemocratie, onder meer met pilots. In de participatie- en inspraakverordening is dit hoofdstuk nog open. In 2022 en 2023 geven we hier samen invulling aan.

Denk bijvoorbeeld aan een pilot met (mini) burgerberaden bij thema's als klimaatadaptatie en de energietransitie. In de begroting maken we daarvoor structureel € 50.000,- vrij om pilots ook daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Verder gaan we onderzoeken in hoeverre inwoners meer zeggenschap, bevoegdheden en budgetten wensen en hoe we dat samen vorm kunnen geven op een manier die Middelburg past. Wat voor de ene wijk werkt, werkt niet vanzelfsprekend voor de andere wijk. Dat is én blijft maatwerk. De ene wijk is draagkrachtiger dan de andere. Dat verliezen we niet uit het oog. Jongerenparticipatie krijgt een

prominentere plek. Veel zaken we nu over beslissen, zijn van invloed op hun toekomst. Doemee.middelburgers.nl blijft een belangrijk instrument in onze participatieaanpak.

Het betrekken van inwoners draagt bij aan het creëren van betrokken inwoners. Op die manier bouwen we aan het versterken van de sociale basis in onze wijken en dorpen. De komende decennia staan we voor grote opgaven. Denk aan de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en de opgaven op het gebied van wonen en samenleven. Opgaven die we niet alleen kunnen oplossen. Door samen met inwoners en andere belanghebbenden na te denken over kansrijke oplossingen,

worden het gedragen oplossingen. Samen denken, samen beslissen om uiteindelijk samen te doen. De wijkmanagers weten wat er speelt in de wijken en verbinden kansrijke initiatieven aan de betreffende (beleids)medewerkers. Wijkgericht werken is ook het loket waar maatschappelijke initiatieven binnen komen. Indien nodig jagen de wijkmanagers deze initiatieven intern aan en voeren zij in beginsel de regie op dit proces. We zetten in op meer communicatie over onze opgaven en communiceren actief over lopende projecten en successen. In 2023 komen we met een voorstel voor een participatiefonds, al dan niet gekoppeld aan onze wijkbudgetten.

Prestatie

Trainingen democratisch vakmanschap (ambtenaren + bestuur)

Doorontwikkeling doemee.middelburgers.nl

Uitrol Mijnbuurtje

Pilots wijkanalyse, wijkaanpak, wijkvisie

Onderzoek dorps- en wijkdemocratie van de toekomst

Loket maatschappelijke initiatieven

Kansen en mogelijkheden voor participatiefonds

Handreiking participatie voor initiatiefnemers

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2023. In november 2022 wordt bekend of dat de definitieve datum wordt. Middelburg zal op 1 januari 2023 klaar zijn met de voorbereidingen als de wet wordt ingevoerd. In 2022 wordt een legesverordening vastgesteld en de softwareprogramma's worden nog verder gevuld met lokale gegevens, maar ze zijn implementatie-gereed. De geldende bestemmingsplannen worden van rechtswege een omgevingsplan. Ondertussen wordt gewerkt aan omzetting van regelgeving in de taal en de geest van het nieuwe Omgevingsplan. Daarvoor is het fijn dat de contouren van de Omgevingsvisie duidelijk worden.

Halverwege 2023 zal de Omgevingsvisie door de raad worden vastgesteld. Daarna zal de visie worden uitgewerkt op enkele thema's, bijv. erfgoed, toerisme, mobiliteitshubs. Ook wordt hij uitgewerkt in een wijk- of dorpsvisie per wijk/dorp.

In 2023 verwachten wij met name werk aan de omschakeling naar de nieuwe aanvragen en het toepassen van de nieuwe wet. De Omgevingswet stimuleert de overheid om tijdig extra aandacht aan participatie te besteden bij vraagstukken over de fysieke

leefomgeving. Bij inwoners en intiatiefnemers zal dit in het begin vragen oproepen, die Middelburg servicegericht zal behandelen.

Dienstverlening

In 2023 wordt de huidige Visie op dienstverlening geëvalueerd en de uitkomsten daarvan dienen als input voor een nieuwe Visie op dienstverlening. Daarnaast gaan we door met de implementatie van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV), stellen we een kanalenstrategie op en vernieuwen we onze bezoekersbeloften. Eén van de pijlers van de Visie op dienstverlening is dat de bezoeker centraal staat. Om te zorgen dat mensen zich welkom en geholpen voelen, willen we de inrichting van de publiekshal zo aanpassen dat 'welkom' de kernboodschap wordt. In 2023 maken we hiervoor plannen en bereiden we deze herinrichting voor.

Metten waardering dienstverlening

Balie

In 2023 blijven we doorlopend de tevredenheid van onze inwoners aan de balie meten. In de centrale hal staat een zuil waar bezoekers van een balie worden gevraagd het baliecontact te beoordelen. Dit geeft directe feedback op onze dienstverlening aan de balies.

Website

Net als bij de balies meten we in 2023 doorlopend de tevredenheid van de bezoekers van onze website. De bezoekers van de pagina's over producten (informatie of aanvragen) hebben de mogelijkheid om feedback te geven over de inhoud van de pagina. Met deze wijze van meten krijgen we informatie over de ervaring van de

bezoekers. Indien een bezoeker dit wenst kan hij contactgegevens achterlaten.

Telefonie

In 2023 meten we ook tevredenheid op het kanaal telefonie. Dit moet feedback op onze telefonische dienstverlening opleveren.

Prestatie

Waardering dienstverlening aan de balie en telefoon is goed

Informatie op website is vindbaar, duidelijk en geeft antwoord op de vragen van burgers

Meetpunt	2021 werkelijk	2022 werkelijk	2023 streefwaarde
Balie			
Website			
Telefonie	<u>n.b.</u>		

Samenwerken

Met samenwerking willen wij de kwaliteit en efficiëntie van het gemeentebestuur verbeteren. Dat komt de dienstverlening aan onze inwoners ten goede. Wij blijven daarom de samenwerking zoeken op Walcheren en in Zeeland en proberen dat op steeds meer beleidsterreinen.

Samenwerken zetten we voort op bepaalde taken, zoals personeelszaken belastingen en archeologie. We willen daarnaast meer aandacht besteden aan de samenwerking met andere overheden als provincie, OZO, Z4 en vertegenwoordiging in regionale en landelijke besturen. En aan samenwerking in de regio, bijvoorbeeld met de andere Walcherse gemeenten en Schouwen-Duiveland, zoals voor de regiovisie. Middelburg wil hierbij een voorbeeldrol spelen: wij zijn voorstander van krachten bundelen, dragen dat uit en nemen initiatief. Voor de komende periode maken wij dan ook een 'Agenda samenwerking'.

Met betrekking tot Gemeenschappelijke regelingen is er door de Zeeuwse gemeenten in VZG-verband gekeken naar de aansturing hiervan en de mogelijkheden van verbetering daarin. Met de

inzichten van de werkgroep Verbonden partijen van de VZG gaan wij aan de slag. Zie ook onze paragraaf Verbonden partijen.

Economische structuurversterking

De Zeeuwse overheden werken binnen de Economic Board Zeeland met het bedrijfsleven en de kennisinstellingen aan de versterking van de regionale economie. De focus ligt hierbij op energietransitie, watervraagstukken en voedselproductie. Specifieke aandacht wordt momenteel gegeven aan de noodzakelijke voorwaarden om deze versterking mogelijk te maken namelijk de aanwezigheid van voldoende arbeidskrachten en de beschikbaarheid van huisvesting en adequate voorzieningen. De focus is gericht op het verbeteren van de Brede welvaart in de regio en de versterking van het MKB. Het kabinet ondersteunt deze ontwikkelingen met extra financiële middelen via de zogenaamde regiodeals. Ook voor 2023 dienen we een aanvraag voor zo'n deal in. De regio heeft via het programma "Wind in de Zeilen" geld ontvangen voor de economische versterking van de regio onder meer door de realisatie van een Delta Kenniscentrum in samenwerking met HZ en UCR.

OZO en de VZG

Periodiek vindt afstemming tussen de Zeeuwse overheden plaats in OZO (Overleg Zeeuwse Overheden) verband waarbij actuele en strategische vraagstukken rondom bepaalde thema's worden besproken. Op verzoek van Provincie Zeeland werkt Middelburg samen met Veere, Vlissingen en Schouwen-Duiveland aan een regiovisie. Het is de bedoeling dat de verschillende regiovisies samen met de provinciale economische uitvoeringsagenda eind 2022 worden samengevoegd tot een Zeeuwse Strategische agenda die vervolgens gekoppeld gaat worden aan de Zeeuwse lobbyagenda.

Vanuit het OZO vindt de verbinding en aansturing plaats van de Zeeuwse lobbyisten in Den Haag en Brussel. Verwacht wordt dat in 2023 in de lobby vanuit de regio aandacht gevraagd blijft worden voor de herverdeling van het gemeentefonds en de financiële tekorten in het sociaal domein.

Tussen de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten (VZG) en het OZO vindt afstemming plaats over onderwerpen. Vanuit de VZG vindt regelmatig terugkoppeling plaats van de besprekingen in de verschillende commissies van de VNG. Bestuurders vanuit Middelburg nemen namens Zeeland deel aan de verschillende landelijke VNG commissies.

Z4

De vier stedelijke gemeenten (Goes, Terneuzen, Vlissingen en Middelburg) en de provincie Zeeland hebben regelmatig overleg op basis van een werkagenda. In dat overleg komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Profilering stedelijk gebied
2. Mobiliteit en bereikbaarheid
3. Arbeidsmarkt en onderwijs

Vanuit de Z4 vindt regelmatig afstemming met de andere Zeeuwse overheden plaats via het OZO.

Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023-2026

Nr.	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1	0	-50	0	0
2	-5	-5	-5	-5
3	-9	-8	-8	-8
4	0	0	0	-22
5	0	0	-38	0
6	-10	-10	-10	-10
7	-115	-125	-150	-150
8	-50	-50	-50	-50
9	-172	-82	-82	-82
10	120	57	57	57
11	-80	-80	-80	-80
12	-90	-90	-90	-90
13	-120	-120	-120	-120
14	0	-19	-19	-19
15	0	-5	-5	-5
16	-15	0	0	0
17	-200	-250	-250	-75
18	0	-5	-5	-5
19	0	-46	-46	-46
20	-50	0	0	0
21	-75	0	0	0
22	75	0	0	0
23	0	-310	-310	-472
24	-239	-247	-256	-263
	-1.035	-1.446	-1.467	-1.446

1. Agenda Samenwerking voor vier jaar

Met samenwerking willen wij de kwaliteit en efficiëntie van het gemeentebestuur en daarmee de dienstverlening aan onze inwoners verbeteren. Middelburg wil een voorbeeldrol spelen bij samenwerking. Wij zijn voorstander van krachten bundelen, dragen dat uit en nemen initiatief. Voor de komende vier jaar maken wij daarom een 'Agenda samenwerking'.

2. Intensivering communicatie gemeenteraad

In het huidige tijdsgewricht is het extra belangrijk dat de samenleving en de volksvertegenwoordigers elkaar weten te vinden. Raadscommunicatie draagt hier voor een groot deel aan bij. Te denken valt aan: bekendheid geven aan de raad, de raadsleden en de vergaderingen, online meer inzicht geven in het werk van de raad en de raadsleden en meer mogelijkheden voor ontmoeting realiseren. In het raadsinformatiesysteem is onlangs een politiek portaal opgenomen, waar bijvoorbeeld persoonlijke profielen en stemgedrag te bekijken zijn. Overige

keuzes voor inzet van middelen moet de pas opgestarte raad nog maken. Hiervoor wordt een raadscommunicatieplan opgesteld.

3. Monitoren berichten op sociale media

De berichten (over Middelburg) die op sociale media verschijnen monitoren wij. Enerzijds om te zien hoe er over Middelburg bericht wordt. Anderzijds om te kunnen reageren op berichten die via sociale media gestuurd worden. Wij gebruiken nu Obi4wan. Er zijn vandaag de dag gebruiksvriendelijkere tools. De tool wordt gebruikt door Communicatie en Publiekszaken (TIP). De verbetering zit hem in het goed kunnen archiveren van dergelijke berichten en kunnen koppelen aan ons zaakstelsel in verband met de archiefwet etc. Op dat gebied zitten we in een forse, wettelijke verandering. Waardoor de wens voor een nieuwe tool groot is. De andere tools zijn ook beter in het vooruit kunnen inplannen van berichten op sociale media. En met de komst van onze adviseur online communicatie en participatie gaan we zelf ook een sprong voorwaarts maken in het gebruik van onze sociale media. Dus ook vanuit die kant is het wenselijk om een tool te hebben die fijn en goed werkt.

4. Content management systeem (cms) ten behoeve van de website

We hebben in 2020 een nieuw cms voor onze website en die van de gemeentelijke belastingen aangeschaft. Die overeenkomst is voor een periode van 5 jaar afgesloten. Dus in 2025 moet een nieuwe aanbesteding plaatsvinden. Zodat we begin 2026 een nieuwe cms hebben. Of de overeenkomst met de huidige leverancier verlengen.

5. Toegankelijkheid websites en apps voor mensen met visuele of lichamelijke beperking

Als overheid zijn we verplicht om alle websites en apps die we in de lucht hebben toegankelijk te laten zijn voor mensen met een visuele of lichamelijke beperking. Eens per 3 jaar moeten die getoetst worden. Daar zijn kosten aan verbonden. Die zijn nu niet altijd voorzien. Daarom deze aanvraag zodat we daar wel middelen voor beschikbaar hebben.

6. Communicatie met beelden

Communiceren met beeld is ook een element uit het communicatiebeleidsplan. Denk aan fotografie, vormgeving, infographics, illustraties en film. Omdat het maken van deze middelen allemaal specifieke specialismen zijn, willen we dat

professioneel kunnen laten doen. En daar zijn deze financiële middelen voor nodig.

7. Digitale versnelling

De gemeente Middelburg wil graag gebruik maken van de digitale mogelijkheden om haar dienstverlening en bedrijfsvoering te optimaliseren. Enerzijds zijn dit wensen uit de organisatie en samenleving, anderzijds wettelijke verplichtingen of ontwikkelingen waarin wij als organisatie mee moeten gaan. In het kader van Digitale versnelling is een programma vastgesteld. Met een programmatische aanpak geven we richting aan de digitale ontwikkelingen. Projecten binnen dit programma focussen op digitale dienstverlening, datagedreven werken, de digitale (samen)werkplek, digitaal bewustzijn en digitale vaardigheden van de medewerker en de randvoorwaarden die digitalisering op een goede manier mogelijk maken.

8. Experimenten (pilots) participatie

De ambitie van actieve oriëntatie op pilots en experimenten met nieuwe vormen van participatie is onderdeel van de formatie-aanvraag van 14. Dit budget wil de gemeente jaarlijks reserveren voor de bekostiging van deze pilots, zoals de uitvoering van een burgerberaad en het experimenteren met andere vormen van participatie en zeggenschap bij projecten in wijken en dorpen.

9. Formatie SBW (Taxateur/ Gegevensbeheer/Juridisch)

Het is nodig te investeren in het gegevensbeheer van de basisregistraties. De Waarderingskamer heeft in zijn periodieke rapportage extra aandacht gevraagd voor de actualiteit en kwaliteit van onze data. Vooral ten aanzien van de bedrijven, vanwege het ontbreken van een aansluiting op het Nederlands Handels Register. De Landelijke Voorziening WOZ (LV-WOZ) zelf vergt van ons meer structureel onderhoud om de eigen administratie en de LV-WOZ duurzaam synchroon te laten lopen. Dit is ook een wettelijke verplichting richting afnemers zoals het Waterschap en de Belastingdienst, welke reeds met klachten komen omdat er afwijkingen zijn. In 2022 is daarom éénmalig € 30.000 ter beschikking gesteld voor de verbetering van de actualiteit van onze data, het schonen van historische data en het realiseren van de aansluiting op de NHR. Daarnaast wordt de formatie vanaf 2023 uitgebreid met 1,00 fte Vakspecialist V om alle koppelingen met de NHR, BRP, LV-WOZ en de BAG en de uitval die hierdoor ontstaat continu tijdig te kunnen verwerken.

10. Formatiebijdrage deelnemende gemeenten SBW

Gedeeltelijke dekking van 9. door bijdrage deelnemende gemeenten.

11. Formatie Juridisch adviseur

Met de opbouw van TIM ontbreekt juridische capaciteit op het gebied van het sociaal domein. Gezien het duurzame karakter van de benodigde inzet is het verstandig dit structureel intern te beleggen. De jurist wordt tevens ingezet op het verdere terrein van Samenleving, zoals op het gebied van subsidieverstrekking.

12. Formatie meer inzet op Samenwerking, bestuurscultuur, externe gerichtheid, mensenrechten, hoger onderwijs.

Het herstel van vertrouwen in de lokale democratie en het lokaal bestuur vraagt aandacht. Er zijn nieuwe ambities geformuleerd op het gebied van de bestuurscultuur. Dat geldt ook voor samenwerking, in brede zin zijn meer ambities geformuleerd. Landelijke en regionale strategische ontwikkelingen sluiten hierbij aan. Het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) als samenwerkingsplatform vraagt bijzondere aandacht evenals de VZG, de VNG, de Regiovisie, de lobbyagenda en de Z4. Het college zet bovendien extra in op cultuur en Middelburg profileert zich als mensenrechtenstad. In dit kader tekenen zich nieuwe ontwikkelingen af zoals een nationaal kennisplatform slavernijverleden. Voorts is extra formatie nodig voor lopende en nieuwe dossiers waarbij gedacht moet worden aan het hoger onderwijs (UCR, HZ en Scaldia) die voor Middelburg van wezenlijke betekenis zijn.

13. Formatie Wijkgericht werken en Participatie

Het wijkgericht werken neemt een belangrijke plaats in, in het Middelburgs beleid. Met de beëindiging van de opdracht uit de afgelopen vier jaar in het kader van de versterking participatie, zijn de daaruit voortvloeiende taken en werkzaamheden ondergebracht binnen het cluster Wijkgericht werken. De huidige formatie is sec gebaseerd op de taken van de wijkmanagers, terwijl ook acties nodig zijn voor de (systematische) doorontwikkeling van participatie en specifieke activiteiten. Denk daarbij aan democratische versterking in de vorm van dorps- en wijkdemocratie en het mobiliseren van burgerkracht in onze wijken en dorpen. In de participatie- en inspraakverordening zijn hierover afspraken vastgelegd. Ook het loket voor initiatieven vanuit de samenleving is bij wijkgericht werken ondergebracht. Daarnaast ligt bij wijkgericht werken de opdracht landelijke ontwikkelingen te

volgen en indien wenselijk te vertalen naar de Middelburgse situatie en evaluaties van gelopen participatietrajecten opstellen. Gelet op de ambitie van het nieuwe college, is er geen ruimte te korten op de taken en werkzaamheden van de wijkmanagers. Dit betekent dat de formatie participatie en wijkgericht werken uitbreiding vraagt.

14. Noodzakelijke aanpassingen stadskantoor toegangscontrole

De toegangscontrole van het stadskantoor dateert uit de bouw in 2004. Inmiddels zijn losse onderdelen voor dit systeem niet meer verkrijgbaar. Daarmee lopen we risico, vooral wanneer een onderdeel defect raakt, dat niet (snel genoeg) vervangen kan worden. Verder zijn de wensen en mogelijkheden voor een toekomstbestendige toegangscontrole sterk veranderd ten opzichte van het huidige systeem. Denk bijvoorbeeld aan toegang met een telefoon/app, zonder tag/pasje, en personenregistratie. De gemeente gaat daarom haar toegangscontrole aanpassen. Daarbij wordt beveiliging door camera's meegenomen als onderdeel van het toegangscontrolesysteem.

15. Software voor het werken onder architectuur

In het kader van het programma digitalisering gaat de gemeente meer werken onder digitale architectuur. Het applicatielandschap en de bestaande informatiearchitectuur moeten eerst worden beschreven, een verbeterde doelarchitectuur moet worden gemaakt en vervolgens kan met verbeterde digitale architectuur gaan worden gewerkt. Hiervoor moet een architectuurtool worden aangeschaft, die vanaf 2024 structurele kosten met zich meebrengt.

16. Stimuleren deelname wijkteams en gebruik woonservicezones

Grand cafés bij woon-zorgcentra willen wij weer de buurtfunctie geven waarvoor ze oorspronkelijk waren bedoeld. Wij gaan waar nodig het welzijn in woonservicezones versterken of nieuw leven in blazen. Daarom leggen wij contact en stemmen af met de beheerders. Het onderling ontmoeten van inwoners willen wij bevorderen, bijvoorbeeld door in deze centra evenementen te laten organiseren. Ook willen wij deelname aan wijkteams aantrekkelijker maken. Dit betreft een eenmalig stimuleringsbudget ten behoeve van deze beide onderdelen van leefbare en betrokken wijken.

17. Verbeteren arbeidsmarktpositie gemeente Middelburg

Ondanks een krappe arbeidsmarkt slaagt de gemeente Middelburg er meestal in om vacatures op een goede manier te vervullen. Bij enkele functies lukt dat niet. De trend is dat de krapte zich steeds sterker zal laten voelen. Wij gaan hier extra aandacht aan besteden door een aantal concrete acties: moderniseren arbeidsmarktcommunicatie (meer aansprekend benaderen en verbreden van de doelgroep), maximaal benutten en behouden van de in de organisatie aanwezige kwaliteit (Strategische personeelsplanning en duurzame inzetbaarheid medewerkers) en het introduceren van junior-functies (zelf opleiden van starters op de arbeidsmarkt). De verwachting is dat dit enkele jaren extra middelen vraagt.

18. Verbouwing t.b.v. spreekruimten en vergaderruimten 1e verdieping

Vanuit het project 'Visie op werken' is vorig jaar een beeld geschetst van hoe extra spreek- en vergaderruimte gecreëerd zou kunnen worden om beter aan te sluiten op de nieuwe manier van werken binnen de eigen organisatie. Hieruit blijkt dat men vooral naar kantoor komt om te overleggen. Het blijkt dat weinig ruimten beschikbaar zijn die zich daarvoor lenen. Daarnaast is bij afdelingen (en eventueel huurders) met veel contact met bewoners en bezoekers behoefte aan meer spreekruimten. Voor de verbouwingen die daarvoor nodig zijn, is nog geen financiële dekking.

19. Vervangen audiovisuele middelen raadzaal

De herinrichting van de raadzaal stond in de Visie op werken als nader uit te werken deelproject. Voor dit deelproject is begin dit jaar al een adviestraject gestart, omdat de audiovisuele voorzieningen in de raadzaal niet meer voldoen en versneld moeten worden aangepast. Om te zorgen dat vervangingen aansluiten op mogelijke herinrichting van de gehele raadzaal op termijn, wordt er een ontwerp en raming gemaakt voor het gehele plan. Op basis van het voorlopige ontwerp dat hier uit komt, wordt in het vierde kwartaal van 2022 een voorstel met kredietaanvraag m.b.t. de audiovisuele apparatuur voorgelegd aan college en gemeenteraad. De middelen hiervoor worden voorzien in de begroting 2023.

20. Voorbereiding / planvorming centrale hal

Eén van de pijlers van de 'visie op dienstverlening' is dat de bezoeker centraal staat. Wij willen dat mensen zich welkom en geholpen voelen. De inrichting van onze publiekshal willen we op

deze duidelijke boodschap laten aansluiten. 'Welkom' moet de kernboodschap van onze centrale hal worden. De herinrichting van de centrale hal is in de Visie op werken genoemd als nader uit te werken deelproject. Voor de planvorming en voorbereiding is een voorbereidingsbudget aangemeld voor de begroting 2023. Afhankelijk van de keuzes die college en gemeenteraad gaan maken én de personele capaciteit wordt bekeken op welke termijn herinrichting van de centrale hal en eventueel herinrichting van de raadzaal mogelijk is.

21. Project voorbereiding restauratie stadhuis

Voor de verdere invulling van het plan van aanpak en de uitvoering van de restauratie van de stadhuisgevels is (extra) begeleiding nodig. De omvang en complexiteit van dit project betreft met name voorbereiden van stukken, aanvragen subsidies, toezicht op het werk, begeleiden van werk- en bouwoverleg en afstemming intern (college-raad), met het Rijk en met de Provincie.

22. Dekking voorbereiding restauratie stadhuis (algemene reserve)

Voor de kosten samenhangend met de voorziene restauratie van het stadhuis stellen wij dekking voor uit de algemene reserve.

23. Verduurzaming 2022 - 2030 (maatschappelijk vastgoed)

Gemeenten hebben de opgave om voor 2030 het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen om te voldoen aan de Regionale Energie Strategie (RES). Uitgangspunt is in 2050 energieneutraal te zijn. In 2030 is het eerste moment om aan te tonen dat we op de goede weg zijn. Om hiertoe te komen wordt momenteel een routekaart gemaakt en uitgevoerd. Hierin staat de fasering en volgorde van de te verduurzamen panden. Per pand wordt onderzocht hoe het meest rendabel verduurzaamd kan worden en per pand (of een groep panden van dezelfde categorie) wordt een plan gemaakt. Hierbij wordt, met oog voor de balans winst versus investering, geïsoleerd, worden installaties aangepast of op opnieuw ingeregeld, wordt de warmte- en koudevraag meer afgestemd op het gebruik en worden waar mogelijk zonnepanelen geïnstalleerd. Gestart wordt met voorbereidende werkzaamheden: begeleiden en uitvoeren van (haalbaarheids)onderzoeken, uitzetten en begeleiding aanbesteding, toezicht op het werk, afstemming met gebruikers en overleg en afstemming met provincie, gemeenteraad en college bij het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed. Dit

betreft een investeringsbedrag oplopend tot € 12,3 miljoen in 2030.

24. Amendement 4.a.1 afschaffen hondenbelasting

zie link

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	7,2	7,8	8,0	8,1	8,8
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	6,9	7,3	7,6	7,8	8,3
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	Middelburg	€ 600	€ 625	€ 654	€ 743	€ 698
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	Middelburg	7,8%	9,8%	7,4%	1,7%	2,5%
Overhead (% van de totale lasten)	Middelburg	6,2%	6,0%	6,4%	7,1%	7,5%

Overhead

Overhead kosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In

de tabel hieronder is aangegeven hoe deze kosten zijn opgebouwd:

(bedragen x € 1.000)	loonkosten	overige lasten	totale lasten	totale baten	saldo
Leidinggevenden	1.318	156	1.474	0	1.474
Financiën en AO/IC	1.617	485	2.102	-154	1.948
P&O / HRM	834	1.164	1.998	-16	1.982
Inkoop	146	17	163	0	163
Interne en externe communicatie	667	21	688	0	688
Juridische zaken	492	34	526	0	526
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	819	28	847	0	847
Informatievoorziening en automatisering (ICT)	790	3.304	4.094	-2	4.092
Huisvesting en Facilitaire zaken	950	2.874	3.824	-126	3.698
DIV	159	412	571	0	571
Managementondersteuning.	115	0	115	0	115
Totaal	7.907	8.495	16.402	-298	16.104
dekking toerekening overhead GB, GBP en investeringen	0	-874	-874	0	-874
dekking overheadvergoeding samenwerkingsverbanden	0	0	0	-696	-696
Totaal	7.907	7.621	15.528	-994	14.534

¹ Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk gebeurt dit door op het taakveld 0.4 onder de lasten een negatief bedrag op te nemen en dit bedrag op het betreffende taakveld met de weer als last te verantwoorden. Hierdoor wordt de exploitatie niet onnodig opgevoerd.

² Overheadvergoeding binnen de samenwerkingsverbanden waarbij Gemeente Middelburg als gastgemeente opereert worden als baten verantwoord binnen het taakveld overhead.

Wat mag het kosten?

0 Bestuur en ondersteuning	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
0.01.0 Bestuur	2.159	2.624	2.807	2.994	3.031	3.113
0.02.0 Burgerzaken	1.968	1.939	1.971	2.041	2.135	2.192
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	1.129	696	842	1.177	1.201	1.387
0.06.3 Parkeerbelasting	45	69	66	65	71	77
Totaal lasten	5.301	5.329	5.685	6.278	6.438	6.769
Baten						
0.01.0 Bestuur	447	116	71	74	77	80
0.02.0 Burgerzaken	845	729	708	720	732	745
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	398	462	463	400	407	415
0.06.3 Parkeerbelasting	4.951	6.133	6.862	6.869	7.119	7.126
Totaal baten	6.640	7.440	8.103	8.061	8.335	8.366
Saldo						
0.01.0 Bestuur	-1.712	-2.508	-2.737	-2.920	-2.954	-3.034
0.02.0 Burgerzaken	-1.123	-1.211	-1.263	-1.321	-1.403	-1.447
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	-730	-234	-379	-778	-794	-972
0.06.3 Parkeerbelasting	4.905	6.064	6.796	6.803	7.048	7.050
Totaal overzicht taakvelden	1.339	2.111	2.418	1.784	1.897	1.597
Overzicht overhead						
Lasten						
0.04.0 Overhead	12.163	14.325	15.531	15.950	16.182	16.218
Totaal lasten	12.163	14.325	15.531	15.950	16.182	16.218
Baten						
0.04.0 Overhead	965	947	993	1.004	1.019	1.034
Totaal baten	965	947	993	1.004	1.019	1.034
Saldo						
0.04.0 Overhead	-11.198	-13.378	-14.537	-14.946	-15.163	-15.184
Totaal overzicht overhead	-11.198	-13.378	-14.537	-14.946	-15.163	-15.184
Overzicht algemene dekkingsmiddelen						
Lasten						
0.05.0 Treasury	11	22	-422	-221	-154	-113
0.06.1 OZB woningen	1.742	1.591	1.568	1.584	1.644	1.702
0.06.2 OZB niet woningen	1.321	1.390	1.680	1.708	1.738	1.767
0.06.4 Belastingen overig	1.925	1.044	1.248	1.266	1.287	1.308
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	6	6	7	7	7	7
Totaal lasten	5.005	4.053	4.080	4.344	4.522	4.672
Baten						
0.05.0 Treasury	536	5.740	913	884	896	677

0 Bestuur en ondersteuning	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.06.1 OZB woningen	8.608	8.511	8.632	9.051	9.440	9.763
0.06.2 OZB niet woningen	7.764	8.083	8.291	8.535	8.782	9.012
0.06.4 Belastingen overig	2.897	1.770	1.587	1.617	1.647	1.677
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	99.125	107.037	109.189	111.322	117.164	112.396
Totaal baten	118.931	131.141	128.612	131.409	137.930	133.525
Saldo						
0.05.0 Treasury	525	5.718	1.334	1.105	1.051	790
0.06.1 OZB woningen	6.866	6.920	7.065	7.467	7.796	8.061
0.06.2 OZB niet woningen	6.443	6.694	6.611	6.827	7.044	7.244
0.06.4 Belastingen overig	972	726	339	351	360	369
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	99.119	107.031	109.183	111.315	117.157	112.389
Totaal overzicht algemene dekkingsmiddelen	113.926	127.088	124.532	127.065	133.408	128.853
Overzicht overige baten en lasten (incl. onvoorzien)						
Lasten						
0.08.0 Overige baten en lasten	343	2.455	700	1.258	434	-310
Totaal lasten	343	2.455	700	1.258	434	-310
Baten						
0.08.0 Overige baten en lasten	1.289	606	225	4.257	3.716	2.561
Totaal baten	1.289	606	225	4.257	3.716	2.561
Saldo						
0.08.0 Overige baten en lasten	945	-1.849	-475	2.999	3.282	2.871
Totaal overzicht overige baten en lasten (incl. onvoorzien)	945	-1.849	-475	2.999	3.282	2.871
Overzicht vennootschapsbelasting						
Lasten						
0.09.0 Vennootschapsbelasting	0	370	368	368	368	368
Totaal lasten	0	370	368	368	368	368
Baten						
0.09.0 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Totaal baten						
Saldo						
0.09.0 Vennootschapsbelasting	0	-370	-368	-368	-368	-368
Totaal overzicht vennootschapsbelasting	0	-370	-368	-368	-368	-368
Overzicht mutaties reserves						
Toevoeging reserves						
0.10.0 Mutaties reserves	8.750	15.874	3.946	1.087	300	340
Totaal toevoeging reserves	8.750	15.874	3.946	1.087	300	340
Onttrekking reserves						
0.10.0 Mutaties reserves	6.869	6.844	2.333	2.661	1.479	483
Totaal onttrekking reserves	6.869	6.844	2.333	2.661	1.479	483
Saldo						
0.10.0 Mutaties reserves	-1.881	-9.030	-1.612	1.574	1.179	143
Totaal overzicht mutaties reserves	-1.881	-9.030	-1.612	1.574	1.179	143
Overzicht resultaat rekening baten en lasten						

0 Bestuur en ondersteuning	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	5.552	0	2.087	5.931	10.564	19
Totaal lasten	5.552	0	2.087	5.931	10.564	19
Baten						
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten						
Saldo						
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	-5.552	0	-2.087	-5.931	-10.564	-19
Totaal overzicht resultaat rekening baten en lasten	-5.552	0	-2.087	-5.931	-10.564	-19

Veiligheid

Burgers en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig voelen én veilig zijn. Het gaat om veiligheid in en rond het huis en in de buurt. In het grotere verband veiligheid van stad en regio. We

werken onder anderen aan het tegengaan van ondermijnende criminaliteit, woninginbraken, overvallen en straatroven. Maar ook aan het voorkomen en oplossen van complexe overlastsituaties, een veilig verloop van evenementen, een veilige zeehaven en aan veiligheid binnen de digitale (Middelburgse) omgeving. Hierbij werken we veel samen met andere organisaties.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Middelburg 2019-2022 (2020)
- Prostitutiebeleid (beleidsnota en -regels) (2000)
- Integriteitsbeoordeling (Wet BIBOB) (2006)
- Regionaal Zeeuws Crisisplan 2018-2021 (2017)
- Victoriabeleid gemeente Middelburg (2000)
- Beleidsregel Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (Wet MBVEO) (2013)
- Beleidsregel Wet Aanpak Woonoverlast (2018)
- Beleidsregel Veiligheid bij evenementen (2017)
- Nota omgaan met conventionele explosieven (2011)
- Bestuurlijke handhaving van artikel 13b Opiumwet (2014/2016)
- Regionaal Beleidsplan Politie Zeeland-West Brabant 2019-2022

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

De burgers en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig voelen en veilig zijn. Dat gaat het enerzijds om veiligheid in en rond het huis en in de buurt, anderzijds in het grotere verband van stad en regio.

Doelstellingen

1. Het effectief aanpakken van ondermijnende criminaliteit.
2. De weerbaarheid van Gemeente Middelburg vergroten.
3. Tegengaan van bezit en gebruik (steek)wapens door jongeren.
4. Bewustwording creëren en handvaten bieden in het tegengaan van digitale criminaliteit.
5. Voorbereid zijn op de risico's die samenhangen met de energietransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een nieuw Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026

Veiligheid is een belangrijk aandachtsveld van de (lokale) overheid. We willen dat onze inwoners veilig zijn en zich veilig voelen in hun buurt en daar prettig kunnen wonen. Ondernemers moeten kunnen ondernemen in een veilige gemeente en bezoekers en toeristen moeten op een veilige manier kunnen recreëren en ontspannen.

De gemeente heeft de regierol bij het ontwikkelen van het integraal veiligheidsbeleid. Wij werken daarvoor samen met onze partners in het veiligheidsdomein zoals politie, brandweer/veiligheidsregio en Openbaar Ministerie. Maar ook partners in het maatschappelijk domein spelen een belangrijke rol. Denk dan aan organisaties zoals de GGD, RUD, zorg- en welzijnsorganisaties, scholen en woningbouwcorporaties. Maar het allerbelangrijkste zijn onze inwoners en ondernemers. Inwoners en ondernemers die zich medeverantwoordelijk voelen om een bijdrage te leveren aan een veilige gemeente. Kortom, leefbaarheid en veiligheid is een verantwoordelijkheid van ons allemaal.

De gemeente voert de regie over de verschillende maatregelen die met de partners zijn afgesproken en bewaakt en bevordert een gecoördineerde, gezamenlijke aanpak. De afspraken worden vastgelegd in de nota Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026. In dit plan worden de strategische doelen benoemd die de gemeente op het gebied van veiligheid nastreeft en de prioriteiten die daarbij worden gesteld. Bij het schrijven van deze programmabegroting 2023 is het proces om te komen tot een nieuw Integraal Veiligheidsbeleid nog volop bezig. Eind 2022 vindt hierover politieke besluitvorming plaats. Dan is bekend aan welke veiligheidsthema's en met welke doelen de gemeente de komende vier jaar aan de slag gaat.

Prioriteiten in het veiligheidsbeleid

Gezien grote aantal thema's binnen het veiligheidsdomein is het belangrijk dat de gemeente keuzes maakt. De gemeente kan niet alle thema's tegelijk en dezelfde aandacht geven. De keuze welke thema's prioriteit krijgen volgt uit een aantal zaken, namelijk:

- De lokale en regionale veiligheidsanalyse. De gemeente Middelburg verzamelt informatie over de veiligheidssituatie in de gemeente en de veiligheidsbeleving van inwoners. Daarbij werken we samen met de andere Zeeuwse gemeenten en de Zeeuwse veiligheidspartners.
- De afstemming met de veiligheidspartners over de veiligheidssituatie, de trends en ontwikkelingen.
- De (landelijke) veiligheidsagenda. Landelijk worden ook thema's geprioriteerd als vertaling van maatschappelijke ontwikkelingen, de maatschappelijke context en de ernst van de problematiek.
- De gemeenteraad van Middelburg bepaalt uiteindelijk de prioriteiten die een plaats krijgen binnen het integraal veiligheidsbeleid.

De prioriteiten die nu aan de gemeenteraad worden voorgesteld betreffen:

- De aanpak van ondermijning
- Uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid
- Uitdagingen op het gebied van jeugd en veiligheid. In Middelburg krijgt het bezit en gebruik van (steek)wapens door jongeren extra aandacht
- Digitale veiligheid en de aanpak van cybercriminaliteit
- Veiligheid in relatie tot de energietransitie
- De veiligheid op en rond evenementen. In Middelburg krijgt de jaarwisseling extra aandacht.

De overige thema's en onderdelen van het veiligheidsbeleid worden vanuit een 'going concern' gedachte opgepakt. Deze onderwerpen krijgen niet dezelfde aandacht als de hierboven genoemde thema's. Tenslotte is het goed om te vermelden dat het veiligheidsbeleid voor vier jaar wordt vastgesteld en daarmee redelijk statisch is. Het veiligheidsdomein zelf kan juist dynamisch zijn. Dat is de afgelopen jaren nog maar eens gebleken (corona, vluchtelingen). Daarom is enige flexibiliteit noodzakelijk zodat ingespeeld kan worden op onverwachte of nieuwe ontwikkelingen. Hieronder worden de geprioriteerde thema's verder uitgewerkt.

De aanpak van ondermijning

Sinds enkele jaren staat de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit ook bij gemeenten nadrukkelijk op de bestuurlijke agenda. Dat is nodig omdat de boven- en onderwereld steeds meer verweven raakt. Dit heeft een ontwrichtende invloed op onze samenleving en is een aantasting van het gezag van de overheid. Ook landelijk krijgt het thema prioriteit en wordt veel geld vrijgemaakt om deze vorm van criminaliteit aan te pakken.

De afgelopen jaren hebben gemeenten veel ondernomen om ondermijning tegen te gaan:

- de samenwerking met andere partijen is geïntensiveerd en geprofessionaliseerd wat heeft geresulteerd in een netwerk en een bijbehorende organisatie: de Taskforce RIEC. ;
- projecten zijn gestart om op een gestructureerde wijze bepaalde vormen van criminaliteit en ondermijning tegen te gaan;
- investeringen in handhavingcapaciteit en opleiding en training van medewerkers.

In Zeeland komen verschillende vormen van georganiseerde criminaliteit voor. We hebben te maken met verschillende soorten criminaliteit rondom drugs (handel en doorvoer via de Zeeuwse havens). Daarnaast hebben we in Zeeland te maken met vormen van mensenhandel, fraude en witwaspraktijken.

Op drie verschillende manieren blijft de gemeente Middelburg actief binnen de aanpak van ondermijning:

- In de operatie. Gemeente Middelburg is het meldpunt voor signalen van ondermijning. Situaties waar sprake is van ondermijning worden opgespoord en aangepakt. De gemeente werkt daarbij samen met een groot aantal partners binnen het netwerk Taskforce-RIEC. Waar politie en justitie strafrechtelijk optreden, vervult de gemeente bestuursrechtelijk een rol.
- Versterken van maatschappelijke weerbaarheid. Door gericht activiteiten in te zetten op een bepaalde branche, locatie, of groep mensen wordt de weerbaarheid vergroot. Zo heeft de gemeente Middelburg een aantal jaar achter elkaar ingezet op toezicht en handhaving op bedrijventerreinen. Dit draagt er aan bij dat het voor criminelen lastiger wordt om op deze bedrijventerreinen hun criminele activiteiten uit te voeren.
- Versterken van bestuurlijke weerbaarheid. Dit betreft de positie van de gemeentelijke organisatie en het bestuur. Samen met de andere Zeeuwse gemeenten, Provincie en waterschap Scheldestromen heeft Middelburg invulling gegeven aan de Zeeuwse norm weerbare overheid. Een handelingskader dat dient als ondergrens voor een weerbare overheid in Zeeland. Deze norm is een bundeling van al bestaande (beleids)afspraken, wet- en regelgeving, handreikingen en modellen op diverse thema's, met als overkoepelend thema: weerbaarheid.

Uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid

Het Rijksbeleid heeft een omslag gemaakt van behandeling binnen psychiatrische klinieken naar ambulante, psychiatrische zorg door begeleiding in de eigen woonomgeving. Deze omslag heeft - naast andere oorzaken zoals bezuinigingen en personeelstekorten - geleid tot een situatie waarin de psychiatrische zorg en de daarbij behorende overlastproblematiek niet meer binnen de muren van de kliniek blijft, maar zich ook manifesteert in de woon- en leefomgeving in de Nederlandse gemeenten.

Ook binnen de gemeente Middelburg ervaren we een groeiende groep inwoners met een opeenstapeling van problemen op het

vlak van zorg en veiligheid. Oorzaken en gevolgen lopen vaak door elkaar heen en zijn vaak complex en structureel. We zien steeds vaker een combinatie van psychische klachten, verstandelijke beperking, verslavingen en het ontbreken van een goed functionerend sociaal netwerk rondom de persoon in kwestie waardoor mensen onvoldoende in staat zijn om hun situatie zelf te veranderen. De problematiek is vaak omvangrijk, waardoor veel partijen erbij betrokken zijn, zowel vanuit het zorg- als het veiligheidsdomein.

Uit de veiligheidsmonitor blijkt dat we al jaren een stijgende trend zien in het aantal overlastmeldingen van mensen met verward gedrag in alle Zeeuwse gemeenten, maar vooral in de vier grotere gemeenten in Zeeland, waaronder Middelburg. Diverse ontwikkelingen zijn de afgelopen jaren in gang gezet om de overlast van deze personen met een gecombineerde aanpak van preventie, zorg en repressie te bestrijden. Daarbij zijn belangrijke stappen gezet door ketenpartners naar een meer passende persoon- en probleemgerichte aanpak. Toch zien we vanuit het veiligheidsdomein nog te veel voorbeelden waarbij mensen met verward gedrag niet altijd passende zorg en/of ondersteuning ontvangen. Hierdoor kunnen zij een gevaar voor zichzelf of hun omgeving gaan vormen en overlast en veiligheidsproblemen veroorzaken. Mensen met verward gedrag veroorzaken bovengemiddeld vaak overlast en veiligheidsproblemen of zijn zelf het slachtoffer van misbruik en criminaliteit. Het aantal incidenten en meldingen met betrekking tot personen met onbegrepen gedrag stijgt, terwijl de tolerantie in de samenleving af lijkt te nemen. Mensen ervaren sneller overlast wanneer zij te maken hebben met mensen in de buurt die zich vreemd gedragen.

Uit de cijfers blijkt dat de zorg voor deze doelgroep steeds meer een veiligheidsprobleem wordt en dat de beleidsvelden zorg en veiligheid elkaar op dit onderwerp raken. De zorg bekijkt de problematiek en de aanpak daarvan vanuit het perspectief van de cliënt. De gemeente en de veiligheidspartners bekijken de problematiek ook vanuit het perspectief van de openbare orde en veiligheid in de straat, wijk en buurt. Om de geconstateerde ontwikkeling het hoofd te bieden is een hernieuwde samenwerking van politie, zorginstellingen, de gemeente, maar ook woningcorporaties nodig. Het gaat om samenwerking tussen de partijen die actief zijn in de sociale basis (zowel eerste- als tweedelijns) en in de verschillende domeinen, met het oog op een betere verbinding tussen zorg, veiligheid, sociaal domein en straf. De afgelopen periode zijn al succesvolle voorbeelden

geweest op casusniveau, maar de komende jaren is het van belang dat dit ook op beleidsniveau verder wordt doorgevoerd.

Uitdagingen op het gebied van jeugd en veiligheid

Ondanks de (landelijke) afname van jeugdcriminaliteit in de afgelopen jaren is er een trend waar te nemen in het plegen van strafbare feiten door (jonge) jeugdigen/kinderen welke gepaard gaan met (dreiging met) geweld en gebruikmaking van (vuur)wapens waaronder messen. Deze trend, waarbij de intensiteit/gewelddadigheid toe neemt, verspreidt zich ook binnen Zeeland waaronder in onze gemeente. De bestrijding van deze trend is een complex proces dat integraal aangepakt dient te worden. Partijen als scholen, verenigingen en zeker ook de ouders/verzorgers spelen hierin (naast politie, justitie, jongerenwerk en gemeenten) een belangrijke rol.

In korte tijd zijn we op Walcheren geconfronteerd met verschillende incidenten waarbij gebruik werd gemaakt door steekwapens door vaak zeer jonge mensen. Nog voor deze incidenten gebeurden heeft de gemeenteraad van Middelburg opdracht gegeven aan het college van Burgemeester en Wethouders voor het opstellen van een plan van aanpak om het bezit en gebruik van (steek)wapens door jonge mensen in Middelburg tegen te gaan. Inmiddels is een start gemaakt met de uitvoering van dat plan. De komende jaren wil Gemeente Middelburg met alle partners in het veiligheidsdomein aan dit plan werken. Het plan van aanpak kent een opbouw langs drie lijnen, namelijk bewustwording en preventie, vroegsignalering en een persoonsgerichte aanpak. Daarnaast is de gemeente Middelburg toegetreden tot een landelijk netwerk van gemeenten, ministeries, CCV en andere veiligheidspartners. Het bezit en gebruik van (steek)wapens door jongeren is geen Middelburgs probleem, maar een breed maatschappelijk probleem waar veel verschillende gemeenten mee worstelen. Door samen op te trekken kunnen gemeenten en andere veiligheidspartners leren van elkaar.

Sinds de coronacrisis zijn de klachten rondom jeugdoverlast (als bijvoorbeeld overlast van hangjongeren) landelijk bijna verdubbeld. Ook in Middelburg is deze toename van jeugdoverlast merkbaar. De overlast van jeugd in verschillende wijken en dorpen van onze gemeente zorgt voor hinder en gevoelens van onveiligheid bij bewoners, bezoekers en ondernemers. Om de jeugdoverlast met name in de wijk Dauwendaele aan te pakken is in 2020 het project "Nieuw Perspectief" opgestart. Dit project wordt integraal met veel verschillende partners uitgevoerd via een oplossingsgerichte

aanpak en een persoonsgerichte aanpak. Met name bij de persoonsgerichte aanpak zijn medewerkers van het cluster openbare orde en veiligheid nauw betrokken. In 2023 willen we beoordelen of en op welke wijze de persoonsgerichte aanpak zoals wordt toegepast in 'Nieuw perspectief' ook op andere situaties kan worden toegepast. Daarnaast wordt de jeugdoverlast in andere wijken en dorpen via integrale samenwerkingen met bijvoorbeeld politie, jongerenwerkers, wijkmanager en ook ondernemers aangepakt. Per situatie wordt een integraal plan van aanpak gemaakt met daarin de benodigde acties om de overlast te stoppen.

Digitale veiligheid en de aanpak van cybercriminaliteit

Digitalisering van de maatschappij leidt helaas tot een ongewenst gevolg: cybercrime. Wat begon als tamelijk amateuristisch opgezette virussen en phishingberichten, ontwikkelt zich in rap tempo steeds verder. Internetfraude en verschillende digitale aanvallen op cruciale computersystemen, met enorme economische schade als gevolg, zijn hier voorbeelden van. Ook op individueel niveau door pinpas fraude, what's-app fraude en babbeltrucs in de digitale omgeving wordt deze vorm van criminaliteit steeds zichtbaarder en voelbaarder. Wat de bevoegdheden van de gemeente in het algemeen en van de burgemeester in het bijzonder zijn, is onderwerp van een landelijke voortdurende zoektocht. Daarnaast gaat cybercrime over mondiale grenzen en is het zoeken naar een juiste lokale aanpak. De rol van de gemeente is vooral gericht op preventie en bewustwording. Het optreden als "makelaar" om acties en initiatieven aan elkaar te koppelen is hierin speerpunt van het cluster. Preventieve acties en bewustwordingscampagnes worden ook in 2023 gedeeld en waar nodig worden trainingen of bijeenkomsten gefaciliteerd. Daarnaast heeft de gemeente uiteraard de taak te zorgen voor een goede cybersecurity binnen de eigen gemeentelijke organisatie.

Veiligheid in relatie tot de energietransitie

In onze samenleving is sprake van een spanningsveld tussen de beperkt beschikbare ruimte, de economische activiteiten met bijbehorende risico's en de daaromheen liggende woon- en leefomgeving. Het is aan de overheid om kaders te stellen en maatregelen te treffen tegen de risico's die elke dag voortkomen in de leefomgeving. De Omgevingswet die naar alle waarschijnlijk in werking treedt op 1 januari 2023 biedt met de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan nieuwe kansen. Zo biedt het de overheid

de mogelijkheid om binnen wettelijke kaders, invulling te geven aan beleidsregels voor externe veiligheid.

Zeeland is het voor wat betreft externe veiligheid het tweede risicogebied van Nederland door de aanwezigheid van een kerncentrale, havens, spoor, wegen en grote bedrijven in combinatie met de bijzondere geografische ligging. Omdat risico's niet uit te sluiten zijn, is het van belang dat onze inwoners, ondernemers en de overheid zelf voldoende voorbereid zijn op incidenten. Daarnaast is scherpe vergunningverlening en krachtig toezicht en adequate handhaving onmisbaar in de veiligheidsketen.

Op het gebied van duurzaamheid is in de leefomgeving de afgelopen jaren veel veranderd. De elektrische fiets was nog nooit zo populair en ook zijn steeds meer elektrische auto's, laadpalen en zonnepanelen in de bewoonde omgeving te vinden. De oorlog in Oekraïne zorgt ervoor dat we geconfronteerd worden met een versnelde wens om 'van het gas af' te gaan. Bij al deze ontwikkelingen moet aandacht zijn voor de risico's die met deze veranderingen gepaard gaan. Elektrische auto's die moeilijk zijn te blussen en woningbranden die ontstaan door technische problemen bij de toepassing van zonnepanelen zijn enkele voorbeelden van deze risico's. In de huidige tijd blijven wet- en regelgeving op het gebied van bouw achter bij de snelle ontwikkelingen. De nieuwe risico's zijn nog niet voldoende meegenomen in planvorming en wet- en regelgeving.

De veiligheid op en rond evenementen

Een veilige woon- en leefomgeving is gediend met het veilig verlopen van (grootschalige) evenementen. In het proces van vergunningverlening is veiligheid een belangrijk onderdeel. Sinds 2019 is het verplicht voor organisatoren van grotere evenementen dat zij, conform de beleidsregel "Veiligheid bij evenementen", een veiligheidsplan hebben. De optimalisatie van de kwaliteit van deze veiligheidsplannen is een voortdurend proces om met elkaar te zorgen voor veilige evenementen. De organisatoren worden hierbij, indien gewenst en noodzakelijk, ondersteund door de gemeente.

Een evenement dat specifieke aandacht behoeft is de jaarwisseling. In de afgelopen jaren is een aanzienlijke hoeveelheid ambtelijke capaciteit gestopt in de voorbereidingen en uitvoering van een veilig verloop van de jaarwisselingen. Dit met wisselend

succes. De jaarwisseling van 2021 op 2022 kende een onrustig verloop, met name in de kern Arnhem.

Prestatie

Uitvoeringsprogramma van het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026

Opstellen van een uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsbeleid 2023

De aanpak van ondermijning

Invulling geven aan een programmatische wijze van toezicht en handhaving

Werken met een Lokaal Informatieoverleg op Ondermijning

Implementatie van het Zeeuwse Bibobbeleid

Bewustwordingstrainingen 'integriteit en weerbaarheid' voor medewerkers

Het coördineren van ondermijningscasuïstiek of een bijdrage leveren aan casuïstiek

Komen tot een Zeeuwse aanpak op ondermijning

Uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid

Komen tot een Zeeuwse agenda zorg en veiligheid

Realiseren trainingen 'radicalisering' en netwerkvorming

Uitdagingen op het gebied van jeugd en veiligheid

Uitvoering geven aan een bewustwordingscampagne 'tegengaan bezit en gebruik van steekwapens door jongeren'

Diverse interventies op het gebied van bewustwording, preventie, vroegsignalering en repressie ten uitvoer brengen irt project steekwapens

Implementatie van een lokaal Persoonsgerichte Aanpak voor jongeren

Participeren in een monitoringstool om de voortgang van het project en de resultaten ervan te kunnen monitoren

Digitale veiligheid en de aanpak van cybercriminaliteit

Uitrollen jongerenplatform HackShield in de gemeente Middelburg

Uitvoeren bewustwordingscampagnes gericht op kwetsbare groepen in de samenleving

Initiatief tot en deelname aan een bovenlokale samenwerking om bij te dragen aan het tegengaan van cybercriminaliteit in Zeeland en West-Brabant

Veiligheid in relatie tot de energietransitie

Agendering van dit thema binnen de gemeentelijke organisatie

De gemeente voorbereiden op een mogelijke crisis in relatie tot de risico's die samenhangen met de energietransitie

De nieuwe risico's vanuit de energietransitie borgen in ruimtelijke plannen, Omgevingsvisie en Omgevingsplan, vergunningen, toezicht en toekomstig beleid

Veiligheid op en rond evenementen

Verbetering inhoud en proces rondom veiligheidsplannen bij evenementen

Investeren in een voorbereiding op de jaarwisseling gericht op een duurzaam veilig en rustig verloop daarvan

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2023	2024	2025	2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1	-5	-5	-5	-5
2	-12	-12	-12	-12
3	-3	-3	-3	-3
4	-10	-10	-10	-10
	-30	-30	-30	-30

1. Digitale veiligheid en aanpak cybercrime

Digitale veiligheid en de aanpak van cybercrime is één van de speerpunten in het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid. De gemeente wil daarom ruimte vrijmaken in de begroting om jaarlijks een bijdrage te kunnen leveren aan bewustwording en weerbaar maken van de Middelburgse samenleving tegen deze groeiende vorm van deze criminaliteit.

2. Inrijbeveiliging

Door verschillende incidenten in de afgelopen jaren op verschillende plaatsen, is het nodig om plaatsen waar veel mensen bij elkaar komen af te schermen voor gemotoriseerde voertuigen. Tot 2022 had Middelburg een systeem met bollards die omhoog gezet konden worden om voertuigen tegen te houden. Dit systeem is in 2022 vervangen door een systeem waarbij kentekens worden gecheckt. Daarom moet voortaan een alternatieve inrijbeveiliging worden neergezet bij diverse evenementen in de Middelburgse binnenstad. Dit is een preventieve taak om de veiligheid bij evenementen te vergroten.

3. Voorbereiden jaarwisseling

De ervaring leert dat de jaarwisseling op enkele plaatsen in de gemeente Middelburg onrustig verloopt. Groepen mensen, veelal jongeren, grijpen de jaarwisseling aan om - vaak onder invloed van

alcohol en/of drugs - te rellen of spullen te vernielen. Ook wordt de confrontatie gezocht met het bevoegd gezag. De gemeente Middelburg investeert in de voorbereiding op en de inzet van preventieve maatregelen om dit gedrag te voorkomen.

4. Zeeuwse norm weerbare overheid

Ook de gemeente Middelburg heeft in 2022 de intentieverklaring getekend waarin wordt gesteld dat aan de Zeeuwse norm voor een weerbare overheid zal worden voldaan. De norm is een handelingskader dat kan dienen als ondergrens voor een weerbare overheid in Zeeland. Deze norm is een bundeling van al bestaande (beleids-)afspraken, wet- en regelgeving, handreikingen en modellen op diverse thema's, met als overkoepelend thema: weerbaarheid.

Om te kunnen voldoen aan deze norm is de gemeente Middelburg een project gestart om de verschillende onderdelen van de norm te implementeren. Op onderdelen zal ook financieel geïnvesteerd moeten worden. De norm heeft blijvende aandacht nodig omdat de norm een dynamisch karakter heeft. De deelnemers voelen de noodzaak om de lat steeds weer iets hoger te leggen. Daarnaast is het zaak om steeds opnieuw aandacht te vragen voor een weerbare overheid. Dit geldt zowel binnen de organisatie als met de partners waarmee de gemeente samenwerkt.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Verwijzingen Halt (aantal per 1000 inwoners (jongeren van 12 tot 18 jaar))	Middelburg	19	20	16	nmb	nmb
	Nederland	13	11	8	nmb	nmb
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	3,9	2,6	2,7	nmb	nmb
	Nederland	2,3	2,0	1,8	nmb	nmb
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	5	5,2	4,5	nmb	nmb
	Nederland	4,8	4,6	4,3	nmb	nmb
Diefstallen uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	1,6	1,4	0,6	nmb	nmb
	Nederland	2,3	1,8	1,3	nmb	nmb
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	6,7	6,9	7,7	nmb	nmb
	Nederland	5,9	6,2	6,1	nmb	nmb

Wat mag het kosten?

1 Veiligheid	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	3.463	3.500	3.730	3.736	3.797	3.841
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	2.522	2.343	2.587	2.683	2.779	2.874
Totaal lasten	5.985	5.843	6.316	6.419	6.576	6.715
Baten						
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	295	244	58	59	60	61
Totaal baten	295	244	58	59	60	61
Saldo						
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	-3.463	-3.500	-3.730	-3.736	-3.797	-3.841
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	-2.227	-2.099	-2.529	-2.624	-2.719	-2.813
Totaal overzicht taakvelden	-5.690	-5.599	-6.259	-6.360	-6.516	-6.654

Verkeer, vervoer en waterstaat

De gemeente is verantwoordelijk voor het aanleggen en beheren van infrastructuur, het faciliteren van diverse vervoersvormen, het realiseren van parkeervoorzieningen en het goed afwickelen van verkeer- en vervoerstromen. Veiligheid staat hierbij voorop.

We willen een samenleving waaraan iedereen zo veel mogelijk kan deelnemen. De gemeente vindt het daarom belangrijk dat iedereen zoveel mogelijk overal zelfstandig kan wonen en komen. Het is om die reden dat de openbare ruimte waar mogelijk toegankelijk moet zijn. Op die manier kunnen we allerlei voorzieningen bereiken en gebruiken.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas Middelburg 2030
- GVVP Middelburg 2030 beleidsdeel

Overige vastgestelde beleidsnota's:

- Regionale Mobiliteitsstrategie

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het borgen en daar waar mogelijk verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van Middelburg voor alle mensen. Inwoners en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig en vlot kunnen verplaatsen door en rond de stad. Zonder al te veel oponthoud en het veroorzaken van overlast en milieuhinder. Daarnaast moet er voldoende parkeergelegenheid zijn.

Doelstellingen

1. Het verduurzamen van mobiliteit
2. Het behouden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer
3. Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom
4. Het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg
5. Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers met behoud van een hoog bezettingspercentage van de parkeerconcentraties
6. Een autoluwe binnenstad
7. Een toegankelijke stad voor iedereen

Wat gaan we daarvoor doen?

Het verduurzamen van mobiliteit

Het grootste deel van de afgelegde reiskilometers gebeurt met de auto. Hier is dan ook vanuit het oogpunt van verduurzamen van de mobiliteit de meeste winst te behalen door:

- het voorkomen, verkorten of verminderen van autoverplaatsingen
- het veranderen van vervoerswijze: te voet, per fiets en/of met het openbaar vervoer
- het verschonen van verplaatsingen: zorg dat verplaatsingen met schone auto's worden gemaakt. Bijvoorbeeld elektrische auto's of auto's op groen gas.

Onze mobiliteit verandert de komende jaren fors. De groei van elektrische auto's en laadinfrastructuur zet door. Het delen van bezit wordt vanzelfsprekender en alles staat met elkaar in verbinding. Bij mobiliteit geldt: eerst inzetten op energie besparen en dan hernieuwbare energie toepassen om de mobiliteit te verduurzamen. Dit vertaalt zich in onderstaande ontwikkelingen:

- de steeds verdergaande ontwikkeling via internet, digitalisering van allerlei (overheid) diensten en flexibel werken betekent dat de noodzaak om fysiek aan het verkeer deel te nemen afneemt. Naar verwachting zal thuiswerken voor een nader te bepalen percentage van de totale werktijd de norm worden. Een concreet voorbeeld is de gemeente Middelburg als werkgever, waar hybride werken tot maximaal 50 % mogelijk is gemaakt.
- de fiets staat in het gemeentelijk mobiliteitsbeleid op nummer één. In een continu proces worden - gezamenlijk met maatschappelijke organisaties - maatregelen voorgesteld die het fietsen stimulerende en/of de verkeersveiligheid verhogen.

Afhankelijk van de beschikbare financiële middelen worden deze op korte of langere termijn uitgevoerd.

- voor het stimuleren en faciliteren van elektrisch rijden worden met enige regelmaat laadpalen geplaatst. Naar verwachting zal dat steeds meer toenemen.

Het behouden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer

In ons mobiliteitsbeleid staat het langzaam verkeer (fiets en voetganger) op nummer één. De basis voor het integrale fietsplan ligt in het GVVP 2030. Hiervoor wordt al jaren een integraal programma aan fietsgebruik stimulerende projecten gehanteerd. Dit programma met projecten richt zich op verbetering van de omstandigheden van fietsers op enerzijds de fietsroutes in de binnenstad en anderzijds de fietsroutes vanuit de wijken naar het buitengebied. Voorts ligt er een opgave in het verbeteren van het fiets parkeren in de binnenstad. De rol en positie van de fietsenstalling op het Zusterplein blijft een belangrijke pijler in de aanpak van het fiets parkeren in het kernwinkelgebied. Mede met het oog op het verlichten van de fiets parkeerdruk op Plein 1940 behoort een eventuele uitbreiding van het fiets parkeren op het Zusterplein tot de mogelijkheden.

Vooraf projecten/maatregelen gericht op het verhogen van de verkeersveiligheid, optimaliseren en verbeteren van 30 km/u wegen dragen bij aan het in stand houden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer of zelfs verder verhogen hiervan. Dit is in feite een permanent lopende activiteit welke in samenspraak met de bewoners, verkeerswerkgroepen, fietsersbond, politie etc. wordt uitgevoerd.

Schroetracé

Voor het optimaliseren van de doorstroming fietsers op het Schroetracé is onderzoek en beleidswijziging t.a.v. huidige prioritering verkeerslichtenregeling noodzakelijk. Dit onderzoek start in 2023.

Pilot Gravenstraat

In de Gravenstraat (gedeelte tussen Zusterstraat en Markt) wordt het fietsverbod opgeheven. Dit ter verbetering van de bereikbaarheid van de Markt en de daar aanwezige witte fietsparkeervakken. Dit is in eerste instantie een pilot. Deze pilot was in 2020 al van start gegaan, maar is vanwege de tijdelijke verkeersmaatregelen vanwege COVID-19 ná een week teruggedraaid. De bedoeling is deze pilot in laatste kwartaal 2022

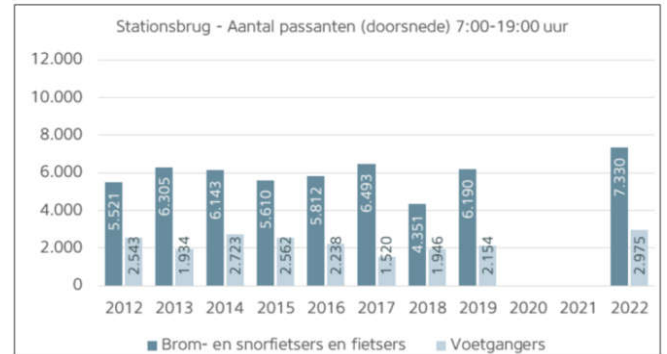
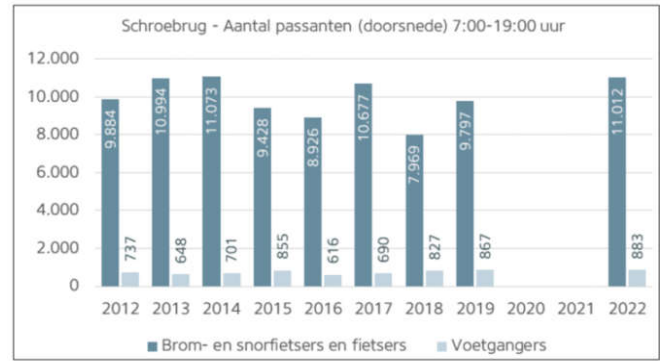
alsnog te starten. De pilot wordt na een jaar geëvalueerd. Samenhangend met deze pilot is de wens om de Gravenstraat (gedeelte tussen Zusterstraat en Varkensmarkt) qua fietsbaarheid te verbeteren. Het gaat hier om het aanbrengen van een meer comfortabele verharding voor fietsers dan de huidige kinderkopjes. Met deze maatregel wordt beoogd het bereiken van de rijwielstalling op het Zusterplein comfortabeler te maken en daarmee het gebruik te verhogen. Wij realiseren ons wel dat dit uit financieel oogpunt lastig is voor de korte termijn en daarom is deze maatregel op de “wensenlijst” geplaatst.

Bezorgdiensten

Een onderzoek wordt gestart naar het maken van een einde aan de overlast van bezorgdiensten en bezorgbrommers in de binnenstad.

Tellingen

Ieder jaar in dezelfde week en op dezelfde dag vindt een meting plaats van het aantal fiets- en voetgangerspassages over de Kanaalkruisingen (zie hieronder). De hoogte van deze steekproef meting wordt mede bepaald door een aantal niet te beïnvloeden omstandigheden; zoals bijvoorbeeld weersomstandigheden. In verband met de coronacrisis zijn zowel in 2020 als 2021 geen verkeerstellingen van het fiets- en voetgangersverkeer gehouden op de Kanaalkruisingen. Geconstateerd kan worden dat het aantal fietsers in 2022 ten opzichte van 2019 is toegenomen zoals ook in onderstaande grafiek is af te lezen.

Trend 2012 -2022 telling 07:00-19:00 uur

Fietsparkeren

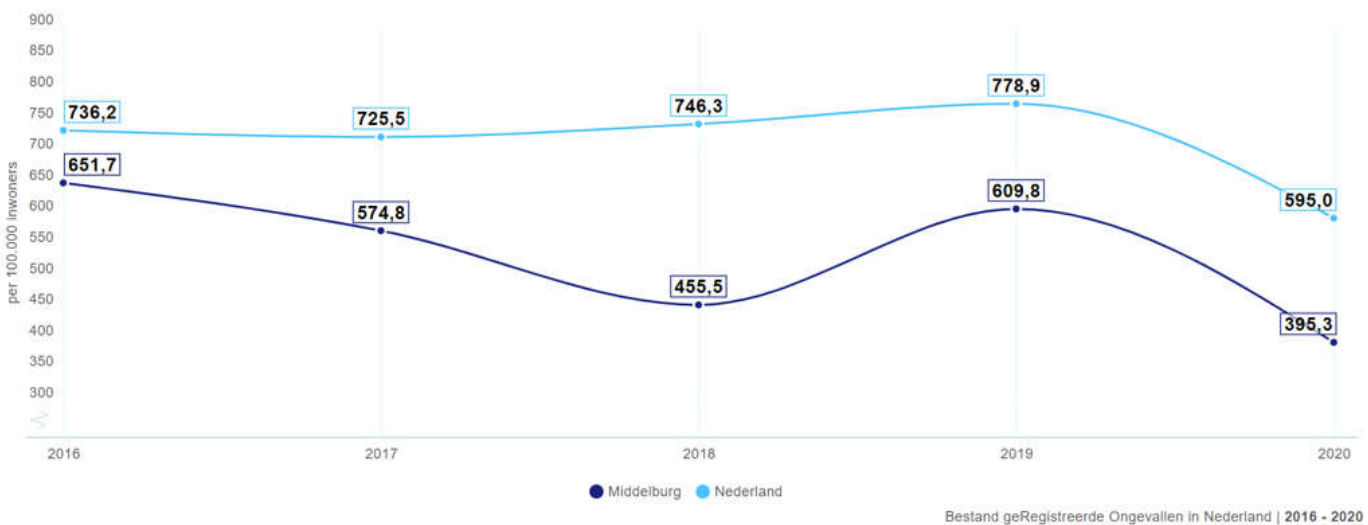
Een nieuw fietsparkeerplan voor de binnenstad zal in overleg met belanghebbenden worden opgesteld. Door de coronacrisis is een aantal tijdelijke verkeersmaatregelen getroffen in de binnenstad; zoals het weghalen van fietsbeugels in de winkelstraat. In het kader van het nieuwe fiets parkeerplan zal overlegd worden met relevante partijen hoe hier in 2023 een vervolg aan wordt gegeven.

Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom

Samen met de verkeerswerkgroepen, politie, fietsersbond en andere relevante partijen wordt continu gewerkt aan een verhoging van de verkeersveiligheid. Zoals uit onderstaande grafiek is af te lezen is, zet de trend naar een afname van het aantal verkeersongevallen binnen de bebouwde zich door. Hierbij dient wel gerealiseerd te worden dat vanwege COVID-19 het verkeer- en vervoerbeeld in 2020 (als ook 2021) niet representatief is.

Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom

Verkeersongevallen - Middelburg, per 100.000 inwoners

Het aantal verkeersongevallen per 1000 inwoners, Middelburg vergeleken met Nederland (Bron: Waar staat je gemeente?)

Het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg

Ook in 2023 werkt Middelburg gestaag verder aan behoud en daar waar mogelijk verbetering van de bereikbaarheid en aan verhoging van de verkeersveiligheid op het wegennet. In het nieuwe gemeentelijk verkeer- en vervoerplan is het accent in het mobiliteitsbeleid vooral komen te liggen op het verder optimaliseren van het bestaande wegennet op basis van de wegencategorisering. De optimalisatie bestaat uit enerzijds het aanpakken van gesignaleerde verkeersproblemen, bijvoorbeeld komend uit de overleggen met de verkeerswerkgroepen. Anderzijds gaat het om de meer vanuit beleid gestuurde projecten (GVVP 2030). Hiervoor moet wel vaak enkele jaren “gespaard” worden om te kunnen uitvoeren. Vaak combineren we een aanpassing van de weg met werkzaamheden aan riolering- en/of reconstructie.

Lopende projecten 2022/ 2023

Plannen in onderzoek, voorbereiding en/of uitvoering:

- Gebiedsontsluitingsvisie Veerse Meer zuid: Bestuurlijke besluitvorming robuuste ontsluiting en korte termijn maatregelen. In een participatief proces met bewoners en belanghebbenden verbetervoorstellen uitwerken en voorbereiden voor uitvoering van de korte termijn maatregelen Arnhemuiden e.o.

- Voorbereiden en uitvoeren koppeling verkeersregelinstallaties aan een Netwerk Management Systeem
- Start onderzoek ‘30 km/uur de norm binnen de bebouwde kom’
- Voorbereiden vervangen VRI Sandberglaan-Laan der Verenigde Naties - Pres. Rooseveltlaan door nieuwe VRI of rotonde
- Voorbereiden en uitvoeren vervanging Verkeers Regel Installatie (VRI, verkeerslicht) Stromenweg-Grevelingenstraat door VRI of rotonde
- Realisatie bushalte Het Groene Woud
- Ontwikkelen en voorbereiden plannen ter verbetering van de verkeersveiligheid in het kader van het SPV (Strategisch Plan Verkeersveiligheid).

Monitoring ontwikkeling verkeersintensiteiten

De ontwikkeling van het (auto)verkeer wordt gemonitord (verkeerstellingen) en vergeleken met de verkeersmodelberekeningen van het geactualiseerde verkeersmodel. Resultaten daarvan laten zien dat er geen onvoorziene negatieve ontwikkelingen is op de aspecten bereikbaarheid en doorstroming. In het algemeen geldt dat door de N57 de autoverkeerintensiteiten op het Middelburgse wegennet zijn afgenomen. Hierdoor is meer ruimte ontstaan voor andere verkeerssoorten. Dit levert een positieve bijdrage aan de verkeersveiligheid en fietsvriendelijkheid van Middelburg. In verband met COVID-19 hebben we zowel in 2020 als 2021 te maken met een niet-representatieve verkeerssituatie. De verkeersintensiteiten blijven we monitoren. In dit verband is het

ook goed te vermelden dat het hierboven genoemde Walchers verkeersmodel inmiddels een update heeft gekregen.

Wegenonderhoud in woonwijken

In 2016 zijn de kaders voor het wegbeheer vastgesteld. Het plan heeft een looptijd van 2017 tot en met 2021. Na overleg met bewoners en wijkteams heeft de raad de kaders vastgesteld. De gewenste actualisatie is momenteel nog niet ingepland en zal naar verwachting in 2023 worden gerealiseerd.

In de afgelopen jaren werd het budget in vier stappen verhoogd tot het budget voor structureel wegonderhoud kwaliteitsniveau C. Dit is het minimaal benodigde budget om de verhardingen op een verantwoord niveau te kunnen onderhouden. De wegen voldoen dan nog net, maar hebben binnen twee jaar een onderhoudsmaatregel nodig. Het is een zeer lastig te handhaven niveau. Dit omdat in de praktijk verhardingen langere tijd op een bepaald kwaliteitsniveau blijven, maar aan het eind van de levensduur vaak snel verslechteren en dan direct door de aanvaardbare ondergrens heen gaan. Gezien de toenemende ouderdom van onze wegen is het noodzakelijk om de komende jaren steeds meer budget uit te geven aan het verhelpen van schades en onvolkomenheden.

Het overige deel van het budget wordt gebruikt voor integraal onderhoud samen met andere beleidsvelden als rioolonderhoud, klimaat-, verkeerskundige- en groenmaatregelen en werkzaamheden van nutsbedrijven. Door integraal te werken is het ook mogelijk om de buitenruimte af te stemmen op de actuele wensen van bewoners en belanghebbenden. Daarbij wordt steeds beoordeeld of het gebruik en de inrichting nog op elkaar aansluiten. Een speerpunt daarbij is om gelijktijdig klimaatadaptieve maatregelen te nemen. Dit kan vaak gerealiseerd worden door het omvormen van verhardingen naar groen. Waar mogelijk wordt verharding verwijderd of minimaal ontworpen. Op het gebied van duurzaamheid wordt steeds gestreefd om duurzame en circulaire materialen te gebruiken. Of de ambitie om de aanwezige achterstanden in het onderhoud in te lopen gehaald zal worden, is erg onzeker en hangt af van het prijsniveau in de markt, de beschikbaarheid van de aannemers, en de capaciteit/inzet van de eigen medewerkers

Integratie openbaar vervoer en doelgroepenvervoer Zeeland en Buurtbus Middelburg

Nadat de servicebus was gestopt werd deze tijdelijk vervangen door de seniorentaxibus (20 maart 2020 tot en met 1 maart 2021). Sinds 2 maart 2021 rijdt op dinsdag en donderdag buurtbus 569. Ook hier geldt dat vanwege COVID-19 geen sprake is van een representatieve verkeer- en vervoersituatie. In het kader van de regionale mobiliteitsstrategie werken de wegbeheerders in Zeeland samen om het toekomstige openbaar vervoer op orde te krijgen. De nieuwe busconcessie start vanaf december 2024. Vanaf dat moment is ook het vervoer met de flextaxi en kleine busjes beschikbaar. Getracht wordt dit te combineren met doelgroepenvervoer.

In een dorp of stad zijn straks meer opstappunten voor vervoer te vinden. Binnen de bebouwde kom is een opstappunt op maximaal 500 meter en buiten de bebouwde kom zal dit op maximaal 2,5 km zijn. In dit kader worden ook de mogelijkheden van verdere uitbreiding van de buurtbus qua locatie en dienstregeling onderzocht. In 2023, maar ook 2024 wordt dit stelsel van grote en kleine bussen, flextaxi's, combinaties met doelgroepenvervoer en positionering van opstappunten ontwikkeld.

Met de provincie, Connexion, gemeente Vlissingen en taxi de Vlieger zijn de mogelijkheden van integratie openbaar vervoer en doelgroepenvervoer (WMO-vervoer) tussen Middelburg en Vlissingen onderzocht. Gewerkt wordt aan een pilot waarbij aangesloten wordt aan het hierboven beschreven stelsel van fijnmazig vervoer in de vorm van flextaxi's en/of -bussen.

Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers

Onderzoek naar parkeerdruk binnenstad

Bewoners en bezoekers van de binnenstad maken gezamenlijk gebruik van het bestaande parkeerareaal in de binnenstad. Met name vanuit de binnenstadbewoners komen signalen dat na het coronajaar 2020 een hoge parkeerdruk op maaiveld is ontstaan. Ook geven zij aan in toenemende mate problemen te ervaren bij het vinden van een beschikbare parkeerplaats in de directe woonomgeving. De gemeente Middelburg heeft de parkeerdruk middels tellingen inzichtelijk gemaakt en bovengenoemde probleem nader onderzocht.

Voor de in het coalitieakkoord vermelde parkeerterreinen (hubs) aan de rand van de stad hebben we een nieuw parkeerterrein aan

de Nieuwlandsedreef en een parkeerdek op parkeerterrein Oude Veerseweg (cycle hub) op het oog. Hiervoor is een investeringsbedrag van € 2.050.000 gemoeid. Het in te stellen Investeringsfonds zou voor de dekking van deze investering aangewend kunnen worden.

Stimulering gebruik parkeergarages

Voor de bezoeker aan de stad is het financieel gunstiger om de auto in de parkeergarage te zetten in plaats van in een parkeervak langs de weg. Inmiddels zijn alle parkeergarages voorzien van een nieuw parkeermanagementsysteem met kentekenherkenning. Hiermee zijn we in staat om op een nog efficiëntere wijze de parkeerexploitatie te verzorgen. In de nabije toekomst is het tevens mogelijk om van huis uit vooraf - via de website of app - een parkeerplaats in de parkeergarages te reserveren.

Een autoluwe binnenstad

Een autoluwe binnenstad is een binnenstad waarbij het niet-noodzakelijke autoverkeer zoveel als mogelijk wordt geweerd. Een autoluwe binnenstad draagt bij aan een verhoging van de verkeersveiligheid, het streven naar een meer fietsvriendelijke stad en een verhoging van de leef- en beeldkwaliteit. Het doorgaand verkeer (met herkomst en bestemming buiten de binnenstad) wordt afgeleid naar het rondwegstelsel. Bezoekers van de binnenstad worden – via het parkeerverwijssysteem – verwezen naar de parkeergarages aan de rand van de binnenstad, zodat daarmee het zoekverkeer naar parkeerplaatsen verminderd. Maatregelen gericht op het faciliteren van parkeren, stimuleren van fietsverkeer en openbaar vervoer, evenals de inrichting van de wegenstructuur in en rondom de stad dragen bij aan het bereiken van een meer verkeersluwe binnenstad. Op dit moment onderzoekt de gemeente welke parkeermaatregelen bijdragen

aan een autoluwe van de binnenstad en verruiming van de parkeermogelijkheden op maaiveld voor de binnenstadbewoners.

In de dialoogtafels in het kader van de Omgevingsvisie Middelburg 2050 is veelvuldig de opmerking gemaakt om het aantal auto's in de (binnen)stad op weg naar 2050 verder terug te dringen en eventueel hiervoor in de plaats met deelauto's of e-deelauto's te gaan werken. Op dit moment staan op enkele plaatsen in de stad deelauto's en dit willen we uitbreiden. Het gebruik wordt gemonitord en bij positieve resultaten, wordt deze vorm van deelmobiliteit verder in het mobiliteitsbeleid verwerkt.

Een toegankelijke stad voor iedereen

In november 2020 heeft de gemeenteraad het prioriteitenplan "Toegankelijkheid openbare ruimte" vastgesteld. In het plan is vastgelegd hoe in de gemeente Middelburg de toegankelijkheid kan worden behouden en verbeterd. Speerpunten zijn het werken aan bewustwording over toegankelijkheid, het behouden van een basiskwaliteit en het verbeteren van toegankelijkheid bij onderhoudswerkzaamheden, regulier overleg inplannen met de belangenvereniging en knelpunten signaleren en zo mogelijk oplossen.

Samen met betrokken vertegenwoordigers van organisaties geven we verder invulling aan de wijze waarop de door de jaren heen ingerichte openbare ruimte zo passend mogelijk toegankelijk gemaakt en gehouden kan worden. De komende jaren wordt er op dit gebied - conform het beleid voor het wegenonderhoud - met name ingezet op het verbeteren van kleine direct overlastgevendende situaties, omvangrijker situaties worden aangepakt bij planmatig onderhoud. Op dit moment is het nog niet mogelijk om meer specifieke projecten te benoemen.

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1 Afronding werkzaamheden Stationsplein	0	-8	-8	-8
2 Formatie Verkeer	-80	-80	-80	-80
3 Middelburg verkeersveilige stad	-49	-49	-49	-49
4 Uitbreiding buurtbus, meer wijken, meer dagen	-50	-50	0	0
5 Uitbreiding aantal veegmachines	0	-29	-29	-29
6 Verbeteren verkeerssituatie fietsers en voetgangers	-95	-40	0	0
7 Green Deal ZES	-25	-25	-25	0
8 Parkeerbeleid, voorrang bewoners binnenstad	-30	0	0	0
	-329	-281	-191	-166

1. Afronding werkzaamheden Stationsplein

Betreft afmaken Stationsplein ná restauratie Stationsgebouw en Interreg 2 Zeeën project Cool Towns.

2. Formatie Verkeer

Gelet op de toenemende werkzaamheden rondom het verkeersbeleid is behoefte aan personeelsuitbreiding.

3. Middelburg verkeersveilige stad

Dit budget is nodig voor uitgaven die bevorderen dat Middelburg een verkeersveilige stad is om in te wonen en te werken.

4. Uitbreiding buurtbus, meer wijken

Vanaf december 2024 wordt de flextaxi- en/of flexbus ingezet. Dit fijnmazig en vraagafhankelijk vervoer betekent dat om de 500 meter een opstaphalte komt. Dit vraagt om realisatie van opstapplaatsen en verdere inrichting mobiliteitshubs.

5. Uitbreiding aantal veegmachines

Dit betreft de kosten samenhangend met de uitbreiding van het aantal veegmachines van drie naar vier.

6. Verbeteren verkeerssituatie fietsers en voetgangers

Voor het optimaliseren van de doorstroming fietsers op het Schroetracé is onderzoek en beleidswijziging t.a.v. huidige prioritering verkeerslichtenregeling noodzakelijk. Ook is geld nodig voor een nieuw fietsparkeerplan dat voor de binnenstad wordt gemaakt evenals voor de start van het onderzoek naar '30 km/uur de norm binnen de bebouwde kom'.

7. Green deal Zero emission stadsdistributie (ZES)

Deze uitgaven hebben te maken met het toelaten van elektrisch vrachtverkeer in de stad en de aansluiting bij de landelijke deal Zero Emissie Stadsvervoer.

8. Parkeerbeleid

Dit heeft te maken met eenmalige kosten voor onderzoek naar de voorrang voor bewoners binnenstad, als onderdeel van de actualisering van het parkeerbeleid.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
verkeersongevallen per 100.000 inwoners	Middelburg	455	609	395	nrb	nrb
	Nederland	748	780	596	nrb	nrb

Wat mag het kosten?

2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
2.01.0 Verkeer en vervoer	8.901	10.426	10.974	11.193	11.307	11.484
2.02.0 Parkeren	2.715	2.745	2.672	2.625	2.672	2.646
2.03.0 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.04.0 Econ havens en waterwegen	338	310	604	575	604	606
Totaal lasten	11.955	13.480	14.250	14.392	14.583	14.735
Baten						
2.01.0 Verkeer en vervoer	2.129	1.512	1.021	1.039	1.059	1.079
2.02.0 Parkeren	8	5	5	5	5	5
2.03.0 Recreatieve havens	61	64	65	66	68	69
2.04.0 Econ havens en waterwegen	43	117	119	121	124	126
Totaal baten	2.241	1.697	1.210	1.232	1.256	1.280
Saldo						
2.01.0 Verkeer en vervoer	-6.771	-8.914	-9.954	-10.154	-10.248	-10.404
2.02.0 Parkeren	-2.707	-2.740	-2.666	-2.620	-2.667	-2.640
2.03.0 Recreatieve havens	61	64	65	66	68	69
2.04.0 Econ havens en waterwegen	-295	-193	-485	-453	-480	-479
Totaal overzicht taakvelden	-9.713	-11.783	-13.040	-13.160	-13.328	-13.455

Economie

We willen de economische groei stimuleren. De gemeente heeft hierop invloed door het zorgen voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen en door het bieden van plekken waar bedrijven zich kunnen vestigen en ontwikkelen. Middelburg wil zich aantrekkelijk manifesteren voor toeristen.

Specifiek aandachtspunt betreft het voorkomen van leegstand in de binnenstad als gevolg van het omzetverlies door corona. In 2021 zijn, in aansluiting op de participatiebijeenvakomen voor de omgevingsvisie, ook gesprekken gevoerd over een nieuw toeristisch beleid. Het college gaat, op basis van wat hierover in 2021 is opgehaald, in 2023 van start met het proces om te komen tot een nieuw toeristisch beleid. De ontvangen signalen over drukte in de binnenstad en ongewenste effecten op het gebied van leefbaarheid, nemen we in dat kader mee.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030 (herzien)
- Actieplan Binnenstad Middelburg

Naast bovenvermelde vastgestelde beleidsnota's zijn er 2 belangrijke nota's in voorbereiding:

- De Omgevingsvisie: in het kader van de Omgevingsvisie is een uitvoerig participatieproces doorlopen waarbij ook gediscussieerd is met inwoners en ondernemers over de toekomst van het toerisme
- Actieplan Toerisme: Het Actieplan Toerisme is gericht op de uitvoering van het toeristisch beleid. Ook dit actieplan is via een participatief proces met culturele instellingen, inwoners en ondernemers tot stand gekomen en in dat kader is discussie gevoerd over de gewenste doelgroep van toeristen en de promotiestrategie en promotiemiddelen die daarbij horen.

Omgevingsvisie Zeeland

In de Omgevingsvisie is bepaald dat geen groei van kampeerplaatsen meer plaats vindt. Daarnaast is er een zgn. regionale ontwikkelingslocatie aangewezen op de locatie van Waterpark Veerse Meer. De stad Middelburg is een zgn. hotspot. Voor hotels gelden uitbreidingsmogelijkheden in stedelijk gebied en de hotspots. Middelburg wordt ook aangewezen als locatie voor grootschalige dagrecreatie (>250.000 bezoekers/jaar).

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het zorgen voor voldoende en diverse werkgelegenheid die aansluit op de arbeidsmarkt, het in stand houden van voorzieningen in Middelburg.

Doelstellingen

1. voldoende ruimte voor bedrijvigheid om in te kunnen spelen op veranderende marktomstandigheden en op de maatschappelijke opgaven van circulariteit en energietransitie.
2. tegen gaan van veroudering van bedrijventerreinen en het bevorderen van intensief ruimtegebruik op bedrijventerreinen
3. het tegengaan van oneigenlijk gebruik van bedrijfsterreinen.
4. het voorkomen van leegstand van winkel- en horecapanden, behoud positie als winkelstad

5. het spreiden van recreatief bezoek aan Middelburg in tijd en ruimte en het bewaken van de leefbaarheid.
6. het in evenwicht brengen van de belangen van horeca en detailhandel en bewoners van de binnenstad.
7. verouderde bedrijventerreinen worden geherstructureerd en verduurzaamd.
8. uitbouwen van de samenwerking met Veere en Vlissingen op het gebied van toerisme.

Wat gaan we daarvoor doen?

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: voldoende ruimte en herstructurering

De gemeente ontwikkelt Bedrijventerrein Trekdijsk indien het bestemmingsplan onherroepelijk wordt. Hierbij geldt dat, zo lang de Raad van State geen uitspraak heeft gedaan over de tegen het bestemmingsplan ingestelde beroepen, het college geen onomkeerbare stappen zal zetten met betrekking tot de realisatie en uitvoering van dit plan. Voor Ramsburg wordt een nieuw bestemmingsplan in procedure gebracht. De laatste kavels in het gebied zullen worden verkocht. Op Bedrijventerrein Mortiere is nauwelijks bedrijfsgrond meer te koop. De raad wordt gevraagd om uitspraken te doen over de opvang van bedrijvigheid op de lange termijn. De Omgevingsvisie is daarvoor het kader. Het blijkt dat maar weinig bedrijfspanden in Middelburg te koop komen. Het college zal onderzoeken op welke manier er ruimte kan worden geboden aan bedrijven om in te spelen op marktomstandigheden en op de maatschappelijke opgaven zoals circulariteit. Oneigenlijk gebruik van bedrijfsgrond wordt tegengegaan. De gemeente maakt bij grondverkoop duidelijke afspraken over het gebruik van bouw kavels. De gemeente zal actief handhaven op gebruik van bedrijfspercelen in strijd met het bestemmingsplan. De bouw van garageboxen en opslag door particulieren zal worden tegen gegaan.

Diverse herstructureringsprojecten op Arnestein en Mortiere worden in 2022 en 2023 afgerond. De herstructurering van het voormalige CZAV-complex aan de Kleverskerkweg 53 wordt uitgevoerd. In dit project wordt gewerkt volgens de principes van circulair bouwen. Gebouwen, bouwmaterialen en verhardingsmaterialen worden zoveel mogelijk hergebruikt. Het terrein wordt daarna doelmatig verkaveld waardoor dit gedeelte van Arnestein weer toekomstbestendig is. De gemeente zal zich inzetten voor een Smart Grid op Arnestein waarbij duurzame energie wordt opgewekt (zonnepanelen op daken van

bedrijfsgebouwen) en uitgewisseld tussen bedrijven en waarbij een collectieve laadvoorziening voor elektrische vrachtwagens wordt gerealiseerd. Dit project draagt bij aan een van de gedeelde opgaven van raad en college.

Binnenstad: detailhandel en horeca

Het college zal een ontwikkelvisie gaan opstellen voor de binnenstad met aandacht voor participatie en de verkeerskundige effecten. De binnenstad blijft aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers en daardoor blijft het grote en diverse winkelaanbod in stand.

Toerisme

Bij het op te stellen nieuwe toeristische beleid zal worden ingezet op een beleid dat is gericht op spreiding van het recreatieve

bezoek aan de binnenstad. De promotie zal zich richten op een doelgroep die interesse heeft voor cultuurhistorie. De gemeente gaat verkeersoverlast van toeristen tegen door de fiets en het OV en parkeren aan de rand van de stad te stimuleren. Middelburg zoekt voor zowel toeristische promotie als mobiliteit de samenwerking met Veere en Vlissingen. De gemeente voert een nulmeting uit om een beeld te vormen van het toeristisch bezoek aan Middelburg, het aantal overnachtingen, de herkomst van deze bezoekers, hun reismiddel en de locaties die toeristen en recreanten bezoeken tijdens hun verblijf.

Prestatie	
nieuwe bedrijfspercelen beschikbaar maken	
opstellen ontwikkelvisie voor de binnenstad	
realisatie Smart Grid Arnestein	
behoud van het aantal winkels in het kernwinkelgebied	
ontwikkeling van een promotiestrategie voor toerisme	

Meetpunt	2023	2024	2025	2026
2 ha. nieuwe bedrijfspercelen uitgeefbaar	2 ha. uitgeefbaar			
opstelling ontwikkelvisie voor de binnenstad	participatie met ondernemers en inwoners	vaststellen door gemeenteraad en start uitvoeren ontwikkelvisie	acties ontwikkelvisie uitgevoerd	
Smart Grid Arnestein	subsidie toegekend, uitvoering haalbaarheidsonderzoek	start uitvoering Smart Grid	Smart Grid gerealiseerd	

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1 Opstellen ontwikkelvisie binnenstad	0	-100	0	0
2 Actieplan toerisme	-10	-10	-10	-10
	-10	-110	-10	-10

1. Ontwikkelvisie binnenstad

Dit betreft de uitgaven voor het opstellen van een ontwikkelvisie voor de binnenstad met aandacht voor participatie en de verkeerskundige effecten.

2. Actieplan toerisme

Jaarlijks zal er een meting uitgevoerd gaan worden om een beeld te krijgen van de aard en de omvang van het toeristische bezoek aan de stad.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Functiemenging (%)	Middelburg	50,6	50	50,4	nbn	nbn
	Nederland	53,2	53,2	53,3	nbn	nbn
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	Middelburg	149,9	153,1	162,1	nbn	nbn
	Nederland	151,5	158,14	165,1	nbn	nbn

De landelijke beleidsindicatoren zeggen niets over de beleidsdoelen van de gemeente Middelburg.

Wat mag het kosten?

3 Economie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
3.01.0 Economische ontwikkeling	1.159	178	123	225	125	126
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	3.285	5.042	3.145	3.029	3.058	3.123
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	96	179	186	192	197	204
3.04.0 Economische promotie	904	751	844	862	884	906
Totaal lasten	5.443	6.149	4.298	4.308	4.264	4.359
Baten						
3.01.0 Economische ontwikkeling	52	0	0	0	0	0
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	3.122	5.003	3.127	3.010	3.040	3.104
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	49	71	73	74	75	77
3.04.0 Economische promotie	1.322	1.557	1.504	1.503	1.514	1.524
Totaal baten	4.545	6.631	4.704	4.587	4.629	4.705
Saldo						
3.01.0 Economische ontwikkeling	-1.107	-178	-123	-225	-125	-126
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	-163	-38	-18	-18	-18	-18
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	-47	-108	-113	-118	-122	-127
3.04.0 Economische promotie	418	806	660	640	630	618
Totaal overzicht taakvelden	-898	482	406	279	364	346

Onderwijs

Onderwijs draagt er aan bij dat jongeren zich kunnen ontwikkelen, weerbaar zijn en zelfstandig worden. Wij streven daarom naar een gevarieerd aanbod van onderwijs op verschillende niveaus. Een speerpunt is kansengelijkheid, dit is een belangrijk onderdeel van het onderwijs achterstandenbeleid en we ontwikkelen daarnaast met scholen en instellingen een lokale educatieve agenda waarin de inzet op kansengelijkheid een prominente rol krijgt. Een ander speerpunt is het bestrijden van schoolverzuim. Voor dat doel is onder meer een verzuimkaart ontwikkeld en hebben scholen een vaste RBL (Regionaal Bureau Leerlingzaken)-consulent.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Strategisch Huisvestingsplan 2020-2039
- Lokaal Sportakkoord Middelburg
- Beleidsnotitie Nationaal Programma Onderwijs 2022-2025
- Kwaliteitsatlas Middelburg 2030

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Kinderen en jongeren groeien op tot meedenkende en meehelpende burgers en zijn voorbereid op deelname in een participatiemaatschappij waar een steeds groter beroep wordt gedaan op de samenredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid.

Doelstellingen

1. Kinderen starten zonder achterstanden op de basisschool, door alle peuters voorschoolse educatie aan te bieden
2. Alle kinderen van 2 tot en met 12 jaar krijgen gelijke ontwikkelkansen
3. Het bevorderen van de kansengelijkheid voor jeugd
4. Vroeg signaleren van problemen bij kinderen en jeugd
5. Versterken ondersteuningsstructuren in het onderwijs
6. Het terugdringen van het schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatieplichtige leerlingen
7. Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie

8. Voldoen aan de zorgplicht voor onderwijshuisvesting t.b.v. primair- en voortgezet (speciaal) onderwijs
9. Faciliteren vestiging en financiering uitbreiding hoger- en academisch onderwijs

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijsachterstanden

Het ingezette beleidsplan Onderwijskansen wordt eind 2022 geëvalueerd waarbij voor 2023-2026 een nieuw beleidsplan wordt opgesteld. In het nieuwe beleidsplan wordt de nadruk gelegd op gelijke kansen voor alle kinderen.

Lokale Educatieve Agenda

We ontwikkelen met scholen en instellingen een lokale educatieve agenda. Met elkaar wordt besproken welke (succesvolle) programma's en initiatieven er reeds aanwezig zijn en hoe deze doorgezet, versterkt en aangevuld kunnen worden. Waarbij de nadruk ligt op het bevorderen van de kansengelijkheid.

Nationaal Programma Onderwijs

In mei 2022 is de beleidsnotitie vastgesteld, welke faciliteert in een investering in de ondersteuningsstructuren in het onderwijs, middels een tijdelijke specifieke uitkering. Door dit te versterken worden onderwijs- en ontwikkelingsvertragingen aangepakt die door corona zijn ontstaan c.q. vergroot. Daarnaast betekent inzet en ondersteuning in het onderwijs dat er laagdrempelig, toegankelijk, dichtbij en vooral preventief hulp wordt ingezet en een verbetering in de aansluiting van onderwijs en zorg.

Terugdringen schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatieplichtige leerlingen

Het thuiszittersprotocol is geaccordeerd in de Regionale Educatieve Agenda PO en VO-MBO. Momenteel vindt structureel overleg plaats om thuiszitters goed in beeld te krijgen. Het doel is om ervoor te zorgen dat de periode van thuiszitten zo kort mogelijk wordt.

Het tegengaan van thuiszitten is een belangrijk maatschappelijk thema. Zo is in 2016 is door de ministeries van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een thuiszitterspact gesloten met de PO-Raad, de VO-raad, het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De ambitie van het thuiszitterspact was dat in 2020 geen enkel kind langer dan drie

maanden thuis zou zitten zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg

De partners van het thuiszitterspact stimuleren samen met Ingrado gemeenten en samenwerkingsverbanden om in elke regio een sluitende thuiszittersaanpak te realiseren en zij ondersteunen hen daarbij. De sluitende aanpak wordt vastgesteld in het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) dat gemeenten en samenwerkingsverbanden voeren en omvat in elk geval afspraken over (a) doelen voor de reductie van het aantal thuiszitters, (b) preventie van uitval, (c) samenwerking met de zorg, (d) maatwerk voor kinderen, (e) route naar een passende plek, (f) doorzettingsmacht of – kracht (het geven van bevoegdheid aan één partij, team of functionaris om bij stagnerende besluitvorming – binnen gestelde kaders – te bepalen welke school of instelling verplicht is voor het kind een passende onderwijs/zorgplek te bieden.

In het kader van het voorkomen van het thuiszitten is het in eerste instantie belangrijk om in te zetten op preventie van verzuim door een goed pedagogisch klimaat in de school en in de klassen te creëren. Hierbij zijn alle leerlingen gebaat. Daarnaast kunnen gerichte interventies worden ingezet voor leerlingen die dreigen te verzuimen of waarbij al sprake is van licht verzuim. Als laatste kunnen intensieve interventies worden ingezet voor leerlingen die langdurig verzuimen (Van Sleuwen & Heyne, 2020).

Een voorbeeld van een gerichte interventie is het project VIA BIT.

Via BIT biedt jongeren een maatwerktraject waarmee langdurig thuiszitten, afstroom of zelfs schoolverlaten zoveel mogelijk voorkomen wordt. In samenwerking met het hele systeem wordt bijgedragen aan het vervolgen van een succesvolle schoolloopbaan. Waar nodig in combinatie met jeugdhulp. De jongeren krijgen dus onderwijs op maat en hulp die bij hun past. Ouders hebben uiteraard keuzevrijheid mocht er extra hulpverlening nodig zijn.

De interventie richt zich op havo/vwo leerlingen van CSW en Mondia waar de ondersteuningsvraag van de jongere groter is dan op de stamschool kan worden geleverd. Dit kunnen gezamenlijke cliënten van Educonsult zijn die om uiteenlopende redenen (tijdelijk) niet naar school gaan. De Gemeente Middelburg ondersteunt dit project ook financieel.

In 2021 is er bij het RBL de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld van kracht geworden. We hebben ook een gecertificeerde RBL consulent hiervoor vastgesteld en een methodiek hieromtrent ontwikkeld. Wanneer een van de collega's van het RBL Walcheren ene vermoeden heeft van huiselijk geweld of mishandeling dan wordt er eerst de gecertificeerde medewerker geconsulteerd en samen wordt er tot een oordeel gekomen hoe verder. De gecertificeerde medewerker (die ook regelmatig hiervoor op cursus moet en symposia bezoekt) monitort verder het proces waarbij elke stap, welke in het protocol staat omschreven, zorgvuldig langs gegaan wordt. Ook wordt er geconsulteerd met Veilig Thuis.

Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie

De nieuwe Vroegtijdige school verlaten (VSV) tranche 2021-2024 is vastgesteld. Voor de komende 3 jaar ontvangen wij weer extra VSV geld. Dit geldt zetten we in op het beperken van vroegtijdige schooluitval.

Milieueducatie

De basistaak voor NME (natuur- en milieueducatie) is het tastbaar én zichtbaar maken van de natuur! Er is een verband tussen gerichte educatie op school en kennis, houding en gedrag op latere leeftijd. In 2023 wordt volop ingezet op een klimaattentoonstelling. Verder zal er extra aandacht komen voor de biodiversiteit en het belang van de bijen. Dit gebeurt door bijenlessen van de imker. Eind september 2022 wordt het scharrellab uitgerust met klimaatlab-proeven. Scholen kunnen daardoor een specifiek klimaatprogramma gaan volgen. Onderdeel hiervan zijn techniek proeven met zon- en windenergie.

Onderwijshuisvesting

De komende jaren investeren we conform het Strategisch Huisvestingsplan 2020-2039 (SHP) in de onderwijsvoorzieningen in het primair-, speciaal- én voortgezet onderwijs. In 2023 worden de volgende activiteiten met betrekking tot onderwijsvoorzieningen verwacht:

- Het in gebruik nemen van het aangepaste schoolgebouw aan de Generaal Hakewill Smithlaan 3 voor de Regenboogschool
- Voorbereidingen treffen voor uitbreiding van het schoolgebouw aan de Henry Dunantlaan 6 voor de Aventurijn
- Starten met de gesprekken ter vervanging schoolgebouwen van OBS "het Talent" en CBS "de Wilgenhof".

- Voorbereidingen treffen voor de vervanging van het oude bouwdeel 1962 van locatie CSW van der Perre in 2026

Hoger- en academisch onderwijs

De onderwijsinstellingen, UCR, HZ en Scalda zijn belangrijk voor de stad. Middelburg als studentenstad voor het hoger onderwijs maakt een sterke ontwikkeling door. Momenteel wordt gebouwd op de locatie Groene Woud (Joint Research Centrum Zeeland) waarbij de oplevering van het JRCZ gebouw voorzien is in 2023. De verwachting is dat het aantal (internationale) studenten in

Middelburg de komende jaren verder toeneemt Dit vraagt dan ook om aanvullende woonruimte voor studenten en een intensiever gebruik van de studentenvoorzieningen c.q. een uitbreiding daarvan. Bij de in 2022 vast te stellen Woonvisie wordt ook een voorstel gedaan hoe het beleid ten aanzien van studentenhuysvesting verder kan worden vormgegeven. Hierbij wordt specifiek gekeken naar ontwikkelingsmogelijkheden op de locatie Poelendaelesingel die inmiddels al door studenten gebruikt wordt. Dit is een ontwikkeling die past binnen de doorontwikkeling van Middelburg als campus voor het hoger onderwijs.

Prestatie

Terugdringen schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatie plichtige leerlingen

Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie

Meetpunt	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024	1-10-2025
Percentage nieuwe jaarlijkse VSV in de RMC regio	1,80%	1,70%	1,60%	
Percentage VSV dat jaar later opleiding volgt	25%	28%	32%	
Percentage VSV dat jaar later werk heeft	44%	46%	48%	

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1 Nieuwbouw realiseren voor OBS het Element	0	0	-167	-66
2 Permanente onderwijsvoorziening realiseren bij KC de Aventurijn	0	-110	-28	-28
3 Permanente voorziening te realiseren bij de Franciscusschool	0	-13	-13	-13
4 Investing Joos van Larenschool voor permanente uitbreiding onderwijshuisvesting	-7	-7	-7	-7
5 Inventarisering schoolgebouwen/opstallen t.b.v. Brandverzekering	-20	0	0	0
6 Sloopkosten en afboeken oude investering CBS de Wilgenhof.	0	-253	0	0
7 Nieuwbouw Christelijke Scholengemeenschap Walcheren (VO)	0	0	0	-2.426
8 Jeugdzorg en onderwijs	-20	-20	0	0
	-47	-403	-216	-2.540

1. Nieuwbouw realiseren voor OBS het Element

Dit betreft het conform het Strategisch huisvestingsplan realiseren van een brede schoolgebouw voor het Element samen met de Wilgenhof.

2. Permanente onderwijsvoorziening realiseren bij KC de Aventurijn

Het gaat hier om het vervangen van de tijdelijke voorziening huisvestingonderwijs voor een permanente voorziening bij KC de Aventurijn.

3. Permanente voorziening te realiseren bij de Franciscusschool

De tijdelijke voorziening huisvestingonderwijs bij de Franciscusschool wordt vervangen voor een permanente voorziening.

4. Investing Joos van Larenschool voor permanente uitbreiding onderwijshuisvesting

Voor de uitbreidingsinvestering gedaan op kosten van het schoolbestuur van de Joos van Larenschool wordt een vergoeding toegekend.

5. Inventarisering schoolgebouwen/opstallen t.b.v. Brandverzekering

Uitvoeren van een taxatie t.b.v. de brandverzekering.

6. Sloopkosten en afboeken oude investering CBS de Wilgenhof

Conform het Strategisch huisvestingsplan gaat het hier om de sloopkosten en afboeken restwaarde van CBS de Wilgenhof in

verband met het realiseren van een brede schoolgebouw voor OBS het Element en CBS de Wilgenhof (zie post 1).

7. Nieuwbouw Christelijke Scholengemeenschap Walcheren (VO)

Deze investering houdt verband met de voorziene vervanging van het oude bouwdeel van de CSW uit 1960.

8. Jeugdzorg en onderwijs

De investeringen in het onderwijs zijn merendeels vanuit Specifieke Uitkeringen, zoals het Onderwijs Achterstandenbeleid en het Nationaal Programma Onderwijs. Daarnaast wordt er in 2023 en 2024 extra geïnvesteerd in het opstellen en uitvoeren van de Lokale Educatieve Agenda.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Middelburg	1,0	0,7	1,3	nmb	nmb
	Nederland	2,4	2,7	2,5	nmb	nmb
Relatief verzuim (aantal leerplichtige jongeren dat langer dan 4 weken niet ingeschreven was op school per 1.000 leerlingen)	Middelburg	9,0	nmb	12	nmb	nmb
	Nederland	26,0	nmb	19	nmb	nmb
Voortijdige schoolverlaters tussen de 12-23 jaar zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Middelburg	2,0	1,9	2	nmb	nmb
	Nederland	2,0	1,7	1,9	nmb	nmb

Wat mag het kosten?

4 Onderwijs	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	687	767	840	854	870	882
4.02.0 Onderwijshuisvesting	3.608	3.663	3.472	3.844	4.032	6.364
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	3.026	3.735	3.165	3.180	3.223	3.264
Totaal lasten	7.321	8.165	7.477	7.879	8.124	10.511
Baten						
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	79	119	121	123	126	128
4.02.0 Onderwijshuisvesting	36	14	14	35	36	55
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	1.887	2.592	2.042	2.050	2.075	2.101
Totaal baten	2.001	2.725	2.177	2.208	2.236	2.284
Saldo						
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	-608	-648	-719	-731	-744	-754
4.02.0 Onderwijshuisvesting	-3.573	-3.649	-3.458	-3.809	-3.996	-6.309
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	-1.139	-1.143	-1.124	-1.131	-1.148	-1.164
Totaal overzicht taakvelden	-5.319	-5.440	-5.300	-5.671	-5.888	-8.227

Sport, cultuur en recreatie

Middelburg moet een vitale en groene stad zijn waarin het prettig wonen, werken, participeren en recreëren is. Een aantrekkelijke en bruisende stad die een aantrekkingskracht heeft die tot ver buiten

de regio reikt en waarin kunst en cultuur erg waardevol zijn en waar ruimte is voor festivals en evenementen voor jong en oud. Tevens zorgen we voor een recreatieve, sportieve, gezonde en educatieve tijdbesteding die voor iedere Middelburger bereikbaar en toegankelijk moet zijn.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas Middelburg 2030
- Sportnota Middelburg in beweging 2013 - 2016
- Lokaal Sportakkoord Middelburg
- Evenementenbeleid 2002
- DNA Middelburg 2013
- Actieplan binnenstad 2015
- Communicatiebeleidsplan
- Nota archeologische monumentenzorg Walcheren 2016 - 2022
- Groen Beleidsplan 2016 - 2026

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Middelburg moet een vitale en groene stad zijn waarin het prettig wonen, werken, participeren en recreëren is. Sport, kunst en cultuur moeten daarbij voor iedere Middelburger bereikbaar en toegankelijk zijn. Middelburg moet ook een gastvrije en bruisende stad zijn, waar het aangenaam is om te verblijven en te wonen en waar ruimte is voor festivals en evenementen voor jong en oud.

Middelburg is daarnaast een stad die een aantrekkingskracht heeft die tot ver buiten de regio reikt en kunst en cultuur zijn daarin erg waardevol. Ze helpen Middelburg een aantrekkelijke gemeente te zijn, kunnen helpen bij het vinden van antwoorden op

maatschappelijke vragen en dragen vaak ook bij aan sociale doelen. Middelburg is het kloppend culturele hart van Zeeland en dat willen we verder hoorbaar, zichtbaar en voelbaar maken.

Doelstellingen

1. Versterken van de culturele sector;
2. Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg;
3. Middelburg behoudt/versterkt haar positie van aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente;
4. Meer sfeer in de binnenstad en seizoen verlenging;
5. Investeren in vergroening en een ecologisch verantwoord groenbeheer in Middelburg;

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstelling 1. Versterken van de culturele sector

De afgelopen jaren hebben veel van de cultuursector gevraagd. Herstel van bezoekersaantallen na de coronapandemie vraagt om extra inzet en innovatie. Daarvoor is een breed palet aan ondersteuning nodig en mede daarom gaan we op verschillende manieren investeren in de sector waarbij dynamiek, vernieuwing, toegankelijkheid en samenwerking centraal zullen staan.

Investeren in de sector

Het genereren van vernieuwing en samenwerking vraagt, zeker in een aanloopperiode, extra capaciteit en middelen. Met het implementeren van onze eigen cultuurvisie en de inzet van extra cultuurbudget ontstaat ruimte om te investeren in nieuwe, vernieuwende activiteiten.

We blijven in 2023 daarnaast zorgen voor een stabiele basis. Zo ontvangt Middelburg sinds 2009 een decentralisatie-uitkering Beeldende Kunst en Vormgeving, onder voorwaarde dat Middelburg ook minimaal € 150.000 uit eigen middelen bijdraagt aan hedendaagse beeldende kunst. Daarmee is dekking voor onze uitgaven op het gebied van eigentijdse beeldende kunst zoals bij SBKM/de Vleeshal, dat tussen 2021 en 2024 onderdeel is van de landelijke Basisinfrastructuur. De taken uit de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken worden uitgevoerd door de ZB.

Tegelijk hebben we aandacht voor de mogelijkheid om deel te nemen aan sport en cultuur: een verhoging van het budget Jeugdfonds sport & cultuur maakt het mogelijk dat er meer gebruik van gemaakt zal worden. Ook het onderhoud van kunst in

de openbare ruimte krijgt in 2023 extra aandacht. Een nulmeting geeft ons zicht op de staat van de beelden waarvan wij eigenaar zijn en een vertrekpunt voor planmatig onderhoud.

Samenwerking

Het Rijk heeft de provincie en Z4-gemeenten aangewezen als één van de stedelijke cultuurregio's in Nederland. Twee Middelburgse instellingen (Zeeuws Museum en SBKM/Vleeshal) ontvangen bovendien t/m 2024 extra landelijke financiering vanuit de landelijke Basisinfrastructuur (BIS). Om onze cultuursector te versterken, willen we daarnaast meer gaan samenwerken met de provincie en andere Zeeuwse gemeenten. Dat doen we onder meer op het gebied van de een onderzoek naar de haalbaarheid van onze kandidaatstelling Culturele hoofdstad Europa in 2033.

Podiumkunsten

Uitvoersel van het raadsbesluit over de profilering van het podiumaanbod is de vergaande samenwerking tussen de Stichting Zeeuwse Concertzaal, Schouwburg Middelburg BV en inmiddels ook de Oostkerk. Afstemming van het aanbod, kaartverkoop en gezamenlijke promotie zijn de resultaten van deze samenwerking en deze zullen ook in 2023 worden opgepakt.

Cultureel erfgoed

Cultureel erfgoed is een van de belangrijkste bestanddelen van de Identiteit van Middelburg. In aanloop naar de invoering van de omgevingswet wordt samen met de Walcherse Archeologische Dienst gewerkt aan een inventarisatie van het in de gemeente aanwezige erfgoed. Gezien de rijkdom aan cultureel erfgoed in Middelburg wordt er in diverse projecten en dossiers een inbreng, gevraagd en ongevraagd, geleverd met betrekking tot de waardering, bescherming en beleving van het cultureel erfgoed. De zorg over de VTH-keten (Vergunningverlening-Toezicht-Handhaving) ten aanzien van het gebouwde erfgoed blijft onverminderd groot. Vanuit cultureel erfgoed wordt ook een bijdrage geleverd aan de evaluatie van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit waarbij met betrekking tot monumenten en de beschermde stadsgezichten specifieke aandacht zal zijn voor de energietransitie en klimaatadaptatie. In de nog vast te stellen Omgevingsvisie is cultuurhistorie / cultureel erfgoed een belangrijk onderdeel. Dit benadrukt de behoefte aan een specifiek Erfgoedbeleid waarmee dan ook zo spoedig mogelijk een aanvang zal worden gemaakt.

Archeologie

Gemeenten hebben een wettelijke plicht (Erfgoedwet, dadelijk ook de Omgevingswet) om archeologie een goede plaats in het ruimtelijke ordeningsproces te geven. Hiervoor moeten we een archeologiebeleid hebben en dit in bestemmingsplannen verankeren. Middelburg onderhoudt in samenwerking met Veere en Vlissingen tot dat doel de Walcherse Archeologische Dienst (WAD). De WAD is verantwoordelijk voor het opstellen en implementeren van beleid op het gebied van de archeologie. De huidige Nota archeologische monumentenzorg Walcheren is vastgesteld voor de periode 2016-2022. Het doel is om begin 2023 het beleid te actualiseren. Vanuit het archeologiebeleid verzorgt de WAD de bestemmingsplanbijdragen en op basis hiervan de advisering bij vergunningaanvragen. De WAD is betrokken bij het tot stand komen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Hiervoor werkt zij aan een Walcherse inventarisatie van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het voormalige eiland. Dit zullen de gemeenten moeten doen op basis van de provinciale omgevingsverordening.

De WAD adviseert daarnaast ook bij projecten van de drie Walcherse gemeenten, externe instanties en particulieren. Zo is de WAD in 2023 betrokken bij de voorbereiding, aanbesteding en directievoering van archeologische onderzoeken ten behoeve van de archeologische advisering bij het in ontwikkeling brengen van gebieden. Daarnaast voert de WAD ook enkele onderzoeken in eigen beheer uit. Dit gebeurt uitsluitend bij projecten waar de gemeente opdrachtgever is. Voor de uitvoering van dit onderzoek heeft de WAD zich in lijn met de Erfgoedwet in 2017 moeten certificeren. Voor de instandhouding van het certificaat vinden jaarlijks interne en externe audits plaats.

Met perspublicaties, presentaties, lezingen en een website worden inwoners op de hoogte gehouden van de onderzoeken. Ook geeft de WAD lessen op scholen, begeleidt de WAD studenten van de Vrije Universiteit van Amsterdam en het NIOZ bij een onderzoeksproject naar het (Walcherse) veen en begeleidt de WAD stagestudenten afkomstig van de UCR.

Doelstelling 2. Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg

Deelnemen aan cultuur, muziek, sporten en bewegen moet voor iedereen mogelijk zijn en moet daarnaast ook een plezierige en zinvolle vrijetijdsbesteding zijn. Middelburg bevordert daarom de

deelname aan én de kwaliteit van het culturele en sportieve aanbod. Dit doen wij met een voorwaardenscheppend, activerend en ondersteunend beleid waarbij we cultuur, muziek, sporten en bewegen inzetten als middel om maatschappelijke doelen te realiseren. Denk aan het bevorderen van sociale samenhang in de wijken, integratie, schoolprestaties en het voorkomen van schooluitval.

Lokaal Sportakkoord Middelburg

Om uitvoering te kunnen geven aan ons sportbeleid is het Lokaal Sportakkoord Middelburg geschreven. Het Rijk heeft het akkoord goedgekeurd en heeft hier de afgelopen 3 jaar € 180.900 in geïnvesteerd. Hierdoor hadden we als Middelburg de mogelijkheid om in totaal 33 Middelburgse initiatieven financieel te ondersteunen die via het burgerparticipatieplatform doemee.middelburgers.nl door verenigingen, scholen, aanbieders en inwoners zijn ingediend. In 2023 gaan we verder met het ondersteunen bij de uitvoering van deze projecten en het aanvragen van nieuwe uitvoeringsbudgetten bij WVS om lokale initiatieven voor het Sportakkoord te kunnen blijven ondersteunen.

Brede Impuls Combinatiefuncties

Combinatiefunctionarissen en Buurtsportcoaches maken onderdeel uit van de Brede Regeling Combinatiefuncties van het Rijk. De Brede Regeling Combinatiefuncties wordt ook in 2023 doorgezet, maar moet worden herzien. Het ministerie van WVS is voornemens om per 2023 de Brede Regeling Combinatiefuncties om te zetten van een decentralisatie uitkering naar een specifieke uitkering. Vooralsnog worden de huidige middelen doorgezet waardoor we in Middelburg nog steeds maximaal 11,4 fte in kunnen zetten bij de uitvoering en coördinatie van ons beleid op het gebied van sport, preventie, bewegen, cultuur en welzijn.

Daarnaast heeft het ministerie van WVS samen met de VNG en VSG gezocht naar een manier om alle beschikbare middelen rondom preventie, sport en bewegen vanaf 2023 meer te bundelen. Zo wordt gewerkt aan een specifieke uitkering (SPUK), waarbij gemeenten gelijktijdig een aanvraag kunnen indienen rondom meerdere thema's. De intentie van deze brede SPUK is het bundelen van de middelen rondom programma's en interventies met overlappende doelstellingen, zonder afbreuk te doen aan bestedings- en verantwoordingseisen. De regeling richt zich op thema's en programma's die voor alle gemeenten ter beschikking komen zoals de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen, Lokaal sportakkoord, terugdringen

gezondheidsachterstanden, kansrijke start, aanpak overgewicht, aanpak valpreventie, preventie, mentale gezondheid, leefomgeving, alcoholpreventie, versterken sociale basis, mantelzorg, een tegen eenzaamheid en welzijn op recept. De kansen en mogelijkheden voor Middelburg worden in 2023 uitgewerkt.

Jeugdfonds Sport en Cultuur

In 2023 nemen we als gemeente ook weer deel aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zeeland. Hiermee kunnen kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld toch aan sport, dans, muziek, beeldende kunst, theater of iets anders creatiefs deelnemen. Voor deze kinderen betalen we de contributie / het lesgeld en in bepaalde gevallen ook de benodigde attributen. De verwachting is dat het aantal kinderen dat gebruik zal maken van het fonds hoger wordt dan het de afgelopen jaren is geweest. Mede daarom verhogen we onze bijdrage aan het fonds.

Sportaccommodaties

Middelburg hecht grote waarde aan kwalitatieve, betaalbare, veilige en toegankelijke sportaccommodaties met goede kleedvoorzieningen. Dit draagt bij aan de aantrekkingskracht van sporten. Uitgangspunt van het sportaccommodatiebeleid is dat de gemeente verantwoordelijk is voor het periodiek groot onderhoud en renovatie van de sportvelden en de verenigingen voor het klein onderhoud. Verder financiert de gemeente de kleedvoorzieningen en verenigingen zorgen voor het beheer en onderhoud ervan.

Op sportcomplex de VeersePoort wordt op de plek van het hoofdveld een nieuw kunstgrasveld aangelegd. Dit geeft de verenigingen de kans om het veld intensiever te gebruiken voor zowel trainingen als wedstrijden. De voorbereidingen hiervoor starten in 2023.

Met het oog op duurzame en toekomstbestendige sportparken wordt er onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van led-verlichting op buitensportaccommodaties en wordt onderzocht of maaien met robotmaaiers past bij de sportparken in Middelburg.

Tenslotte starten we ook met de uitbreiding van de kleed- en doucheruimtes van KV TOP en investeren we in sporthal De Kruitmolen om aan de wensen en behoeften van de huidige en nieuwe gebruikers te kunnen voldoen. Zo zal een verbreding van

het sportaanbod leiden tot noodzakelijke aanpassingen aan de hal en extra inventaris.

Doelstelling 3. Middelburg behoudt/versterkt haar positie van aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente

Het college gaat, op basis van wat hierover in 2021 is al opgehaald met belanghebbenden, in 2023 van start met het proces om te komen tot een nieuw toeristisch beleid. De inzet van de gemeente ten aanzien stads promotie wordt dan ook nader ingevuld. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar een promotiestrategie gericht op doelgroepen die interesse hebben voor cultuurhistorie. De gemeente gaat verder verkeersoverlast van toeristen tegen door de fiets en het OV en parkeren aan de rand van de stad te stimuleren en zoekt voor zowel toeristische promotie als mobiliteit de samenwerking met Veere en Vlissingen.

Doelstelling 4. Meer sfeer in de binnenstad en seizoen verlenging

We willen in 2023 weer een gevarieerd aanbod van culturele en sportieve activiteiten en evenementen presenteren. Dit om zo de levendigheid van de binnenstad te versterken en de uitstraling van Middelburg te verbeteren. Festivals en evenementen zijn voor Middelburg belangrijk en zeker ook voor jongeren. We zullen de komende jaren hier dan ook meer ruimte voor mogelijk maken middels het ophogen van het budget. Het subsidiebeleid voor evenementen is er op gericht om zowel in het voor- als in het naseizoen evenementen te stimuleren.

Doelstelling 5. Investeren in vergroening en een ecologisch verantwoord groenbeheer in Middelburg

De gemeente Middelburg gaat voor een duurzaam en robuuste leefomgeving. Dit houdt in dat het openbaar groen aansluit op doelen als klimaatadaptatie en het stimuleren van biodiversiteit. Dit is terug te zien in de woonomgeving doordat steeds meer steen wordt vervangen door groen. Bij de inrichting zal meer gestuurd worden op de afwisseling tussen gras, bloemenranden en bosplantsoen. De variatie zorgt voor een verhoogde biodiversiteit en een hogere vegetatie houdt meer water vast. Daarbij zorgt verdamping via planten voor verkoeling op warme dagen. Het huidige gemeentelijke evenementenbeleid dateert uit 2002. In 2023 start de actualisatie van dat beleid.

De focus op groen en haar voordelen is de afgelopen jaren ingezet en dit zorgt er voor dat steeds meer groenonderhoud bij komt. Daarom wordt de formatie groenbeheer en bomenonderhoud

uitgebreid en worden er plannen gemaakt voor een groenere gemeente en behoud van groen. Bij nieuwbouw wordt meer focus

gelegd op vergroening van bouwprojecten en ecologische waarden in de omgeving.

Prestatie

Jeugdfonds sport en cultuur

Mogelijkheden bieden dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld meedoen

Evenementen

Mogelijkheden bieden voor gevarieerd aanbod cultuur activiteiten en evenementen

Meetpunt	2019	2020	2021	2022	2023
Jeugdportfonds					
Sport	425	425	425	425	425
Cultuur	58	58	58	58	58
Evenementen					
Georganiseerde evenementen	20	20	20	20	20

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1	-25	-25	-25	-25
2	-25	-3	-3	-3
3	0	0	-18	-18
4	-145	-145	-145	-145
5	-50	-50	-50	-50
6	-90	-90	-90	-90
7	-25	0	0	0
8	-60	-60	-60	-60
9	-75	-75	-75	-75
10	-150	-310	-310	-310
11	-15	0	0	0
12	-25	0	0	0
13	-100	-100	-100	-100
14	-70	-70	-70	-70
15	0	-89	-89	-89
16	-100	0	0	0
	-955	-1.017	-1.035	-1.035

1. Actualiseren sportinventaris sporthal de Kruitmolen

Om aan de wensen en behoeften van de huidige en nieuwe gebruikers van de sporthal te kunnen voldoen is een verbreding van het sportaanbod in de sporthal noodzakelijk. Hiervoor zullen noodzakelijke aanpassingen aan de hal dienen te worden toegepast en zal een extra inventaris moeten worden aangeschaft.

2. Informatieborden bij monumenten

Om de rijke historie van Middelburg in te blijven zetten als trekpleister is het noodzakelijk dat de informatieborden bij monumenten worden geactualiseerd. Niet alleen omdat de huidige borden veelal in slechte staat verkeren maar ook om middels hedendaagse technieken de kernkwaliteit monumentenstad meertalig te ontsluiten.

3. Financiële bijdrage in restauratie molen de Hoop Sint Laurens (Rijksmonument)

Indien de gemeenteraad mocht besluiten tot een investeringsbijdrage in de restauratie van molen De Hoop in Sint Laurens, waarvan hoogte en het moment van investering op dit moment nog niet bekend zijn, ontstaan kapitaallasten die voor

het begrotingsjaar 2025 en 2026 zekerheidshalve zijn opgenomen.

4. Formatie groenbeheer - Buitensportaccommodaties

De focus op groen zet door en dit zorgt er voor dat er steeds meer groenonderhoud bij komt. Daarnaast vergt het chemievrij beheer van natuurgras sportvelden meer mechanische handelingen en inzet. Daarom versterken we de formatie in groenbeheer en buitensportaccommodaties.

5. Formatie groenbeheer - Bomenonderhoud

De focus op groen zet door en dit zorgt er voor dat steeds meer groenonderhoud bij komt. Daarom wordt de formatie groenbeheer en bomenonderhoud uitgebreid en zullen plannen gemaakt moeten worden voor een groenere gemeente en het behoud van groen.

6. Formatie Kunst en Cultuur

Met het implementeren van onze eigen cultuurvisie en de inzet van extra cultuurbudget ontstaat ruimte om te investeren in nieuwe, vernieuwende activiteiten. Om hierop het juiste beleid te kunnen

ontwikkelen en aansturen, wordt de formatie met betrekking tot cultuurbeleid uitgebreid.

7. Herdenking 150 jaar afschaffing slavernij

In 2023 zijn landelijk, maar ook binnen onze gemeente, activiteiten te verwachten met aandacht voor de afschaffing van de slavernij 150 jaar geleden. Om initiatieven die vanuit de samenleving rond dit thema worden geïnitieerd te kunnen ondersteunen, is dit bedrag in de begroting gereserveerd.

8. Jeugdfonds Sport en Cultuur

Door deel te nemen aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur Zeeland maken wij het als gemeente mogelijk dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld, toch lid kunnen worden van een sportclub of aan dans, muziek, beeldende kunst, theater of iets anders creatiefs kunnen doen. Voor die kinderen betalen we de contributie / het lesgeld en in bepaalde gevallen de benodigde attributen. Het afgelopen jaar is het aantal gezinnen dat hiervoor in aanmerking komt toegenomen en de verwachting is dan ook dat de komende jaren meer kinderen van het fonds gebruik gaan maken.

9. Meer groenbehoud en -onderhoud

Het onderhoud van bestaand groen moet goed geregeld zijn en daarvoor is meer onderhoud nodig. Hieronder vallen onder andere het mooi houden van groene corridors als Park Toorenvliedt, het Molenwaterpark, de Overloper, de Bolwerken en het Meiveld. Daarnaast willen we inwoners meer betrekken bij het groenbeheer van hun leefomgeving en daarbij willen wij adoptie van (snipper)groen en groenprojecten door inwoners aanmoedigen en daar is budget voor nodig.

10. Nog groenere gemeente

We zetten ons in voor nog meer groen door te investeren in plantsoenen, het stimuleren van groen in plaats van steen, het planten van meer bomen, het waar mogelijk versteende gebieden in het centrum vergroenen en werk maken van groene wijken.

11. Onderhoud kunst in de openbare ruimte

Het onderhoud van onze kunst in de openbare ruimte krijgt in 2023 extra aandacht. Een nulmeting geeft ons zicht op de staat en een vertrekpunt voor onderhoud van de beelden waarvan wij eigenaar van zijn.

12. Ondersteunen vestiging kenniscentrum slavernij

Momenteel wordt in overleg met de gemeenten Vlissingen en Veere en de Provincie Zeeland gekeken naar een mogelijkheid om in Middelburg een nationaal kenniscentrum slavernijverleden te realiseren. Dit kenniscentrum zal de coördinatie van landelijke onderzoeken naar het slavernijverleden en de doorwerking ervan gaan verzorgen. De aanwezigheid van het Unesco WIC archief bij het Zeeuws Archief is hierbij van groot belang. Verwacht wordt dat eind 2023 duidelijk wordt of een plan voor dit kenniscentrum verder uitgewerkt kan worden. De medewerking van het Ministerie van OCW en de gemeente Amsterdam (waar een nationaal slavernijmuseum voorzien is) is hierbij van groot belang. Het college gaat ervan uit dat het kenniscentrum in Middelburg gerealiseerd gaat worden, daarom vinden in 2023 voorbereidende werkzaamheden plaats die door de drie gemeenten en de Provincie Zeeland met een mogelijke bijdrage van het ministerie van OCW gefinancierd worden.

13. Budget tbv eenmalige evenementen

Festivals en evenementen zijn voor Middelburg belangrijk en zeker ook voor jongeren. We zullen de komende jaren hier dan ook meer ruimte voor mogelijk maken middels het ophogen van het budget.

14. Uitbreiding aantal groene speelplaatsen/ravot bossen

Om meer invulling te geven aan het vergroenen van Middelburg en het stimuleren van activiteiten op groene locaties willen we het aantal groene speelplaatsen of ravotbossen in onze gemeente uitbreiden.

15. Vervangen hoofdveld Veersepoort door kunstgras

Op sportpark Veersepoort wordt op de plek van het hoofdveld een nieuw kunstgrasveld aangelegd. Dit geeft voetbalverenigingen Zeelandia Middelburg en MZVC de kans het veld intensiever te gebruiken voor zowel trainingen als wedstrijden. De plannen en voorbereidingen hiervoor kunnen al in 2023 beginnen.

16. Vernieuwende kunst

Het genereren van vernieuwing en samenwerking vraagt, zeker in een aanloopperiode, naast extra capaciteit ook extra middelen en daarvoor is in 2023 een extra eenmalige investering nodig.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Aantal niet wekelijkse sporters (% van de bevolking van 19 jaar of ouder)	Middelburg	55,2	52,8	nrb	nrb	nrb
	Nederland	48,7	49,3	nrb	nrb	nrb

Wat mag het kosten?

5 Sport, cultuur en recreatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
5.01.0 Sportbeleid en activering	262	196	171	183	189	195
5.02.0 Sportaccommodaties	3.561	4.088	4.341	4.232	4.283	4.326
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	4.033	3.634	4.076	3.967	4.069	4.165
5.04.0 Musea	1.162	1.240	1.225	1.257	1.229	1.263
5.05.0 Cultureel erfgoed	748	1.119	1.106	1.024	1.057	1.072
5.06.0 Media	1.751	1.743	1.794	1.854	1.914	1.970
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	3.735	3.713	4.386	4.656	4.732	4.835
Totaal lasten	15.253	15.733	17.099	17.173	17.474	17.826
Baten						
5.01.0 Sportbeleid en activering	115	30	0	0	0	0
5.02.0 Sportaccommodaties	761	877	889	901	915	925
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	523	608	606	615	626	637
5.04.0 Musea	263	273	278	283	289	294
5.05.0 Cultureel erfgoed	221	281	237	241	246	251
5.06.0 Media	0	0	0	0	0	0
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	90	136	68	69	71	72
Totaal baten	1.974	2.205	2.078	2.111	2.146	2.179
Saldo						
5.01.0 Sportbeleid en activering	-147	-166	-171	-183	-189	-195
5.02.0 Sportaccommodaties	-2.801	-3.212	-3.452	-3.331	-3.368	-3.401
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	-3.510	-3.027	-3.470	-3.351	-3.443	-3.528
5.04.0 Musea	-899	-967	-946	-974	-940	-969
5.05.0 Cultureel erfgoed	-527	-838	-869	-783	-811	-821
5.06.0 Media	-1.751	-1.743	-1.794	-1.854	-1.914	-1.970
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	-3.645	-3.576	-4.318	-4.587	-4.662	-4.763
Totaal overzicht taakvelden	-13.279	-13.529	-15.021	-15.063	-15.328	-15.647

Sociaal Domein

Iedere Middelburger moet kunnen rekenen op passende zorg en ondersteuning. Nu en in de toekomst. In deze bestuursperiode kiest het college er voor om meer nadruk te leggen op het toegankelijker maken van de zorg en ondersteuning. Daarbij zijn twee uitgangspunten leidend: de menselijke maat en vertrouwen in mensen. We willen onze hulp dicht bij inwoners organiseren, onderlinge samenwerking stimuleren en goed aansluiting zoeken bij de leefwereld van (kwetsbare) inwoners.

Middelburgse kinderen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien en ruimte hebben om zich te ontplooiën en te ontwikkelen. Kinderen zijn daarbij in de eerste plaats gebaat bij een stabiel en stimulerend opgroei-klimaat in hun directe leefomgeving: het gezin, de kinderopvang, de school, de buurt, hun familie- en vriendenkring. Juist die omgeving willen we als gemeente helpen versterken. Daarmee werken we aan het normaliseren van opgroei- en opvoedvragen. Want hoewel de enorme groei in de jeugdzorg¹ anders doet vermoeden, is de beste hulp niet altijd jeugdzorg. Vaak is ondersteuning gericht op het weer zelfstandig kunnen organiseren van het dagelijks leven, dicht bij huis in de vertrouwde sociale omgeving veel prettiger dan een verwijzing naar specialistische jeugdzorg. Dat neemt niet weg dat er jeugdigen zijn die jeugdzorg nodig hebben. Voor die kinderen willen we dat deze snel inzetbaar is, van goede kwaliteit is en zo veel mogelijk geboden wordt in de thuissituatie.

De bestaanszekerheid van steeds grotere groepen inwoners staat onder druk. Onzekere inkomsten, stijgende vaste lasten, gecombineerd met een complex belastingstelsel en een flexibele arbeidsmarkt maken dat niet alleen huishoudens met een minimum inkomen, maar ook mensen met een hoger inkomen vaker in de problemen komen. Bestaanszekerheid is een noodzakelijke voorwaarde om je als mens te ontwikkelen en mee te kunnen doen aan de samenleving. Het is daarom essentieel om als gemeente ons in te spannen om de bestaanszekerheid van onze inwoners te vergroten.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Middelburgs Model voor zorg en ondersteuning (2021)
- Beleidsplan Sociaal Domein (2022)

¹ Waar in 1989 één op de 27 kinderen jeugdzorg kreeg, is dit aantal gestegen naar één op de 8 in 2021 (NJI, 2021).

Wat willen we bereiken?

A. Preventie & normaliseren

Door preventief te werken bevorderen we het welzijn en welbevinden van onze inwoners en voorkomen de ontwikkeling van (zwaardere) zorg of ondersteuningsvragen. We investeren daarom in vroegsignalering, de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning en zorgen voor laagdrempelige informatie en advies. We zoeken samen met onze inwoners naar oplossingen in of zo dicht mogelijk bij het gewone leven. We bieden ondersteuning dicht bij de leefwereld van kinderen en gezinnen; in de thuissituatie, de kinderopvang en op school. Normaliseren levert voor ouders/opvoeders en jeugdigen op dat ze tijdig de goede ondersteuning en hulp krijgen die hen helpt om zelfstandig hun leven vorm te geven.

B. Kwaliteit van dienstverlening

Kwaliteit van dienstverlening is de kurk waar het stelsel van zorg- en ondersteuning op drijft. Want kwalitatief goede dienstverlening komt direct ten goede aan onze inwoners. Dat betekent onder andere werken met goed opgeleide medewerkers, die luisteren naar en kijken vanuit het perspectief van de inwoner. Zij worden ondersteund door de juiste werkprocessen in organisaties waarin voldoende ruimte is voor leren en verbeteren in de uitvoeringspraktijk. Dit geldt voor de dienstverlening die direct onder gemeentelijk aansturing valt, als ook voor dienstverlening die we subsidiëren of inkopen.

C. Passende zorg

Iedere Middelburger moet kunnen rekenen op passende zorg. Onder passend verstaan we kwalitatief goed, toegankelijk en betaalbaar. De veiligheid van onze jeugdigen is voor ons een belangrijk uitgangspunt. De zorg die we bieden is waardegedreven. Dat wil zeggen dat de zorg in samenspraak met de inwoner wordt ingevuld, en uitgaat van postieve gezondheid.

D. Bijdragen aan bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is niet alleen de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen. Ook zekerheid om betaalbaar te wonen, toegang tot betaalbare zorg en het vrij zijn van schulden zijn noodzakelijke voorwaarden om de rust en ruimte te vinden die nodig is om je als mens te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. We willen ons de komende jaren inspannen om de bestaanszekerheid van onze inwoners waar mogelijk te vergroten.

E. Meedoen naar vermogen

We willen dat inwoners zich kunnen ontplooiën en naar vermogen kunnen meedoen aan de samenleving. Inwoners zijn aan het werk, gaan naar school, zorgen voor hun gezin of naasten, doen mee via vrijwilligerswerk, beschut werk of dagbesteding.

Middelburgers zorgen voor zichzelf en voor elkaar. De gemeente helpt waar nodig.

Wat gaan we daar voor doen?

Sociaal Domein - Gedeelde opgave

Sociaal Domein is één van de vier gedeelde opgaven van college en gemeenteraad. In 2023 wordt vanuit de geformuleerde doelstellingen in het bijzonder aandacht gegeven aan onderstaande onderwerpen.

Doelstelling A: Preventie & Normaliseren

1. We investeren in de inrichting van het sociaal team Middelburg

We richten een laagdrempelig en toegankelijk sociaal team in waar inwoners terecht kunnen met hun brede ondersteuningsvragen (Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet, Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening).

2. We versterken en vernieuwen onze algemene voorzieningen sociaal domein

We lichten in 2023 onze subsidies voor de algemene voorzieningen in het sociaal domein door. Middels dit proces bepalen we of gesubsidieerde activiteiten bijdragen aan onze doelstellingen. We creëren ruimte om een verschuiving van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen mogelijk te maken.

3. We voeren het verbeterplan onafhankelijke cliëntondersteuning uit

Het in 2022 samen met netwerkpartners opgestelde verbeterplan voor onafhankelijke cliëntondersteuning wordt in 2023 verder uitgevoerd. We voeren daartoe onder andere een communicatiecampagne gericht op inwoners uit.

4. We versterken samenwerking sociaal-medisch domein

We investeren in de aanpak 'Welzijn op recept' om niet-somatische problematiek, zoals schulden of eenzaamheid, eerder te kunnen signaleren en aan te pakken.

5. We versterken de ondersteuning voor jongeren in het onderwijs

Een goed werkende ondersteuningsstructuur in en om het onderwijs is van belang om problemen van leerlingen tijdig te signaleren en aan te pakken. De komende jaren (2022-2025) investeren we hierin via de extra Rijksmiddelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). In 2023 geven we samen met partijen uitvoering aan de eerste initiatieven die we subsidiëren.

6. We onderzoeken waar we ons preventieve jeugdbeleid kunnen versterken

We willen de laagdrempelige opvoed- en opgroeiondersteuning aan kinderen, jongeren en gezinnen in onze stad verbeteren. We hebben specifieke aandacht voor de weerbaarheid en veiligheid van jeugdigen.

Doelstelling B: Kwaliteit van dienstverlening

1. We investeren in toegankelijkheid en bereikbaarheid TIM en sociaal team

Het sociaal team wordt straks dé plek waar inwoners terecht kunnen voor al hun vragen over het sociaal domein. Dit moet een substantiële bijdrage leveren aan de bereikbaarheid en toegankelijkheid van hulp (of dat nu geïndiceerde of niet-geïndiceerde hulp betreft). Het sociaal team heeft tijd nodig om zich te ontwikkelen tot een volwaardig, sociaal domein breed loket. In 2023 start de implementatie van het sociaal team, en vergroten we onze toegankelijkheid en bereikbaarheid van onze toegang (TIM). Daarnaast investeren we in het ontwikkelen van een gezamenlijke communicatiestrategie en campagne.

2. We investeren in het terugbrengen van wachttijden bij TIM voor de Wmo en Jeugd

Wanneer inwoners bij TIM een aanvraag doen in het kader van Wmo of Jeugdwet is er momenteel een ongewenste situatie van wachttijden voor het onderzoek start. We investeren in het terugbrengen van de wachttijden.

3. We zetten extra in op het meten van de klanttevredenheid voor de Wmo en Jeugd

We intensiveren het meten van de klanttevredenheid voor Jeugd en Wmo de komende jaren.

Doelstelling C: Passende zorg

1. We sluiten nieuwe contracten af voor de inkoop van het Wmo maatwerk

In 2023 vindt de nieuwe inkoop van de Wmo plaats. Door heldere kwaliteitseisen te stellen aan zorgproducten, waarborgen we de kwaliteit van de zorg. Om dit te waarborgen zetten we in op contractmanagement Wmo. De vrijheid voor mensen om zelf hun zorgaanbieder te kiezen blijft bestaan, mits de aanbieder voldoet aan de eisen.

2. We sluiten nieuw contracten Beschermd Wonen (BW) af

De nieuwe aanbesteding Beschermd Wonen wordt uitgevoerd, zodat per 1 januari 2024 de nieuwe contracten kunnen ingaan. Dit doen we met alle 13 Zeeuwse gemeenten.

3. We bereiden nieuwe contracten Jeugd voor

In 2023 treffen we de voorbereidingen voor het sluiten van nieuwe Zeeuwse jeugdcontracten, die per 1 januari 2025 ingaan. Dit doen we met alle 13 Zeeuwse gemeenten samen. Hierin verwerken we de effecten van de landelijke hervormingsagenda Jeugd.

Doelstelling D: Bijdragen aan bestaanszekerheid

1. We houden vast aan een ruimhartig minimabeleid en onderzoeken waar we dit verder kunnen versterken of verruimen

De bestaanszekerheid van onze inwoners is in belangrijke mate afhankelijk van het Rijk en sociale partners. Als gemeente hebben we wel een rol als vangnet voor inwoners met een laag inkomen. Voor hen zetten we via ons gemeentelijk minimabeleid diverse (inkomens)ondersteunende maatregelen in. Denk aan bijzondere bijstand en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. We houden vast aan een ruimhartig minimabeleid en onderzoeken waar we dit verder kunnen versterken. We verhogen in ieder geval de gemeentelijke bijdrage aan de premie van de collectieve zorgverzekering voor minima.

2. We ontwikkelen een nieuw beleidsplan of programma bestaanszekerheid

Uitgangspunt hierbinnen is het neerzetten van een integraal beleidskader waarbij ingezet wordt op het voorkomen en aanpakken van armoede en schulden. Gezinnen met kinderen hebben hierbij extra aandacht.

3. We voeren een onderzoek uit naar de effecten van onze huidige minimaregelingen

Ter voorbereiding op het nieuwe beleidskader wordt een nulmeting uitgevoerd.

4. We werken samen om kinderarmoede zo veel mogelijk te verzachten

Om kinderarmoede zo veel mogelijk te verzachten houden we de bestaande maatregelen, zoals Jeugdfonds sport en cultuur in stand en werken we samen met partijen zoals de Speelgoedbank en Stichting Leergeld. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om de bijdrage voor zwemmen voor minima te verhogen.

5. We zetten in op het voorkomen en oplossen van schulden

Daartoe continueren en optimaliseren we de aanpak vroegsignalering schulden.

Doelstelling E: Meedoen naar vermogen

1. We geven uitvoering aan het implementatieplan toekomstbestendig werkleerbedrijf

We werken toe naar een Werkleerbedrijf dat maatschappelijk rendement heeft en betaalbaar is. Daarbij is een koppeling/samenwerking van dagbesteding, beschut werk en participatie banen wenselijk om overgangen zo soepel mogelijk te maken. We onderzoeken of het ontwikkelen van basisbanen een impactvolle bijdrage kan leveren aan de (re-)integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

2. We zetten in op de aanpak "Werken naar vermogen" van Orionis

De mogelijkheden en beperkingen van de inwoner zijn bepalend voor de wijze waarop hij/zij kan participeren en werken. Bijstandsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kunnen dankzij een gerichte aanpak stappen naar regulier werk maken. Deze aanpak zet in op het verkleinen van de mismatch tussen de arbeidsvraag bij werkgevers, en het arbeidspotentieel van deze klanten.

3. We zetten in op de re-integratie en activering van jongeren

We werken hieraan samen met jongerenwerk, scholen, RBL en TIM. Ook leveren we een bijdrage aan het door Orionis te ontwikkelen plan om te komen tot dienstverlening voor niet-uitkeringsgerechtigde jongeren.

4. We ontwikkelen een Zeeuws Plan tegen laaggeletterdheid

Dit plan wordt in 2023 ontwikkeld. De uitvoering start ook in 2023.

huisvestingstaakstelling en de nieuwe Wet Inburgering 2021 (WIN) die per 2022 in werking is getreden. De WIN staat primair voor het leren van de Nederlandse taal en aansluiting vinden op de arbeidsmarkt.

5. We continueren de uitvoering van de Wet inburgering

De gemeente Middelburg heeft de wettelijke taken statushouders te huisvesten en maatschappelijk te begeleiden ingevolge de

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1	-380	-380	-380	-380
2	-150	-150	-150	-150
3	-450	-450	-450	-450
4	-80	-80	-80	-80
5	-160	-160	0	0
6	-100	0	0	0
7	-200	0	0	0
8	0	-50	-50	-50
9	-1.000	-650	-450	-300
10	-100	-100	-100	-100
11	-150	-150	-150	-150
12	-150	0	0	0
13	-80	-80	-80	-80
14	-100	-100	-100	-100
15	-40	-40	-40	-40
16	-50	-50	-50	-50
17	-80	-80	-80	-80
18	-70	-70	-70	-70
19	-60	-60	-60	-60
20	-50	-50	-50	-50
21	-53	-53	-53	-53
22	-22	0	0	0
	-3.525	-2.753	-2.393	-2.243

1. Formatie projectorganisatie Vluchtelingen

Dit betreft de noodzakelijke formatie voor de coördinatie en opvang van vluchtelingen en ontheemden.

2. Extra inzet Integratie Nieuwkomers

We zetten extra in op een goede uitvoering van de Wet inburgering. Dit omdat we ook de komende jaren een groeiend aantal nieuwkomers in onze gemeente verwachten.

3. Formatie Verbeteren toegang Zorg en ondersteuning (TIM)

In 2023 start de implementatie van het sociaalteam, en vergroten we onze toegankelijkheid en bereikbaarheid van onze toegang (TIM).

4. Formatie Juridisch kwaliteitsmedewerker TIM

We gaan verder met het op orde brengen van de werkprocessen (kwaliteit en rechtmatigheid).

5. Wegwerken achterstanden bij TIM

Dit betreft extra tijdelijke formatie bij TIM.

6. Communicatie Sociaal Team / TIM

We investeren in het ontwikkelen van een gezamenlijke communicatiestrategie en campagne voor TIM en het sociaal Team.

7. Kwartiermaker/projectleider Sociaal Team

Voor de inrichting van het sociaal team is een eenmalige investering nodig.

8. Verhoging subsidie Voedselbank en Kledingbank

We dragen bij aan de kosten voor de nieuwbouw.

9. Verruiming armoedebeleid

We houden vast aan een ruimhartig minimabeleid en onderzoeken waar we dit verder kunnen versterken. We zoeken naar een pakket maatregelen dat ten goede komt aan kwetsbare inwoners/groepen. We verhogen in ieder geval de gemeentelijke bijdrage aan de premie van de collectieve zorgverzekering voor minima.

10. Formatie armoedebeleid

Onze aanpak op armoede wordt verzaamd. Dit vraagt extra capaciteit.

11. Banenafpraak niet-uitkeringsgerechtigde jongeren

We werken hieraan samen met jongerenwerk, scholen, RBL en TIM. Ook leveren we een bijdrage aan het door Orionis te ontwikkelen plan om te komen tot dienstverlening voor niet-uitkeringsgerechtigde jongeren.

12. Onderzoek mogelijkheid basisbanen

We onderzoeken of het ontwikkelen van basisbanen een impactvolle bijdrage kan leveren aan de (re)-integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

13. Formatie contractmanager

In 2023 vindt de nieuwe inkoop van de Wmo plaats. Door heldere kwaliteitseisen te stellen aan zorgproducten, waarborgen we de kwaliteit van de zorg. Om dit te waarborgen zetten we in op contractmanagement Wmo.

14. Formatie Preventief Jeugdbeleid

We willen investeren in ons lokale, preventieve jeugdbeleid.

15. Formatie Projectleider sociaal domein

We gaan werken aan het verbeteren van de integraliteit tussen de verschillende taken en wetten. Denk aan combinatie Wmo, Jeugd en Participatiewet binnen het sociale team. Dit vraagt sturing en afstemming waarvoor we extra formatie inzetten.

16. Tevredenheidsonderzoeken Jeugdzorg

Voor uitbreiding van monitoring en klanttevredenheidsonderzoeken.

17. Formatie Jongerenwelzijnswerk (Nieuw Perspectief)

De investering is bedoeld voor een kwartiermaker/ coördinator "Persoonsgerichte Aanpak".

18. Jongerenwelzijnswerk (Nieuw Perspectief)

Voor het project om jeugdcriminaliteit tegen te gaan en de aanpak van steekwapengebruik door jongeren investeren we in ambulante jongerenwerk.

19. Welzijn op recept

We investeren in de aanpak 'Welzijn op recept' om niet-somatische problematiek zoals schulden of eenzaamheid eerder te kunnen signaleren en aan te pakken.

20. Formatie meer inzet op mensenrechten

Extra formatie is noodzakelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van plannen op het gebied van mensenrechten.

21. Amendement 4.a.8 mantelzorgwaardering

zie link

22. Amendement 4.a.11 jeugdcentrabudget

zie link

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	7875,2	785,2	804,8	n nb	n nb
	Nederland	793,9	795,9	805,5	n nb	n nb
Jongeren met een delict voor de rechter [%]	Middelburg	1,0	2,0	n nb	n nb	n nb
	Nederland	1,0	1,0	n nb	n nb	n nb
Kinderen in uitkeringsgezin [%]	Middelburg	7,0	8,0	n nb	n nb	n nb
	Nederland	6,0	6,0	n nb	n nb	n nb
Netto arbeidsparticipatie [%]	Middelburg	68,2	67,9	70,8	n nb	n nb
	Nederland	68,8	68,4	70,4	n nb	n nb
Werkloze jongeren [%]	Middelburg	2,0	3,0	n nb	n nb	n nb
	Nederland	2,0	2,0	n nb	n nb	n nb
Personen met een bijstandsuitkering [per 10.000 inwoners]	Middelburg	409,7	481,0	432,1	n nb	n nb
	Nederland	381,7	459,7	431,2	n nb	n nb
Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	117,8	89,5	69,0	n nb	n nb
	Nederland	207,0	202,0	133,0	n nb	n nb
Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	11,6	12,0	13,8	n nb	n nb
	Nederland	12,3	11,9	12,9	n nb	n nb
Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	1,5	1,5	1,7	n nb	n nb
	Nederland	1,2	1,2	1,2	n nb	n nb
Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) [%]	Middelburg	0,5	0,6	0,6	n nb	n nb
	Nederland	0,4	0,4	0,3	n nb	n nb
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo [per 10.000 inwoners]	Middelburg	790,0	760,0	720,0	n nb	n nb
	Nederland	670,0	700,0	n nb	n nb	n nb

Wat mag het kosten?

6 Sociaal domein	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	6.183	7.786	6.580	6.754	6.919	7.078
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	5.029	5.670	7.280	6.673	6.439	6.640
6.02.0 Wijkteams	105	183	0	0	0	0
6.03.0 Inkomensregelingen	29.766	32.855	30.061	30.469	30.931	31.274
6.04.0 Begeleide participatie	71	44	45	50	52	54
6.04.0 WSW en beschut werken	5.710	5.644	5.116	4.605	4.169	3.935
6.05.0 Arbeidsparticipatie	2.277	2.474	2.769	2.624	2.694	2.766
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.582	2.477	2.513	2.599	2.688	2.786
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	-2	60	0	0	0	0
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	76	0	0	0	0
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+	0	18	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.71.a Hulp bij het huishouden (WMO)	4.655	4.568	5.061	5.254	5.465	5.683
6.71.b Begeleiding (WMO)	4.234	4.205	4.748	4.938	5.133	5.337
6.71.c Dagbesteding (WMO)	1.930	1.986	2.107	2.191	2.279	2.370
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	0	0	2.300	2.397	2.497	2.602
6.72.b Jeugdhulp behandeling	0	0	3.456	3.601	3.752	3.909
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	1.881	1.960	2.042	2.127
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	167	167	963	3.867	3.593	2.481
6.73.a Pleegzorg	0	0	1.434	1.494	1.557	1.622
6.73.b Gezinsgericht	0	0	623	649	676	704
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	13.994	12.399	4.382	4.566	4.757	4.957
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	7.653	6.892	3.680	3.854	4.035	4.224
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	701	730	761	793
6.74.c Gesloten plaatsing	119	119	87	89	91	93
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	72	145	153	157	160	163
6.82.a Jeugdbescherming	0	0	546	569	593	618
6.82.b Jeugdreclassering	0	0	37	39	40	42
Totaal lasten	84.542	87.767	86.521	90.127	91.323	92.258

6 Sociaal domein	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Baten						
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	1.369	2.825	795	810	825	841
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	47	38	0	0	0	0
6.02.0 Wijkteams	26	30	0	0	0	0
6.03.0 Inkomensregelingen	20.268	19.317	19.030	19.662	20.130	20.418
6.04.0 Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0
6.04.0 WSW en beschut werken	20	0	0	0	0	0
6.05.0 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2	0	0	0	0	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.71.a Hulp bij het huishouden (WMO)	329	340	359	365	697	704
6.71.b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71.c Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0
6.72.b Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0	0	0
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	0	0	0	0	0	0
6.73.a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.73.b Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74.c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.82.a Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.82.b Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	22.063	22.550	20.184	20.838	21.651	21.963

6 Sociaal domein	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Saldo						
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	-4.813	-4.960	-5.785	-5.944	-6.094	-6.236
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	-4.981	-5.632	-7.280	-6.673	-6.439	-6.640
6.02.0 Wijkteams	-78	-153	0	0	0	0
6.03.0 Inkomensregelingen	-9.498	-13.538	-11.031	-10.806	-10.801	-10.856
6.04.0 Begeleide participatie	-71	-44	-45	-50	-52	-54
6.04.0 WSW en beschermt werken	-5.690	-5.644	-5.116	-4.605	-4.169	-3.935
6.05.0 Arbeidsparticipatie	-2.277	-2.474	-2.769	-2.624	-2.694	-2.766
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.580	-2.477	-2.513	-2.599	-2.688	-2.786
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	2	-60	0	0	0	0
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	-76	0	0	0	0
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+	0	-18	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.71.a Hulp bij het huishouden (WMO)	-4.326	-4.228	-4.702	-4.888	-4.768	-4.979
6.71.b Begeleiding (WMO)	-4.234	-4.205	-4.748	-4.938	-5.133	-5.337
6.71.c Dagbesteding (WMO)	-1.930	-1.986	-2.107	-2.191	-2.279	-2.370
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	0	0	-2.300	-2.397	-2.497	-2.602
6.72.b Jeugdhulp behandeling	0	0	-3.456	-3.601	-3.752	-3.909
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	-1.881	-1.960	-2.042	-2.127
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	-167	-167	-963	-3.867	-3.593	-2.481
6.73.a Pleegzorg	0	0	-1.434	-1.494	-1.557	-1.622
6.73.b Gezinsgericht	0	0	-623	-649	-676	-704
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	-13.994	-12.399	-4.382	-4.566	-4.757	-4.957
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	-7.653	-6.892	-3.680	-3.854	-4.035	-4.224
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	-701	-730	-761	-793
6.74.c Gesloten plaatsing	-119	-119	-87	-89	-91	-93
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	-72	-145	-153	-157	-160	-163
6.82.a Jeugdbescherming	0	0	-546	-569	-593	-618
6.82.b Jeugdreclassering	0	0	-37	-39	-40	-42
Totaal overzicht taakvelden	-62.480	-65.217	-66.337	-69.289	-69.672	-70.294

Volksgezondheid en milieu

De Walcherse gemeenten willen de gezondheid van de inwoners beschermen en bevorderen. Elke burger moet een gelijke kans

hebben op een gezond leven. Daarnaast is een duurzame en energieneutrale maatschappij één van de grootste uitdagingen van de komende decennia. Ook de gemeente levert haar bijdrage hieraan. Sterker nog, de gemeente heeft een voorbeeldfunctie.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Lokaal preventie akkoord "Samen naar een gezonder Middelburg 2021-2023"
- Middelburgs model "Inhoudelijk kader transformatieproces 'Beweging naar voren' "
- Middelburgse Visie Milieu 2019-2025
- Klimaatbestendige Middelburgse samenleving 2018-2050
- Uitwerking afvalbeleid Middelburg na pilotfase (2020 t/m 2027)
- Regionale Energie Strategie Zeeland 1.0 (2021 vastgesteld)
- Transitievisie Warmte (vastgesteld in 2021)
- Regionale Structuur Warmte Zeeland (vastgesteld in 2021)
- Groenbeleidsplan Gemeente Middelburg 2016–2026
- Stedelijk Waterprogramma 2021-2030

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect - Volksgezondheid

Inwoners van Middelburg hebben het vermogen zich aan te passen en eigen regie te voeren op sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het dagelijks leven. Het streven is ervoor te zorgen dat alle inwoners van gemeente Middelburg gezond en gelukkig leven. Gezondheid is meer dan 'niet ziek zijn'. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij.

Maatschappelijk effect - Milieu

Een gezonde, duurzame samenleving en leefomgeving en een duurzame ontwikkeling van de gemeente.

Doelstellingen - Volksgezondheid

De gezonde keuze wordt de aantrekkelijke keuze, zowel op school/opleiding, als op werk of in de vrije tijd. Dit doen wij door ook naar de onderliggende factoren van gezondheid te kijken, aandacht te hebben voor de meer kwetsbare inwoners en integraal samen te werken. Hierbij zijn 3 kernwaarden essentieel:

1. Positieve gezondheid
2. Toegankelijk voor alle inwoners
3. Samenwerken

Doelstellingen - Milieu

1. Voorzien in de behoeften van de huidige generaties, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties te beperken om gezond en goed te kunnen leven.
2. Energieneutraal en klimaatadaptief in 2050.

3. Minder afval en meer hergebruik van grondstoffen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Volksgezondheid

Positieve gezondheid: een brede blik op gezondheid

Als uitwerking op het Lokaal preventie akkoord "Samen naar een gezonder Middelburg 2021-2023" kijken we met een brede blik naar gezondheid. Positieve Gezondheid is het concept dat wij volgen. Hierin wordt gezondheid uitgelegd in zes dimensies:

1. lichaamsfuncties
2. mentaal welbevinden
3. zingeving
4. kwaliteit van leven
5. meedoen
6. dagelijks functioneren

Met die bredere benadering draag je bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.

Hierbij ligt een duidelijke link naar het programma Sociaal Domein.

Toegankelijk voor alle inwoners

Gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen zijn in Nederland groot. Ook in Middelburg. Mensen met een lage opleiding en laag inkomen zijn in onze samenleving veel slechter af. Ze roken meer, hebben vaker overgewicht, bewegen te weinig en eten ongezonder. De gezondheidsproblemen staan vaak niet op zichzelf, maar maken onderdeel uit van bredere problematiek. We richten onze acties op alle inwoners.

Samenwerken in wijknetwerken

Integrale aanpak vraagt om samenwerken. Om het zelf organiserend vermogen van inwoners beter te benutten. En om de samenwerkingsverbanden te verbeteren worden in Middelburg wijknetwerken ontwikkeld. De wijknetwerken bestaan uit vrijwillige en professionele partijen in het voorliggend veld en anderen die in de wijk een signalerende rol spelen.

Werkagenda

1. Roken: Bijdragen aan de doelstelling van de rookvrije generatie: Kinderen kunnen opgroeien in een rook- en tabakvrije omgeving;

Inzetten op het terugdringen van het aantal zwangere vrouwen dat rookt, daarom ook inzetten op het motiveren dat aanstaande ouders stoppen met roken;
Inzetten op een daling van het percentage rokende volwassenen met specifiek aandacht voor 'meerroken in een jong gezin'.

2. Alcohol: Het gebruik van alcohol tegengaan.

Voor jongeren is alcohol en andere genotsmiddelen extra schadelijk. Inzetten op bewustwording, kennis, toegang en toezicht. Bijdragen aan de bewustwording van de risico's van alcoholgebruik binnen de eigen organisaties. Ook zorgen dat er voldoende alternatieven zijn voor jongeren. Het aantal jongeren onder de 18 jaar dat alcohol drinkt terugdringen. En het alcoholgebruik onder ouderen niet verder laten stijgen.

3. Gezond gewicht:

Overgewicht en obesitas zijn in Nederland na roken de belangrijkste oorzaak van ziekten. Zo leiden overgewicht en obesitas tot onder andere een verhoogde kans op hart- en vaatziekten, op diabetes mellitus maar ook op psychische – en sociale problemen. Bijna de helft van de volwassen inwoners van de gemeente Middelburg heeft overgewicht. We willen het aantal kinderen en jongeren met overgewicht laten dalen. En het aantal volwassenen en ouderen met overgewicht niet verder laten stijgen.

4. Mentale gezondheid:

Mentale gezondheid is een breed onderwerp dat invloed heeft op alle andere thema's. In de huidige tijd met corona is het een nog urgenter onderwerp om aandacht aan te besteden.

Specifieke aandacht voor:

- Eenzaamheid:

In Middelburg is relatief veel eenzaamheid onder volwassenen/ouderen. Ongeveer 45% voelt zich namelijk wel eens eenzaam. Onder jongeren speelt eenzaamheid ook een rol. Dit komt vaak door een gebrek aan 'echte' contacten en door het vele gebruik van sociale media. Dit wordt nog niet altijd gesignaleerd en opgepakt. Inwoners komen bij de huisarts met klachten als vermoeidheid, pijn in de nek, maar ook stress, angst en somberheid. Vaak spelen onderliggende sociaal maatschappelijke problemen een rol. Denk aan het overlijden van een partner, verlies van werk of eenzaamheid. Wij willen zorgen dat dit soort klachten eerder gesignaleerd en opgepakt worden via een sterkere verbinding van het sociaal met het medisch domein.

Middelburg doet mee met het project 'samen tegen eenzaamheid'.

- Stress onder jongeren:

Onder jongeren is een toename van ervaren stress te zien. Ook ervaren de jongeren in Middelburg meer stress dan jongeren elders in het land. Sociale media doen soms vermoeden dat elke dag een fantastisch dag hoort te zijn. Wij zullen meer aandacht creëren voor leren praten over gevoelens en leren wat normaal is. Daarbij vinden we het belangrijk om te leren herkennen wanneer het niet goed is, en behoeften aan te geven. Bovendien zullen we achterhalen wat ouders daarin nodig hebben en daarin ondersteunen.

5. Gezonde Leefomgeving:

Wij zien de gezondheid niet als pure verantwoordelijkheid van het individu. Juist de omgeving kan de gezonde keuze van inwoners vergemakkelijken. Een gezonde leefomgeving is een veelomvattend thema. Dit wordt in de Omgevingsvisie 2050 opgenomen. Gezondheid vormt een uitgangspunt bij alle maatschappelijke opgaven. En dat gezondheid wordt gekoppeld met andere niet-gezondheidsthema's. Wij moedigen aan dat de omgeving de gezonde keuze de gemakkelijke en aantrekkelijke keuze is of wordt. Dit geldt op iedere locatie in de gemeente. Denk aan (sport)verenigingen, op school of opleiding, op werk en op andere plekken waar inwoners hun vrije tijd doorbrengen. De omgeving is tevens een plek waar ontmoetingen worden gestimuleerd. Het is belangrijk voor mensen om voorzieningen te kunnen bereiken, boodschappen, zorg, elkaar ontmoeten, netwerk onderhouden, mantelzorg verlenen om vereenzaming te voorkomen. Ook voor mensen die laaggeletterd zijn of om een andere reden meer kwetsbaar zijn. Mensen worden verleid en gestimuleerd om gebruik te maken van de voorzieningen. We richten ons vooral op de gezondheidsbevorderende kant van de gezonde leefomgeving.

Uitvoeren wettelijke taken WPG

Tevens heeft de gemeente een aantal wettelijke taken vanuit de Wet publieke gezondheid (WPG). Deze taken heeft de gemeente Middelburg grotendeels belegd bij de GGD Zeeland.

Milieu

Middelburgse Visie Milieu

"Duurzaamheid" loopt door alle portefeuilles en beleidsvelden heen. De meest effectieve manier is integraal meenemen, waarbij in voorstellen de bijdrage aan het behalen van de doelstellingen op duurzaamheid wordt meegenomen.

Thema - Klimaat en Energie

Klimaat en Energie - Gedeelde opgave

Klimaat en Energie is één van de vier gedeelde opgaven van college en gemeenteraad.

Ons beleid "Op weg naar Energieneutraal Middelburg" is een integraal onderdeel van de milieuvisie. Het doel is om in 2050 volledig energieneutraal te zijn en te streven naar een duurzaam gebouwde omgeving. Een omgeving die voorziet in de huidige behoefte, maar ook (economische) waarde heeft in de toekomst.

In het nationaal Klimaatakkoord (KA) staat hoe we in Nederland de mondiale klimaatafspraken van Parijs vertalen naar beleid en uitvoering. Zeeland draagt, net als de andere Nederlandse regio's, zijn steentje bij aan het Klimaatakkoord. Zeeland is als gehele provincie één van de 30 RES-regio's. Inmiddels is de RES 1.0 (Regionale Energie Strategie) voor Zeeland vastgesteld door de raad. Zowel het Klimaatakkoord als de RES geven de richting en wettelijke verplichtingen aan om in 2050 CO2 neutraal te zijn. Met name op het gebied van de verduurzaming van de gebouwde omgeving, mobiliteit, de bedrijven, de eigen organisatie en de opwekking van duurzame energie heeft de gemeente veel taken en verantwoordelijkheden. De aanpak vindt plaats per thema.

Als het gaat om de verduurzaming van de gebouwde omgeving is vooral de Transitie Visie Warmte (TVW) belangrijk. Hierin wordt aangegeven op welke manier de wijken van het aardgas af gaan. Dit wordt voor een groot deel gezamenlijk met de andere Zeeuwse gemeenten opgepakt. Vanaf 2022 worden (wijk)uitvoeringsplannen opgesteld. Dit om samen de concrete stappen richting aardgasvrij te bepalen.

Het Europese project SHIFFT richt zich hier ook op. Onderzocht wordt of door middel van co-creatie stappen gezet kunnen worden in de route naar een aardgasvrije woonomgeving. Daarnaast wordt sportcomplex De Blikken in Arnemuiden verduurzaamd en aardgasvrij gemaakt. Ook de proeftuin "aardgasvrije wijken" in Dauwendaele sluit hierbij aan. Deze proeftuin is om een deel van de wijk van een warmtenet met restwarmte te voorzien. De raad heeft in februari 2022 haar goedkeuring gegeven om het onderzoek naar de haalbaarheid en de uitwerking van het warmtenet voort te zetten. Om snel te beginnen met de uitvoering zijn twee externe partijen ingeschakeld die inwoners op verschillende manieren aanzetten tot verduurzaming van hun woningen: Winst uit je woning en Buurkracht. Hun methodes

worden uitgetest en de ervaringen en resultaten worden gedeeld met andere Zeeuwse gemeenten.

Voor het opwekken van duurzame energie zetten we in eerste instantie in op zonne-energie op daken. Vanuit het Europese project Solarise is een solar roadmap opgesteld. Daarnaast kijken we of we via de Omgevingsvisie beleid kunnen ontwikkelen over al dan niet toepassen van zonne-energie op land.

Het is belangrijk de bewustwording onder bewoners en bedrijven te vergroten zodat zij zelf maatregelen treffen in hun eigen (leef)omgeving, waar energie kan worden bespaard en duurzaam energie kan worden opgewekt. Vanuit de RES worden hier Zeeuws breed campagnes voor opgezet. Gemeentelijk wordt een communicatieplan uitgevoerd en delen we via persberichten, de Bode, social media en op onze website berichten om inwoners te motiveren om actie te ondernemen. Voor technische informatie Binnen Zeeland blijven we gebruik maken van het energieloket, het Duurzaam Bouwloket om de particuliere woning eigenaar te informeren over de energietransitie en de mogelijkheden die een particulier heeft om zelf aan de slag te gaan. Tevens is sinds 2020 het Platform Energiek Zeeland actief, een digitaal platform, waarbij woningbezitters onafhankelijk advies aan huis kunnen krijgen. De samenwerking met Energiek Zeeland wordt in elk geval tot 1 september 2023 voortgezet.

In deze maatschappelijke opgave werken we samen met inwoners, gemeenten, provincie, waterschap, woningcorporaties en overige partijen. Bijvoorbeeld door het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties.

In 2023 worden bedrijven via verschillende acties gemotiveerd om energiebesparende maatregelen te treffen. Kantoren zijn vanaf 2023 verplicht een label C te hebben.

Aan de verduurzaming van onze monumenten wordt veel aandacht besteed. Het verduurzamen van monumenten en het beschermen van de monumentale waarden is een complexe opgave. Binnen de versnellingsaanpak van de VNG en de twee Europese projecten (Violet en Solarise) zijn afgelopen jaren diverse acties verricht. Denk aan het maken van warmtefoto's van voorgevels voor bewustwording, informatiebijeenkomsten voor kennisoverdracht, duurzame monumentenroute, Duurzame Monumenten (DuMo) paspoorten (energiescans), de DuMo Coach, fliitsvergunningen voor zonnepanelen en isolatieglas en een pilot met warmte

opwekken onder de leien van (een aanbouw van) het oude stadhuis. In 2021 is de Koepoort voorzien van zonnepanelen en de aanbouw van het Zeeuws Archief voorzien van zonnepanelen en in 2022 is de Oostkerk verduurzaamd en kreeg de entree van de Schouwborg verticale zonnepanelen in de vorm van "toneelgordijnen" langs de entree. In 2023 zullen deze pilots worden ingezet als voorbeelden voor de combinatie van verduurzaming en behoud. Monumenteneigenaren worden enerzijds geïnformeerd, ontzorgd, begeleid om hun monument te verduurzamen en anderzijds wordt waar mogelijk de regelgeving versoepeld om de verduurzaming mogelijk te maken.

Verder worden in regionaal verband startprojecten uitgevoerd die in de RES zijn benoemd. Middelburg is trekker van o.a. het DuMo project, de Proeftuin Aardgasvrije Wijken en duurzaamheidsscans voor bedrijven. En we zijn betrokken bij o.a. het project voor het verduurzamen van VVE's (VVE=Vereniging Van Eigenaren), waarvoor een aanmoedigingsbudget voor de eerste stappen (voor advies en bijeenkomsten) beschikbaar is gemaakt.

In de Regionale Energiestrategie Zeeland is opgenomen om 750 megawatt in Zeeland op daken op te wekken. Samen met de provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten hebben we om te stimuleren dat bedrijfsdaken beter benut worden voor de opwek van energie een gezamenlijk een loket opgericht. Tot nu toe heeft dit geleid tot 14 aanmeldingen. Of deze bedrijven daadwerkelijk overgaan tot het plaatsen van zonnepanelen is nog niet bekend. Het is de bedoeling, mits Stedin de gegevens aan kan leveren om dit jaar in 1 keer de rest van alle relevante Middelburgse bedrijven aan te gaan schrijven. In de hoop dat vanaf 2023 overgegaan kan worden tot aanleg.

Daarnaast zal gekeken worden of via de Omgevingsvisie beleid ontwikkeld kan worden over al dan niet toepassen van zonne-energie op land.

In 2022/2023 wordt onderzocht of beleid mogelijk is voor langzaam draaiende nagenoeg geluidsstille windmolens.

Thema - Duurzame Gemeentelijke Organisatie

Het doel is om de milieubelasting van de eigen organisatie zo laag mogelijk te houden en het goede voorbeeld te geven aan inwoners, bedrijven en instellingen via inkoopbeleid en bedrijfsvoering.

- Belangrijk speerpunt is de verdere borging van de rechtmatigheid van inkoop en aanbesteden binnen de

organisatie. Daarnaast wordt intern extra aandacht gegeven aan het vergroten van de kennis en het bewustzijn met betrekking tot de inkoopdoelstellingen.

- Het doelmatigheidsonderzoek inkoop- en aanbestedingsproces is afgerond.
- Hierdoor staat de komende periode grotendeels in het teken van de uitwerking van de aanbevelingen.
- De Zeeuwse inkoop netwerksamenwerking wordt gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.

Bij al deze punten wordt klimaatbewust, biobased en circulair inkopen meegenomen.

Energiebesparing Openbare Verlichting

De landelijke doelstelling is een besparing van 50% in 2030 ten opzichte van 2013. Bij regulier onderhoud wordt het energieverbruik verder teruggebracht via investeringen die binnen de levensduur terug te verdienen zijn. Volgens het 'Fit for 55' – pakket van de Europese Commissie moet de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 55% omlaag ten opzichte van het niveau van 1990. Inmiddels heeft de gemeente Middelburg ten opzichte van 1994 55,9% energie bespaard voor openbare verlichting. Hiermee is al voldaan aan de doelstelling 'Fit for 55'.

Energieneutraal Middelburg – Gemeente als voorbeeld

De gemeente kan naast het faciliteren en stimuleren vooral een rol spelen door het goede voorbeeld te zijn. Bij uitvoering werkzaamheden vanuit gebouwbeheerplan worden energiebesparende maatregelen zoveel mogelijk meegenomen. Waar van toepassing wordt onderzocht of bij de uitvoering een combinatie mogelijk is met Europese projecten.

In 2022 zal aan de raad de Verduurzamingsstrategie en bijbehorende Routekaart voor gemeentelijk vastgoed worden aangeboden. Deze routekaart wordt vanaf 2022/2023 uitgevoerd. Gepland is om te starten met het (bijna) energieneutraal maken van twee gemeentelijke gebouwen. Verder wordt bij een eigen gebouw de cv-installatie waterzijdig ingeregeld. Deze trajecten worden goed gemonitord om de geleerde lessen bij de volgende projecten/gebouwen in de praktijk toe te passen.

Voor het verduurzamen van het wagenpark is een plan van aanpak opgesteld. Waar mogelijk worden elektrische voertuigen gekocht.

Circulaire Economie – Gemeente als voorbeeld

In 2022/2023 zoeken we samenwerking met andere Zeeuwse gemeenten om te onderzoeken op welke manier de gemeente aan de slag kan gaan met het onderdeel circulaire economie.

Thema – Bodem

De bodem is de basis voor de meeste menselijke activiteiten. Om ontwikkelingen uit te kunnen blijven voeren is het doel de kansen en kwaliteiten van de bodem duurzaam benutten.

Omgevingswet - onderdeel bodem

Vanuit het Zeeuws Platform Bodembeheer (samenwerking tussen de 13 Zeeuwse gemeenten, het Waterschap en Provincie Zeeland) wordt het vervallen van de Wet Bodembescherming in de nieuwe Omgevingswet verder voorbereid. De bevoegdheid die nu nog bij de Provincie ligt, komt bij de gemeente te liggen. Vanuit de Rijksoverheid is nog geen duidelijkheid of er financiële middelen worden toegekend om deze taken vanaf inwerkingtreding Omgevingswet uit te voeren. Indien er geen middelen beschikbaar komen, beraad Middelburg zich, in overleg met de andere overheden, nader op de ontstane situatie.

In Middelburg komt vooral binnen de stadsveste in het centrum, in de oude dorpskernen en langs de oude doorgaande wegen, zoals de Noordweg, historische bodemverontreiniging voor. Onderzocht wordt op welke manier dit meegenomen kan worden bij de uitvoering van de Omgevingswet.

Thema - Klimaatadaptatie en duurzaam watersysteem

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. Dat levert risico's op voor de economie, gezondheid en veiligheid. Het is van groot belang dat Middelburg zich aanpast aan deze veranderingen. Hitte en verdroging moet bijvoorbeeld worden tegengegaan door het openen maken en verwijderen van verhardingen en het vergoenen van de openbare ruimte. Dit heeft ook effect op bijvoorbeeld onderhoud, onkruidbestrijding en bergingscapaciteit van water om wateroverlast te voorkomen. Uiteindelijk levert het een fijner leefklimaat op.

In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen versnellen en intensiveren. Voor de uitvoering van het Deltaplan is binnen Zeeland gezocht naar samenwerking. De gemeente is één van de deelnemers van het Zeeuws Kernteam

Klimaatadaptatie. Het Kernteam is bewaker van de uitvoering van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ).

Aanpassen aan het klimaat raakt veel facetten. Kwetsbare groepen zijn bijvoorbeeld extra kwetsbaar voor hitte. Woningcorporaties zullen hun woningvoorraad klimaatbestendig moeten maken voor hitte. Daarnaast kunnen zij hun bijdrage leveren door regenwater van de daken ter plaatse te bergen of af te laten voeren via het schoonwaterriool.

In 2023 is conform het Stedelijk Water Programma Middelburg 2021-2030 (SWP) de vervanging of renovatie gepland van 3,4 km riolering, en het afkoppelen van ca. 3,3 ha verhard oppervlak. Hiervoor zijn in het SWP middelen beschikbaar. De gemeente Middelburg laat het onderhoud van de rioolgemalen en pompinstallaties per 2022 uitvoeren door het waterschap Scheldestromen. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tot en met 2031.

Thema – Klimaatbestendig groen in de Woonomgeving

Een klimaatbestendig openbaar groen draagt bij aan de volksgezondheid door o.a. het verminderen of voorkomen van hittestress. Daarnaast kan dit openbaar groen (extra) regenwater opvangen dat niet via het riool kan worden afgevoerd. Daarmee wordt overlast voorkomen of verminderd. In 2023 wordt biodiversiteit versterkt door dit, waar mogelijk, te implementeren in het huidige onderhoud, beheer en inrichting. Daarnaast wordt beleid voor natuur inclusief bouwen verkend.

Thema – Geluid en Lucht

In de Middelburgse Visie Milieu is als doel gesteld dat de kwaliteit op het gebied van geluidshinder en luchtverontreiniging niet verslechterd. En waar mogelijk verbeterend gericht op een duurzame samenleving en leefomgeving.

Op een landelijke lijst staan woningen die aan hoge geluidsniveaus door weg- en/of railverkeer worden blootgesteld. Al jaren wordt aan deze lijst gewerkt door middel van het uitvoeren van geluidssaneringen. De projecten welke in 2022 nog lopen voor het saneren van geluid van woningen worden in 2023 zo veel mogelijk afgerond.

Als de Omgevingswet in werking treedt, moet de Basis Geluid Emissie (BGE) van alle gemeentelijke wegen met meer dan 4500

motorvoertuigen per etmaal worden onderzocht en worden aangemeld bij het centraal register van het rijk CGGV.

De gemeente Middelburg ondersteunt net als de andere Zeeuwse gemeenten de uitvoering van het Schone Luchtakkoord van de Provincie Zeeland.

Thema - Afval

Uitvoering afvalbeleidsplan

De landelijke doelen zijn:

- 2020: 100 kilo restafval
- 2020-2025: 100 kilo restafval én focus op kwaliteit
- 2050: Nederland Circulair: zo veel mogelijk recycling

In de loop van 2022 zal een nadere analyse en evaluatie opgesteld worden. Aan de hand hiervan zal in 2023 met de gemeenteraad worden overlegd of er verdere maatregelen getroffen gaan worden om het scheidingspercentage verder omhoog te brengen en de hoeveelheid restafval te verminderen.

Project Schoon Zeeland

De uitvoering is gericht op Natuur- en Milieueducatie van (basis)scholieren. Het blijkt namelijk dat er een verband is tussen gerichte educatie op school en kennis, houding en gedrag op latere leeftijd.

Vanuit de extra aanpak zwerfafval vragen we jaarlijks scholen aandacht te schenken aan educatie. De middelen zijn in 2022 nog beschikbaar maar in 2023 niet meer. De verwachting is dat er nieuwe afspraken komen en dat er ook financiële middelen komen. Op dit moment is hier geen duidelijkheid over.

Thema – Verkeer en Vervoer

Energie neutraal Middelburg – Mobiliteit

Bij mobiliteit geldt eerst inzetten op energie besparen en dan hernieuwbare energie toepassen om de mobiliteit te verduurzamen.

De fiets staat in het mobiliteitsbeleid op nummer één. In een (continu) participatief proces worden (gezamenlijk met maatschappelijke organisaties) fiets stimulerende en/of verkeersveiligheid verhogende maatregelen voorgesteld. Afhankelijk van de beschikbare financiële middelen worden deze op korte of langere termijn uitgevoerd.

Om in 2025 in de laadbehoefte van elektrische personenauto's en bestelauto's te voorzien zijn ongeveer 600 publieke laadpunten nodig. In 2030 zijn ongeveer 1700 publieke laadpunten nodig voor deze gebruikersgroep (een laadpaal heeft doorgaans twee laadpunten).

Thema – Een leefbare fysieke ruimte

Naar verwachting wordt per 1 januari 2023 de Omgevingswet van kracht. De inzet is om in de nieuwe Omgevingsvisie Middelburg 2050 ook de ambities op het gebied van milieu op te nemen. Deze worden verder uitgewerkt in de omgevingsplannen en andere instrumenten die bij deze wet horen.

Thema - Bedrijven

Doel is te komen tot een duurzame groene economie. Door duurzame oplossingen vergroten bedrijven hun rendement en versterken ze hun concurrentiepositie.

Milieuhandhaving

Middelburg heeft ongeveer 1.100 inrichtingen (bedrijven) in de zin van de Wet milieubeheer (Wm). De gemeente is voor deze inrichtingen het bevoegd gezag. En heeft daardoor onder andere als taak de naleving van de milieuvorschriften te controleren. De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van de hoogste categorie inrichtingen (totaal zo'n 150 bedrijven) is ondergebracht bij de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD). De provincie Zeeland is bevoegd gezag voor vier inrichtingen binnen de grenzen van de gemeente Middelburg. De provincie heeft de uitvoering van de VTH-taken ondergebracht bij de DCMR milieudienst Rijnmond. De gemeente voert wel de BRIKS-taken (Bouwen, Reclame, Inrit, Kappen en Slopen) bij deze inrichtingen uit in opdracht van DCMR. Zodoende werken dus een aantal overheidsorganen samen aan een schoon en veilig Middelburg. De gemeente voert voor 850 milieubedrijven alle VTH-taken zelf uit.

Vooralsnog is de planning dat de Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking treedt. Deze wet is al een aantal keren uitgesteld en op dit moment is ook nog niet zeker of er opnieuw uitstel volgt. Dit is echter van grote invloed op de planning van de collega's die uitvoering geven aan de milieutoezicht en -handhaving bij de gemeente, bijvoorbeeld:

1. Wat komt precies in de bruidschat mee van rijksoverheid en in hoeverre moeten daar keuzes in worden gemaakt en moet dit in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) worden ingeregeld.

2. Wat verandert aan het basistakenpakket. De registratie van bedrijven in ons software pakket moet worden bijgewerkt omdat de definitie 'milieu inrichting' verdwijnt en mba's (milieu belastende activiteiten) voor in de plaats komen. Meer activiteiten zullen onder het basistakenpakket vallen en alsnog moeten worden overgedragen aan de RUD Zeeland. Bovendien moet nog in kaart worden gebracht hoeveel/welke bedrijven dat zijn.
3. Vanaf 2019 heeft de gemeente Middelburg voortvarend invulling gegeven aan de nieuwe taak informatieplicht energiebesparing. De spelregels voor de nieuwe ronde informatieplicht vanaf 2023 veranderen rigoureuus. Er zijn ook geluiden dat deze taak in 2023 mogelijk onder de basistaken zou komen te vallen.

Een gedeelte van de milieutaken is vraag gestuurd, zoals: advies aanvragen voor evenementen, bodem, externe veiligheid, geluid etc. of het behandelen van milieumeldingen. Ook de klachten vallen hieronder. Voor de planbare milieufactiviteiten stellen we als doelen in 2023:

- **Energiebesparingsplicht:** Bij 50% van de bedrijven waarbij overtredingen energiebesparing zijn geconstateerd zal een eerste hercontrole worden uitgevoerd. Ook zal er gestart worden met het in kaart brengen of alle bedrijven aan de nieuwe ronde informatieplicht hebben voldaan. De gemeente dient er op toe te zien dat alle ondernemers (die onder de plicht vallen) in 2023 een rapportage energiebesparing bij het Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) hebben ingediend.

- **Controle ondermijning:** In het vervolg op het project Arnestein (ondermijning), dat van 2018 t/m 2021 heeft geduurd, nemen de toezichthouders milieu ook in 2023 deel aan 'ondermijning' controles. De succesvolle samenwerking met de collega's van openbare orde en veiligheid, de RUD Zeeland, politie, Belastingdienst etc. wordt voortgezet en zal breder (in de gehele gemeente) plaatsvinden.
- Inkoop en inrichten van **nieuwe VTH-software i.v.m. met de Omgevingswet.** De juiste gegevens van de 'oude' software moeten over gezet worden naar de nieuwe software. Het gaat om documenten, procedures en inrichting gebonden gegevens, zoals: SBI-codering, van toepassing zijnde regelgeving maar ook telefoonnummers waarop personen bereikbaar zijn. Niet alle informatie zal automatisch overgezet kunnen worden. Hier zullen ook de nodige uren aan besteed moeten worden. Ook zal inzet plaatsvinden op het overdragen van de bedrijven die alsnog onder het basistakenpakket zijn komen te vallen.
- We voeren 40 **integrale milieucontroles** bij bedrijven uit.
- Per 2023 moeten **kantoren minimaal energielabel C** hebben om nog als kantoor gebruikt te mogen worden. In samenwerking met de andere Zeeuwse gemeenten worden de kantoren (nogmaals) aangeschreven. Over handhaving zal ook Zeeuws breed gesprekken gevoerd worden. Mogelijk kan hiervoor ook samen opgetrokken worden.

Prestatie

Uitvoeren werkagenda gezondheidsbeleid

Positieve gezondheid: een brede blik op gezondheid

Toegankelijk voor alle inwoners

Samenwerking in netwerken

Werkagenda (Roken, alcohol, gezond gewicht, mentale gezondheid, gezonde leefomgeving)

Uitvoeren wettelijke taken WPG (Wet publieke gezondheid)

Uitvoering van de wettelijke taken door de GGD Zeeland

Duurzaamheidsbeleid "Op weg naar energieneutraal Middelburg"

In samenwerking met de Provincie bedrijven aanschrijven om zonne-energie op hun dak toe te passen

Continueren gebruik van Duurzaam Bouwloket en Energiek Zeeland in 2023

Uitvoering geven aan RES en RSW (o.a. restwarmteonderzoek Sloegebied)

Uitvoeringsplan opstellen voor het strategisch plan Energie en Klimaat

Uitvoeren van pilots voor de uitvoering van de TWV, o.a. op het gebied van het verduurzamen van VVE's, collectieve inkoopacties en participatieve buurtacties

Monumenteneigenaren blijven informeren, ontzorgen en begeleiden

Prestatie

Plan van aanpak Energiearmoede opstellen en uitvoeren in samenwerking met Veere, Vlissingen, woningcorporaties, Orionis, Welzijn Middelburg e.a.
Mogelijkheden voor Europese subsidies blijven onderzoeken
Uitvoering geven aan lopende Europese projecten

Duurzame gemeentelijke organisatie

Pilot (bijna) energieneutraal maken 2 gemeentelijke gebouwen
Onderzoeken mogelijkheden Circulaire Economie via regionale samenwerking
Verdere toename energiebesparing Openbare verlichting (op weg naar 50% in 2030 t.o.v. 2013)

Uitvoering Middelburgse visie Milieu

Vorbereiden op Omgevingswet milieutaken waaronder uitvoering bodemtaken
Vergroenen openbare ruimte, verwijderen verharding
Uitvoeren Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ)
Deelnemen aan Europees project(en) m.b.t. klimaatadaptatie
Klimaatbestendig maken van het openbaar groen
Onderzoeken Basis Geluid Emissie (BGE)
Geluidsaneringen uitvoeren/afroeden.
Doorgaan met verhogen afvalscheidingspercentage
Project zwerfafval en afvalscheiding voor basisscholen (eventueel)

Milieuhandhaving

Vergunningverlening en handhaving door Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) conform het Zeeuwse kwaliteitsniveau
Uitvoeren handhavingsprogramma door de gemeente
Vorbereidingen i.v.m. de Omgevingswet

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1	-35	-35	-35	-35
2	-70	-70	-70	-70
	-105	-105	-105	-105

1. Uitvoering Klimaatadaptatiestrategie Zeeland

Gezamenlijk met 13 gemeenten, het Waterschap en de provincie is een uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie opgesteld met ondermeer aandacht voor onderzoek, Zeeuws brede communicatie naar inwoners, vergroenen van schoolpleinen en samenwerking in de Zuidwestelijke Delta.

2. Wettelijke bodemtaken die overkomen naar de gemeente door de komst van de Omgevingswet

De bevoegd gezag bodemtaken (op grond van de Wet Bodembescherming) worden nu uitgevoerd door de Provincie. Met de komst van de Omgevingswet worden de gemeenten voor een groot deel bevoegd gezag. Deze bodemtaken moeten (waarschijnlijk) wettelijk uitgevoerd gaan worden door de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD).

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Volksgezondheid						
volwassen met overgewicht %	Middelburg	nb	46,0	nbn	nbn	nbn
	Nederland	nb	49,4	nbn	nbn	nbn
volwassenen dat voldoende beweegt %	Middelburg	nb	52,5	nbn	nbn	nbn
	Nederland	nb	50,4	nbn	nbn	nbn
gebruik basis GGZ of POH-GGZ %	Middelburg	4,7	nbn	nbn	nbn	nbn
	Nederland	4,6	nbn	nbn	nbn	nbn
gebruik wijkverpleging %	Middelburg	4,5	nbn	nbn	nbn	nbn
	Nederland	3,4	nbn	nbn	nbn	nbn

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Milieu						
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	Middelburg	222,0	225,0	148	nbn	nbn
	Nederland	161,0	205,0	nbn	nbn	nbn
Omvang huishoudelijk restafval exclusief milieustraat (kg/inwoner)	Middelburg	179,0	178,0	nbn	nbn	nbn
Hernieuwbare elektriciteit (%)	Middelburg	23,0	nbn	nbn	nbn	nbn
	Nederland	20,0	nbn	nbn	nbn	nbn

Wat mag het kosten?

7 Volksgezondheid en milieu	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
7.01.0 Volksgezondheid	1.992	2.218	2.187	2.251	2.313	2.377
7.02.0 Riolering	4.279	4.372	4.509	4.712	4.882	4.995
7.03.0 Afval	5.765	5.338	5.364	5.539	5.581	5.717
7.04.0 Milieubeheer	2.441	3.812	1.580	1.618	1.662	1.712
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	1.617	1.519	1.667	1.710	1.748	1.788
Totaal lasten	16.095	17.259	15.307	15.830	16.186	16.590
Baten						
7.01.0 Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0
7.02.0 Riolering	5.647	5.776	6.086	6.343	6.546	6.733
7.03.0 Afval	7.724	7.392	7.418	7.649	7.887	7.994
7.04.0 Milieubeheer	1.009	180	13	0	0	0
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	2.173	2.027	2.155	2.194	2.236	2.280
Totaal baten	16.554	15.374	15.671	16.186	16.669	17.007
Saldo						
7.01.0 Volksgezondheid	-1.992	-2.218	-2.187	-2.251	-2.313	-2.377
7.02.0 Riolering	1.368	1.404	1.577	1.631	1.664	1.738
7.03.0 Afval	1.960	2.054	2.053	2.110	2.306	2.277
7.04.0 Milieubeheer	-1.433	-3.633	-1.567	-1.618	-1.662	-1.712
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	556	508	488	484	489	492
Totaal overzicht taakvelden	459	-1.885	364	355	484	417

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

We zetten in op het realiseren van een passend woningbestand, afgestemd op de vraag van de verschillende doelgroepen. Om dit te bereiken plant de gemeente ook in 2023 nieuwbouw en werkt de gemeente samen met Woongoed en Woningbouwvereniging Arnhemuiden bij renovatie, nieuwbouw en verduurzaming van woningen. We stimuleren de bewoners om hun huis levensloopbestendig te maken en te verduurzamen.

- Stec-rapport Woningkwaliteit- en woningmarktonderzoek Zeeland 2019 (KWOZ) (2019)
- Stec-rapport locatieonderzoek Walcheren (2020)
- Rigo-rapport woningmarktonderzoek (2020)
- Woonvisie 2016-2020
- Nota grondbeleid (2021)
- Prestatieafspraken 2022-2026 Gemeente + Woongoed + Huurdersvereniging Middelburg
- Vigerende bestemmingsplannen

We werken in 2023 verder aan een Omgevingsvisie Middelburg 2050 en aan een nieuwe Woonvisie 2023-2027 met bijbehorende uitvoeringsgerichte woonagenda.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030 (herzien)

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect - Wonen

Aanwezigheid van voldoende woningen en verschillende woonmilieus om de huidige en toekomstige huishoudens van Middelburg te huisvesten.

Doelstellingen

1. Voldoende woningen passend bij de (toekomstige vraag, zowel qua aantallen als qua gewenste woningtypes. Daarbij ligt de focus op nulredewoningen voor de groeiende groep ouderen.
2. Middelburg ziet kans om door middel van bijzondere en aantrekkelijke woonmilieus inwoners van buiten te trekken en om bewoners te behouden voor de gemeente.
3. We streven naar leefbare wijken door per woningbouwlocatie en sloop-nieuwbouwlocatie de best passende en aanvullende woningen toe te voegen.
4. Herbestemmen en renoveren hebben de voorkeur boven nieuwbouw.
5. Het behouden van gelijke kansen in de huursector voor de doelgroepen waaronder jongeren, senioren en gezinnen.
6. We streven naar een betaalbare woningvoorraad, waaronder 750 sociale huurwoningen. Als richtlijn geldt 30% sociale huur op nieuwe woningbouwlocaties.
7. Voorzien in voldoende huisvesting voor (toekomstige) studenten en voor andere bijzondere doelgroepen zoals statushouders, arbeidsmigranten en de uitstroom uit Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (zie programma Sociaal Domein).
8. We willen zorgen dat iedere bewoner van Middelburg zo lang mogelijk optimaal kan blijven functioneren in een zelfgekozen woning en woonomgeving. Bij woningaanpassingen boven € 20.000 geldt het primaat van verhuizen naar een geschikte woning.
9. We kiezen voor kwalitatieve nieuwbouw: duurzaam en gericht op de lange termijn (niet snel en goedkoop).
10. Een kwalitatieve en energetische verbetering van de bestaande woningvoorraad. Zowel in de huur- als koopsector.
11. Het zoveel mogelijk wegnemen van belemmeringen voor energiebesparende maatregelen bij monumenten en hierbij de monumentale en architectonisch waarden te respecteren.
12. Het verkleinen van de stap naar de koopwoningmarkt met de regeling starterslening.
13. Voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders.
14. Er wordt ingezet op wonen boven winkels.

Maatschappelijk effect - Ruimtelijke ordening

Een stad met een goed woonklimaat, met passende woonruimte voor alle doelgroepen en leeftijdscategorieën.

Doelstellingen

1. We zorgen dat er steeds genoeg nieuwe (deelomgevings)plannen zijn met woningbouw in het programma.
2. Inbreiden heeft de voorkeur boven uitbreiden.
3. Omzetten van bestemmingsplannen in deelomgevingsplannen.
4. Streven naar groene woonmilieus.

Maatschappelijk effect - Grondexploitatie

Grondbeleid en grondexploitatie is dienstbaar aan beleid voor wonen, werken en recreëren en is een middel om doelstellingen op deze terreinen te realiseren. Geld dat hiermee wordt verdiend kan ingezet worden voor locaties die geld kosten.

Doelstellingen

Het gaat de gemeente om maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het maatschappelijk effect en de meest optimale prijs/kwaliteitsverhouding. Meer informatie over grondbeleid en grondexploitatie staat in de paragraaf Grondbeleid in deze begroting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwen en wonen- Gedeelde opgave

Bouwen en wonen is één van de vier gedeelde opgaven van college en gemeenteraad. Hierbij wordt in 2023 in het bijzonder aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen.

Gevarieerd woonaanbod

Middelburg biedt een gevarieerd aanbod van woningen. Het doel is om in 2040 tot een optimale match van vraag en aanbod te komen. Daarbij is uitgegaan van de bevolkingsontwikkeling, het aantal starters, doorstromers, ouderen etc. Om dit te bereiken plant de gemeente ook in 2023 nieuwbouw en werkt de gemeente samen met Woongood en Woningbouwvereniging Arnhemuiden bij renovatie, nieuwbouw en verduurzaming van woningen.

Walcherse woningmarktafspraken

Naar verwachting maken we eind 2022 nieuwe Walcherse woningmarktafspraken (tot 2030), gebaseerd op de bevolkings-

en huishoudensprognose van 2022. De vaststelling van de woningmarktafspraken gebeurt in 2023.

Opkoopbescherming

Door het invoeren van opkoopbescherming regelen we dat gewilde huizen niet zomaar kunnen worden opgekocht voor de verhuur. Op die manier blijven meer koopwoningen beschikbaar voor mensen die er zelf in gaan wonen.

Nieuwbouw sociale woningvoorraad

Middelburg wil een goede mix in de wijken van goedkope en duurdere woningen en appartementen, zowel koop als huur. Het hebben van voldoende sociale huurwoningen is belangrijk. Met de corporaties kijken we naar mogelijkheden voor sociale woningbouw. Plannen die in 2023 in de realisatiefase en voor een deel nog in de ontwerpfasen zitten: Sportlaan, Churchillaan,

Essenvelt en Sint Laurens. Daarnaast ontwikkelt Woongoed appartementen aan de Buitenruststraat, op de locatie van het oude kantoorpand van Woongoed. De gemeente en Woongoed gaan samen op zoek naar nieuwe woningbouwlocaties voor de 750 nieuwe sociale huurwoningen tot 2030.

Levensloopbestendig wonen: nieuwbouw

In een levensloopbestendige woning moeten alle belangrijke vertrekken zich op één verdieping bevinden. Er wordt ook wel gesproken over een nultredenwoning. Vooral op de locaties in de nabijheid van de voorzieningen zijn levensloopbestendige woningen gepland. Maar ook in plannen als Essenvelt en Sint Laurens. In vrijwel alle nieuwbouwplannen worden inmiddels levensloopbestendige woningen gerealiseerd. Vanuit de markt blijkt dat de vraag naar dergelijke woningen sterk toeneemt, in de grondgebonden variant ook van jongere doelgroepen.

Levensloopbestendig wonen: bestaande voorraad

Mensen willen en moeten langer zelfstandig blijven wonen. Een aantal van hen zal naar een nultredenwoning verhuizen. De meeste mensen blijven wonen waar ze nu ook wonen. Veelal zijn (kleine)

aanpassingen nodig om prettig te kunnen blijven wonen in de woning. Bewoners in huur- en koopwoningen worden gestimuleerd om zelf maatregelen te nemen om hun woning meer

levensloopbestendig te maken. Woningeigenaren kunnen gebruik maken van de Blijverslening.

Verhuiscoach

Wanneer een woning niet meer passend is of niet meer passend te maken is, kan verhuizen de beste oplossing zijn. Maar voor veel mensen is dit een grote stap die veel vragen oproept. De gemeente stelt hiervoor een verhuiscoach aan, die kan helpen om een goede woning en een goede financiering te vinden.

Energiebesparende maatregelen

In bestaande en nieuwbouw, in huur- en koopsector worden energiebesparende maatregelen getroffen in samenwerking met de partners. Met de woningcorporaties zijn prestatieafspraken gemaakt over woningen die energiezuiniger worden gemaakt met als uiteindelijk resultaat dat de kernvoorraad in 2021 gemiddeld een energielabel van B had. In 2025 is het streven naar een gemiddeld energielabel A.

In de nieuwbouw zijn energieneutrale woningen het uitgangspunt. Particuliere bouwers worden gestimuleerd om energieneutrale woningen te bouwen. Bij de keuze van ontwikkelaars is het aspect duurzaamheid een belangrijke afwegingsfactor.

Startersleningen

Om starters een betere kans te geven op een koopwoning, verstrekt de gemeente startersleningen. Voor 2023 kunnen er 20 worden verstrekt.

Huisvesting stathouders

Asielzoekers met een verblijfsvergunning mogen verhuizen naar eigen woonruimte. De taak om deze vergunninghouders te huisvesten ligt bij de gemeenten. Elke gemeente is verplicht naar verhouding van het aantal inwoners een aantal vergunninghouders te huisvesten. Het Rijk legt hen hiervoor halfjaarlijks een taakstelling op. Met de woningcorporaties worden prestatieafspraken gemaakt over hun aandeel in de huisvesting van stathouders. De provincie denkt in haar rol als toezichthouder mee met de gemeenten om te zoeken naar (creatieve) oplossingen om dit grote aantal vluchtelingen met een verblijfsstatus te huisvesten. In 2023 voldoet de gemeente wederom aan haar taakstelling.

Wonen boven winkels

De gemeente stimuleert eigenaren van winkelpanden om de verdieping(en) boven de winkels te verhuren als woning.

Implementatie Omgevingswet

Naar verwachting wordt op 1 januari 2023 de nieuwe Omgevingswet van kracht. In december 2018 is de Omgevingswet door de raad tot strategisch project benoemd. De projectgroepen Processen en Wet- en regelgeving zijn inmiddels afgerond; de projecten Omgevingsvisie, Omgevingsplan en Digitaal Stelsel Omgevingsweg (DSO) hebben in 2023 een belangrijk jaar. De projectgroep DSO bereidt zich voor op de implementatie en gebruikt het jaar verder voor het optimaliseren van het digitale proces. De werkgroep Omgevingsplan gaat verder met het omzetten van bestemmingsplannen in deelomgevingsplannen. Het gemeentebrede omgevingsplan moet 31 december 2029 gereed zijn. Zie ook het programma Bestuur en Ondersteuning voor informatie over andere onderdelen van de Omgevingswet.

Omgevingsvisie vaststellen

De Ontwerp-Omgevingsvisie Middelburg 2050 wordt in 2023 vastgesteld. Na een uitgebreide participatieperiode van 2019 tot 2022 wordt het voorontwerp in 2022 vrijgegeven. Vaststelling door de gemeenteraad is gepland voor najaar 2023. In de omgevingsvisie zijn binnenstedelijke transformatiegebieden opgenomen, ten behoeve van inbreiding.

Groene woonmilieus

Groene woonmilieus zijn belangrijk, voor het welzijn en de leefbaarheid van de bewoners en voor klimaatadaptatie. Bij woningbouwplannen is het uitgangspunt 30% groen.

De verkoop van bouwrijpe gronden

Voor 2023 zijn verkopen geraamd in de plannen Essenvelt, Mortiere, Hazenburg noord, Sint Laurens zuid en Sint Laurens noord.

Bouw- en woonrijp maken van gronden

In 2023 wordt er (verder) bouwrijp gemaakt in de plannen Churchilllaan en Sint Laurens. Een en ander is ook afhankelijk van hoe de verdere planvorming en trajecten via de Raad van State verlopen.

Prestatie

Gevarieerd woonaanbod
 Bouw van levensloopbestendige woningen verspreid over de gemeente
 Walcherse woningmarktafspraken
 Opkoopbescherming
 Locaties voor de bouw van sociale huurwoningen
 10 blijversleningen per jaar verstrekken
 Verhuiscoach
 In de sociale huursector hebben de woningen in 2025 een gemiddeld energielabel A
 Nieuwbouw energieneutrale woningen voor een eerlijke meerprijs
 20 startersleningen per jaar verstrekken
 Voldoen aan taakstelling huisvesting statushouders
 Wonen boven winkels
 Implementatie Omgevingswet
 Omgevingsvisie
 Groene woonmilieus
 Verkoop bouwrijpe gronden

Invulling van de financiële ruimte/keuzes nieuw beleid

Nr.	begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023 - 2026				
1	-80	-80	-80	-80
2	-75	-75	-75	-75
3	-80	-80	-80	-80
4	-80	-80	-80	-80
5	-500	-1.000	-1.500	-2.000
6	-20	-20	-20	-20
7	-200	-200	-200	-200
8	-40	-40	-40	-40
	-1.075	-1.575	-2.075	-2.575

1. Formatie (Ontwikkeling) Energietransitie

Er zal formatieversterking komen t.a.v. de Energietransitie voor de uitvoering van de regionale energiestrategie en voor de verduurzaming van bestaande woningen in de huur- en koopsector en stimulering van particuliere bouwers om energieneutraal te bouwen.

2. Formatie (Ontwikkeling) Jurist Ruimtelijke Ontwikkeling

Het aantal initiatieven op het gebied van nieuwbouw en transformatie is de laatste jaren sterk gegroeid. Dit vraagt om

formatieuitbreiding op het vlak van juridische ondersteuning Ruimtelijk Ordening.

3. Formatie (Ontwikkeling) Volkshuisvesting - Wonen

In de paragraaf "wat gaan we daarvoor doen" zijn veel nieuwe taken benoemd. Uitbreiding op de formatie Volkshuisvesting is nodig om hier uitvoering aan te kunnen geven.

4. Formatie Juristen Handhaving

Als gevolg van groei van het aantal initiatieven en nieuw beleid is formatieuitbreiding op het gebied van jurisische ondersteuning bij handhaving nodig.

5. Investeringsfonds

Het investeringsfonds is een nieuw in te stellen fonds binnen de gemeente Middelburg om de grote opgaven op te kunnen pakken zoals die in de Middelburgse Omgevingsvisie 2050 en bijbehorende deelvisies zoals de Woonvisie worden benoemd. Het investeringsfonds is ook een instrument voor cofinanciering ingeval derden investeringen mee willen helpen bekostigen. In de meerjarenbegroting wordt rekening gehouden met een bedrag oplopend van € 500.000 in 2023 naar € 2 miljoen in 2026 aan structurele kapitaallasten. Met dit geld kan een investeringsbedrag ter waarde van circa € 45 miljoen worden aangetrokken.

6. Projectleiding Gebiedsontsluiting Veerse Meer Zuid

In 2022 is de Gebiedsontsluitingsvisie Veerse Meer Zuid vastgesteld. Nu gaat het erom dat betrokken overheden

gezamenlijk tot een voorkeursalternatief en financiering hiervan komen. De nieuwe gebiedsontsluiting is van groot belang voor de leefbaarheid van Arnhemuiden. De functie van projectleider wordt vacant door pensionering van de strategisch adviseur die de rol nu vervult.

7. Stimuleren verduurzaming bestaande woningvoorraad

De afspraken uit het Klimaatakkoord zijn dat we in 2050 CO2-neutraal zijn. Om huiseigenaren te stimuleren om (bijvoorbeeld rentevrij) te investeren in hun woning, wordt jaarlijks € 200.000 ingezet.

8. Vergroening bouwprojecten (Stadsecoloog)

Het is onze wens en ambitie als Middelburg om samen met de Walcherse gemeenten een stadsecoloog aan te stellen die zich onder andere richt op het vergroenen van bouwprojecten op Walcheren. Deze kosten betreffen het Middelburgse deel van de formatie.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Kolom1	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde WOZ-waarde (in 1.000 euro's)	Middelburg	189	200	213	nbn	nbn
	Nederland	250	271	290	nbn	nbn
Demografische druk (%)	Middelburg	79,6	80,5	80,7	81,1	nbn
	Nederland	69,8	70	70,1	70,3	nbn
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	690	734	786	876	nbn
	Nederland	665	700	733	nbn	nbn
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	717	761	860	949	nbn
	Nederland	735	773	810	nbn	nbn
Nieuw gebouwde woningen (per 1000 woningen)	Middelburg	3,6	5,4	3,6	nbn	nbn
	Nederland	9,2	8,9	8,9	nbn	nbn

Wat mag het kosten?

8 Volkshuisv, leefomgev en sted vern	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overzicht taakvelden						
Lasten						
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	948	1.104	1.042	1.079	1.100	1.135
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	3.069	9.139	6.303	6.249	6.223	6.277
8.03.0 Wonen en bouwen	2.168	1.941	2.813	3.385	3.952	4.523
Totaal lasten	6.185	12.183	10.158	10.713	11.275	11.935
Baten						
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	5	7	7	7	7	7
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	2.941	8.641	6.073	6.021	6.038	6.081
8.03.0 Wonen en bouwen	2.580	1.934	1.395	1.417	1.441	1.465
Totaal baten	5.526	10.582	7.475	7.445	7.486	7.554
Saldo						
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	-944	-1.097	-1.035	-1.072	-1.093	-1.128
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	-128	-498	-230	-228	-185	-196
8.03.0 Wonen en bouwen	413	-7	-1.418	-1.968	-2.511	-3.058
Totaal overzicht taakvelden	-659	-1.601	-2.684	-3.268	-3.789	-4.381

Paragrafen

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Middelburg onderkent het belang van risicomanagement. Het gaat hierbij om het beheersen van risico's die de bedrijfsvoering kunnen belemmeren. In deze paragraaf worden de risico's in relatie tot de financiële weerstand gelegd. Daarnaast wordt ingegaan op de risico's die andere dan financiële gevolgen hebben voor de gemeente. Te denken valt hierbij aan imagoschade.

Deze paragraaf is als rapportage een onderdeel van het risicomanagementproces. En geeft inzicht in het

weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële draagkracht van de gemeente indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen.

De paragraaf verwoordt in het kort uit welke componenten het weerstandsvermogen bestaat en waar de uitgangspunten van het risicomanagement zijn vastgelegd (beleid). Verder wordt inzicht gegeven in:

- de opbouw van het risicoprofiel (de gesignaleerde risico's);
- de opbouw van de weerstandscapaciteit (vrije middelen om de gesignaleerde risico's in financiële zin op te kunnen vangen);
- het weerstandsvermogen (koppeling van de risico's en de weerstandscapaciteit).

Tot slot wordt inzicht gegeven in de risico's waarvan de gevolgen niet (alleen) financieel van aard zijn.

Beleidskader

Risicomanagementbeleid

Het beleid dat de gemeente voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in een risicomanagementbeleidsnotitie. Dit beleid is in 2020 herzien en in 2021 vastgesteld door de gemeenteraad. Belangrijkste wijziging is dat de focus van risicomanagement wordt verbreed. Voorheen lag de focus voornamelijk op risico's met financiële gevolgen. Nu worden ook risico's met andere gevolgen in kaart gebracht, zoals imagoschade. In dit beleidsstuk is de werkwijze vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van het risicomanagementproces. Op basis van dit beleidsstuk is deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgesteld.

De gemeente is verplicht zowel in de programmabegroting als in de programmarekening de risico's te vermelden die de (financiële) positie van de gemeente kunnen beïnvloeden.

Bij het opstellen van de programmabegroting en jaarrekening dient een zo goed mogelijk beeld van kwantificeerbare risico's aanwezig te zijn. Dat betekent evenwel niet dat in de gemeentelijke huishouding geen financiële risico's meer aanwezig zouden zijn. Net als iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot (financiële) nadelen.

Wat is weerstandsvermogen?

Het weerstandsvermogen bestaat uit:

- De weerstandscapaciteit. Dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- Alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voorwaarden in een continu proces

Risicomanagement heeft op het niveau van de raad, het college en het ambtelijk management een structurele plek gekregen binnen de planning- en controlcyclus. Voor de raad betekent dit dat bij zowel de begroting als bij de jaarrekening gerapporteerd wordt over hoe risico's zich ontwikkelen en hoe deze zich verhouden tot de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit.

Eén van de voorwaarden voor een adequaat risicomanagement is dat bestuurlijke doelstellingen voor programma's, strategische

projecten en grondexploitaties helder zijn. Verder is het noodzakelijk dat zowel bestuur als management zich bewust zijn dat risicomanagement onderdeel is van het normaal besturen en managen van de gemeente. Dit betekent dat het inventariseren van risico's, het inschatten ervan en het treffen van maatregelen voortdurend in de praktijk wordt uitgevoerd.

Risico's met financiële gevolgen

Uitkomsten inventarisatie

Het risicoprofiel is zeer divers van aard. Zowel grote als relatief kleinere risico's, risico's met interne of externe oorzaak en operationeel dan wel strategisch van aard zijn genoemd.

Om het risicoprofiel te structureren wordt gebruik gemaakt van risicocategorieën. Hierdoor kunnen risico's naar soort worden gerangschikt. Verder is inzichtelijk wat de risicoscore (kans x gevolg) is, voor en na het implementeren van beheersmaatregelen. Om een risicoweging mogelijk te kunnen maken wordt elk risico gekwantificeerd op kans van voorkomen en geldelijk en/of imago-gevolg (voor imago-gevolg zie onderdeel "risico's met niet financiële gevolgen" verderop in deze paragraaf). Voor zowel kans als gevolg is een vijftal klassen gedefinieerd waardoor de uiteindelijke risicoscore ligt tussen de 0 (minimaal) en 25 (maximaal).

Beheersmaatregelen

Soms is het mogelijk om voor de geïdentificeerde risico's beheersmaatregelen te treffen. De getroffen maatregelen zijn bedoeld om óf de kans van een risico te verlagen óf de gevolgen te reduceren. Hierdoor neemt de risicoscore af en zal de totale impact van de risico's op de organisatie afnemen. Beheersmaatregelen zijn te onderscheiden in twee categorieën; financieringsmaatregelen en control-maatregelen. Een financieringsmaatregel is een maatregel waarbij het risico niet gereduceerd wordt, maar dat er financieel gezien dekking voorhanden is als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Om risicomanagement effectief te laten zijn is het daarnaast wenselijk om bij het benoemen van beheersmaatregelen ook te kijken naar 'control-maatregelen'. Dit zijn maatregelen die de kans van optreden of de directe gevolgen van een risico kunnen reduceren.

De risicokaart

Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico's naar kans van optreden en gevolg, wordt gebruik gemaakt van de risicokaart

(zie de figuur hieronder). De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Daarmee wordt

direct inzichtelijk hoe de risico's zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

Risicomatrix

Geld

$x > €1.000.000$

$€500.000 < x < €1.000.000$

$€200.000 < x < €500.000$

$€50.000 < x < €200.000$

$x < €50.000$

Geen geldgevolgen

Kans

Tabel: Risicokaart gemeente Middelburg na beheersmaatregelen

	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > €1.000.000$	3	2	4		
$€500.000 < x < €1.000.000$	2		3		
$€200.000 < x < €500.000$	1	1	2	1	
$€50.000 < x < €200.000$	1	3			
$x < €50.000$			1		
Geen geldgevolgen	4	2	2		

Een risicoscore in het groene gebied, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Risico's die in het oranje gebied zitten vragen om aandacht. Ze vormen individueel nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Voor deze risico's wordt het dan ook aangeraden niet lang te wachten met het uitvoeren van beheersmaatregelen.

In de risicokaart wordt duidelijk dat zich relatief veel risico's in de groene en oranje zone bevinden, onder/midden in de risicokaart. Bij beheersing van deze risico's die veel voorkomen kan op de korte termijn kostenreductie gerealiseerd worden en op de langere termijn serieuze bedreigingen ten aanzien van de continuïteit van de bedrijfsvoering worden voorkomen.

Een risico dat zich bevindt tegen of in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. De gemeente Middelburg kent een aantal van deze risico's. Dit zijn ook de risico's die een zware weging hebben binnen de top 10 van de gesignaleerde risico's binnen onze gemeente, gelet op financiële impact op de organisatie.

Weerstandscapaciteit

Op basis van het geconsolideerde risicoprofiel van de gemeente Middelburg kan worden bepaald hoeveel geld benodigd is om alle risico's te kunnen financieren. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die er van uit gaat dat nooit alle risico's zich én tegelijk, én in hun

maximale omvang voordoen. Door deze benadering kan op een verantwoorde manier minder vermogen aan worden gehouden.

In totaal zijn voor de gemeente 32 risico's met een financieel karakter geïdentificeerd en gekwantificeerd. Het onderdeel "wijzigingen in risicoprofiel" verderop in deze paragraaf, bevat een toelichting op de mutaties die binnen het risicoprofiel hebben plaatsgevonden.

Rekening houdend met de inschatting van kans op voorkomen en verwacht geldelijk gevolg, kan op basis van de Monte Carlo

techniek bepaald worden dat in 90% van de simulaties het totale risicobedrag niet boven de € 16,6 miljoen uitstijgt.

Risico top 10

In de hiernavolgende tabel wordt de top 10 risico's van de gemeente Middelburg gerangschikt naar financiële impact weergegeven. Het percentage geeft in grote lijnen de weging van het betreffende risico aan ten opzichte van het totaal aan risico's. Hieruit is af te leiden dat de top 10 risico's een weging heeft van rond de 90% in het totaal van de geïnventariseerde risico's.

Belangrijkste risico's	Invloed (%)
Vertraging en lagere opbrengstontwikkeling van lopende en geplande grondexploitaties (woningen en bedrijventerrein) ten opzichte van de prognoses in het basisscenario Grondbedrijf waardoor het saldo van de reserve grondbedrijf nadelig beïnvloed wordt (scenario: Grondbedrijf risicoscenario).	39%
Het deels of in zijn geheel niet tot ontwikkeling brengen van reeds aangekochte gronden (als gevolg van onvoldoende draagvlak, politieke keuzes, duurzaamheidsladder) leidt tot een lager ontwikkelpotentieel binnen het Grondbedrijf waardoor verliezen ontstaan doordat complexen (deels) afgewaardeerd moeten worden, toekomstige winsten lager uitvallen en de rente over deze complexen niet meer aan het grondbedrijf mag worden toegerekend (scenario: Grondbedrijf specifieke risico's).	11%
Het niet structureel maken van de nu door het Rijk incidenteel toegekende extra middelen Jeugd	11%
Hogere inflatie dan waarmee in de meerjarenbegroting rekening is gehouden	6%
Zwakke financiële positie van (cruciale) zorgaanbieders in de zorgketen kan leiden tot noodzakelijke steunmaatregelen vanuit gemeente(n)	6%
Hogere CAO stijging dan waarmee in de meerjarenraming rekening wordt gehouden	4%
Hogere financieringslasten agv stijgende rente en/of extra financieringsbehoefte door tegenvallende inkomsten	3%
Een overtreding ihkv de privacywetgeving (AVG) wat leidt tot boetes	3%
Gemeente wordt getroffen door ransomware of hackers waardoor kosten gemaakt moeten worden om gegevens/informatie te kunnen ontsluiten	3%
Oplopende energieprijzen als gevolg van geo-politieke spanningen leiden tot fors hogere energiekosten	3%

Wijzigingen in risicoprofiel ten opzichte van risicoprofiel Jaarrekening 2021

De omvang van het risicoprofiel is ten opzichte van de vorige rapportage (Jaarrekening 2021) met € 0,5 miljoen toegenomen naar € 16,6 miljoen. Hoewel het risicoprofiel qua omvang niet significant is gewijzigd is wel een aantal risico's komen te vervallen en is een aantal nieuwe risico's opgevoerd. Zo is vooruitlopend op de structureel door het Rijk toe te kennen extra middelen voor Jeugdzorg besloten de in het herstelplan geformuleerde taakstelling op het Sociaal Domein nu uit de begroting te halen. Het risico met betrekking tot het niet invullen van de taakstelling is daarmee komen te vervallen maar daartegenover is een nieuw risico opgenomen; het niet structureel maken van de nu door het Rijk incidenteel toegekende extra middelen voor Jeugd. Deze middelen zijn tot en met 2023 "hard" toegekend maar vanaf 2024 en verder vooralsnog als incidenteel in de begroting 2023

verwerkt op basis van de in de Hervormingsagenda Jeugd genoemde bedragen.

Verder is het risico "lange termijn effect coronapandemie" vervallen en nu meer geconcretiseerd in aparte risico's zoals stijgende inflatie, stijgende rente en stijgende lonen. Hoewel in de begroting 2023 reeds rekening wordt gehouden met deze effecten kan de werkelijke stijging hoger uitpakken dan nu wordt aangenomen, hetgeen tot financiële tegenvallers kan leiden. Ook de sterke stijging van de gemeentelijke energielasten is in 2023 en verder doorvertaald in de begroting en budgetten zijn opwaarts bijgesteld. Dat neemt niet weg dat de stijging verder kan doorzetten waardoor wij alsnog geconfronteerd worden met financiële tegenvallers. Het risico is hiermee dus niet geheel komen te vervallen.

Nu in de begroting 2023 in jaarschijf 2024 € 7,5 miljoen vanuit de algemene reserve wordt vrijgemaakt voor de restauratie van de gevel van het Stadhuis, is dit risico sterk neerwaarts bijgesteld. Daarnaast is in de (meerjaren)begroting 2023 ruimte vrijgemaakt voor verduurzaming van onze gemeentelijke panden. Voor de korte termijn (2023-2026) zijn derhalve de middelen aanwezig om uitvoering te geven aan de landelijk gestelde klimaatdoelstellingen tav gemeentelijk vastgoed.

De genoemde effecten leiden, naast een aantal minder significante wijzigingen, per saldo tot een lichte stijging van het risicoprofiel met € 0,5 miljoen.

Weerstandscapaciteit

Om de risico's te kunnen opvangen is het van belang dat de gemeente over een buffer beschikt die hiervoor voldoende is, de zogenaamde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit kan gevonden worden in de navolgende componenten.

Onbenutte belastingcapaciteit

Hieronder wordt verstaan de mogelijkheid die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen. Bij tarieven waar kostendekking een rol speelt is van onbenutte belastingcapaciteit sprake voor zover nog geen volledige kostendekking wordt gerealiseerd. Aan de hoogte van de overige tarieven is theoretisch geen bovengrens gesteld; de gemeente kan deze echter niet tot in het oneindige verhogen.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven is in de begroting jaarlijks een bedrag van € 200.000 voor handen. Dit bedrag is afgestemd met de provincie en akkoord bevonden.

Vrij besteedbare reserves

Als vrij besteedbare reserves beschouwen wij de algemene reserves en bestemmingsreserves waarvoor nog geen

verplichtingen zijn aangegaan. Voor wat betreft deze laatste categorie is de reserve Grondbedrijf op dit moment de enige reserve die hieronder valt.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bepaalde activa hoger is dan de op de balans opgenomen boekwaarde. De aanwezigheid van dergelijke stille reserves is een onvermijdelijk gevolg van het voorschrift dat de boekwaarde van de activa gebaseerd moet zijn op de historische kostprijs.

Een stille reserve kan tot de weerstandscapaciteit worden gerekend indien:

- het desbetreffende actief vrij verhandelbaar is;
- de opbrengst bij verkoop uitgaat boven het bedrag dat nodig is om wegvallende inkomsten op te vangen.

De gemeentelijke aandelen in PZEM en de B.N.G., gewaardeerd tegen de nominale waarde, kunnen niet tot de weerstandscapaciteit gerekend worden zolang zij niet vrij verhandelbaar zijn. Wanneer dit wel het geval zal zijn, zal de eventuele opbrengst ter versteviging van de weerstandscapaciteit kunnen worden ingezet.

De gemeente beschikt daarnaast over een aantal panden waarvan de verwachte verkoopwaarde hoger is dan de huidige boekwaarde. Aangezien de meeste van deze panden door de gemeente verhuurd worden of in gebruik gegeven zijn, nemen wij voorzichtigheidshalve deze stille reserves niet mee in de berekening van de weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt bepaald:

Weerstandscapaciteit (x1000 €) per 1 januari	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Reserve Grondbedrijf (op basis van Basisscenario Grondbedrijf feb. 2022)	8.807	12.401	15.737	18.773	21.282	25.331
Algemene Reserve	17.048	27.776	28.129	21.185	21.335	21.335
Onvoorzien	202	202	202	202	202	202
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari	26.057	40.379	44.068	40.160	42.819	46.868

Wijzigingen in weerstandscapaciteit t.o.v. projectie weerstandscapaciteit Jaarrekening 2021;

In het overzicht hierboven wordt de meest recente prognose afgegeven voor wat betreft de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit. Deze prognose ligt per 1 januari 2027 met € 46,9 miljoen precies in lijn met de prognoses ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2021 (€ 46,8 miljoen).

Hoewel de weerstandscapaciteit per 1 januari 2027 ongewijzigd blijft is in de tussenliggende jaren wel een significante verschuiving zichtbaar. Het positieve resultaat vanuit de bestuurlijke tussenrapportage 2022 ad € 7,8 miljoen leidt in 2022 tot een forse stijging van de algemene reserve. In de voorliggende begroting 2023 wordt echter voorgesteld om in 2024 een bedrag van nagenoeg dezelfde omvang (€ 7,5 miljoen) aan de algemene reserve te onttrekken ter dekking van de restauratiewerkzaamheden aan de gevel van het Stadhuis. Dit betekent een positieve ontwikkeling tov de situatie zoals gepresenteerd in de jaarrekening 2021. Met een gelijkblijvende weerstandscapaciteit per 1 januari 2027 is voor € 7,5 miljoen budget vrijgemaakt ter dekking van de restauratiewerkzaamheden aan het Stadhuis.

De ontwikkeling van de reserve grondbedrijf is gelijk aan de cijfers waarmee gerekend is ten tijde van de jaarrekening 2021. Deze cijfers baseren we op de meest recente doorrekening Grondbedrijf die jaarlijks in het eerste kwartaal wordt herzien. De hier getoonde

cijfers betreffen dus de doorrekening grondbedrijf die in februari 2022 is opgesteld.

Weerstandvermogen

In het voorgaande is zowel de benodigde als de beschikbare weerstandscapaciteit bepaald. In deze paragraaf kan een relatie worden gelegd tussen deze twee componenten om het weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg te bepalen en daarover een oordeel te vellen.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Voor Middelburg betekent dit per september 2022, gebaseerd op de gemiddelde weerstandscapaciteit in 2022, een ratio van 2.0 (€ 33,2 miljoen weerstandscapaciteit / € 16,6 miljoen risicoprofiel). In lijn met de prognoses zoals geschetst in de jaarrekening 2021 verwachten wij in de periode 2023-2026 een verdere verbetering te zien van de weerstandsratio tot 2.7.

Indien de huidige omvang van het risicoprofiel afgezet wordt tegen de gemiddelde weerstandscapaciteit in de komende jaren zien we dat de ratio zich als volgt ontwikkelt:

Weerstandratio	2022	2023	2024	2025	2026
Gemiddelde weerstandscapaciteit	33.218	42.224	42.114	41.490	44.844
Risicoomvang per september 2021	16.600	16.600	16.600	16.600	16.600
Weerstandratio	2,00	2,54	2,54	2,50	2,70

Beoordeling weerstandsvermogen

Bij de waardering van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Gegeven de ratio van 2.54 voor begrotingsjaar 2023 betekent dit voor Middelburg dat het weerstandsvermogen als “uitstekend” wordt gekwalificeerd. Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2021 (maart 2022) werd voor 2023 een weerstandsratio verwacht van 2.18. Geconcludeerd kan worden dat de stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2023 als gevolg van het resultaat vanuit de bestuurlijke tussenrapportage 2022 in verhouding harder is toegenomen dan de stijging van het risicoprofiel (van € 16.1 naar € 16.6 miljoen). Dit leidt in 2023 tot een verbetering van de weerstandsratio met 0.36 naar 2.54. Door de onttrekking in 2024 van € 7.5 miljoen aan de algemene reserve ter dekking van de restauratiekosten Stadhuis komt de weerstandsratio vanaf 2024 weer precies in lijn met de verwachting zoals gepresenteerd in de jaarrekening 2021.

Om een goed beeld te verkrijgen van de financiële weerbaarheid van de organisatie is het van belang om ook de ontwikkeling van de ratio op de middellange termijn te bekijken. Op basis van de huidige aannames ten aanzien van het risicoprofiel en weerstandscapaciteit zien we de weerstandsratio in periode 2022-2026 geleidelijk stijgen tot 2.7; een ratio wat de kwalificatie “uitstekend” kent en ruim boven de streefwaarde ligt (1.4) die de raad heeft vastgesteld bij de besluitvorming over de herijking van het risicomanagementbeleid in het eerste kwartaal 2021.

Rekening houdend met de inschattingen en aannames op dit moment kan gesteld worden dat in de periode 2022-2026 (ruim) voldoende reserves (weerstandscapaciteit) beschikbaar zijn om

mogelijke financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. Gelet op de huidige economische ontwikkelingen en hiermee gepaard gaande onzekerheden zal de ontwikkeling van het weerstandsvermogen wel nadrukkelijk gevolgd moeten blijven worden. Geo-politieke spanningen en (de invloed daarvan op) het economische klimaat (inflatie, rente, loonontwikkeling, energieprijzen, grondverkoop, etc) zijn cruciale factoren die het weerstandsvermogen sterk kunnen beïnvloeden.

Risico's met niet-financiële gevolgen

Deze subparagraaf vertoont overeenkomsten met de subparagraaf risico's met financiële gevolgen. De overeenkomsten richten zich op de onderdelen uitkomsten inventarisatie en beheersmaatregelen. Gebaseerd hierop wordt onderstaand inzicht gegeven in de risicokaart en worden de opgenomen risico's toegelicht.

Risicokaart

Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico's naar kans van optreden en gevolg, wordt gebruik gemaakt van de risicokaart (zie de **Tabel: Risicokaart niet-financiële gevolgen gemeente Middelburg na beheersmaatregelen**). De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Daarmee wordt direct inzichtelijk hoe de risico's zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

Imago	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
Imagogevolgen internationaal					
Imagogevolgen landelijk		1	1		
Imagogevolgen regionaal	1	3	2	1	
Imagogevolgen plaatselijk			1	1	
Imagogevolgen organisatie					
Geen imagogevolgen					
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Tabel: Risicokaart niet-financiële gevolgen gemeente Middelburg na beheersmaatregelen

De toelichting op de risicokaart en hoe deze geïnterpreteerd moet worden, is opgenomen bij de subparagraaf risico's met financiële gevolgen.

Risicotabel

Onderstaand zijn de geïnventariseerde risico's met niet-financiële gevolgen weergegeven. Aan de risico's is een risicoscore gekoppeld, de kans maal het gevolg hiervan. De maximale risicoscore betreft 25.

Geinventariseerde risico's	Risicoscore
Uitval van ICT. De afhankelijkheid van de beschikbaarheid van de ICT voor de gemeente en haar inwoners en organisaties is groot. Voor het maken van afspraken tot aan het aanvragen van nieuwe documenten dient de ICT in werking te zijn. Het effect van dit risico is belemmering van de bedrijfscontinuïteit en dienstverlening waardoor mede de inwoners en organisaties niet juist, - volledig en/of tijdig kunnen worden geholpen.	12
Privacy en bescherming van persoonsgegevens is niet conform de privacy wet- en regelgeving. Sinds 2018 is de AVG (Algemene verordening gegevensbescherming) van toepassing, de wetgeving gericht op privacy. Dit is de vervanger van de Wbp (Wet bescherming persoonsgegevens). Het effect van dit risico zijn onder andere datalekken waaronder verlies van, misbruik en/of oneigenlijk gebruik van persoonsgegevens.	12
Wetgeving wordt niet volledig en/of tijdig geïmplementeerd/geactualiseerd. Regelmatig worden nieuwe en gewijzigde wetten doorgevoerd. De organisatie dient deze signalen vroegtijdig op te pakken en de organisatie hier klaar voor te maken. Voorbeelden van wetgeving zijn de Omgevingswet, Rechtmatigheidsverantwoording en Wetten op elektronisch gebied. Het effect van dit risico is onder andere dat de organisatie niet voldoet aan de wet- en regelgeving, de gemeentelijke dienstverlening niet aansluit op de kaders en de inwoners en organisaties niet juist, -volledig en/of tijdig kunnen worden bediend.	9
Klachten en hieruit volgende eventuele juridische trajecten leiden voor de indiener tot een onbevredigend resultaat. De ambtenaren en bestuurders van de gemeente hebben dagelijks talloze contacten met inwoners en organisaties en voeren taken uit voor hen. Deze contacten of handelingen kunnen niet naar wens verlopen, waardoor er eventueel een klachtenprocedure of juridisch traject wordt gestart. Het effect van dit risico is dat het vertrouwen van de inwoners en organisaties in het reilen en zeilen van de gemeentelijke organisatie wordt aangetast.	9
Beveiliging van informatie is niet conform normenkader. Vanaf 1 januari 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) van kracht. Een norm, en hulpmiddel, om aan alle eisen op het gebied van informatiebeveiliging te kunnen voldoen. Het effect van dit risico is onder andere cybercrime en ransomware.	8
Onvoldoende beheer en toezicht op applicaties. In 2021 is er een doelmatigheidsonderzoek naar het functioneel- en applicatiebeheer afgerond. Hierin is naar voren gekomen dat een beleid op het beheer en toezicht op applicaties onvoldoende geborgd is. Het effect van dit risico is onvolledige werking en/of uitval van een applicatie, waardoor eventueel de inwoners en organisaties niet juist, - volledig en/of tijdig kunnen worden geholpen.	8
Door het op afstand zetten van gemeentelijke taken (verbonden partijen) minder directe invloed op het beleid en de uitvoering. Een deel van de (wettelijk) gemeentelijke taken zijn uitbesteed aan andere organisaties in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. De betrokkenheid bij de regelingen varieert sterk. Het effect van het risico is dat overeengekomen afspraken niet geheel worden gerealiseerd binnen de financiële- en beleidskaders.	6
De ambtenaren en bestuurders van de gemeente handelen in strijd met voorschriften van o.a. de Ambtenarenwet, gedragscode en het integriteitsbeleid. Integriteit heeft te maken met kwaliteit en professionaliteit en is een voorwaarde voor het vertrouwen van de inwoners en organisaties in de gemeentelijke organisatie. Een oorzaak van het risico kan zijn dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan integriteit binnen de gemeente. Het effect van dit risico is dat ambtenaren, bestuurders en/of bestuursorganen (onbewust) in strijd met het integriteitsbeleid kunnen handelen, waardoor het vertrouwen van de inwoners en organisaties in het reilen en zeilen van de gemeente wordt aangetast.	6
Bij participatietrajecten met inwoners, organisaties en andere belanghebbenden zijn de kaders vooraf onvoldoende duidelijk. De gemeente voert opgaven en projecten uit met soms grote impact op de omgeving. Het is (straks met de komst van de Omgevingswet ook) wettelijk verplicht om participatie te organiseren. Echter is de aanpak en uitvoering hiervan vormvrij. De gemeente doet dit op verschillende manieren en in verschillende gradaties. Participatie vraagt om een serieuze tijdsinvestering. Het effect van dit risico is dat de kaders waarbinnen participanten kunnen meedenken en -doen en welke invloed zij hebben, op voorhand niet voldoende duidelijk is. Hierdoor zijn de wederzijdse verwachtingen niet helder en op elkaar afgestemd en kunnen mensen tijdens of na afloop van het proces teleurgesteld zijn over de uitkomst en het proces. Waarmee het vertrouwen in de gemeente afneemt.	6
Onvoldoende helderheid over de kaders voor cloud applicaties. Dit betreft een nieuw te onderkennen risico. Het gaat hierbij om een overkoepelend risico gericht op de beschikbaarheid en integriteit van data. Een toenemend aantal applicaties draait in de cloud. Het effect van dit risico komt overeen met de effecten bij de andere benoemde risico's. Daarnaast gaat het om afhankelijkheid van de betreffende leverancier.	6

Wijzigingen in risicoprofiel ten opzichte van risicoprofiel Jaarrekening 2021

Voor het eerst is in de begroting 2022 over dit onderwerp gerapporteerd. Ten aanzien hiervan hebben een aantal wijzigingen plaatsgevonden. De eerste wijziging betreft het aantal risico's. In de eerste instantie waren er 9 risico's, nu zijn dit er 11. De nieuwe risico's zijn tot stand gekomen aan de hand van de gesprekken die gevoerd zijn. Ook zijn in deze gesprekken de risico's en de omschrijving hiervan in een aantal gevallen aangescherpt.

De tweede wijziging omvat een mutatie in een risicoscore. Dit gaat om één risico met een stijging van de risicoscore van 6 naar 9. Dit risico betreft het risico dat klachten en hieruit volgende eventuele juridische trajecten voor de indiener leiden tot een onbevredigend resultaat. De reden hiervoor is dat het aantal klachten in de loop der jaren is toegenomen en een aantal hiervan in het regionale nieuws zijn geweest. Als gevolg hiervan is de kans van 30% bijgesteld naar 50%, hetgeen leidt tot een hogere risicoscore.

Verder dient opgemerkt te worden dat risico's rondom informatie beter worden beheerst door het in- en uitvoeren van beheersmaatregelen. Overigens wordt zowel de kans als het gevolg van de risico's hoger geschat, zoals door invloed van buitenaf. Per saldo zijn deze risicoscores ongewijzigd.

Financiële kengetallen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV) stelt een vijftal kengetallen verplicht. Doel hiervan is dat de gemeenteraad gemakkelijker inzicht krijgt in de financiële positie van hun gemeente. In de regeling van de minister is expliciet opgenomen de wijze waarop de kengetallen moeten worden berekend. Onderstaand de berekende kengetallen voor de gemeente Middelburg en een toelichting per kengetal.

Kengetal	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
netto schuldquote	85%	89%	77%	76%	75%	84%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	79%	84%	72%	71%	70%	82%
solvabiliteitsratio	20%	16%	27%	24%	25%	28%
structurele exploitatieruimte	0%	0%	1%	2%	5%	0%
grondexploitatie	37%	32%	18%	15%	13%	7%
belastingcapaciteit	101%	103%	89%	89%	89%	89%

De kleuren in bovenstaande tabel zijn gebaseerd op onderstaande tabel. Deze score en ranking is gebruik gemaakt van de signaleringswaarden (ondergrenzen) die de provincies als toezichthouders hanteren bij het financieel toezicht op gemeenten. De signaleringswaarden zijn ingedeeld in categorieën. Aan deze categorieën is geen waardeoordeel gegeven. Duidelijk is dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%
solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Betekenis financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Dit noemen we de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, op voorwaarde dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Grondexploitatie

Het kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitatie zich verhoudt tot de totale baten.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Link: nadere uitleg Financiële kengetallen gemeenten en provincies

Lokale lasten

De lokale lasten zijn een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, betaald door burgers en bedrijven.

Deze inkomsten worden verkregen op grond van publiekrechtelijke regels. De lokale lasten kunnen worden onderverdeeld in heffingen, waarvan de hoogte van de tarieven gekoppeld is aan de kosten, zoals het rioolheffing en de afvalstoffenheffing en bij

heffingen waar dit niet het geval is, zoals onroerende zaakbelastingen.

De lokale lasten grijpen direct in op het besteedbare inkomen van de burger. Daarom is het van groot belang om inzicht te verkrijgen in het verloop van de jaarlijkse woonlasten ten opzichte van het jaar daar aan voorafgaand. In de hierna volgende cijferopstellingen en grafieken wordt voor de meerpersoonshuishoudens het verloop van de woonlasten aangegeven.

Beleidskader

Het beleidsuitgangspunt bij alle heffingen is dat de jaarlijkse verhoging beperkt blijft tot de inflatiecorrectie. Dit heeft tot gevolg dat alle heffingen trendmatig worden verhoogd (2,95%).

Uitzondering hierop zijn de OZB (geen verhoging), de afvalstoffenheffing (verlaging van de tarieven één en meerpersoonshuishoudens met € 4,57) en de rioolheffing (1% extra op basis van het vastgestelde Stedelijk Waterprogramma).

Overzicht belastingen en heffingen

Geraamde opbrengsten	2022	2023
Lokale lasten		
OZB	14.125.000	14.167.000
Rioolheffing	5.744.000	6.053.000
Afvalstoffenheffing	6.720.000	6.724.000
Reinigingsrecht	41.000	41.000
Hondenbelasting	233.000	0 ¹
Overige heffingen		
Precariobelasting	222.000	199.000
Naheffingen Parkeerbelasting	578.000	612.000
Forensenbelasting	293.000	301.000
Reclamebelasting	132.000	136.000
Toeristenbelasting	1.089.000	1.044.000
Totaal	29.177.000	29.277.000

¹ Amendement 4.a.1 afschaffen hondenbelasting (raadsbesluit 9 november 2022)

Tarieven 2023

Soort	Grondslag	2022	2023
OZB			
Woningen eigenaar	in percentage	0,1301%	0,1301%
Niet-woningen gebruiker	in percentage	0,3042%	0,3042%
Niet-woningen eigenaar	in percentage	0,3783%	0,3783%
Rioolheffing			
Gebruiker (<250m3)	per m3 waterverbruik	€ 58,61	€ 60,93
Eigenaar	per aansluiting	€ 156,86	€ 163,06
Afvalstoffenheffing			
Gebruiker	Eenpersoons-huishouden	€ 232,25	€ 227,69
	Meerpersoons-huishouden	€ 245,25	€ 240,68
	extra container	€ 125,00	€ 125,00
	Per lediging	€ 8,00	€ 8,00
Reinigingsrechten	Vastrecht	€ 250,00	€ 250,00
	Per lediging	€ 8,00	€ 8,00
Hondenbelasting			
1 ^e hond	per hond	€ 83,35	€ 0,00 ¹
2 ^e hond en verder	per hond	166,70.	€ 0,00
Reclamebelasting			
Gevelbord van 0,25 tot 1m2	per bord	€ 127,20	€ 130,95
Gevelbord van 1 tot 20m2	per bord	€ 330,00	€ 339,74
Gevelbord > 20m2	per bord	€ 406,20	€ 418,18
Overige			¹
Precariobelasting			
Terras	per m2 per jaar	€ 100,80	€ 103,77
Overige			¹
Toeristenbelasting			
Toeristenbelasting	per overnachting	€ 2,75	€ 2,85
Overige			¹
Forensenbelasting			
Forensenbelasting	Promille per object per jaar	2,961	3,214
Overige			¹

¹ Zie voor nadere detaillering en de overige tarieven het afzonderlijke tarievenvoorstel 2023.

¹ Amendement 4.a.1 afschaffen hondenbelasting (raadsbesluit 9 november 2022)

Ten aanzien van 2022 wordt verder het volgende opgemerkt:

Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht

In het kader van diftar wordt het vaste bedrag opgelegd in het lopende jaar. Het variabel deel, op basis van het aantal ledigingen/aanbiedingen per inzamelmiddel, wordt opgelegd in het jaar daarop omdat dan pas bekend is hoeveel ledigingen/aanbiedingen er zijn gedaan per adres. Eind van dit jaar worden, op basis van de dan beschikbare gegevens, de tarieven definitief berekend.

OZB

De onroerende zaakbelastingen worden gebaseerd op de taxatiewaarde van een object, in het kader van de Wet WOZ. Deze waarde wordt jaarlijks bepaald. In oktober wordt op basis van de beschikbare cijfers de totale waarde van het onroerend goed bepaald. De werkelijke percentages worden voor het einde van 2022 gepresenteerd. Nu zijn de tarieven gehandhaafd op het niveau van 2022.

Parkeerheffing

De parkeertarieven worden in 2023 als volgt:

Soort heffing	2022	2023
Parkeerheffing		
voor het parkeren in tariefzone 1 per uur	€ 2,80	€ 2,90
voor het parkeren in tariefzone 2 per uur:	€ 2,80	€ 2,90
In afwijking tot het bovenstaande bedraagt het tarief voor het parkeren bij parkeerapparatuur op het Hof van Tange, op de Loskade en op het Molenwater (vanaf Molenwater parkeerplein tot Koepoort)		
voor het parkeren per uur:	€ 2,80	€ 2,90
voor een dagkaart met een tarief per dag van:	€ 14,10	€ 14,50
Parkeervergunning		
voor de eerste vergunning, per maand:	€ 7,80	€ 8,00
voor een tweede vergunning op het zelfde adres, per maand:	€ 25,70	€ 26,50
Parkeergarage		
van maandag tot en met zaterdag tussen 08.00 uur en 20.00 uur per 60 minuten:	€ 2,10	€ 2,20
voor een verloren parkeer-/uitrijkaart	€ 18,90	€ 19,50
Naheffingsaanslag		
De kosten van de naheffingsaanslag	€ 66,50	€ 72,90

Rioolheffing

De rioolheffing wordt naast de trendmatige verhoging (2,95%) tevens 1% extra verhoogd op basis van het inmiddels vastgestelde Stedelijk Waterprogramma.

Soort heffing	Tarief	2022	2023
Rioolheffing			
eigendom		€ 156,86	€ 163,06
gebruik	0 t/m 250 m3	€ 58,61	€ 60,92
	251 t/m 300 m3	€ 123,93	€ 128,83
	301 t/m 500 m3	€ 189,26	€ 196,73
	501 t/m 1000 m3	€ 506,97	€ 526,99
	1001 t/m 2001 m3	€ 1.013,95	€ 1.054,00
	2000 t/m 4000 m3	€ 2.178,08	€ 2.264,12
	meer dan 4000 m3	€ 4.506,39	€ 4.684,39

Hondenbelasting

Door het aangenomen amendement 4.a.1 afschaffen hondenbelasting (raadsbesluit 9 november 2022) is deze belasting structureel komen te vervallen.

Precariobelasting

De precariobelasting heeft sinds 2022 geen inkomsten meer van de kabelbelasting. Wel loopt er nog een beroepsprocedure tegen de kabelbelasting. Omdat de uitkomst hiervan onzeker is, is voor de desbetreffende opbrengst een voorziening gerealiseerd.

De tarieven voor precarioheffing voor terrassen zijn in 2020 t/m 2022 met 50% verlaagd vanwege de corona maatregelen. De tarieven voor deze heffing worden uitsluitend trendmatig verhoogd (2.95%).

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt in 2023 trendmatig verhoogd (2,95%). Dit betekent een tarief van € 2,85 (€ 2,75 in 2022) voor vast verblijfsmiddel en € 1,85 (€ 1,80 in 2022) voor mobiele kampeeronderkomen.

Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt trendmatig verhoogd (2,95%). Dit betekent van 2,961 promille per jaar naar 3,214 promille. Dit met een minimumbedrag van € 307,36 (2022, € 298,55)

Leges

De leges worden trendmatig verhoogd met 2,95%

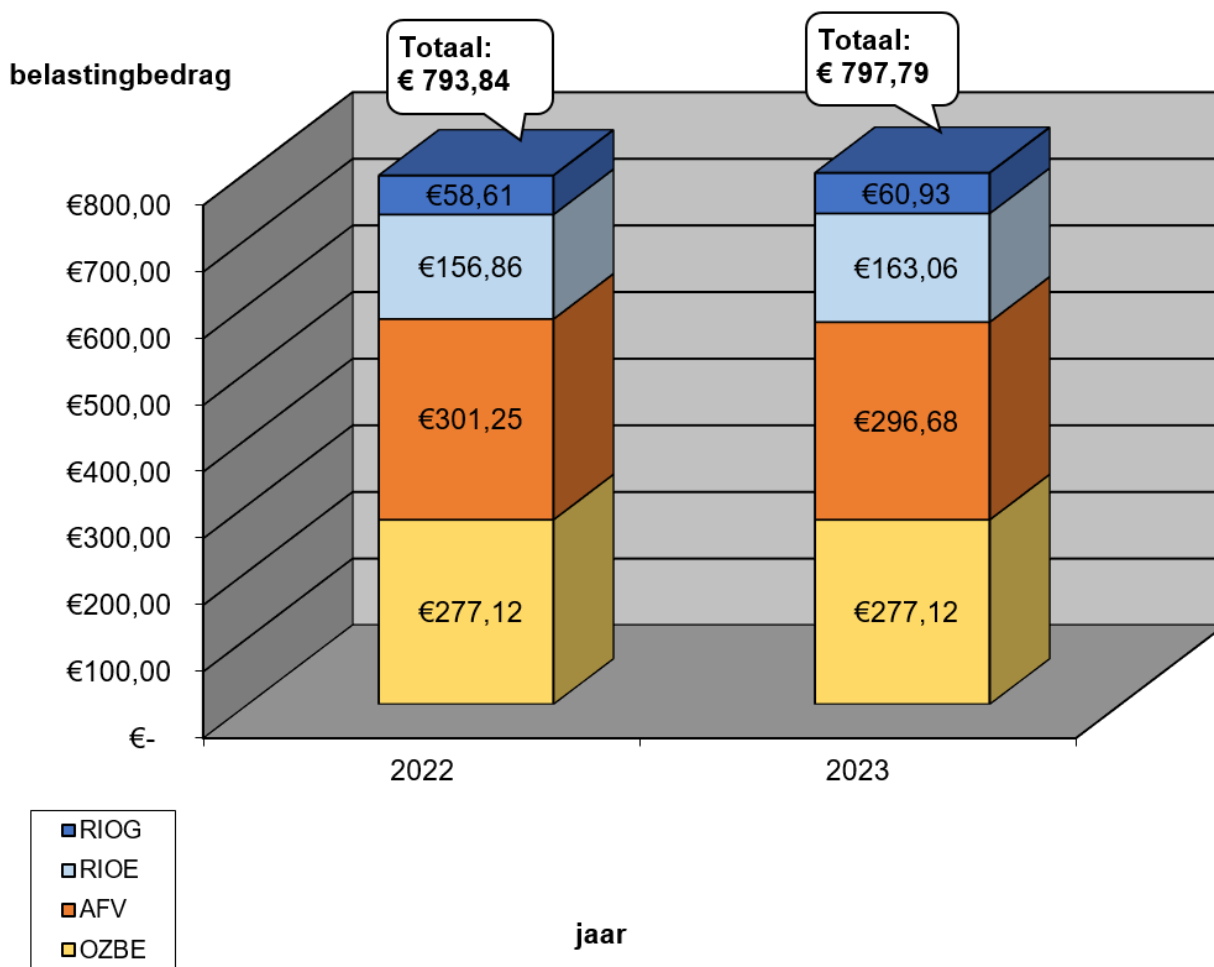
Lokale lastendruk

Alle tarieven stijgen met de inflatiecorrectie (2,95%) m.u.v. de onroerende-zaakbelastingen en afvalstoffenheffing.

Wat dit betekent voor een eigenaar van een pand met een gemiddelde WOZ waarde van € 213.000 in 2023 ten opzichte van 2022 wordt grafisch weergegeven in figuur 1.

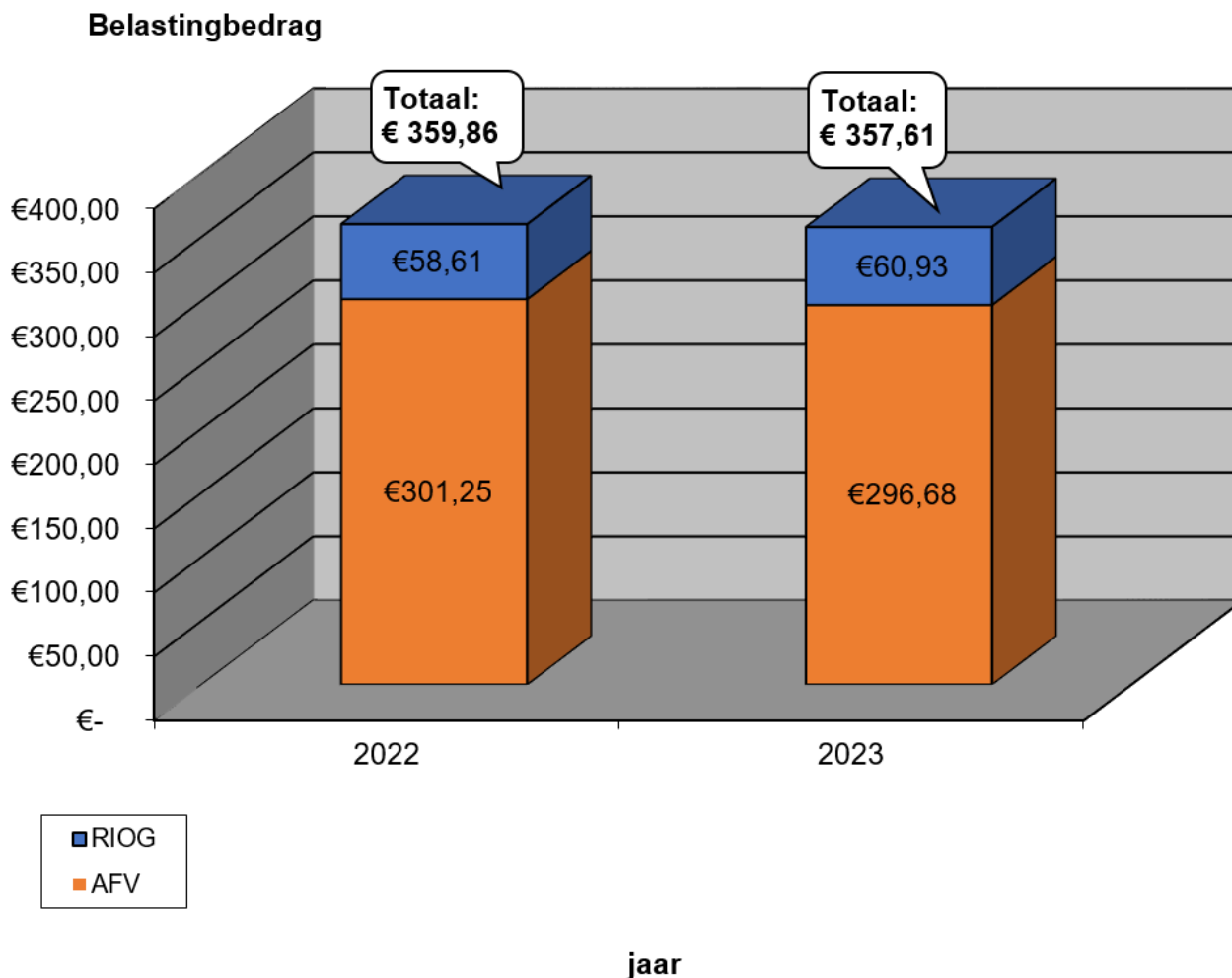
Wat dit voor gevolgen heeft voor de gebruiker wordt in figuur 2 weergegeven

Belastingdruk 2023 versus 2022 voor meerpersoonshuishoudens (eig/gebr)

figuur 1

Belastingdruk 2023 versus 2022 voor meerpersoonshuishoudens (gebr.)

figuur 2

Kwijtscheldingsbeleid

Een inwoner van Middelburg kan kwijtschelding krijgen voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Dit kan indien het inkomen zo laag is dat aan de betalingsverplichting niet kan worden voldaan, ook niet door middel van een betalingsregeling. Of iemand in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding is afhankelijk van de persoonlijke financiële situatie. Voor de provincie Zeeland geldt dat de beoordeling of een inwoner in aanmerking komt voor kwijtschelding wordt uitgevoerd door Sabewa Zeeland. Dit wordt gedaan aan de hand van een door elke gemeente vastgestelde leidraad.

Sabewa Zeeland beoordeelt ook de aanvragen om kwijtschelding van het waterschap. Deze werkwijze heeft als voordeel dat de burger slechts 1 verzoek hoeft in te dienen voor zowel de waterschapslasten als de gemeentelijke heffingen. De burger komt hierbij eerder in aanmerking voor kwijtschelding omdat de gemeentelijke en waterschapslasten tegelijkertijd worden meegenomen in de beoordeling. De beoordeling is uniform voor de gehele provincie Zeeland.

Kostenonderbouwing tarieven

In de begroting moet in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten worden opgenomen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Bij de hierna opgesomde

heffingen is hiervan sprake. Bij deze heffingen is het toegestaan om maximaal 100% van de kosten te dekken. Dit is in de gemeente Middelburg het uitgangspunt. In de onderstaande gegevens worden de totale geraamde kosten en baten met elkaar vergeleken en wordt het kostendeckingspercentage genoemd. Alle onderstaande heffingen voldoen aan het criterium, maximaal 100% dekking met uitzondering van de scheepvaartrechten en de marktgeden.

Afvalstoffenheffing

Omschrijving	Begroting 2023
Kosten taakveld 7.3 Afval	5.320.265
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	281.184
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	399.173
Opbrengsten Taakveld 7.3 afval	-592.346
Onttrekking voorziening afvalstoffenheffing Taakveld 7.3 afval-100.000	
Netto kosten taakveld	5.308.276
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	546.282
BTW	804.103
Totale kosten	6.658.661
Opbrengsten heffingen	6.658.661
Kostendeckendheid	100%

Rioolheffing

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Begroting 2023
Kosten taakveld 7.1 Riool	4.462.365
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	298.055
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	76.840
Opbrengsten Taakveld 7.1 Riool	
Netto kosten taakveld	4.837.260
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	398.776
BTW	849.297
Totale kosten	6.085.333
Opbrengsten heffingen	6.085.333
Kostendeckendheid	100%

Marktgeden

Omschrijving	Begroting 2023
Kosten taakveld	106.577
Opbrengsten Taakveld	
Netto kosten taakveld	106.577
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	34.886
Totale kosten	141.463
Opbrengsten heffingen	72.577
Kostendeckendheid	51%

Begrafnisrechten

Omschrijving	Begroting 2023
Kosten taakveld 7.5 begraven en crematoria	726.412
Opbrengsten Taakveld	0
Netto kosten taakveld	726.412
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	200.534
Totale kosten	926.945
Opbrengsten heffingen	754.712
Kostendeckendheid	81%

Scheepvaartrechten

Omschrijving	Begroting 2023
Kosten taakveld 2.04.0 Econ havens en waterwegen	201.620
Opbrengsten Taakveld	
Netto kosten taakveld	201.620
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	12.762
Totale kosten	214.382
Opbrengsten heffingen	112.739
Kostendeckendheid	53%

Leges Titel I, II en III

Omdat de leges over tal van producten wordt geheven en hierboven het gemiddelde kostendeckingspercentage is aangegeven wordt in onderstaande tabel de kostendeckening per hoofdstuk in de legesverordening aangegeven.

In de volgende tabel wordt het kostendeckingspercentage per titel weergegeven en vervolgens per hoofdstuk. Per hoofdstuk wordt duidelijk dat bij een aantal producten de baten beduidend hoger

zijn dan de kosten. Door kruissubsidiering toe te passen op de verschillende hoofdstukken per titel is er sprake van volledige kostendeckking bij Titel 2.

Hoofdstuk		Uren	Overige kosten	Overhead	Totale kosten	Opbreng- sten	Percentage
Totaal		993.707	527.310	576.350	2.097.367	1.899.905	91%
Titel I	Algemene Dienstverlening	381.903	332.280	221.504	935.687	580.065	62%
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	42.527	32.374	24.665	99.566	73.792	74%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten	38.985	106.184	22.611	167.780	141.767	84%
	Naturalisaties (extra ingevoegd onderdeel)	24.409	56.199	14.157	94.765	80.000	84%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	76.767	86.740	44.525	208.032	141.956	68%
Hoofdstuk 4	Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	6.164	9.147	3.575	18.886	10.200	54%
Hoofdstuk 5	Verstrekkingen uit het Kiezersregister	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 6	Verstrekkingen ogv Wet bescherming persoonsgegevens	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 7	Overige publiekszaken	14.383	35.303	8.342	58.028	23.800	41%
Hoofdstuk 8	Vastgoedinformatie	-	6.334	-	6.334	-	0%
Hoofdstuk 9	Archief standskantoor	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 10	Huisvestingswet (is verplaatst naar titel 3)	6.681	-	3.875	10.556	838	8%
Hoofdstuk 11	Leegstandswet	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 12	Gemeentegarantie	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 13	Retributies	6.636	-	3.849	10.485	32.367	309%
Hoofdstuk 14	Winkeltijdenwet	3.341	-	1.938	5.278	419	8%
Hoofdstuk 15	Kansspelen	1.444	-	837	2.281	5.209	228%
Hoofdstuk 16	Alg. Verordening Ondergrondse Infrastructuren	138.536	-	80.351	218.886	68.461	31%
Hoofdstuk 17	Verkeer en Vervoer	12.010	-	6.966	18.975	-	0%
Hoofdstuk 18	Diversen	10.022	-	5.813	15.835	1.257	8%
Titel 2	Dienstverlening omgevingsvergunning	494.032	193.106	286.539	973.678	1.303.729	134%
Hoofdstuk 1	Begripsomschrijvingen	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	494.032	193.106	286.539	973.678	1.303.729	134%
Hoofdstuk 4	Vermindering	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 5	Gedeeltelijke legesbetaling en teruggaaf	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 6	Wijziging omgevingsvergunning agv wijziging project	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 7	Wet Geluidhinder	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 8	Wettelijk vereiste publicaties	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 9	In deze titel niet benoemde beschikking	-	-	-	-	-	-
Titel 3	Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	117.771	1.923	68.307	188.002	16.111	9%
Hoofdstuk 1	Horeca	87.571	1.923	50.791	140.286	9.827	7%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen of markten	30.200	-	17.516	47.717	6.285	13%
Hoofdstuk 3	Openbare orde	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 4	Seksbedrijven	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 5	Brandbeveiligingsverordening	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 6	Verstrekking van informatie middels aanvraagform. taxatiegegevens	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 7	Niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	-	-	-	-	-	-
Hoofdstuk 8	Huisvestingswet	-	-	-	-	-	-

Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf worden de onderhoudsvoornemens voor de kapitaalgoederen van de Gemeente Middelburg beschreven.

Hierbij zijn de vastgestelde beleidsplannen en/of beheerplannen leidend. Ook is er aandacht voor de financiële consequenties die uit deze plannen voortkomen. Bovendien wordt per kapitaalgoed ingegaan op de ontwikkelingen binnen het beleidsterrein en de verwachtingen voor komende jaren. Hierbij wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan de speerpunten van het begrotingsjaar 2023.

Beleidskader

De gemeenteraad en het college hebben in het verleden verschillende beleids- en beheerplannen vastgesteld. In onderstaande tabel worden de plannen benoemd waarbij een

koppeling met de programma's is gemaakt. De plannen hebben een meerjarig karakter. In de toelichtende tekst zal worden beschreven op welke termijn een nieuw beleidsplan wordt opgesteld en met welke zaken rekening zal worden gehouden.

Beleids- en beheerplannen

Kapitaalgoederen	Prog	Beleids-/beheerplan	Vastgesteld	Looptijd	Actualisatie
Begraafplaatsen en crematorium	VM	Beleidsplan begraafplaatsen en crematorium	2001	2001–2030	2031
Gebouwen en civiel-technische kunstwerken	div	Nota <i>Kaders onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen</i>	2017	2018–2027	2028
Openbaar groen	SCR	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2027
Openbare verlichting	VVM	Beleidsplan Openbare verlichting 2010–2020	2010	2010–2020	2022
Riolering	VM	Stedelijk Waterprogramma 2021-2030	2021	2021–2030	2030
Speelplaatsen	SCR	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2027
Sportvelden	SCR	lokaal sportakkoord Middelburg 2020	2020	2020–2022	2022
Verkeersregelinstallaties	VVM	Beheerplan verkeerslichten (o.b.v. programma 17-2-2016)	-	2015–2025	2026
Waterwegen	VVM	Stedelijk Waterprogramma 2021-2030	2021	2021–2030	2030
		<i>Overeenkomst Beheer en onderhoud van oppervlaktewater in Bebouwd gebied (BOB)</i>	2017	2017–2024	2025
Wegen	VVM	Beheerplan wegen 2016–2021	2016	2016–2021	2023

Programma's:

div = diverse

SCR = Sport, cultuur en recreatie

VM = Volksgezondheid en milieu

VVM = Verkeer, vervoer en waterstaat

Begraafplaatsen en crematorium

Begraafplaatsen

Het beleidsplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 24 september 2001.

Actualisatie en toetsing van prognoses is voorzien per 10 jaar. Deze actualisatie heeft nog geen prioriteit gekregen. In 2023 wordt het beleidsplan geactualiseerd. Onder andere zal worden onderzocht hoe er genoeg begraafplaatsen kunnen worden gegarandeerd voor de toekomst.

In het bestemmingsplan voor Sint Laurens fase 1 is een stuk grond gereserveerd voor het uitbreiden van de begraafplaats in Sint Laurens. Via de kadernota is hier geld voor gereserveerd. Planvorming wordt in 2022 geconcretiseerd. Het plan moet uiterlijk in 2026 gerealiseerd zijn.

Crematorium

De nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 24 september 2001.

Actualisatie en toetsing van prognoses is voorzien per 10 jaar. Deze actualisatie heeft nog geen prioriteit gekregen. In 2016 is voor onderdelen de toekomstverkenning intern uitgevoerd. In het kader van het traject heroriëntatie gemeentelijke taken is de prognose voor het crematorium geactualiseerd. Voorjaar 2021 zijn de financiële prognoses bijgesteld ten behoeve van het Toekomstplan inclusief financiële paragraaf, en vastgesteld door de gemeenteraad in april 2021.

Het plan richt zich op de technische, financiële, organisatorische en ruimtelijke maatregelen met als uitgangspunt de omvang van dienstverlening in het verleden en een gefundeerde prognose voor de toekomst.

Het beleidsplan heeft samenhang met de uitbreiding van de accommodatie (inmiddels gereed) en de milieutechnische aanpassing van de crematie-installaties (2013 gereed gekomen).

In april 2021 heeft de raad besloten om de begraafplaatsen en het crematorium in eigen beheer te houden. Bij de vaststelling van het raadsvoorstel over de toekomst van het crematorium in april 2021 is het voorstel geamendeerd. De tekst van het eerste

beslispunt werd daarmee: *Het crematorium te behouden en het college te verzoeken spoedig te onderzoeken welke rechtspersoon daartoe het meest passend is.* Om dit goed in kaart te brengen is externe expertise op fiscaal-juridisch-economisch gebied nodig. Hiermee kan een gedegen schets worden gemaakt van de voors en tegens van de verschillende mogelijke rechtsvormen voor het crematorium. In januari 2022 heeft de raad besloten van dit onderzoek af te zien en daarmee de bedrijfsvoering in de huidige vorm voort te zetten

Het crematorium gebruikt veel gas, dit maakt het interessant om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om te verduurzamen. Enerzijds is dit beter voor het milieu, anderzijds maken de hoge gasprijzen een reductie in gas steeds meer noodzakelijk. Daarom wordt in 2022 en 2023 onderzocht hoe het verbrandingsproces optimaler kan door bijsturing tijdens de verbranding. Met het oog op de toekomst, waar we van het gas af willen, worden de mogelijkheden van elektrisch cremeren verkend.

Gebouwen en civieltechnische kunstwerken

De nota 'Onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen' (januari 2017) richt zich op het onderhouden van de gemeentelijke gebouwen en civieltechnische kunstwerken op conditieniveau 3 (redelijke conditie).

Op 20 maart 2017 heeft de raad de kaders vastgesteld voor onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen voor de periode 2018 tot en met 2027.

Voor de uitvoering van het onderhoud gebouwen en civiele technische kunstwerken zijn de beleidsplannen vertaald in beheerplannen. Daarin staan per jaar de uit te voeren onderhoudsmaatregelen en de daaraan verbonden kosten.

Voor de kapitaalgoederen gebouwen en civiel technische kunstwerken zijn onderhoudsvoorzieningen gevormd. Jaarlijks komt een vast bedrag ten laste van de exploitatie.

Gebouwen

Op 18 april 2017 heeft de raad de 'Eindrapportage verkenning 'Vastgoed' in het kader van de heroriëntatie gemeentelijke taken' vastgesteld en gekozen voor scenario 2 uit de verkenningsoopdracht. Dat wil zeggen dat het ingezette beleid om bezit en beheer van vastgoed af te bouwen, wordt voortgezet.

Er is samenhang met het huisvestingsbeleid, onderwijsbeleid, sportbeleid, wijkaanpak, parkeerbeleid, monumentenbeleid en arbobeleid.

Civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen

In 2020 is het areaal bijna geheel visueel geïnspecteerd. Uit de inspecties kwam naar voren dat het merendeel van de objecten in een redelijke tot goede staat van onderhoud verkeert. Een deel van de objecten moet eerst nader geïnspecteerd worden om een nauwkeurig beeld te krijgen van de daadwerkelijke onderhoudsconditie. Van een aantal objecten is het conditieniveau al dermate slecht dat deze voor algehele renovatie of vervanging in aanmerkingen komen. Hiervan zijn vijf objecten aangemeld bij de kadernota 2022-2025.

In 2022 was voorbereidend werk gepland voor de restauratie van de kademuren Turfkaai, Londensekaai en deels ook van de Kinderdijk. Gezien de omvang en impact van de werkzaamheden wordt prioriteit gegeven aan de Turfkaai. Beide andere projecten zijn voorlopig aangehouden. Het op de markt zetten en het uitvoeren van de Turfkaai zal naar verwachting in 2023 plaatsvinden, zodra de financiën hiervoor beschikbaar zijn gesteld.

In 2023 wordt gekeken naar de mogelijkheden om de gegevens (meerjarenonderhoudsplanning) van civiele kunstwerken in het nieuwe plannings-/onderhoudsprogramma verder te professionaliseren. Grotendeels zijn de objecten in het nieuwe beheerprogramma gezet. Actualisatie is een continu proces en zal naar verwachting in 2023 worden afgerond. Qua uitvoering van onderhoud gaat de aandacht naar de bouwdelen van objecten waar de conditiescore slechter is dan het gewenste niveau.

Openbaar groen

In de raad van 30 januari 2017 zijn de kaders voor het groenbeleidsplan 2016–2026 vastgesteld. Daarbij is besloten het huidige kwaliteitsniveau (CROW schaalat 2013) van het openbaar groen te handhaven, te weten:

- kwaliteit A op begraafplaatsen en in het stads- en winkelcentrum;
- kwaliteit B voor wijkgroen en groen bij sportcomplexen, speelterreinen, en verkeersgroen;
- kwaliteit C op industrieterreinen, recreatieparken, groene longen & stadsranden, waterhuishouding en parken/bolwerken (praktijk nu is beheer op kwaliteit B).

Vervolgens heeft het college op 30 mei 2017 het Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026 vastgesteld.

Het plan heeft samenhang met (sociale) veiligheid, waterbeheer en uitbreidingsontwikkeling.

Relevant in het beheer en onderhoud van openbaar groen is een integrale afstemming met wijkaanpak en de overgang naar een burgermaatschappij.

Voor de omgevingsvisie is een onderzoek naar de kansen en actuele waarden van biodiversiteit in Middelburg uitgevoerd. Dit onderzoek is afgerond op 11 mei 2022. In het onderzoek staat per beheergebied aangegeven welke waarden er zijn op het gebied van biodiversiteit, hoe deze beheerd kunnen worden en waar er nog kansen liggen. Onderzocht wordt welke adviezen kunnen worden overgenomen in beheer en onderhoud. Tevens wordt geïnventariseerd welke kansen uitgevoerd kunnen worden. Dit wordt vervolgens verwerkt in kanskaarten. De adviezen op gebied van beheer en onderhoud worden vanaf 2023 waar mogelijk geïmplementeerd en op steeds meer locaties toegepast.

Openbare verlichting

Op 18 januari 2010 heeft de raad het beleidsplan Openbare verlichting 2010–2020 vastgesteld. We willen het beleidsplan Openbare verlichting actualiseren.

In de actualisatie van het vierjaarlijkse beheerplan wordt rekening gehouden met een vervangingsperiode van 20 jaar voor de armaturen en 40 jaar voor de lichtmasten.

Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is in Zeeland de Samenwerking Openbare Verlichting Zeeland (SOVZ) opgericht. Aan deze samenwerking nemen de volgende partijen deel: Enduris, de Provincie Zeeland, het Waterschap Scheldestromen, havenbedrijf North Sea Port, en 11 gemeenten (Vlissingen en Schouwen Duiveland nemen geen deel).

De uitvoering van het beheer en het contractmanagement op het onderhoud is ondergebracht bij het Bureau Openbare Verlichting Zeeland (BOVZ). De aanbestedingsprocedure voor het onderhoud en de vervanging van de openbare verlichting voor de periode 2020-2024 is ingegaan op 1 april 2021.

Het beheer en onderhoud wordt afgestemd met de overige samenwerkende partijen. Binnen de Gemeente Middelburg worden de werkzaamheden afgestemd met overige onderhoudswerkzaamheden in de buitenruimte.

Riolering

Het Stedelijk Waterprogramma Middelburg 2021-2030 is vastgesteld op 11 maart 2021 en loopt tot en met 2030.

Hierbij zijn nieuwe, wettelijk verplicht gestelde watertaken toegevoegd waardoor een zogenaamd Stedelijk Waterprogramma (SWP) is ontstaan. Het SWP zal ook als input dienen voor de omgevingsvisie.

In het programma wordt weergegeven hoe de Gemeente Middelburg omgaat met haar gemeentelijke zorgplicht voor hemelwater, afvalwater, grondwater en stedelijk oppervlaktewater. In het programma staat omschreven hoe zo doeltreffend mogelijk en tegen zo laag mogelijke kosten het rioolbeheer kan worden uitgevoerd.

Het Stedelijk waterplan is in het SWP geïntegreerd, en komt daarmee te vervallen. Het SWP is in overeenstemming met de Middelburgse Visie Milieu. De uitvoering van werkzaamheden aan de rioleringen wordt zoveel mogelijk afgestemd met andere werkzaamheden in de buitenruimte zoals herstructureringswerkzaamheden van stadsdelen, onderhoud en reconstructies van

wegen et cetera. Daarnaast vindt afstemming plaats met de Provincie Zeeland en het Waterschap Scheldestromen.

Naar aanleiding van het Bestuursakkoord Water werken alle Zeeuwse gemeenten, waterbedrijf Evides en Waterschap Scheldestromen samen in het project 'Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland' (SAZ+). De samenwerking moet leiden tot kostenbesparing in de afvalwaterketen, tot het vergroten van de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen, en tot vermindering van de personele kwetsbaarheid. De SAZ+ heeft een Visie Waterketen Zeeland opgesteld en deze is in 2018 Zeeuws breed bestuurlijk vastgesteld. Eind 2022 / begin 2023 zal een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst (SOK SAZ+) worden ondertekend door alle Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen en Drinkwaterbedrijf Evides.

In 2023 is conform het SWP de vervanging of renovatie gepland van 3,4 km riolering, en het afkoppelen van circa 3,3 ha verhard oppervlak. Hiervoor zijn in het SWP middelen beschikbaar.

Gemeente Middelburg laat het onderhoud van de rioolgemalen en pompinstallaties per 2022 uitvoeren door het waterschap Scheldestromen. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tot en met 2031.

Speelplaatsen

Wij vinden het belangrijk dat kinderen kunnen spelen en bewegen. Onze doelstelling is voldoende sport- en speelplekken in de woonomgeving die aansluiten bij de actuele behoefte. Er wordt gestart met de herziening van de visie op de speel- en sportplekken. Het vorige speelruimteplan dateert uit 2000 en de evaluatie hierop in 2006. Dit nieuwe beleid gaat ter besluitvorming naar de gemeenteraad. De focus zal liggen op kwaliteit in plaats van kwantiteit. Mogelijk verdwijnen er speelplekken en dit ligt vaak gevoelig bij omwonenden met kinderen. Hierna volgt een wijkgerichte aanpak

De beleidsnota richt zich op de technische, financiële, organisatorische en ruimtelijke maatregelen voor beheer van speelvoorzieningen met als uitgangspunt veilige en op de doelgroep gerichte voorzieningen te bieden.

Relevante ontwikkeling in het beleidsterrein is het grotere accent op sociale veiligheid, speelveiligheid, ravotgroen en het inspelen op wijkinitiatieven.

Sportvelden

In 2020 is als uitwerking op het provinciaal sportakkoord het lokaal sport akkoord Middelburg ontworpen waarin de belangrijkste thema's op het gebied van sporten en bewegen voor de gemeente Middelburg zijn uitgewerkt.

De thema's uit het akkoord tonen waar wij als gemeente Middelburg de komende jaren op willen inzetten. Voor de uitwerking van de thema's uit het akkoord ontvangen wij 3 jaar lang een uitvoeringsbudget van het Rijk.

Het uiteindelijke doel is om de resultaten uit het sportakkoord te gaan gebruiken om de beleidskaders op het gebied van sport opnieuw tegen het licht te houden en daar waar nodig aan te passen. Voor nu houden wij ons nog vast aan de beleidskaders zoals deze in de sportnota Middelburg in Beweging 2013-2016 zijn opgenomen.

In de nota wordt onder andere gesteld dat het groot onderhoud van de sportvelden een gemeentelijke verantwoordelijkheid blijft. Het afbreukrisico wordt te groot wanneer deze specialistische werkzaamheden bij vrijwilligersorganisaties worden neergelegd. Bij klein onderhoud bestaat dat risico minder en zal zoveel mogelijk aan de gebruikers worden overgedragen.

Het groot onderhoud van de kleedaccommodaties en tribunes blijft, met uitzondering van de Veerse Poort waar de situatie sinds 1 januari 2021 aangepast is, een verantwoordelijkheid van de sportverenigingen.

In 2023 wordt voorafgaand aan het groot onderhoud bij veld 3 van voetbalvereniging Arnemuiden onderzocht of een toplaagrenovatie nodig is op dit veld en in welke mate. Dit veld is hier in theorie aan toe, de vereniging houdt er rekening mee dat dit veld eerder in het seizoen beschikbaar kan worden gesteld voor eventuele werkzaamheden.

Verkeerregelininstallaties

In het beheerplan verkeerslichten 2015–2025 is beschreven wat het doel is van het beheer van verkeersregelininstallaties (VRI's), namelijk het waarborgen van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid in Middelburg. VRI-beheer in de gemeente Middelburg omvat:

- preventief technisch beheer, dus instandhouding van bestaande apparatuur zoals masten, lampen en lantaarns;
- correctief technisch beheer, zoals het verhelpen van storingen en schades;
- vervangingen, dus het plaatsen van volledig nieuwe of delen van VRI's na afloop van de afschrijvingstermijn.

Vanaf 2012 vinden studies plaats naar de mogelijkheden om VRI-gereguleerde kruispunten om te bouwen naar duurzame oplossingen waarbij geen VRI noodzakelijk is. Het doel hiervan is beperking van

het verkeerslichtenareaal en zodoende meer duurzame (kruispunt)oplossingen te bereiken.

Sinds 2021 worden afgeschreven VRI's vervangen door de nieuwe standaard: de iVRI's. Deze intelligente verkeersregelinstallaties worden vooralsnog iVRI-ready opgeleverd, maar bieden in de toekomst mogelijkheden om de verkeersafwikkeling op het kruispunt te optimaliseren en in te spelen op het actuele verkeersaanbod en/of vooraf aangegeven prioriteiten.

Bij vervanging van VRI's wordt rekening gehouden met de criteria voor duurzaam inkopen van VRI's. Verder vindt afstemming plaats met onderhoud en herinrichting van wegen en riolering.

Eerste- en tweedelijns onderhoud van de VRI's wordt jaarlijks uitbesteed. Per jaar worden nieuwe onderhoudscontracten afgesloten.

Het beheerplan verkeerslichten voorziet naast preventief en correctief technisch beheer en vervangingen ook in een uitbreiding met verkeerskundig (functioneel) beheer. Daaronder wordt verstaan dat de regelingen periodiek worden aangepast aan de actuele verkeerssituatie.

Voor 2023 staat vervanging van de VRI's op de kruispunten Laan der Verenigde Naties / Breeweg en Stromenweg / Grevelingenstraat geprogrammeerd. Voorafgaand hieraan wordt een nut-en-noodzaak-VRI's-onderzoek uitgevoerd.

Uit het onderzoek dat naar aanleiding van een motie is uitgevoerd, is gebleken dat de kruising Sandberglaan / President Rooseveltlaan / Laan der Verenigde Naties ook kan functioneren als rotonde. Een definitief voorstel voor sanering van de VRI en realisatie van een rotonde wordt in samenhang met de ontwikkeling en ontsluiting van de kavel op de hoek Laan der Verenigde Naties / Sandberglaan ('Morgensterlocatie') aan college en raad voorgelegd.

De voorbereiding voor automatische storingsmelding zoals toegepast op de nieuwe VRI's op de Schroeweg en het Groene Woud, wordt ook toegepast op de nog te vervangen installaties. Hiervoor wordt aangesloten op een zogenoemde verkeersmanagementsysteem (VMS). Naast storingsmeldingen biedt dit de mogelijkheid om op eenvoudige wijze verkeerskundig onderhoud (optimaliseren verkeerslichtenregeling) uit te voeren,

verkeerstellingen op te vragen en foutmeldingen die niet direct leiden tot storingen eerder te ontdekken. Sinds 2020 overleggen de Zeeuwse VRI-beheerders om tot een gezamenlijk aanbesteding van een Verkeersmanagementsysteem (VMS) te komen. De aanbestedingsprocedure is gestart in 2022. Realisatie en de koppeling van de VRI's hieraan is gepland in 2023.

Waterwegen

Het Stedelijk Waterplan Middelburg (vastgesteld op 20 december 2004) is in 2021 geïntegreerd in het Stedelijk Waterprogramma Middelburg 2021-2030 (SWP, zie Riolering) en komt daarmee als losstaand document te vervallen.

De actualisatie van het waterplan is afgerond in 2020 en de resultaten zijn opgenomen in het SWP.

In het SWP staat aangegeven hoe de gemeentelijke waterhuishouding op orde moet worden gebracht en gehouden. Het is een integraal plan, gericht op zowel de kwantiteit als de kwaliteit (ecologisch en chemisch).

Het programma is leidend voor gemeentelijke plannen op het gebied van waterbehandeling. Het programma wordt afgestemd met de baggerplannen, en geeft richtlijnen voor de aanleg van ecologische oevers en uitbreiding voor de stedelijke waterberging.

Speerpunten zijn het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, het afkoppelen van verhard oppervlak van de vuilwaterriolering en het anticiperen op de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Bestuursakkoord Water. De maatregelen uit het oorspronkelijke Stedelijk Waterplan Middelburg zijn inmiddels gerealiseerd.

Op basis van de overeenkomst Beheer Openbaar water Bebouwd gebied (BOB) van 2017-2025 dragen we samen met het waterschap Scheldestromen zorg voor het onderhoud van de waterlopen. In 2018 is het Plan Water Opgave Walcheren (PWO Walcheren) vastgesteld. Dit betreft een watersysteemmodel voor heel Walcheren. De maatregelen die genomen moeten worden naar aanleiding van de uitkomsten, kunnen van invloed zijn op het watersysteem van Middelburg. De resultaten van de stresstest worden verwerkt in het nieuw stedelijk waterplan.

Wegen

Het Beheerplan wegen is vastgesteld op 18 juli 2016.

Het plan heeft een looptijd van 2017 tot en met 2021. Na overleg met bewoners en wijkteams heeft de raad de kaders vastgesteld. De gewenste actualisatie is momenteel nog niet ingepland en zal naar verwachting in 2023 worden gerealiseerd.

In het plan staat aangegeven hoe de gemeente het onderhoud van het wegenareaal wil uitvoeren, hoeveel financiële middelen er voor benodigd zijn en hoe de planning van de uit te voeren werkzaamheden opgesteld en uitgevoerd zal worden. Met het besluit van de raad werd er vanaf 2017, stapsgewijs, meer budget beschikbaar gesteld om vanaf 2021 te voldoen aan de minimale eisen van verantwoord wegonderhoud. Hierdoor kon een eerste aanzet worden gegeven om achterstallig onderhoud en direct overlast gevende schades weg te nemen.

Het wegenonderhoud wordt afgestemd met andere werkzaamheden in de buitenruimte zoals bijvoorbeeld het onderhoud aan rioleringen en de kabel- en leidingnetwerken van de nutsbedrijven, maar ook maatregelen op het gebied van verkeer. Daarnaast wordt het wegenonderhoud via de wijkteams afgestemd met de bewoners en vastgelegd in de wijkplannen. Naar verwachting zal aan het eind van het jaar ongeveer de helft van de ingeplande projecten niet zijn gerealiseerd en doorschuiven naar andere jaren.

Speerpunt is wijkgericht werken.

In 2023 wordt, in samenspraak, het kader voor de nieuwe beleidsperiode vastgesteld en een nieuw beheerplan opgesteld.

Financiën kapitaalgoederen

Omschrijving	Programma		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Begraafplaatsen en crematorium	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	225.379	253.812	247.219
		Jaarlijks onderhoud	924.474	467.844	480.011
		Subtotaal	1.149.853	721.656	727.230
Openbaar groen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	69.562	187.495	315.683
		Jaarlijks onderhoud	2.235.679	2.193.726	2.546.429
		Subtotaal	2.305.241	2.381.221	2.862.112
Openbare verlichting	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	69.740	69.169	68.603
		Jaarlijks onderhoud	415.539	504.564	537.979
		Subtotaal	485.280	573.733	606.582
Riolering	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	41.897	47.774	42.257
		Jaarlijks onderhoud	829.638	1.006.744	1.112.153
		Storting in voorziening	3.084.561	3.064.774	3.054.521
		Subtotaal	3.956.096	4.119.292	4.208.932
Speelplaatsen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	53.797	48.362	71.229
		Jaarlijks onderhoud	112.153	60.611	63.617
		Subtotaal	165.950	108.973	134.846
Sportvelden	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	411.775	519.131	523.975
		Jaarlijks onderhoud	226.010	161.493	169.503
		Subtotaal	637.785	680.624	693.477
Verkeersregelinstallaties	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	147.529	184.436	179.264
		Jaarlijks onderhoud	85.982	136.825	156.114
		Subtotaal	233.510	321.261	335.378
Waterwegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	153.130	221.563	455.200
		Jaarlijks onderhoud	36.579	29.630	43.602
		Subtotaal	189.708	251.193	498.802
Wegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	579.494	576.636	573.777
		Jaarlijks onderhoud	953.849	2.690.496	2.786.755
		Storting in reserve	1.437.114	0	0
		Subtotaal	2.970.457	3.267.132	3.360.532
		Totaal	12.093.880	12.425.083	13.427.891

Omschrijving	Programma		Rekening	Begroting	Begroting
Gebouwen en civiel-technische kunstwerken (GBP)	Bestuur en ondersteuning	Storting in voorziening	1.728.894	548.832	577.402
		Verkeer, vervoer en waterstaat	563.150	297.889	293.471
		Totaal	2.292.044	846.720	870.874

Financiering

De treasuryfunctie voert de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer uit met als doel de organisatie te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleidskader

Middelburg geeft uitvoering aan de treasuryfunctie binnen de normen van:

- Wet financiering decentrale overheden (kasgeldlimiet en renterisicobeheer)
- Financiële verordening
- Treasury statuut van de gemeente middelburg

Rentevisie

Voor de uitvoering van het financieringsbeleid is het belangrijk om de toekomstige renteontwikkelingen te volgen. In juli 2022 heeft de Europese Centrale bank (ECB) het belangrijkste rentepercentage verhoogd met 0,5%, in plaats van de aangekondigde 0,25%. Daarnaast is in september 2022 wederom het rentepercentage verhoogd met 0.75%. Met deze stappen wil de ECB de hoge inflatie in de eurozone tegengaan. Het zijn de eerste renteverhoging van de ECB sinds het jaar 2011. Hiermee is gelijk het tijdperk van negatieve rente in de eurozone ten einde. Het depositotarief is nu 0,75%, de herfinancieringsrente 1,25%.

In september 2022 zijn de rentetarieven voor de 3-maands Euribor 1,00%. De rente voor 10-jaars leningen is in september 2022 2,50%.

Gezien de hoge inflatie in de eurozone, de oorlog in Oekraïne en het coronavirus, zijn de financiële markten onrustig. Wij zullen de rente nauwlettend volgen, en door de spreiding van de aflossingen in de leningportefeuille zijn de renteschommelingen beheersbaar.

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume uitstaande schuld, dat in een jaar aan een renteherziening onderhevig is. In de wet FIDO zijn eisen gesteld aan het maximum aan renterisico, dit komt tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en

de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoord en goedkoop te financieren.

Kasgeldlimiet

Het hulpmiddel om renterisico's op korte financiering te beperken is de kasgeldlimiet. Als referentiekader voor de bepaling van de kasgeldlimiet geldt het begrotingstotaal en een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage voor gemeenten van 8,5%. Voor 2022 betekent dit een kasgeldlimiet van € 16,3 mln. Van deze limiet zal maximaal gebruik gemaakt worden, omdat doorgaans de tarieven voor het aantrekken van financieringsmiddelen voor de korte termijn lager zijn dan voor de lange termijn. De gemeente trekt kasgeldleningen aan en heeft daarnaast bij de BNG een kredietlimiet van € 7 mln., waarvoor een bereidstellingsprovisie van 0.04% in rekening wordt gebracht. Bij gebruik maken van het debetsaldo op de rekening courant wordt gerekend met een tarief gebaseerd op de 1-mnds euribor met een opslag 0,15%.

Renterisiconorm

Deze renterisiconorm houdt in dat in enig jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering of renteherziening in aanmerking mag komen. De renterisiconorm wordt de komende jaren niet overschreden, dit komt door de spreiding van looptijden van de leningportefeuille.

Ontwikkeling renterisiconorm	2023	2024	2025	2026
*€1.000.000				
Totale begrotingstotaal	192	197	198	203
Norm 20%	38	39	40	41
Aflossing	26	16	16	24
Renteherziening	0	0	0	0
Ruimte onder de renterisiconorm	13	23	24	16

Rente

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Dit percentage wordt berekend door de totale boekwaarde van de bezittingen te delen door werkelijk

betaalde rente. In onderstaand overzicht is een berekening opgenomen voor de begroting 2023. De renteomslag voor de begroting 2023 is gelijk aan de begroting 2022 en bedraagt 1,5%. De renteomslag mag een 0,5% afwijken van de berekende omslagrente.

Berekening renteomslag (* € 1.000)	Begroting 2023
Externe rentelasten korte en lange financiering	2.651
af: Externe rentebaten	211
Saldo rentelasten en rentebaten	2.440
Aan grondexploitatie toe te rekenen rente (1,6%)	-940
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	1.500
Rente over voorzieningen tegen contante waarde	70
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.571
Berekend % omslagrente (1.575 / 153.921)	1,02%
Te hanteren omslagrente	1,50%
Berekening renteresultaat	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.571
Toe te rekenen rente (1.5% * € 153.921)	2.309
Renteresultaat	738

Leningportefeuille

De financieringspositie van de gemeente en de renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt wordt nauwgezet gevolgd. Op basis hiervan wordt besloten op welke wijze de financiering (kort en lang geld) optimaal gerealiseerd kan worden. Tevens dient dit te passen binnen de normen, kasgeldlimiet en de renterisico. De gemeente werkt overigens met een systeem van totaalfinanciering. Dit betekent, dat géén relatie gelegd wordt tussen een bepaalde investering en de leningen die worden aangetrokken.

Onderstaand een overzicht van de ontwikkeling van de leningenportefeuille op basis van de liquiditeitsprognose. De basis voor de liquiditeitsprognose zijn de meerjarenbegroting 2023-2026, de (vervangings)investeringen en het basisscenario van de doorrekening grondbedrijf.

Langlopende leningen t.b.v eigen financiering * (€ 1.000.000)	2023	2024	2025	2026
Verwachte stand per 1 januari	135,3	109,5	110,1	118,7
aflossingen	25,8	16,0	16,1	24,2
Nieuw af te sluiten leningen	0,0	16,6	24,7	6,7
Verwachte stand per 31 december	109,5	110,1	118,7	101,2

Langlopende leningen t.b.v woningbouw * (€ 1.000.000)	2023	2024	2025	2026
Leningsaldo per 31 december	4,3	4,3	0,0	0,0

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de omvang van de langlopende leningportefeuille in de jaren afneemt. Dit komt doordat we de komende jaren verwachten dat we inkomsten ontvangen van de verkoop van gronden.

De gemeente Middelburg beschikt over een rolloverlening met een variabele rente (3-maands Euribor), met een opslag van 4 basispunten. Om niet in strijd te komen met de wet FIDO moet het risico van sterk stijgende rente afgedekt zijn. Dit is gedaan met een CAP, dit is een verzekering tegen een rente boven een bepaald plafond. De banken verstrekken geen nieuwe offertes meer voor een CAPS voor een bestaande lening, dit naar aanleiding van het verscherpte toezicht rondom derivaten. De rolloverlening bedraagt op 1 januari 2022 € 37 miljoen. De looptijden van de rolloverlening variëren van 2022 (€ 10 miljoen), naar 2023 (€ 9 miljoen) tot 2024 (€ 18 miljoen). De verwachting is met name door de inkomsten van de grondverkoop volgens de doorrekening grondbedrijf, dat er tegen het einde van de looptijd er voldoende eigen middelen beschikbaar zijn om de rolloverlening af te lossen.

Verstreckte leningen

Verstreckte geldleningen * (€ 1.000.000)	2023	2024	2025	2026
Langlopende verstreckte leningen t.b.v. woningbouw	4,3	4,3	0,0	0,0
Overige verstreckte leningen	5,7	5,7	5,7	5,6

Gewaarborgde geldleningen

Gewaarborgde geldleningen	2023	2024	2025	2026
* (€ 1.000.000)				
Woningbouw	149,9	138,2	120,1	107,6
Overige verstrekte leningen	11,9	11,1	10,3	9,9

De gewaarborgde geldleningen voor o.a. Woongoed zijn ondergebracht bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw waar deze een getrappt garantieniveau kent waarbij we als gemeente in derde aanleg deels risico lopen.

Schatkistbankieren

In de wet Houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) is verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Dit houdt in dat gemeenten hun overtollige middelen bij het rijk moeten uitzetten. Hiemee wordt beoogd dat de staat minder geld leent op de financiële markten en de staatsschuld daalt. Indien in het jaar 2023 bij de gemeente Middelburg overtollige middelen zijn, dan zullen we deze in de schatkist zetten.

Bedrijfsvoering

Naast de programma's moeten gemeenten minimaal zeven programmaoverstijgende paragrafen in de begroting opnemen

(Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten). In de paragrafen staat belangrijke informatie waarmee inzicht wordt verkregen in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's.

Personeel en Organisatie

In 2022 vinden sessies plaats met het Management Team en met medewerkers om de gesprekkencyclus te moderniseren. In 2023 wordt de uitkomst hiervan geïmplementeerd in de organisatie.

In 2023 gaan we aan de slag met onze arbeidsmarktpositie, zodat we de juiste doelgroepen bereiken op de arbeidsmarkt en we in onze communicatie naar buiten toe duidelijk maken waarom de gemeente Middelburg een goede en leuke werkgever is.

In 2021 is een pilot uitgevoerd met een online leeromgeving (Middelburg Academy). Dit was een digitaal platform waar alle

medewerkers vanuit huis online cursussen konden volgen. Om hier een structureel vervolg aan te kunnen geven is capaciteit beschikbaar gemaakt. In 2023 gaan we verder opzetten. Op deze manier willen we op een laagdrempelige manier onze medewerkers faciliteren en stimuleren om zich te blijven ontwikkelen.

In 2023 gaan we verder aan de slag met pilot introductie juniorfuncties in de organisatie. Met junior functies anticiperen we o.a. op het vertrek van medewerkers die op moeilijk vervulbare functies zitten. Zij kunnen hun kennis en ervaring overdragen, terwijl de junior zich ontwikkelt tot een volwaardige professional.

Organisatieomvang	(in fte's)	2022	2023
Directie		1,0	1,0
Raadsgriffier		1,0	1,0
Bedrijfsvoering		30,1	31,9
Facilitaire Zaken		30,6	28,2
Leefomgeving		48,8	56,9
Publiekszaken		30,1	30,4
Samenleving		26,9	37,9
TIM		32,5	39,0
Samenwerking Belastingen WSD		44,8	48,5
Stadsbeheer		72,0	77,5
Vergunningverlening & Handhaving		47,1	50,3
Wijk en Bestuur		32,6	34,5
Totaal		397,5	437,2¹

¹ Vacature ruimte per 15 september 2022 is 26,4 fte

In de kolom 'aanvullend 2023' is de formatie opgenomen die aan de afdeling worden toegevoegd omdat:

- De extra middelen die ingezet worden om de ambities uit het coalitieakkoord waar te maken, vragen ook extra ambtelijke capaciteit.
- Na jaren van bezuinigingen op de ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren de druk toegenomen om het bestaande beleid en de hierbij behoren taken uit te voeren.
- Vanuit het Rijk worden gemeenten gevraagd de nodige inspanning te verrichten omtrent de opvang vluchtelingen, dit vraagt extra ambtelijk inzet. Daarom zijn in deze begroting middelen gereserveerd om een projectorganisatie vluchtelingen van 4,3 fte. vorm te geven.
- De voorziene groei van de ambtelijke organisatie heeft ook zijn consequenties voor de ondersteunende afdelingen, dit wordt binnen de bestaande formatie opgevangen.

In de verschillende programma's is inhoudelijk beschreven op welke specifieke activiteiten deze ambtelijk inzet wordt ingezet. De komende tijd wordt benut om een verdere prioritering aan te brengen wanneer en hoe de extra formatie zijn invulling kan krijgen.

Dienstverlening

Uw raad heeft op 10 december 2020 een geamendeerd raadsvoorstel aangenomen voor het verlengen van de visie op dienstverlening. Besloten is de huidige visie te verlengen tot en met 2023 met het bijbehorende budget. In het vierde kwartaal van 2021 heeft uw raad een tussentijdse evaluatie ontvangen. In het

vierde kwartaal van 2022 zal u wederom geïnformeerd worden over de stand van zaken rondom de uitvoering van de visie.

Het jaar 2023 staat in het teken van het participatief evalueren van de visie. De uitkomsten daarvan dienen als input voor een nieuwe visie op dienstverlening.

Daarnaast blijven we in 2023 stappen zetten met het implementeren van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Hiervoor is het instrument klantreizen bij een aantal dienstverleningsprocessen reeds ingezet.

We onderzoeken in 2023 tevens welke fysieke ontvangstopplekken passen bij onze dienstverlening. Zo nodig passen we onze ontvangsthuis hierop aan.

Communicatie

Vanuit het cluster Communicatie dragen we uiteraard ook bij aan de doorontwikkeling van onze burger- en overheidsparticipatie. Meer hierover staat in het programma Bestuur en Ondersteuning.

www.middelburg.nl

Onze website is en blijft in 2023 een belangrijke informatiebron. Los van de inhoud, is het natuurlijk belangrijk dat onze website voor iedereen toegankelijk is. Daarom blijven we onze website monitoren op toegankelijkheid. Dan hebben we het over toegankelijk zijn voor mensen met een lichamelijke of visuele beperking.

Single Digital Gateway

Onder deze Engelstalige noemer verstaan we een Europese verordening waar alle gemeenten aan moeten voldoen. En houdt in dat op de sites rijksoverheid.nl en ondernemersplein.kvk.nl algemene, Engelstalige, informatieve teksten staan over bijvoorbeeld het aanvragen van een paspoort of het aangeven van een geboorte. Vanuit de VNG zijn algemene teksten aangeleverd. Deze algemene informatie maken we wel Middelburg specifiek. En vullen we aan met informatie over bijvoorbeeld openingstijden en kosten. Deze stap hebben we eind 2022 afgerond.

In 2023 moeten we de tweede stap zetten. Deze is dat EU-burgers en bedrijven toegang hebben tot online procedures. Ook krijgen burgers en bedrijven het recht om overheden toestemming te geven om onderling digitaal bewijsstukken uit te wisselen. De deadline hiervoor is december 2023. Op dit moment wordt onderzocht in hoeverre dit ook op een centrale manier vanuit de VNG kan worden ingericht, zodat we dat niet als individuele gemeenten allemaal apart invoeren.

www.doemee.middelburgers.nl

Dit online platform is ook in 2023 een belangrijk middel voor onze overheids- en burgerparticipatie.

www.mijnbuurtje.nl

Dit platform is de opvolger van www.middelburgers.nl. Dit is dé online plek waar iedereen elkaar vindt en geïnspireerd samenwerkt aan gemeenschappelijke doelen. Inwoners én organisaties weten elkaar hier gemakkelijk te vinden en werken samen aan onderwerpen als eenzaamheid, leefbaarheid en armoede. Samen met de oprichters van mijnbuurtje.nl is dit in Middelburg opgezet en krijgt het in 2023 nog meer bekendheid en vorm.

Op mijnbuurtje.nl vinden mensen ook de sociale netwerkkaart met daarin alle Middelburgse voorzieningen, zoals huisartsen, (welzijns)activiteiten, grand cafés en sportverenigingen (zie programma Sociaal Domein).

Informatie op papier

Naast alle digitale middelen, blijven we brieven versturen. Denk bijvoorbeeld aan brieven over werkzaamheden die gepland staan, informatiebijeenkomsten die plaatsvinden of paspoorten die verlengd moeten worden. De wekelijkse informatiepagina in de Bode blijven we in 2023 uitgeven. Al onze teksten (ook digitaal) proberen we zo veel mogelijk op B1-leesniveau aan te bieden.

Voor verdere informatie over de ontwikkelingen op het gebied van communicatie verwijzen we naar het programma Bestuur en Ondersteuning en dan specifiek onder de kop "Invulling van financiële ruimte/keuzes nieuw beleid 2023-2026".

Juridische zaken

Bezwaarschriften

De bestuursrechtelijke regels rond bezwaar en beroep in ambtenarenzaken en daarom ook de kamer Personele Aangelegenheden van de Commissie bezwaarschriften zijn vervallen. De Verordening behandeling bezwaarschriften zal eind 2022/begin 2023 mede hierom worden geactualiseerd.

Door de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren geldt voor ambtenaren het private arbeidsrecht. Vanaf begin 2022 is een Regionale Geschillencommissie ingesteld voor het behandelen van individuele geschillen tussen gemeente en werknemer.

Klachten

De Verordening op de behandeling van klachten geeft een actuele uitwerking van de informele behandeling van klachten en de behandeling van klachten door een externe commissie.

Bij de informele behandeling van de klacht treedt de klachtbehandelaar binnen enkele dagen in contact met klager om te trachten tot een oplossing van de klacht te komen. Deze behandeling van klachten laat al vele jaren zien dat vlot en persoonlijk contact gelegd door de klachtbehandelaar bijzonder op prijs wordt gesteld door de klager. Bij een grote meerderheid van de klachten zorgden deze persoonlijke contacten ervoor dat de klacht snel naar tevredenheid van klager werd opgelost.

Als een klager het niet eens met uitkomst van de formele behandeling van de klacht, dan kan klager zich wenden tot De Zeeuwse Ombudsman. De instelling van De Zeeuwse Ombudsman wordt per 1 januari 2023 beëindigd en per dezelfde datum sluit de gemeente Middelburg zich aan bij de Nationale Ombudsman.

Verzekeringen

Met ingang van 1 januari 2021 heeft de gemeente bij AON assurantiën een nieuw brandcontract met een looptijd van 3 jaar. Echter, als gevolg van de schadelast van de gemeente Middelburg (én landelijke) hebben de verzekeraars op het gemeentelijk

brandcontract (proforma) de brandverzekering per 1 januari 2023 opgezegd.

Het is nu aan onze assurantiemakelaar AON om nieuwe verzekeraars te vinden dan wel om onze bestaande verzekeraars een nieuwe aanbieding te vragen als men daartoe bereid is. Het is de vraag of dit gaat lukken voor het eind van 2022. Deze situatie is in verzekeringsland niet nieuw hoewel men in het verleden eerder geneigd was met nieuwe premievoorstellen te komen dan tot roeyment over te gaan. Deze nieuwe ontwikkeling kan leiden tot een hogere premie.

De aansprakelijkheidsverzekering heeft de gemeente na een Europese aanbesteding per 1 januari 2020 ondergebracht bij Melior verzekeringen in Almelo. Melior verzekeringen en Centraal beheer zijn nagenoeg de enige aanbieders van aansprakelijkheidsverzekeringen voor (gemeentelijke) overheden.

Naast bovengenoemde verzekeringen heeft de gemeente nog een derde grote verzekering, dit betreft de Construction All Risks (CAR) verzekering, deze is afgesloten bij Centraal beheer. Deze verzekering dekt de risico's bij infrastructurele werken. Onzeker is of voor 2023 een premiestijging valt te verwachten. Dit geldt eveneens voor de voertuigverzekering en werkmaterieelverzekering.

Informatiemanagement

Informatiemanagement is een proces dat er voor zorgt dat de informatiebehoefte van de gemeentelijke organisatie wordt vertaald in de juiste informatievoorziening. Goed informatiebeheer is hiervoor een voorwaarde.

We streven ernaar dat onze informatievoorziening:

- Is aangehaakt op de organisatie (automatisering, vakafdelingen en management/bestuur);
- in staat is consistente keuzes te maken waarbij (nieuwe) investeringen altijd onderdeel uitmaken van een constructief groeimodel (werken en ontwikkelen onder visie en architectuur);
- in staat is om samen met de vakafdelingen tot innovatie en effectievere ondersteuning te komen;
- in staat is om het management te inspireren de kansen, het potentieel, van informatie voldoende te benutten.

In 2022 is in het organisatieplan 'Middelburg in ontwikkeling' digitaal versnellen benoemd als speerpunt. Dit heeft o.a. geleid tot het opstellen van een Programma Digitalisering voor de periode 2022-2025. Dit programma fungeert als uitvoeringsprogramma voor de I-Visie die in juni 2020 is vastgesteld. Het programma heeft aandacht voor de digitale dienstverlening, regievoering en samenwerking, datagedreven werken, de (samen)werkplek, de vaardigheden en bewustzijn van de medewerker en innovatie binnen de afdelingen. Maar wellicht net zo belangrijk is het op orde houden en verbeteren van wat er nodig is om dit alles op een goede manier mogelijk te kunnen maken.

Er zijn binnen de gemeente steeds meer initiatieven op het gebied van digitalisering. Dit zijn wensen uit de organisatie of maatschappij, maar het gaat ook over wettelijke verplichtingen of ontwikkelingen waar we als organisatie in mee moeten.

Bovenstaande leidt tot de volgende projecten die in 2023 starten:

- Project informatiearchitectuur
Het project helpt onze gemeente om (ICT-)ontwikkelingen in samenhang aan te sturen. Ontwikkelen, bouwen, aanschaffen en implementeren onder architectuur zorgt ervoor dat oplossingen onderling goed samenwerken. Ook ontstaat er een overzicht dat bestuur en management helpt alle ontwikkelingen in samenhang aan te sturen.
- Project informatiebeheer op orde
De door het Zeeuws Archief opgeleverde KPI rapportage heeft de nodige aanbevelingen met zich meegebracht. Waar het jaar 2022 gebruikt is om een verbeterplan op te leveren, staat het jaar 2023 in het teken om hier uitvoering aan te geven.
- Verbeterplan Functioneel beheer
Het beoogde doel van het verbeterplan is om de kwaliteit van het functioneel beheer te versterken. Dat wil zeggen; passend bij het belang van ICT voor de bedrijfsvoering van de totale organisatie en van alle afdelingen, aansluitend op de groei en toenemende complexiteit van het applicatielandschap en in verbinding met de I&A-samenwerking.
- Implementatie nieuwe wetgeving
Een aantal recent ingevoerde en nog in te voeren wetten op het scheidsvlak van digitalisering, informatiehuishouding en dienstverlening heeft organisatie brede impact en vraagt veel van de organisatie. Dit project zorgt ervoor dat we tijdig voldoen aan nieuwe wetgeving. Hierbij hanteren we een proactieve en integrale benadering van digitaliseringsopgaven vanuit wet- en regelgeving.

- Microsoft 365
Dit project behelst de overgang naar M365. Het implementeren van teams als applicatie voor bellen, vergaderen en (samen)werken en het uifasieren van het Citrix-concept.

Inkoop

Ook in 2023 blijft de borging van de rechtmatigheid van inkoop en aanbesteden een belangrijk speerpunt binnen de organisatie. Nagenoeg alle aanbevelingen uit het doelmatigheidsonderzoek naar het inkoop- en aanbestedingsproces uit 2019 zijn gerealiseerd. Het jaar 2023 staat in het teken van het aanpassen van het mandateringsbesluit voor de gehele organisatie waarbij het vierogen principe gehanteerd wordt in plaats van een collegebesluit bij inkopen boven de € 50.000.

De aanbeveling om de inkoopfunctie te vergroten heeft geresulteerd in het openstellen van de vacature contractmanager. Eén van de eerste taken van deze contractmanager is het optimaliseren van het contractmanagement inclusief contractbeheer (TopDesk) en implementeert op termijn een leveranciersbeoordelingssysteem.

Daarnaast wordt er extra aandacht besteed aan het vergroten van de kennis en het bewustzijn met betrekking tot de inkoopdoelstellingen bij de medewerkers.

De unieke Zeeuwse inkoop netwerk-samenwerking wordt gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.

Informatiebeveiliging

De wereld van informatiebeveiliging is continue in beweging. Steeds ontstaan er nieuwe dreigingen waar de gemeente Middelburg zich tegen moet beveiligen. De beveiliging wordt daarom continue aangescherpt en gewijzigd. Hierdoor probeert de gemeente dreigingen van buitenaf te pareren. De basis op orde hebben is dan ook van essentieel belang voor de gemeente Middelburg en hiermee moet de digitale weerbaarheid worden verhoogd. De gemeente Middelburg is hier al mee bezig door het maken en uitvoeren van beleid en dit zal ook in 2023 verder worden uitgebreid met verdere uitvoering van dit beleid.

Een korte opsomming van onze voornaamste activiteiten in 2023:

- De Beleidsadviseur Informatieveiligheid (CISO) houdt zich bezig met de verhoging van de digitale weerbaarheid via het stappenplan van de VNG. Hierin worden de processen en maatregelen met de hoogste prioriteit uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) uitgewerkt. Dit helpt de gemeente Middelburg met het verhogen van de digitale weerbaarheid.
- Het Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) wordt dit jaar weer uitgevoerd. De uitkomsten van het jaar 2022 worden in 2023 geëvalueerd en hieruit komen aanpassingen en verbeterpunten. Ook zal er weer een DigiD-audit plaatsvinden op de aansluitingen van de gemeente.
- Samen met de Privacy Officer wordt de bewustwordingscampagne verder uitgerold en geëvalueerd. Tevens wordt er gekeken hoe dit traject kan worden geborgd binnen de P&O-systemen.

Privacybescherming

2023 zal vooral in het teken staan van het verder opbouwen, structureren en professionaliseren van de privacy organisatie.

Het verwerkingsregister wordt periodiek geüpdatet, alsook het register van datalekken, uitgevoerde DPIA's en afgesloten verwerkersovereenkomsten. Met deze gegevens kan een Privacy Management Systeem en/of een data architectuur systeem worden gevuld. Hiermee wordt snel overzichtelijk welke verwerkingen van persoonsgegevens een gemeente uitvoert en kan er toezicht op de naleving van de AVG worden uitgevoerd.

Nieuwe verwerkingen worden onderworpen aan een risicotaxatie op gebied van zowel privacy als informatiebeveiliging en zo nodig worden DPIA's uitgevoerd waaruit mitigerende maatregelen naar voren komen. Tevens worden verwerkersovereenkomsten gesloten met verwerkers. Ook dit is een mitigerende maatregel.

In het kader van bewustwording en educatie wordt de in 2022 ingezette E-learning verder doorlopen c.q. gevolgd door nieuwe medewerkers. De digitale wereld verandert zeer snel. De gemeente Middelburg dient ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens van haar inwoners goed beschermd zijn en haar informatiebeveiliging op orde is. Door het aanbieden van deze training wordt een begin gemaakt om het niveau van bewustwording ten aanzien van informatiebeveiliging en privacy te verhogen. Dit zorgt er voor dat medewerkers beter om kunnen

gaan met zaken als phishing, informatiebeveiligingsincidenten, privacy vraagstukken en datalekken. Door deze E-learning aan te bieden voldoet de gemeente Middelburg tevens aan diverse normen van de BIO².

Daarnaast zal evenals de voorgaande jaren ondersteuning in afzonderlijke casussen

worden geboden. Dergelijke raadplegingen zijn talrijk en divers van aard. Dit houdt direct verband met de opgelopen achterstanden door onvoldoende prioriteit te geven aan het thema privacy, eigenlijk al sinds de invoering van de AVG (2016). Niet eerder vond er ook structurele (bij)scholing van medewerkers plaats waardoor het niveau van privacybewustzijn sterk persoonsafhankelijk is.

Financieel beleid / beheer

Het cluster financiën van de afdeling Bedrijfsvoering is de interne dienstverlener voor de andere afdelingen in de organisatie. Dit cluster richt zich vooral op advisering en consultering van financiële vraagstukken waarbij een klant - en resultaatgerichte manier van werken wordt voorgestaan. Hierbij staat de budgethouder centraal waarbij de monitoring van de budgetten via een digitaal portal wordt aangeboden. De financiële administratie faciliteert de uitvoerende afdelingen in de afhandeling van het crediteurenbeheer, bankadministratie en kasbeheer. Naast de reguliere zaken hebben wij specifieke aandacht voor onderstaande items:

We werken continu aan de verbetering van de planning en control documenten, zodat de kaderstellende en controlerende rol van de raad beter ondersteund wordt. In 2019 is een nieuwe planning & control tool aangeschaft en geïmplementeerd. Met deze tool zijn we niet alleen in staat om het proces van totstandkoming van de planning & control documenten beter te laten verlopen, ook in de (digitale) vormgeving naar buiten toe maken we met deze documenten een professionaliseringsslag. Het voordeel van deze werkwijze is dat op verschillende plaatsen aan een einddocument wordt gewerkt. Hierin bewijst de software zijn waarde. Inmiddels werken beleidsadviseurs en de financiële adviseurs gezamenlijk met dit product. Dit product wordt continue geactualiseerd voor 2023 willen we upgraden naar de nieuwste versie.

Samen met Orionis en Gemeente Vlissingen maken wij gebruik van het financieel softwarepakket (Unit4 Financials). Ook dit pakket moet geüpgraded worden naar de nieuwste versie. In 2023 treffen we hiervoor de nodige voorbereidingen.

AO / IC

In de administratieve organisatie (AO) worden de werkwijzen, regels, procedures, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en interne controlemaatregelen beschreven die voor de informatievoorziening van belang zijn. De doelstelling van de AO is het tot stand brengen en het in stand houden van een goede werking van de informatievoorziening.

Interne controle (IC) draagt bij aan het verbeteren van het functioneren van de organisatie en haar processen. IC beoogt grofweg drie doelstellingen: betrouwbare financiële informatie, beheersbare processen en overeenstemming met de wet- en regelgeving. Om deze doelstellingen te realiseren, heeft een organisatie interne controlemaatregelen nodig. Daarbij kunnen meerdere verdedigingslijnen worden ingericht. Zo zijn in de organisatie de eerste en tweede lijn vertegenwoordigd. De eerste lijn betreft het lijnmanagement. Deze medewerkers zijn primair verantwoordelijk voor de resultaten en de beheersing van risico's. De tweede lijn richt zich op ondersteuning, advisering en coördinering van de eerste lijn en toetst of de interne controlemaatregelen op uitvoeringsniveau aanwezig zijn en juist worden uitgevoerd.

Een goed ingerichte AO/IC zorgt dat de organisatie 'in control' is. De controllers rapporteren jaarlijks over hun controlebevindingen middels de controllersrapportage, een graadmeter voor de mate waarin de organisatie daadwerkelijk in control is. De accountant geeft hierover tevens een oordeel tijdens de interim- en jaarrekeningcontrole. Uit de controles komen aanbevelingen en actiepunten die worden vastgelegd op een actiepuntenlijst. Periodiek dienen de medewerkers in samenspraak met de afdelingshoofden aan te geven welke voortgang is geboekt in het uitvoeren van de actiepunten.

Rechtmatigheid en getrouwheid (212-onderzoeken)

Jaarlijks wordt er een intern controleplan opgesteld. Hierin is beschreven welke werkzaamheden het aankomend jaar door de controllers worden uitgevoerd. Onderdeel van deze

² Deze E-learning wordt voor één jaar afgenomen en in 2022 ligt de regie c.q. opvolging bij de CISO. Na een half jaar wordt de E-learning geëvalueerd en wordt er met P&O gekeken of er samengewerkt kan worden en P&O ook een applicatie (of deze applicatie) gaat gebruiken. Het beheer, de regie c.q. opvolging komt dan bij P&O te liggen. Het is een taak van de afdelingshoofden om bij te sturen als de E-Learning niet of nauwelijks gevolgd wordt door zijn of haar medewerkers.

werkzaamheden is het uitvoeren van rechtmatigheidscontroles op circa 25 processen.

Doelmatigheid en doeltreffendheid (213a-onderzoeken)

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet zijn gemeenten verplicht doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken uit te voeren.

Actuele ontwikkeling voor gemeenten betreft de Rechtmatigheidsverantwoording (RMV). Eén van de actiepunten betreft het versterken van de eerste lijnscontrole in het proces. Uitvoering van het plan van aanpak RMV heeft zich vooral gericht op de afdeling TIM. Het doel is dit vervolgens verder uit te breiden naar andere afdelingen.

In 2021 is gebaseerd op ervaring met de bedrijfsvoering van afdeling TIM gestart met het opzetten van een intern beheersingsplan. De focus in dit plan is getrouw- en rechtmatigheid. De processen zijn in kaart gebracht en gebaseerd hierop zijn risico's geïnventariseerd. Daarna zijn beheersingsmaatregelen opgesteld om de risico's te reduceren. Implementatie van dit plan staat in 2022 en 2023 centraal.

Na vaststelling van de beleidskaders subsidieverlening en de subsidieverordening is in 2022 gestart met een onderzoek hoe de werkprocessen, nadere regels en het controleprotocol rond subsidieverlening moeten worden aangepast. De betrokkenheid van de controllers bij de implementatie hiervan zal doorlopen in 2023.

In opdracht van de VZG voeren Zeeuwse controllers doelmatigheidsonderzoeken uit bij gemeenschappelijke regelingen. In 2022 hebben de Middelburgse controllers hun deelname gestart aan een doelmatigheidsonderzoek bij de gemeenschappelijke regeling die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Oosterschelderegio. De afronding van dit onderzoek vindt plaats in de eerste helft van 2023. Er wordt gerapporteerd aan het bestuur van de gemeenschappelijke regeling en aan een werkgroep van de VZG.

Het verdere onderzoeksprogramma voor 2023 zal in overleg met het managementteam worden samengesteld en ter vaststelling aan het college van B&W worden voorgelegd. De planning van

de onderzoeken wordt in de auditcommissie besproken met leden van de raad, de rekenkamer en de accountant.

Actualiteiten

Rechtmatigheidsverantwoording

Naar verwachting vanaf het boekjaar 2023 dient het college van B&W een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de regels, welke relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. In de huidige situatie is het de accountant die hierover verslag uitbrengt en het gesprek voert met de gemeenteraad. In de toekomst dient het college van B&W zelf een verantwoording op te stellen, die opgenomen wordt in de jaarrekening en hierover het gesprek aan te gaan met de gemeenteraad. Op deze wijze kan de gemeenteraad haar controlerende rol beter vervullen.

Oorspronkelijk was de start van de rechtmatigheidsverantwoording gepland vanaf het verslagjaar 2021. Uiteindelijk heeft de Tweede Kamer het noodzakelijke wetsvoorstel op 31 mei 2022 aangenomen en behandeling in de Eerste Kamer is eveneens voorzien in 2022. Besloten is om de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording in te laten gaan met het verslagjaar 2023, waarvan de jaarrekening van dit verslagjaar wordt vastgesteld in 2024.

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente is bestuurlijk en financieel betrokken bij vele partijen, de zogenaamde verbonden partijen. Onder verbonden partijen wordt verstaan Gemeenschappelijke regelingen (GR-en), stichtingen en deelnemingen in vennootschappen. In de meeste gevallen voeren deze partijen taken uit voor de gemeente.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is als volgt gedefinieerd:

“Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft”.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een verbonden partij of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Deze paragraaf dient volgens het Besluit Begroting en Verantwoording ten minste te bevatten de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen en de beleidsvoornemens van de verbonden partij.

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de Verbonden Partijen waarin de gemeente participeert. Het cijfermatig overzicht, zoals hieronder gepresenteerd, is gebaseerd op de cijfers uit de jaarrekening 2020. Bij het opstellen van deze paragraaf zijn de gegevens van onze gelieerde partijen over 2021 nog niet voorhanden.

Bedragen x € 1.000	Bijdrage Begroot	Rekening Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen lang		Vreemd vermogen kort	
			01/01 31/12		01/01 2021 31/12 2021		01/01 2021 31/12 2021	
			2023	2021	2021	2021	01/01 2021	31/12 2021
Gemeenschappelijke Regeling								
Veiligheidsregio	3.322	755	4.709	4.310	27.454	25.610	6.672	7.918
GGD ¹	2.358	-3.738	-1.289	1.420	60	0	25.110	23.407
Zeeuwse Muziekschool	450	-274	554	280	111	59	886	1130
Stadsgewestelijke Brandweer	402	-35	224	165	9.125	8.937	803	861
Zeeuws Archief	501	20	2.104	2.123	1695	2061	1489	2165
Orionis ²	6.698	295	2.833	559	18.602	17.771	10.827	7.981
RUD	256	889	1.597	2.369	89	59	1.663	2.539
OLAZ	2.371	53	429	482	5.100	5.100	5.441	4.241

1 Bijdrage is excl. Jeugdhulpkosten

2 Betreft de Exploitatiebijdrage (dus niet de extra bijdrage, doorbet WSW, BUIG etc)

Vennootschappen/stichtingen

Monumentenbeheer Middelburg	0	-9	1.480	1.471	18	33	4	7
Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed	511	0	277	277	9.643	9.107	2.061	2.145
GVC (cijfers 2020)	250	189	297	486	221	210	1674	1614
Impuls Zeeland (cijfers 2020)	55	83	3.945	4.889	106	349	1.369	3.023
	Dividend							
GBE-Aqua	2023: 639							
	Dividend							
	2023: +/5							
	mln;							
	kapitaalstorting							
PZEM	GBE-Aqua							
BNG	Dividend 2023: 63							
SRAF	Lening 2 mln							

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen voeren in de meeste gevallen een gemeentelijke taak uit, soms op het gebied van beleid, soms op het gebied van beheer en in een aantal gevallen zowel op het gebied van beleid en beheer. Er is dus sprake van verlengd lokaal

bestuur. Het onderbrengen van gemeentelijke taken in een gemeenschappelijke regeling gebeurt meestal als de gemeente die taak niet alleen kan uitvoeren of als het niet doelmatig of doeltreffend is om deze taak alleen uit te voeren. In onderstaand overzicht worden de gemeenschappelijke regelingen weergegeven waarin de gemeente Middelburg participeert.

Overzicht Gemeenschappelijke Regelingen

- GR Veiligheidsregio
- GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)
- GR De Zeeuwse Muziekschool
- GR Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg
- GR Zeeuws Archief
- GR Orionis
- GR Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland
- Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

De betrokkenheid bij de regelingen varieert sterk. Middelburg heeft wel in alle bovengenoemde regelingen een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur. Bij een aantal regelingen is de Middelburgse vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur tevens lid van het Dagelijks Bestuur. De financiële betrokkenheid bij de gemeenschappelijke regelingen bestaat meestal uit een jaarlijkse bijdrage.

Deelname aan een gemeenschappelijke regeling brengt ook risico's met zich mee. Behalve de in de begroting opgenomen jaarlijkse bijdrage is de gemeente naar rato verantwoordelijk voor eventuele tekorten. Het is daarom belangrijk om de gang van zaken bij een gemeenschappelijke regeling goed te volgen om zo nodig tijdig te kunnen anticiperen op ongewenste ontwikkelingen.

Risico's bij de gemeenschappelijke regelingen kunnen zich uiteindelijk vertalen naar (financiële) risico's bij de deelnemende gemeenten. Vaak openbaren deze risico's zich in financiële zin, namelijk in de vorm van een extra financiële bijdrage aan de betreffende GR, maar daarnaast dient ook rekening gehouden te worden met politieke risico's. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt op basis van de aanwezige informatie een vertaalslag gemaakt van deze risico's.

Veiligheidsregio

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: het openbaar lichaam heeft tot doel het behartigen van de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de

terreinen van (a) Brandweezorg, (b) Geneeskundig hulpverlening bij ongevallen en rampen, (c) Rampenbestrijding en crisisbeheersing en (d) het beheer van een centrale gemeenschappelijke meldkamer voor politie, brandweer en ambulancezorg.

Programma: Veiligheid

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: In februari 2022 is het meerjarenbeleidsplan 2022-2025 (MJB) vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Hierin staat de visie waar de VRZ zich de komende jaren op willen richten. In 2023 wordt invulling gegeven aan deze visie. Zoals bekend staat de brandweer komende jaren voor een aanzienlijke opgave om naar een nieuwe balans tussen risicobeheersing en de parate brandweerorganisatie te gaan. Het programma om deze opgave in gezamenlijkheid aan te pakken (Toekomstbestendige brandweezorg / Brandweer 2030), in 2022 gestart, wordt in 2023 voortgezet en kent verschillende bouwstenen. Daarmee wordt de verbinding gemaakt met het nieuwe dekkingsplan, dat in 2022 is vastgesteld. Het in stand houden van de parate brandweerorganisatie zal ook in 2023 veel inspanning vragen. Daarbij gaat het niet alleen om de brandweerposten, maar ook om de aansturing van de brandweereenheden (operationele leiding) en de specialistische eenheden en materieel, gekoppeld aan de Zeeuwse risico's. Verder richt de VRZ zich in 2023 op de implementatie van de visie op vrijwilligheid, die in 2022 is vastgesteld.

Een goed voorbereide crisisorganisatie voor nu en in de toekomst is de tweede grote opgave van de VRZ voor de komende jaren. De evaluaties van de aanpak van Covid-19 crisis worden hierbij meegenomen in de verbetering van de crisisorganisatie. Verder zal in 2023 meer duidelijk zijn rondom de mogelijke wijzigingen in de Wet Veiligheidsregio's als gevolg van de in 2021 gepubliceerde Evaluatie Wet Veiligheidsregio's. Wat tot nu toe gepubliceerd is in rapporten en evaluaties sluit aan bij de richting zoals in het MJB 2022-2025 is gepresenteerd. In 2023 richt de VRZ zich op de implementatie van alle wijzigingen en aanbevelingen. Ook zetten ze een stap in het verder ontwikkelen van de informatiegestuurde veiligheid.

Belangrijk voor de continuïteit van de VRZ is de versterking van de cyberweerbaarheid. Om cyberweerbaarheid te realiseren en bedrijfsgegevens te beschermen, zijn wettelijke normen gedefinieerd in de vorm van de Baseline Informatiebeveiliging (BIO). Om te voldoen aan deze normen is door het instituut fysieke Veiligheid (IFV) een versnellingsprogramma gedefinieerd. Hiermee conformeert Veiligheidsregio Zeeland zich aan de ambitie om vanaf 2023 aan het gestelde veiligheidsniveau te voldoen.

Risico's: Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting 2023 blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves) juist voldoende is om de impact van gesignaleerde risico's op te kunnen vangen. Dit impliceert dat de VRZ in staat moet kunnen zijn om eventueel optredende risico's binnen de eigen financiële middelen af te kunnen dekken.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland

Vestigingsplaats: Goes

Doel: De Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland voert taken uit conform bepalingen in de Wet publieke gezondheidszorg (WPG).

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: In 2019 heeft GGD een nieuwe visie vastgesteld en hebben gemeenten ingestemd met het wijzigen van de Gemeenschappelijke regeling. Deze zijn ook in 2020 van kracht.

De nadruk bij GGD lag de afgelopen jaren vooral op het goed uitvoeren van de taken zelf. Met de programmabegroting 2020 is een begin gemaakt met een omslag naar het opnieuw formuleren van de te behalen doelen, het benoemen van resultaten en prestatie-indicatoren. Hierdoor zou voor gemeenten meer grip en sturing mogelijk worden. Het scherp stellen van doelen en indicatoren zal komende tijd nog worden doorontwikkeld.

Verder is in navolging van Inkoop Jeugdhulp ook Veilig Thuis toegevoegd aan de GR GGD Zeeland. Door de aanscherping van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn aanpassingen gedaan in de werkprocessen van Veilig Thuis. Door

de aanscherping van de Meldcode die op 1 januari 2019 is ingegaan is het aantal meldingen en adviesvragen toegenomen. De vraag is hoe het aantal adviesvragen en meldingen aan Veilig Thuis zich hierdoor zal ontwikkelen. Volgens de landelijke analyse wordt een jaarlijkse toename in het aantal adviesvragen en meldingen verwacht tussen de vijf en vijftieng procent. Hiervoor zijn structurele middelen beschikbaar gesteld vanuit het Rijk. Deze lijken evenwel onvoldoende om de werkelijke stijging van het aantal meldingen in Zeeland in behandeling te nemen. Voor 2020 is dan ook een beroep gedaan op aanvullende gemeentelijke middelen.

Risico's: Vanaf 2023 is in de begroting van de GGD een taakstelling opgenomen van € 372.000. Het niet (of gedeeltelijk) invullen van deze taakstelling leidt tot extra structurele bijdragen van de deelnemers.

De Zeeuwse muziekschool

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: de Gemeenschappelijke Regeling Zeeuwse Muziekschool heeft tot doel bestuurlijke en organisatorische samenwerking waarbinnen het geven van instrumentaal en vocaal muziekonderwijs en van muzikale vorming in de ruimste zin ten behoeve leerlingen woonachtig in de deelnemende gemeenten.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Alle Zeeuwse gemeenten met uitzondering van Sluis, Terneuzen en Vlissingen.

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: De gemeente heeft aangegeven om waar mogelijk mede gebruik te willen maken van accommodaties van derden. Bijvoorbeeld scholen, welzijnsruimten of accommodaties van culturele instellingen. Daar waar mogelijk wordt hier actief op ingezet. De Zeeuwse Muziekschool is een GR van 10 Zeeuwse gemeenten. Terneuzen heeft er nooit deel van uitgemaakt en de gemeenten Sluis en Vlissingen hebben de GR met ingang van 2018 verlaten. Er is overeenstemming bereikt over de hoogte van de uittreedsommen. Met de uittreedsommen koopt de Zeeuwse Muziekschool tijd om zich organisatorisch en financieel aan te passen aan de nieuwe situatie met 10 gemeenten.

Risico's: Besloten is om met de uittreedsommen van de gemeente Sluis en Vlissingen investeringen te doen om de gevolgen van het uittreden van de deelnemers op te vangen en de organisatie robuust en toekomstbestendig te maken. Het risico bestaat dat deze investeringen niet het gewenste effect sorteren. Dit zou eventueel kunnen resulteren in het (alsnog) saneren van uren met de daarmee gepaarde kosten. De muziekschool zou vervolgens moeten overgaan tot bezuinigingen en/of de deelnemersbijdrage laten stijgen.

Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: Het beheer, onderhoud en instandhouding van de brandweerkazernes binnen het stadsgewest.

Programma: Veiligheid

Partijen: Gemeente Vlissingen en Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: Per 1 januari 2014 is de Stadsgewestelijke Brandweer (SGB) overgegaan naar de VRZ, inclusief alle personeel, voertuigen en materieel. Alleen het beheer en onderhoud van de gebouwen (kazernes) en brandkranen en de financiering van de FLO-regeling van de oud-medewerkers (nu VRZ) vallen nog onder de verantwoordelijkheid van de SGB. Vanuit de deelnemende gemeenten worden met betrekking tot de SGB de volgende taken uitgevoerd:

1. Financieel beheer (gemeente Middelburg),
2. Bestuursondersteuning (gemeente Middelburg),
3. Technisch beheer (gemeente Vlissingen) en
4. Archiefvoering (gemeente Vlissingen).

Risico's: Op dit moment zijn binnen de SGB geen risico's aanwezig waarvan wordt verwacht dat de impact uitstijgt boven de aanwezige reserves.

Zeeuws Archief

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: Het Zeeuws Archief beheert en bewaart belangrijke bronnen over de Zeeuwse geschiedenis in het algemeen en Middelburg in

het bijzonder. Het ZA maakt dit cultureel erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor iedereen die in het verleden van Zeeland en haar bewoners is geïnteresseerd. Onderdeel van het programma Sport, Cultuur en Recreatie van de programmabegroting is het vergroten van de aandacht voor het cultureel erfgoed en de historie van Middelburg. Het ZA speelt hierin een belangrijke rol.

Kerntaken: (1) Beheer en behoud: het op een geordende en toegankelijke manier bewaren en beheren van de collectie en (2) Beschikbaarstelling: het bevorderen van een zo groot mogelijk publieksbereik en een zo groot mogelijk gebruik van de collectie.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie.

Partijen: Rijk (min VWS), gemeenten Middelburg en Veere, Provincie (in de vorm van DVO)

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: De situatie ten aanzien van de uiteenlopende indexering van de rijksbijdragen en de indexering van de huur blijft onveranderd. Gelet op de in verhouding grote huurcomponent vormt dit een risico op uitputting van de reserve (egalisatiefonds). Het Rijk heeft tot nu toe het verschil aangevuld. In maart 2021 heeft het Rijk in een conceptnotitie laten weten het voornemen te hebben uit te willen treden uit de gemeenschappelijke regelingen van de RHC's, waaronder het Zeeuws Archief. In de conceptnotitie is er sprake van dat OCW de financiële bijdrage na uittreden (beoogde datum 1 januari 2024) wil blijven voortzetten via een delegatiebepaling in de Archiefwet 2021 en de specifieke uitkering per RHC.

Bij uittreding van het rijk uit de GR blijven de gemeenten Veere en Middelburg over als partners. Technisch gezien is het mogelijk om in die vorm door te gaan. Het Zeeuws Archief onderzoekt samen met het OZO hoe de GR in de toekomst gepositioneerd wordt.

Risico's: Op dit moment is nog niet precies duidelijk wat exact de financiële en juridische consequenties van de uittreding zijn. Vanuit de RHC's is hier gezamenlijk aandacht voor gevraagd bij OCW, net als voor het tijdpad. Een definitieve notitie vanuit het ministerie volgt naar aanleiding daarvan.

Orionis

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: Orionis Walcheren geeft uitvoering aan de Participatiewet (inclusief de Wsw-wetgeving). Daarnaast voert Orionis Walcheren ook bijzondere bijstand, minimabeleid en gemeentelijke schuldhulpverlening uit. Het uitvoering geven aan de Participatiewet betreft meer dan alleen het verstrekken van de bijstandsuitkering. Deelnemen aan de samenleving staat centraal. Zoveel mogelijk door een reguliere baan bij een werkgever. En als dit niet mogelijk is door maatschappelijke participatie.

Orionis Walcheren ondersteunt en start activiteiten op het gebied van scholing en werkervaring die leiden tot herintreding van mensen op de arbeidsmarkt dan wel het aanbieden van passend werk of passende activiteiten in het kader van de Participatiewet.

Uitgangspunt is dat werk boven inkomen gaat. Alle inspanningen zijn gericht op arbeidsinschakeling, waarbij iedereen naar vermogen participeert. Als inwoners niet zelf voldoende inkomsten genereren, wordt dit door Orionis Walcheren aangevuld met een inkomensvoorziening volgens de Participatiewet. Daarnaast voert Orionis Walcheren wettelijk verplichte taken voor de schuldhulpverlening integraal uit.

Aan verbonden partij zijn alle taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet – regelgeving van de WWB en de Wsw en de daarbij behorende/aanverwante algemeen verbindende voorschriften aan de raad, het college of de burgemeester zijn opgedragen inclusief het vaststellen van verordeningen aan de raden en colleges, voor zover bovengenoemde wetgeving toelaat, overgedragen aan Orionis Walcheren. Uitzondering hierop is het gemeentelijk armoedebeleid (inclusief individuele en categoriale bijzondere bijstand). De deelnemende gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het beleid, maar de uitvoering hiervan en kinderopvang is opgedragen aan Orionis Walcheren.

Programma: Sociaal Domein

Partijen: Gemeenten Middelburg, Veere en Vlissingen

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: Na 5 jaar Plan van Aanpak bereiken we eind 2021 een klantenaantal wat past binnen de rijksvergoeding. In 2022 ontstaat een overschot. Voorwaarde om dit in stand te houden is dat we ieder jaar vol blijven inzetten op maximale re-integratie van klanten, binnen de daarvoor beschikbare budgetten. Voor de komende jaren doen wij daarbij weer een beroep op beschikbare ESF-middelen en andere subsidieregelingen.

Het Werkleerbedrijf verandert. Meer gericht op passend beschut en beschermd rendabel werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zowel binnen het Werkleerbedrijf en bij externe klanten. Financieel ligt de focus op een sterke verbetering van het rendement.

De in 2019 vastgestelde Kadernota Orionis Walcheren heeft zijn beleidsmatige en financiële doorvertaling gekregen in de begroting van 2021. Deze nieuwe vorm van de begroting wordt de komende jaren gehanteerd.

De uitkomsten van het rapport Quickscan Adlasz hebben geleid tot een verdiepend onderzoek naar het Werkleerbedrijf. Dit onderzoek is in februari 2021 gestart en het eindrapport is in juni 2021 gepubliceerd. Naar aanleiding van dit rapport is Orionis Walcheren de opdracht gegeven om de uitkomsten van het rapport in een implementatieplan te verwerken. Dit plan wordt in Q4 2021 aan de gemeenteraden ter besluitvorming voorgelegd.

Risico's: Orionis beschikt niet over toereikende weerstandscapaciteit. Dat impliceert dat de financiële consequenties van bijvoorbeeld een ongunstigere cliëntenontwikkeling op Walcheren dan het landelijk gemiddelde of een tegenvallende productie- en/of detacheringssomzet direct voor rekening komen van de deelnemende gemeenten. Daarnaast moet het genoemde implementatieplan o.a. leiden tot een sterke verbetering van het rendement van het werkleerbedrijf en daarmee ook tot invulling van de door Middelburg en Vlissingen opgelegde taakstellingen. Indien de voorgestelde maatregelen niet het verwachte effect sorteren, zullen de bijdragen van de deelnemers niet naar het gewenste niveau dalen.

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vestigingsplaats: Terneuzen

Doel: Rrimair richt de RUD zich op het verlenen van milieuvergunningen en behandeling van meldingen in het kader van

de Wabo, de Wet milieubeheer en het activiteiten-besluit. Tevens worden vergunningen, meldingen en ontheffingen behandeld in het kader van Vuurwerkbesluit, de Wet luchtvaart, de Wet bodembescherming, de Ontgrondingen-wet en de Waterwet. Daarnaast is ook het toezicht op en de handhaving van alle andere binnen de RUD Zeeland ondergebrachte wetgevingen georganiseerd, zoals het toezicht op bodemsaneringen, grondstromen en ontgrondingen alsmede het toezicht op de natuurwetgeving, zwembaden en zwemplaatsen, luchtvaarten vuurwerktaken en op provinciale verordeningen.

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Provincie Zeeland; alle 13 Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: Vanaf 2014 heeft de gemeente Middelburg het basistakenpakket (milieu) van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de RUD Zeeland onder gebracht.

Op 1 juli 2017 is het Besluit tot wijziging van het Besluit omgevingsrecht (verbetering Vergunning/Toezicht/Handhaving) in werking getreden. Dit had onder andere tot gevolg dat Gedeputeerde Staten de Brzo-taken (Besluit Risico's Zware Ongevallen) per 1 oktober 2019 onder verantwoordelijkheid van de DCMR (Milieudienst Rijnmond) heeft moeten brengen. Dit heeft geleid tot onder andere tot onttrekking van 17 fte aan de RUD Zeeland en het ontstaan van incidentele en structurele frictiekosten: de schaalgrootte-nadelen bedraagt € 595.000. De provincie Zeeland betaalt gedurende 5 jaar een afbouwende vergoeding welke de RUD Zeeland in staat stelt zich aan te passen aan de nieuwe situatie. Inmiddels is er voor circa 9 fte aan nieuwe en/of extra taken gerealiseerd.

Implementatie van PxQ op stuksniveau (uurtje factuurtje) staat nog steeds onder druk. De evaluatie PxQ is uitgevoerd en de PDC is aangepast. Er wordt nu begroot met de PxQ systematiek, en aan het eind van het jaar afgerekend op basis van het werkelijk aantal besteedde uren per deelnemer.

Ook de komende jaren worden intensief en dynamisch door allerlei zaken die de RUD Zeeland in meer of mindere maten gaan beïnvloeden:

- het contract voor huisvesting en PIOFAC- taken kent een einddatum van 31 december 2023;
- Het AB zal een keuze moeten maken om het beleid (Zeeuwse kwaliteit) en de hiervoor benodigde middelen met elkaar in lijn te brengen. Dit heeft een wezenlijke invloed op de bijdrage van de deelnemers en het weerstandsvermogen van de RUD Zeeland;
- De komst van de Omgevingswet: dit vergt een substantiële inzet van de organisatie en zal de nodige veranderingen voor de organisatie met zich meebrengen;
- Een verkennend onderzoek naar de samenwerking GGD, VRZ en RUD Zeeland;
- Een verkennend onderzoek in opdracht van de provincie Zeeland naar de robuustheid van de RUD Zeeland. De verkenning heeft als doel om antwoord te krijgen op de vraag op welke wijze een goede, inhoudelijk robuuste en toekomstbestendige samenwerking bereikt en geborgd kan worden. Vooral voor de uitvoering van de milieutaken;

- Rapport commissie Van Aartsen in opdracht van ministerie IenW: kort samengevat stelt het rapport 'Om de leefomgeving' dat het de omgevingsdiensten ontbreekt aan kennis en doorzettingsmacht.

Risico's: Alhoewel het risico op frictiekosten gereduceerd is, blijft het risico aanwezig dat aanpassingen van de organisatie na overdracht van de Brzo-taken niet, onvoldoende of te langzaam van de grond komen waardoor de deelnemers geconfronteerd worden met extra bijdragen. Een tweede risico is de overgang van "lumpsum" financiering naar financiering gebaseerd op prestatieafspraken (PxQ). Als Q (aantallen) afwijkt van begroting leidt dit tot tekorten bij de RUD. Tenslotte kan de zorgvuldige en correcte uitvoering van de Omgevingswet mogelijk meer capaciteit vergen dan op dit moment wordt voorzien.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Vestigingsplaats: Kapelle

Doel: OLAZ heeft tot doel de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.

Ter uitvoering van het hierboven omschreven doel heeft het openbaar lichaam de volgende taken: (a) de zorg voor de verwijdering van afvalstoffen, (b) het desgevraagd adviseren van de deelnemers over het uitvoeren van relevante bepalingen van de Wet milieubeheer en de daaruit voortvloeiende voorschriften, (c) het vaststellen van de tarieven voor de verwijdering van afvalstoffen, (d) het uitvoeren of doen uitvoeren van andere taken op het gebied van de afvalstoffenverwijdering, zo het algemeen bestuur daartoe besluit, met dien verstande dat aldus aan deelnemers zonder hun instemming geen andere verplichtingen kunnen worden opgelegd dan die voort vloeien uit deze regeling, (e) het geven van voorlichting op het gebied van afvalpreventie en -verwijdering en (f) het op verzoek van een of meerdere deelnemers uitvoeren of doen uitvoeren van een andere taak op het gebied van afvalstoffenverwijdering.

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: In het kader van het traject heroriëntatie gemeentelijke taken moet nog onderzocht worden of het interessant is voor de gemeente Middelburg om

Overzicht Vennootschappen

BV Monumentenbeheer Middelburg

Beheers- en Exploitiemaatschappij Middelburg B.V. (leeg)

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed B.V.

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.

PZEM

BNG

dienstverleningsovereenkomsten met de ZRD te sluiten. Het college heeft op basis van de onderzoeken en de interactie hierover tussen gemeente en ZRD besloten om eerst het afvalbeleid in Middelburg volledig uit te rollen en dan pas de afweging tot het sluiten van een DVO te maken.

De VANG- doelstelling van 100 kilo per inwoner is voor vele Zeeuwse gemeenten nog niet bereikt. Een deel van deze opgave ligt bij de inzameling van het grofvuil en verbouwingsrestafval (27 kilo per inwoner). Ook is er de landelijke wens om afval als grondstof te zien en te verwerken in het kader van circulaire economie.

Er is sprake van invoering van toegangscontrole op de milieustraat om bedrijfsafval te weren en inwoners verder te stimuleren tot afvalscheiding. De data die wordt gewonnen uit dit controlesysteem wordt gebruikt voor nadere besluitvorming over toegangsbeperking op de milieustraat of een betalingssysteem voor het brandbaar afval. Daarnaast wordt verder gewerkt aan de toekomstbestendigheid van de milieustraten op het gebied van het huidige aantal en de huidige vorm in relatie tot voldoen aan wet- en regelgeving en het beheersbaar houden van de kosten. Ook wordt invulling gegeven aan waar en op welke wijze kringloop en/of demontage kan worden ingebed op de milieustraat, alsook mogelijkheden tot milieueducatie.

Risico's: Geen bijzondere risico's.

Vennootschappen

Hieronder volgen de deelnemingen in vennootschappen waarin de gemeente een bestuurlijk (of stemrecht) en financieel belang heeft. De aan de gemeente gelieerde BV's/NV's zijn:

Doel: Restauratie, onderhoud en beheer van monumenten of gebouwen die vanwege hun historie of architectuur belangrijk zijn of voor het stadsbeeld karakteristiek zijn. Speciale aandacht gaat

uit naar gebouwen die verloren dreigen te gaan. Het werkgebied van de BV is de gemeente Middelburg.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang: Lid van de Raad van Commissarissen

Ontwikkelingen: De huidige omstandigheden op de onroerend goed markt zijn zodanig dat de BV Monumentenbeheer daar

momenteel geen actieve rol in kan spelen. De activiteiten in 2023 zullen zich dan voornamelijk beperken tot de beheerstaken van het eigen onroerend goed. Doordat genoemde situatie zich al langere tijd voordoet zal in 2023 gekeken worden naar de toekomst van de BV met een mogelijke herijking van de doelstellingen om daarmee de BV een waardevolle bijdrage te kunnen laten leveren aan de instandhouding en bescherming van het gebouwde erfgoed in de gemeente Middelburg.

Risico's: Geen bijzondere risico's.

NV Economische Impuls Zeeland

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: Economische Impuls Zeeland stimuleert en faciliteert (kennis)economische ontwikkelingen in de meest brede zin van het woord.

Programma: Economie

Partijen: Gemeente Middelburg, overige Zeeuwse gemeenten, provincie Zeeland en Stichting SER Zeeland

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in AVA.

Ontwikkelingen: De werkzaamheden richten zich met name op verkenning naar kansrijke ontwikkelingen, acquisitie activiteiten om bedrijven aan te trekken en zich te vestigen in Zeeland en zullen innovatieve startende en groeiende bedrijven begeleid en gefaciliteerd worden op het gebied van financiering. De focus komt in 2023 (nog) meer te liggen op verduurzaming.

Risico's: Geen risico's.

GBE-Aqua B.V

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap.

Programma: Bestuur en Ondersteuning.

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten, Provincie Zeeland en de gemeenten Goeree-Overflakkee, Woensdrecht en Bergen op Zoom.

Bestuurlijk belang: De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (5,785%).

Ontwikkelingen: Hoofdtak van de B.V. is het beheer van de aandelen in Evides. Inzet is om de lening van € 370 miljoen die is aangetrokken voor de aankoop van het aandelenpakket Evides van PZEM versneld af te lossen. De aandeelhouders hebben zich bij oprichting van de BV verplicht om ontvangen dividenduitkeringen vanuit PZEM via kapitaalstorting door te storten aan GBE-Aqua. In 2022 heeft dit voor de eerste keer plaatsgevonden. In 2022 zal door GBE-Aqua een bedrag van ruim € 72 miljoen op de lening worden afgelost.

Risico's: Geen risico's.

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed B.V.

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: Het beheren en (doen) exploiteren van het Vrijburgbad (Stadsgewestelijk Zwembad). Insteek is dat alle inwoners tegen betaalbare tarieven moeten kunnen deelnemen aan activiteiten in het Stadsgewestelijk Zwembad. Fitness, verenigingen, schoolzwemmen en instructiezwemmen zijn de belangrijkste vormen van activiteiten die momenteel in het Vrijburgbad tot uitvoering worden gebracht. De gemeente ondersteunt op deze wijze het Middelburgs sportbeleid.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Gemeente Middelburg en Vlissingen beide voor 50% aandeelhouder, Optisport Exploitaties BV (exploitant).

Bestuurlijk belang: Aandeelhouder, lid van directie

Ontwikkelingen: De huidige huur-en exploitatieovereenkomst met exploitant Optisport loopt tot 1 juli 2023. Deze overeenkomst is medio 2022 formeel opgezegd om te kunnen komen tot nieuwe huur-en exploitatieafspraken voor de periode vanaf 1 juli 2023. Verder zullen de werkzaamheden in 2023 met name in het teken staan van de regievoering op het onderhouds- en investeringsplan 2023.

Risico's: De verruiming van de BTW-vrijstelling op sportactiviteiten kan mogelijk consequenties hebben voor de exploitatie van de BV. Dit betreft een landelijk spelend probleem. Zowel exploitant Optisport als de gemeente Middelburg zelf zijn hierover in gesprek met de Belastingdienst. Een termijn waarop duidelijkheid kan worden verwacht op dit dossier is niet in te schatten.

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.

Vestigingsplaats: Terneuzen

Doel: De Gemeentelijke Vervoerscentrale verzorgt de planning en regie van voertuigen voor doelgroepenvervoer dat onder verantwoording van de gemeente valt.

Programma: Sociaal Domein / Onderwijs

Partijen: De gemeenten in de regio Zeeuws Vlaanderen, Oosterschelderegio, Walcheren en de Provincie Zeeland zijn aandeelhouder

Bestuurlijk belang: Iedere zes weken vindt een bestuurlijk overleg plaats. Hierin zijn de Walcherse gemeenten niet vertegenwoordigd. Er is sprake van een toezichhoudende rol. Jaarlijks wordt in de aandeelhoudersvergadering de begroting vastgesteld.

Ontwikkelingen: In 2021 is de aanbestedingsprocedure voor het grootschalig leerlingenvervoer afgerond. De opdracht is gegund aan de huidige vervoerder van het grootschalig vervoer. De looptijd van de nieuwe overeenkomst is voor de periode 1 augustus tot en met 31 juli 2023. Hiermee is de continuïteit van het leerlingenvervoer geborgd.

Risico's: Op dit moment worden de dienstverleningsovereenkomsten geharmoniseerd. Dit heeft mogelijk consequenties voor de hoogte van de bijdrage.

PZEM

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: PZEM richt zich op productie, handel en levering van energieproducten en diensten aan de zakelijke markt.

Programma: Bestuur en Ondersteuning

Partijen: Alle Zeeuwse gemeenten, gemeente Bergen op Zoom, Woensdrecht, Dirksland, Goedereede, Middelharnis, Oostflakkee en de Provincies Zeeland, Noord Brabant en Zuid Holland.

Bestuurlijk belang: De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (5,779%).

Ontwikkelingen: Na verkoop van de onderdelen Indaver, Delta Retail, Enduris (netwerkbedrijf) en het aandelenbezit Evides blijft de gemeente aandeelhouder van de overblijvende activiteiten op het gebied van productie, handel en levering van energie (inclusief de kerncentrale). In 2021 is het proces gestart om op termijn tot verkoop van de overige commerciële activiteiten van PZEM over te kunnen gaan (Wholesale). De verwachting is dat hier in 2022/2023 meer duidelijkheid over zal ontstaan. Indien besloten wordt tot verkoop van de Wholesale-activiteiten betekent dit dat alleen het belang in EPZ (kerncentrale) onderdeel uit zou blijven maken van PZEM. Op het gebied van kernenergie hebben de aandeelhouders van PZEM een brief vanuit het Ministerie van Economische Zaken ontvangen om medewerking te verlenen aan het onderzoek voor het realiseren van één of meerdere nieuwe kerncentrales in Nederland.

Risico's: De verkoop van de hierboven genoemde bedrijfsonderdelen in combinatie met (sterk) stijgende energieprijzen heeft PZEM in staat gesteld de verliezen in afgelopen jaren te doen reduceren. Daarnaast is de liquiditeitspositie van PZEM na verkoop van de verschillende bedrijfsonderdelen zeer sterk te noemen. Het risico op een snel

en ongecontroleerd faillissement van PZEM met als gevolg afwaardering van ons aandelenbezit is hierdoor sterk is afgenomen.

Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats: Den Haag

Doel: BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is deze bank essentieel voor de publieke taak.

Kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven te voorzien in lange kredietverlening aan decentrale overheden en in kredietverlening onder garantie van overheden. BNG vertaalt haar missie in de volgende doelstellingen, (1) het behoud van substantiële marktaandeel in de Nederlandse publieke sector en het semi-publieke domein en (2) het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Programma: Bestuur en Ondersteuning

Partijen: Gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in Nederland.

Bestuurlijk belang: De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (€ 0.1 miljoen)

Ontwikkelingen: Reguliere uitvoering kerntaken.

Risico's: Geen.

Stichtingen

Hieronder de stichting waarmee de gemeente zowel bestuurlijk als financieel verbonden is.

Doel: Genereren van rendement op belegd vermogen ten behoeve van UCR.

Programma: Onderwijs

Overzicht Stichtingen

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Vestigingsplaats: Middelburg

Partijen: Gemeente Middelburg / Provincie Zeeland / PZEM

Bestuurlijk belang: Ambtelijke vertegenwoordiging in stichtingsbestuur.

Ontwikkelingen: Beleggen en beheer hoofdsom met als doel het behaalde rendement aan te wenden voor de exploitatie UCR.

Risico's: Geen bijzondere risico's.

Grondbeleid

Begin 2021 heeft de gemeenteraad een nieuwe Nota grondbeleid vastgesteld. Net als in de vorige versie van deze nota, daterend uit 2016, is hierin het in 2002 ingezette actieve grondbeleid bijgesteld: voor de bestaande grondposities blijft per definitie sprake van een actief grondbeleid, voor nieuwe ontwikkelingen zal per situatie worden beoordeeld welke vorm van grondbeleid de voorkeur heeft. Voor het huidige grondbezit blijft actief grondbeleid dus een gegeven; de functieverandering en verkoop van in bezit van de gemeente zijnde grond wordt in eigen hand gehouden. Diverse andere plannen worden door de gemeente gefaciliteerd, een situatie die steeds vaker voor komt.

Een actief grondbeleid betekent dat de exploitatie ten behoeve van de functieverandering of herontwikkeling van gronden in eigen

hand wordt gehouden. De verwerving van de gronden en de nodige bewerkingen zijn of worden door en onder regie van de gemeente uitgevoerd. Daarna kunnen de gronden bouwrijp voor een marktconforme prijs (in principe gebaseerd op residuele waarde) worden verkocht. In het verleden zijn in dit kader diverse gronden verworven, waardoor het accent de laatste jaren vooral ligt op planontwikkeling, (tijdelijk) beheer en verkoop van deze gronden. Nieuwe strategische verwervingen zullen in principe niet meer plaatsvinden, tenzij gemotiveerd kan worden waarom dit toch gewenst of noodzakelijk is.

Op basis van de begin 2022 opgestelde doorrekening van het grondbedrijf wordt in deze paragraaf vooruitgeblikt op het jaar 2023.

Essenvelt - slaan 1e paal

Beleidskader

Het grondbeleid is geen doel op zich maar dienstbaar aan algemene en specifieke beleidsdoelstellingen van de gemeente. De belangrijkste leidraad wordt gevormd door de Kwaliteitsatlas Middelburg 2030 en de in 2010 vastgestelde herziene versie

hiervan. Op korte termijn wordt deze vervangen door de Omgevingsvisie, waaraan momenteel wordt gewerkt. Ook zal eind 2022 een nieuwe woonvisie worden vastgesteld. Een volgende stap is dan om het grondbeleid (eventueel) te herzien.

De volgende programma's worden mede door het gevoerde grondbeleid gerealiseerd.

Programma	
Verkeer, vervoer en waterstaat	Aanleg van nieuwe infrastructuur en parkeervoorzieningen ten behoeve van (nieuwbouw)locaties voor woningen, kantoren, voorzieningen en bedrijventerreinen
Onderwijs	Nieuwe locaties voor onderwijsdoeleinden.
Sport, cultuur en recreatie	Nieuwe locaties voor sport, recreatie, evenementen et cetera
Sociaal domein	Woon-zorgcomplexen gecombineerd met welzijnsvoorzieningen in de verschillende woonservicezones
Volksgesondheid en milieu	Groenvoorzieningen, water en milieudoelstellingen op nieuwbouwlocaties
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Woningbouw op nieuwe locaties evenals herstructurering in bestaande wijken
Economie	Aanleg van nieuwe bedrijventerreinen, kantorenlocaties, gebieden voor toerisme en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen
Algemene dekkingsmiddelen	Gerealiseerde winsten op grondexploitaties kunnen, als zij niet meer nodig zijn voor afdekking van risico's in het grondbedrijf, ingezet worden als dekkingsmiddel voor andere publieke doeleinden.

Actuele ontwikkelingen

In 2019 is door de Stec Groep een mede door de provincie geïnitieerd provinciebreed onderzoek naar de woningmarkt uitgevoerd, met voor Walcheren een speciale focus op de verschillende beschikbare nieuwbouwlocaties. Deze onderzoeken zijn in januari 2020 afgerond. In maart 2021 heeft Rigo een rapport opgeleverd, specifiek voor de Middelburgse woningmarkt. Deze rapporten dienen mede als onderbouwing voor het woningbouwprogramma dat ten grondslag ligt aan de cijfers in de begroting voor 2023.

Op dit moment staat de woningmarkt nog steeds erg onder druk, waarbij het aanbod achterblijft bij de vraag. Vanaf 2022 is in Middelburg wel een sterke inhaalslag gemaakt voor wat betreft het aanbod van nieuwbouwwoningen. Dit is ook te merken in de cijfers van het grondbedrijf. Na enkele jaren met minder verkopen, nemen de verkoopopbrengsten sterk toe, wat ook een effect heeft op de stijging van het saldo van de reserve grondbedrijf. Daartegenover staan ook onzekerheden vanuit de markt: de nog steeds stijgende bouwkosten en ontwikkelingen qua inflatie en hypotheekrente hebben een remmend effect op de nieuwbouw.

Financiële positie grondbedrijf

In het grondbedrijf wordt voor de plannen die in exploitatie zijn het verschil tussen investeringen en opbrengsten in een bepaald jaar in principe niet als verlies of winst genomen maar bijgeschreven op de boekwaarde van een plan. De boekwaarde van een plan bestaat uit het gecumuleerde verschil tussen investeringen en opbrengsten. Bij het afsluiten van een plan vormt

het op dat moment resterende positieve of negatieve saldo een winst of verlies. Tegenover de boekwaarde van de plannen staan de voorziening grondbedrijf (als correctie op de boekwaarde) en de reserve grondbedrijf.

Aan het begin van elk jaar wordt een complete doorrekening en risicoanalyse gemaakt van het grondbedrijf. In februari 2022 is voor het laatst een doorrekening gemaakt, de vertrouwelijke nota 'Grondbedrijf Middelburg 2021-2041, doorrekening en risicoanalyse per februari 2022'. Deze paragraaf is verder gebaseerd op de genoemde nota, waarbij het daarin berekende basisscenario als uitgangspunt is genomen.

Hierna volgt een toelichting op de verwachte ontwikkeling van de boekwaarde, voorziening grondbedrijf en reserve grondbedrijf.

Boekwaarde grondbedrijf

De doelstelling van het eind 2015 vastgestelde actieplan grondbedrijf is het verlagen van de boekwaarde van het grondbedrijf. Uiterlijk in 2030 zou een situatie moeten worden bereikt waarin de reserve grondbedrijf gelijk is aan de dan nog resterende boekwaarde. Mede door de aantrekkende verkopen vanaf 2016 is er inderdaad sprake van een afnemende boekwaarde, waarbij de verwachting is dat deze lijn de komende jaren verder doorgetrokken kan worden. Vooral in 2022 en 2023 wordt een grote afname van de boekwaarde verwacht. In 2026 is de doelstelling vanuit het actieplan dan als het goed is bereikt.

In de tabel hieronder is de boekwaarde per eind 2021 te zien, met daaronder de verwachte ontwikkeling voor de jaren erna.

Ontwikkeling boekwaarde grondbedrijf per 31/12 (x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Bruto boekwaarde complexen	77.887	63.883	43.530	35.135
Af: voorziening grondbedrijf	5.240	4.690	3.946	3.479
Netto boekwaarde complexen	72.647	59.193	39.584	31.656

Voorziening grondbedrijf

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de gemeente voor verwachte verliezen op grondexploitaties een voorziening vormen. In de Nota grondbeleid 2021 is als uitgangspunt genomen dat de voorziening gevormd wordt:

- voor onvermijdbare verliezen;
- op basis van door de gemeenteraad vastgestelde exploitatieopzetten;
- op basis van contante waarde
- ten laste van het jaarresultaat c.q. de reserve grondbedrijf

De voorziening grondbedrijf wordt dus, op contante waarde, gevormd ten laste van de reserve grondbedrijf. Zodra de

verlieslatende plannen worden afgesloten kan het negatieve resultaat worden verrekend met het daarvoor beschikbare bedrag in de voorziening grondbedrijf. Daarnaast worden ook bedragen aan de voorziening grondbedrijf toegevoegd voor verwachte nakomende kosten van plannen die inmiddels afgesloten zijn (dat gebeurt normaliter als de laatste verkopen hebben plaatsgevonden).

Per begin 2022 is in de voorziening grondbedrijf een bedrag van afgerond € 5,2 miljoen aanwezig. De komende jaren neemt dit bedrag naar verwachting jaarlijks af.

Ontwikkeling voorziening grondbedrijf per 31/12 (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Voorziening grondbedrijf	5.240	4.690	3.946	3.479

Reserve grondbedrijf

Voor risico's moet een buffer aanwezig zijn c.q. gevormd worden. Deze buffer is de reserve grondbedrijf. In de Nota grondbeleid 2021 zijn voor deze buffer de volgende normen vastgesteld:

- Op eindwaarde is het saldo van de reserve positief;
- Bij doorberekening van een risicoscenario is het saldo eveneens positief op eindwaarde;
- Bij doorberekening van een risicoscenario wordt de reserve de eerstkomende vijf jaar niet negatief;
- De reserve grondbedrijf dient minimaal 10% van de netto boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie + 10% van de nog te maken kosten voor deze bouwgrond in exploitatie te zijn. Bij een hogere reserve kan desgewenst afgewogen worden om het meerdere in te zetten voor andere doeleinden door dit meerdere saldo of een deel daarvan toe te voegen aan de algemene reserve van de gemeente.
- De reserve grondbedrijf is maximaal gelijk aan de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie (doelstelling actieplan grondbedrijf) plus de nog te maken kosten voor deze

bouwgrond in exploitatie. Als de reserve boven deze norm komt vindt in elk geval afdracht plaats aan de algemene reserve van de gemeente.

De reserve grondbedrijf wordt in principe gevormd uit de winsten op grondexploitaties. Op winstgevende plannen wordt een systeem van tussentijdse winstneming toegepast, waarbij rekening wordt gehouden met de mate waarin kosten gemaakt en opbrengsten gerealiseerd zijn, conform de voorschriften vanuit het BBV.

Per eind 2021 c.q. op 1 januari 2022 was het saldo van de reserve grondbedrijf € 8,8 miljoen. Per eind 2022 c.q. op 1 januari 2023 is het verwachte saldo € 12,4 miljoen. De jaren daarna neemt het saldo naar verwachting verder toe. Per eind 2022 zal het saldo van de reserve ook voldoen aan de in de nieuwste Nota grondbeleid vastgestelde normen. Zie hiervoor de gegevens in onderstaande tabel.

Ontwikkeling reserve grondbedrijf per 31/12 (x € 1.000)	2020	2021	2022	2023
Reserve grondbedrijf	8.807	12.401	15.737	18.773
Norm volgens de Nota grondbeleid 2021	12.128	9550	6596	5453

Risico's grondbedrijf

Jaarlijks wordt een doorrekening met enkele scenario's gemaakt om te bepalen of de reserve aan de eisen voldoet. Kort samengevat zijn in de doorrekening van begin 2022 (waarop deze paragraaf is gebaseerd) de volgende scenario's doorgerekend:

- Basisscenario: een scenario gebaseerd op de woningmarktafspraken 2016-2025 en het door de Stec Groep eind 2019, begin 2020 uitgevoerde Locatieonderzoek Walcheren. Voorzichtigheidshalve zijn niet alle mogelijkheden die op basis van het onderzoek en de afspraken ontstaan ook benut. In dit scenario worden 2.245 woningen gerealiseerd in de periode tot en met 2042 en wordt in dezelfde periode 18,3 hectare bedrijventerrein verkocht. Het zwaartepunt van de gereedkomende woningen ligt in de periode 2023-2027, en de verwachte opbrengsten in de periode 2022-2023.
- Risicoscenario: in het risicoscenario is als input opgenomen dat zich in de periode 2023-2026 een nieuwe crisis voordoet. Het scenario kent hetzelfde aantal woningen en hectaren bedrijventerrein, maar het zal langer duren eer dit gerealiseerd wordt. Voor de periode tot en met 2027 wordt in dit scenario uitgegaan van bijna een halvering van de productie en tevens dat het pas vanaf 2026 weer mogelijk zal zijn om grondprijzen te verhogen. Ook is rekening gehouden met een hoger percentage voor kostenstijging voor de korte termijn (5% in plaats van 2%).

Ook is voor enkele locaties in het risicoscenario een extra risico doorberekend. Verder is er buitenom het risicoscenario nog een specifiek risico benoemd: Voor de locaties Trekdijk, Cleene Hooge, Sint Laurens (deels) en Oranjepolder is als risico opgenomen dat hier niet ontwikkeld kan worden, omdat deze locaties buiten het bestaand bebouwd gebied zijn gelegen.

De doorberekende scenario's vormen input voor de paragraaf Weerstandsvermogen van jaarrekening en begroting:

- Het basisscenario in de eerdergenoemde doorrekening van het grondbedrijf wordt gebruikt om de verwachte ontwikkeling van de reserve grondbedrijf, als onderdeel van de weerstandscapaciteit van de gemeente, in te schatten.
- Het verschil tussen basisscenario en risicoscenario is als risico vertaald in de paragraaf Weerstandsvermogen.
- Daarnaast is het specifieke risico, waarbij de mogelijkheid bestaat dat (een deel van) de genoemde locaties niet tot

ontwikkeling kan komen als apart risico opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Uit de gemaakte doorrekening blijkt dat de reserve grondbedrijf per 31 december 2021 voldoet aan de meeste van de in de nieuwe Nota grondbeleid 2021 gestelde aangescherpte normen. Op eindwaarde is de reserve zowel in het basisscenario als in het risicoscenario positief en tevens is in het risicoscenario de reserve de eerste vijf jaar niet negatief. Uitsluitend de meest recent toegevoegde norm (10% boekwaarde + 10% nog te maken kosten) werd eind 2021 nog niet behaald. De verwachting is dat dit vanaf 2022 wel het geval zal zijn. In het basisscenario worden tevens de doelstellingen uit het actieplan grondbedrijf gerealiseerd. In 2026 is het saldo van de reserve hoger dan de netto boekwaarde van de dan nog resterende complexen, terwijl het de doelstelling is om deze situatie in 2030 te bereiken. In het risicoscenario wordt de doelstelling in 2031 behaald.

Toelichting belangrijkste exploitatie, plannen en complexen

Binnen het grondbedrijf valt vanaf 2016 de volgende indeling de maken:

- Bouwgrond in exploitatie (bie). Dit zijn gronden waarvoor een exploitatieopzet is vastgesteld.
- Materiële vaste activa (mva) c.q. strategische gronden. Volgens het BBV zijn dit 'overige gronden zonder vaste bestemming, die [op dit moment] geen onderdeel zijn van een transformatieproces'. Uitgangspunt hierbij is dus dat op termijn een bouwgrondexploitatie wordt vastgesteld. Voor alle locaties binnen deze categorie geldt dat ze strategisch worden aangehouden voor toekomstige ontwikkelingen (of ruilingen).
- Voorraden. Dit zijn gronden zonder voornemen tot bebouwing en diverse panden. Ook facilitaire plannen worden onder deze categorie verantwoord. Deze zullen echter niet op de balans voorkomen, omdat in het geval er kosten gemaakt zijn voordat de opbrengst is ontvangen er een post nog te ontvangen opbrengsten zal worden opgenomen en indien de geboekte opbrengst hoger is dan de tot dan toe gemaakte kosten zal het verschil als vooruit ontvangen opbrengsten worden geboekt.

In de jaarrekening over 2021 zijn met als peildatum voorjaar 2022 alle complexen uitgebreid toegelicht. Hieronder wordt volstaan

met een toelichting op enkele plannen waar zich in de periode tot augustus 2022 wijzigingen in hebben voorgedaan en/of waar ontwikkelingen zijn geweest.

- Nieuwland zuid: de laatste kavel is gereserveerd.
- Essenvelt: Diverse vrije bouw kavels zijn inmiddels verkocht en geleverd. De overige zijn in reservering c.q. optie. De eerste projectmatige woningen (grondgebonden en appartementen) zijn momenteel in verkoop.
- Hazenburg noord: Het bouwrijp maken is aanbesteed en wordt in de tweede helft van 2022 uitgevoerd. Het bestemmingsplan kan op korte termijn in procedure worden gebracht. Verkoop van de vrije bouw kavels wordt voorbereid.
- Stromenpoort: Met Woongoed is overeenstemming bereikt over de realisatie van flexwoningen. De financiële consequenties zijn verwerkt in een herziene exploitatieopzet die najaar 2022 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.
- Rittenburg III: De eerste woningen zijn in aanbouw.
- Veersepoort 5: Alle grond is inmiddels verkocht aan de ontwikkelaar; de woningen zijn grotendeels ook verkocht. De locatie wordt bouwrijp gemaakt. Start bouw is eind 2022.
- Sint Laurens zuid en noord: Het bestemmingsplan voor fase 1 is onherroepelijk. Bouwrijp maken en start verkoop vrije kavels zijn in voorbereiding. De projectmatige woningen zijn in principe allemaal verkocht.
- Sportlaan: De bouw is gestart.
- Punt Arnestein: Een voorstel aan de gemeenteraad over hoe om te gaan met deze locatie is in voorbereiding.
- Ramsburg oost: Het bestemmingsplan dat plaatsing van zonnepanelen mogelijk moet maken is in procedure gebracht.

Begroting

Overzicht baten en lasten

(Bedragen × € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0 Bestuur en ondersteuning						
lasten	5.301	5.329	5.685	6.278	6.438	6.769
baten	6.640	7.440	8.103	8.061	8.335	8.366
Saldo	1.339	2.111	2.418	1.784	1.897	1.597
1 Veiligheid						
lasten	5.985	5.843	6.316	6.419	6.576	6.715
baten	295	244	58	59	60	61
Saldo	-5.690	-5.599	-6.259	-6.360	-6.516	-6.654
2 Verkeer, vervoer en waterstaat						
lasten	11.955	13.480	14.250	14.392	14.583	14.735
baten	2.241	1.697	1.210	1.232	1.256	1.280
Saldo	-9.713	-11.783	-13.040	-13.160	-13.328	-13.455
3 Economie						
lasten	5.443	6.149	4.298	4.308	4.264	4.359
baten	4.545	6.631	4.704	4.587	4.629	4.705
Saldo	-898	482	406	279	364	346
4 Onderwijs						
lasten	7.321	8.165	7.477	7.879	8.124	10.511
baten	2.001	2.725	2.177	2.208	2.236	2.284
Saldo	-5.319	-5.440	-5.300	-5.671	-5.888	-8.227
5 Sport, cultuur en recreatie						
lasten	15.253	15.733	17.099	17.173	17.474	17.826
baten	1.974	2.205	2.078	2.111	2.146	2.179
Saldo	-13.279	-13.529	-15.021	-15.063	-15.328	-15.647
6 Sociaal domein						
lasten	84.542	87.767	86.521	90.127	91.323	92.258
baten	22.063	22.550	20.184	20.838	21.651	21.963
Saldo	-62.480	-65.217	-66.337	-69.289	-69.672	-70.294
7 Volksgezondheid en milieu						
lasten	16.095	17.259	15.307	15.830	16.186	16.590
baten	16.554	15.374	15.671	16.186	16.669	17.007
Saldo	459	-1.885	364	355	484	417
8 Volkshuisv, leefomgev en sted vern						
lasten	6.185	12.183	10.158	10.713	11.275	11.935
baten	5.526	10.582	7.475	7.445	7.486	7.554
Saldo	-659	-1.601	-2.684	-3.268	-3.789	-4.381

(Bedragen × € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Saldo uitvoering programma's						
lasten	158.079	171.909	167.112	173.118	176.243	181.697
batens	61.839	69.448	61.659	62.725	64.469	65.400
Saldo	-96.241	-102.461	-105.453	-110.393	-111.774	-116.297
Overhead						
lasten	12.163	14.325	15.531	15.950	16.182	16.218
batens	965	947	993	1.004	1.019	1.034
Saldo	-11.198	-13.378	-14.537	-14.946	-15.163	-15.184
Algemene dekkingsmiddelen						
lasten	5.005	4.053	4.080	4.344	4.522	4.672
batens	118.931	131.141	128.612	131.409	137.930	133.525
Saldo	113.926	127.088	124.532	127.065	133.408	128.853
Overige baten en lasten (incl. onvoorzien)						
lasten	343	2.455	700	1.258	434	-310
batens	1.289	606	225	4.257	3.716	2.561
Saldo	945	-1.849	-475	2.999	3.282	2.871
Vennootschapsbelasting						
lasten	0	370	368	368	368	368
batens	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	-370	-368	-368	-368	-368
Geraamd totaal saldo baten en lasten						
lasten	175.591	193.112	187.790	195.038	197.748	202.644
batens	183.024	202.142	191.489	199.395	207.134	202.520
Saldo	7.433	9.030	3.699	4.357	9.386	-124
Mutaties reserves						
toevoeging reserves	8.750	15.874	3.946	1.087	300	340
onttrekking reserves	6.869	6.844	2.333	2.661	1.479	483
Saldo	-1.881	-9.030	-1.612	1.574	1.179	143
Geraamd totaal resultaat						
lasten	184.341	208.986	191.736	196.125	198.048	202.984
batens	189.893	208.986	193.823	202.056	208.613	203.003
Saldo	5.552	0	2.087	5.931	10.564	19

Structureel begrotingssaldo

Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van structureel evenwicht is inzichtelijk gemaakt welke incidentele baten en lasten de begroting en meerjarenraming bevat. Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, die is opgenomen in deze begroting onder het kopje 'overige'. In dit overzicht worden deze posten nader gespecificeerd.

De incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo. Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo negatief. Met het opnemen van alleen een (verplicht) cijfermatig overzicht van incidentele baten en lasten ontstaat nog niet automatisch het inzicht of er sprake is van een structureel begrotings- of jaarrekeningsaldo. Door het betrekken van de eindcijfers uit het overzicht van incidentele baten en lasten bij het begrotingssaldo met de cijfers uit het overzicht van de

(totale) lasten en baten wordt inzicht gegeven in het begrotingssaldo. Deze is in onderstaand overzicht gepresenteerd.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Presentatie van het structureel begrotingssaldo				
Saldo baten en lasten	3.699	4.357	9.386	-124
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.612	1.574	1.179	143
Begrotingssaldo na bestemming	2.087	5.931	10.564	19
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.688	957	222	55
Structureel begrotingssaldo	3.775	6.888	10.786	74

Het bovenstaande structurele begrotingssaldo is dus het resultaat zonder incidentele baten en lasten en wijkt daarom af.

Toelichting financiële positie

Uitgangspunten voor de (meerjaren)begroting

Bij het opstellen van de begroting 2023 en de meerjarenramingen 2024 tot en met 2026 is van het volgende uitgegaan:

Aantallen inwoners en woningen

	2023	2024	2025	2026
Aantal inwoners per 1 januari	49.740	49.940	50.140	50.340
Uitbreiding aantal inwoners	200	200	200	200
Aantal woningen per 1 januari	24.244	24.744	25.114	25.324
Uitbreiding aantal woningen	500	370	210	150

Inflatiecorrectie budgetten

(mutaties zijn ten opzichte van de ramingen van het voorgaande jaar).

Budgetten	2023	2024	2025	2026
Prijsverhogingen/inflatiecorrectie	2,30%	2,40%	2,40%	1,90%
Loonkostenstijging	3,60%	4,20%	4,10%	3,90%
Subsidies	2,95%	3,30%	3,25%	2,90%
Gemeenschappelijke regeling (VZG-norm)	2,70%	2,70%	2,70%	2,70%
Rente nieuwe investeringen	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Rente grondbedrijf	1,60%	1,60%	1,60%	1,60%
Verhoging tarieven belastingen	2,95%	3,30%	3,25%	2,90%
Verhoging tarieven overige inkomsten	2,95%	3,30%	3,25%	2,90%

Personeelslasten

Bij de raming van de loonkosten 2023 is uitgegaan van de salarislasten per april 2021 obv de laatste cao. Daarnaast is rekening gehouden met een extra verwachte loonontwikkeling van 2,3% op basis van de meicirculaire 2023 (loonvoet sector overheid).

Prijsstijgingen

In de begroting 2023 is voor het bestaande beleid een algemene prijsaanpassing verwerkt van 2,3% ten opzichte van de ramingen uit de vorige begroting. Dit percentage is gebaseerd op de ontwikkeling van van de Prijs Overheidsconsumptie, netto materieel, zoals genoemd in de meicirculaire 2020.

Subsidies

Met ingang van 2023 worden de subsidies weer te geïndexeerd. Als inflatiecorrectie voor de subsidies wordt uitgegaan van het gemiddelde van de inflatiecijfers van de verwachte loon- en prijsontwikkeling.

Gemeenschappelijke regelingen

Jaarlijks stelt de VZG een richtlijn op met een percentage voor de toegestane inflatiecorrectie op de gemeentelijke bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen. Voor de begroting is dat 2,7%. Dit percentage wordt ook aangehouden voor de overige jaren van de periode van de meerjarenbegroting.

Rentelasten

Voor investeringen die in het begrotingsjaar zullen plaatsvinden wordt rekening gehouden met een rente van 3,0%.

Grondbedrijf

Voor de toerekening van rente aan in exploitatie genomen grondcomplexen geldt een in het BBV voorgeschreven methode van rentetoerekening. Het aan het grondbedrijf toe te rekenen rentepercentage dient gelijk te zijn aan het gemiddelde rentetarief van de totale gemeentelijke leningportefeuille.

Tarieven belastingen en overige inkomsten

Voor verhoging van deze tarieven wordt uitgegaan van het gemiddelde van de inflatiecijfers van de verwachte loon- en prijsontwikkeling.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Conform het BBV dienen eventuele reserveringen ten aanzien van vakantiegeld en –dagen niet te worden verantwoord als sprake is van zogenaamde arbeidsgerelateerde verplichtingen van gelijkblijvend niveau. Ten aanzien van de reservering vakantiedagen dient echter in het geval van een eventueel stuwmeer/spaarverlof wel een schuld opgenomen te worden op basis van artikel 44, lid 1a, BBV.

Investeringen

In de begroting wordt uitgegaan van een stand van de geactiveerde investeringen van circa € 189 miljoen. Dit bedrag is inclusief ongeveer €39 miljoen dat is geïnvesteerd in projecten van het Grondbedrijf. Het bedrag van de geactiveerde investeringen genereert een kapitaallast van ruim € 11,4 miljoen.

Financiering

Om investeringen te kunnen doen moet de gemeente in de meeste gevallen geld lenen. Voor wordt uitgegaan van een lening schuld van ca. € 114 miljoen. Het komende 3 jaren zal de schuld van de gemeente naar verwachting gelijk blijven en in in het laatste begrotingsjaar dalen met tot ruim 101 miljoen op 31 december 2026. Het gelijk blijven van deze schuld komt vooral door de verwachte grondverkopen en afname van boekwaarde van de bezittingen. Daar staat tegen over dat het college voornemens is een eigen Middelburgs Investeringsfonds op te zetten ter waarde van circa 45 miljoen. Dit resulteert in structurele kapitaallasten oplopend van een half miljoen euro in 2023 naar 2 miljoen euro in 2026. Dit geld is bedoeld om de grote opgaven op te kunnen

pakken zoals die in de Middelburgse Omgevingsvisie 2050 worden benoemd. Naast de leningen voor de gemeente is er nog ruim € 5 miljoen aan leningschuld dat is doorgeleend aan derden.

Balans per 31 december

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten legt de verplichting op om in de begroting een geprognostiseerde balans op te nemen.

	T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+3
Activa	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
(im) Materiële vaste activa	146.993	139.398	144.094	146.551	152.657	162.150
Financiële vaste activa:						
Kapitaalverstrekingen	1.274	1.274	1.274	1.274	1.274	1.274
Financiële vaste activa: Leningen	4.290	4.290	4.290	4.290	4.290	0
Financiële vaste activa:						
Uitzettingen > 1 jaar	5.689	5.689	5.679	5.669	5.658	5.648
Totaal Vaste Activa	158.246	150.651	155.337	157.784	163.880	169.072
Vorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	67.396	54.071	34.438	29.307	26.501	14.148
Vorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	19	19	19	19	19	19
Uitzettingen <1 jaar	3.848	2.800	2.800	2.800	2.800	2.800
Liquide middelen	18	10.040	40	40	40	40
Overlopende activa	15.107	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal Vlottende Activa	86.388	81.930	52.297	47.166	44.360	32.007
Totaal Activa	244.634	232.581	207.634	204.950	208.240	201.079
Passiva	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Eigen vermogen	47.852	54.468	56.185	50.189	51.653	55.503
Voorzieningen	20.213	16.363	16.811	17.009	17.049	17.605
Vaste schuld	157.474	139.565	113.793	114.437	118.724	101.183
Totaal Vaste Passiva	225.539	210.396	186.789	181.635	187.426	174.291
Vlottende schuld	7.558	10.185	8.845	11.315	8.814	14.788
Overlopende passiva	11.048	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Totaal Vlottende Passiva	18.606	22.185	20.845	23.315	20.814	26.788
Totaal Passiva	244.145	232.581	207.634	204.950	208.240	201.079

Toelichting op de balans

(Im)materiële vaste activa

Onder de materiële vaste activa vallen de gronden en terreinen, (bedrijfs)gebouwen, grond-, weg- en waterbouwkundige werken, vervoermiddelen, machines en overige activa. De afname van

de materiële vaste activa wordt veroorzaakt door de reguliere afschrijvingen. Hier worden ook de strategische gronden (grondbedrijf) verantwoord.

Financiële vaste activa

Deze categorie bestaat uit verstrekte geldleningen en deelnemingen aan andere organisaties.

Vorraden

Dit betreft voornamelijk de in exploitatie genomen grondcomplexen. Indien een verlies op een exploitatie wordt verwacht, vindt correctie plaats door middel van vorming van een voorziening die wordt gevormd op contante waarde waarbij de disconteringsvoet gelijk is aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Dit is 2%.

Eigen vermogen (reserves) en voorzieningen

Een specificatie van het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen is opgenomen aan het eind van dit hoofdstuk.

Vaste schuld

Dit betreft de door de gemeente aangetrokken langlopende geldleningen. De afname in de verdere jaren wordt met name

veroorzaakt doordat de grondpositie afneemt op basis van de het basisscenario van de doorrekening grondbedrijf.

Stand van zaken Reserves en Voorzieningen

Het belangrijkste verschil tussen reserves en voorzieningen is dat de raad bij de reserves een grote mate van vrijheid heeft om de bestemming van de reserves te wijzigen. Zolang de gemeenteraad de bestemming van geoormerkt geld kan veranderen is er sprake van een bestemmingsreserve. De reserves worden dan ook gerekend tot het eigen vermogen van de gemeente.

Bij voorzieningen ligt de besteding vast, en is er sprake van concrete verplichtingen. Voorzieningen worden gerekend tot het vreemde vermogen van de gemeente. In onderstaande tabel wordt de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen weergegeven.

Overzicht reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	Saldo 31 december 2022	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december	Saldo 2023	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december	Saldo 2024
Reserves									
Algemene Reserve	27.776		864	511	28.129		836	7.780	21.185
Reserve Transitoria	0				0				0
Reserve Grondbedrijf	12.401		3.336		15.737		3.036		18.773
Afschrijvingsreserve	3.586			197	3.389			197	3.192
Reserve Nieuwbouw Bibliotheek	6	2		6	2			2	0
Reserve Participatiefonds	11			4	7			2	5
Reserve Reconstructie wegen	0				0				0
Reserve GBE aqua B.V.	5.007				5.007				5.007
Reserve Klimaatgelden	3.609			3.350	259				259
Reserve Decentralisaties	2.072		2.883	1.300	3.655			1.887	1.768
Totaal	54.468	2	7.083	5.368	56.185	0	3.872	9.868	50.189
Voorzieningen									
Voorziening Wethouderspensionen	5.727		265	144	5.848		270	147	5.971
Voorziening Wachtgelden	654			249	405			249	156
Voorziening Onderhoud gebouwen	3.041		2.439	1.872	3.608		2.476	2.403	3.681
Voorziening Onderhoud Civiele kunstwerken	1.327		458	349	1.436		465	214	1.687
Voorziening Familiegref Polak	5				5				5
Voorziening Rioolbeheer	0				0				0
Voorziening precario Enduris	5.095				5.095				5.095
Voorziening Grondbedrijf	4.690			744	3.946			467	3.479
Voorziening Dubieuze debiteuren Soc. Zaken	48				48				48
Voorziening Dubieuze debiteuren	840		116	175	781		116	175	722
Voorziening Tariefstelling afvalstoffenheffing	514			100	414				414
Totaal	21.941	0	3.278	3.633	21.586	0	3.327	3.655	21.258
Totaal reserves en voorzieningen	76.409	2	10.361	9.001	77.771	0	7.199	13.523	71.447

(bedragen x € 1.000)	Saldo 31 december 2024	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december	Saldo 2025	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december	Saldo 2026
Reserves									
Algemene Reserve	21.185		150		21.335				21.335
Reserve Transitoria	0				0				0
Reserve Grondbedrijf	18.773		2.509		21.282		4.049		25.331
Afschrijvingsreserve	3.192			197	2.995			197	2.798
Reserve Nieuwbouw Bibliotheek	0				0				0
Reserve Participatiefonds	5			2	3			2	1
Reserve Reconstructie wegen	0				0				0
	5.007				5.007				5.007
Reserve Klimaatgelden	259				259				259
Reserve Decentralisaties	1.768			996	772				772
Totaal	50.189	0	2.659	1.195	51.653	0	4.049	199	55.503
Voorzieningen									
Voorziening Wethouderspensionen	5.971		275	150	6.096		275	153	6.218
Voorziening Wachtgelden	156			156	0				0
Voorziening Onderhoud gebouwen	3.681		2.513	2.591	3.603		2.550	2.075	4.078
Voorziening Onderhoud Civiele kunstwerken	1.687		472	323	1.836		479	520	1.795
Voorziening Familiegraf Polak	5				5				5
Voorziening Rioolbeheer	0				0				0
Voorziening precario Enduris	5.095				5.095				5.095
Voorziening Grondbedrijf	3.479			532	2.947			1.988	959
Voorziening Dubieuze debiteuren Soc. Zaken	48				48				48
Voorziening Dubieuze debiteuren	722		116	175	663		116	175	604
Voorziening Tariefstelling afvalstoffenheffing	414				414				414
Totaal	21.258	0	3.376	3.927	20.707	0	3.420	4.911	19.216
Totaal reserves en voorzieningen	71.447	0	6.035	5.122	72.360	0	7.469	5.110	74.719

Berekende EMU-saldo

x € 1000,-	T-1	T	T+1
	2022	2023	2024
Omschrijving	Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1, Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	8.905	4.014	4.658
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-7.595	4.696	2.457
3. Mutatie voorzieningen	-3.850	448	198
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-13.325	-19.633	-5.131
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	25.975	19.399	7.530

Overige

Vervangingsinvesteringen

Programma	Omschrijving	Investerings- bedrag	Afschrijvings- termijn	Investeringsjaar
0 Bestuur en ondersteuning	Kantoorapparatuur	15.000	5	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	Voorz. opstallen accomm. De Sprong, geluidsinstallatie technische ruimte	47.647	15	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	beheerder	36.603	10	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	De Sprong, geluidsinstallatie wedstrijdruimte	21.962	10	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	De Sprong, dynamisch bewegwijzeringssysteem	17.569	10	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	De Sprong, keukeninrichting	38.067	12	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	De Kruitmolen, sportinventaris sporthal De Kruitmolen, inrichting beheerdersruimte en vergaderzaal	17.569	10	2023
5 Sport, cultuur en recreatie		29.282	10	2023
0 Bestuur en ondersteuning	Upgrade software Financieel Pakket Unit4	100.000	5	2023
0 Bestuur en ondersteuning	Beeldbank	17.500	4	2023
0 Bestuur en ondersteuning	Gezichtsherkenningfunctionaliteit Oribi	5.000	5	2023
0 Bestuur en ondersteuning	Scanfunctionaliteit	10.000	5	2023
7 Volksgezondheid en milieu	Vervanging inventaris koffiekamers en keuken	160.756	10	2023
7 Volksgezondheid en milieu	Vervanging koffiemachine kantine	4.500	10	2023
7 Volksgezondheid en milieu	Vervanging graflift	6.800	10	2023
0 Bestuur en ondersteuning	GPS-set	24.958	5	2023
0 Bestuur en ondersteuning	Meetauto VB-799-V (Peugeot expert)	18.151	10	2023
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Verv. openb. verlichting	23.464	25	2023
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Verv. verkeerslichten	125.000	15	2023
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Kleurenplotter A0 (2x)	27.227	5	2023
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Software Parkeerwijzingsysteem	10.925	5	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	Inr/aanleg speelterreinen	50.000	10	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	Arnemuiden veld 1 (hoofdveld)	15.000	25	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	Arnemuiden veld 3	15.000	25	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	Kruitmolenlaan veld 1 (hoofdveld)	15.000	25	2023
5 Sport, cultuur en recreatie	Kruitmolenlaan veld 2	15.000	25	2023
7 Volksgezondheid en milieu	Containers 0,14 m ³ t/m 20 m ³	90.000	10	2023
7 Volksgezondheid en milieu	Collectors ondergrondse afvalcontainers Fietsen toezichthouders milieu en bouwen en wonen	82.500	10	2023
2 Verkeer, vervoer en waterstaat		4.000	1	2023
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Bodycams oa's	6.000	5	2023
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Parkeerautomaten TMC Fietsen toezichthouders parkeren en openbare ruimte (boa's)	1.610.000	10	2023
1 Veiligheid		10.000	5	2023
7 Volksgezondheid en milieu	Verbeteringsmaatregelen riolen	1.030.043	1	2023
7 Volksgezondheid en milieu	Renovatie riolen	2.035.445	1	2023

Incidentele baten en lasten

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning					
Overgang naar office 365 (incidenteel)	59	176	169	-	nee
Verbeteren arbeidsmarktpositie	75	75	-	-	nee
Vorbereiding / planvorming centrale hal	50	-	-	-	nee
Toegankelijkheidstoetsen websites en apps	-	-	38	-	nee
Stimuleren deelname wijkteams en gebruik woonserviceszones	15	-	-	-	nee
Vorbereiding restauratie stadhuis	75	-	-	-	ja
Agenda Samenwerking voor 4 jaar	-	50	-	-	nee
Programma Veiligheid					
Programma Verkeer en Vervoer					
Verbeteren verkeerssituatie fietsers en voetgangers	95	40	-	-	nee
Uitbreiding buurtbus	50	50	-	-	nee
Parkeerbeleid, voorrang bewoners binnenstad	30	-	-	-	nee
Programma Economie					
Europees project Cherish looptijd mei 2023	6	-	-	-	nee
Opstellen ontwikkelvisie binnenstad	-	100	-	-	nee
Programma Onderwijs					
Jeugdzorg en onderwijs	20	20	-	-	nee
Programma Sport, Cultuur en Recreatie					
Subsidie huurlasten biljartvereniging Middelburg	20	-	-	-	nee
Financiering uitbreiding kleed- en doucheruimtes korfbalvereniging TOP	170	-	-	-	nee
Onderhoud kunst in de openbare ruimte	15	-	-	-	nee
Herdenking 150 jaar afschaffing slavernij	25	-	-	-	nee
Ondersteunen vestiging kenniscentrum slavernij	25	-	-	-	nee
Programma Sociaal Domein					
Actieplan uitvoeringsbudg soc domein	280	-	-	-	ja
Versterking formatie Toegang in Middelburg	50	-	-	-	nee
Onderzoek mogelijkheid basisbanen	150	-	-	-	nee
Communicatie Sociaal Team/TIM	100	-	-	-	nee
Kwartiermaker/inrichtingsskosten Sociaal Team	200	-	-	-	nee
Wegwerken achterstanden bij TIM	160	160	-	-	nee
Programma Volksgezondheid en Milieu					
Programma Volkshuisvesting RO en sted vern					
		-	-	-	
Totaal Incidentele lasten	1.670	671	207	-	

Incidentele baten per programma (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning					
Boekwinst verkoop panden	225	225	-	-	ja
Programma Verkeer en Vervoer					
Programma Economie					
Europees project Cherish looptijd mei 2023	12	-	-	-	nee
Programma Onderwijs					
Programma Sport, Cultuur en Recreatie					
Programma Sociaal Domein					
Programma Volksgezondheid en Milieu					
Programma Volkshuisvesting RO en sted vern					
Totaal Incidentele baten	237	225	-	-	
Saldo incidentele lasten en baten	-1.433	-446	-207	-	

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Taakveld 0.10 Incidentele toevoegingen aan reserves				
Toev. dividend aandelen GBE Aqua (Evides)	639	611	-	-
Toev. Extra rijksmiddelen temporisering taakstelling Soc.Domein	2.883	-	-	-
Toev. afstoten vastgoed	225	225	-	-
Rente grondbedrijf	198	251	300	340
Totaal	3.945	1.087	300	340

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Taakveld 0.10 Incidentele onttrekkingen aan reserves				
Onttr Extra rijksmiddelen temporisering taakstelling Soc.Domein	1.300	1.887	996	-
Onttr. alg res. Kaders kostenbeheersing sociaal domein	436	280	-	-
Ontt. Dekking voorbereiding restauratie Stadhuis	75	-	-	-
Mutaties grondbedrijf	285	285	285	285
Dekking uitgaven participatiefonds	11	11	-	-
Totaal	2.107	2.463	1.281	285
Saldo incidentele mutaties reserves	-1.838	1.376	981	-55
Saldo incidentele baten en lasten inclusief mutaties reserves	-3.271	930	774	-55

Structurele toevoeging en onttrekking aan de reserves

Toevoeging aan de reserves * €1.000	2023	2024	2025	2026
res zeeuwse bibliotheek				
<i>Rente tbv reserve Zeeuwse bibliotheek</i>	1	-	-	-
Totaal structurele toevoeging aan de reserves	1			
Onttrekking aan de reserves * €1.000	2023	2024	2025	2026
res zeeuwse bibliotheek				
<i>Ter dekking kapitaallasten zeeuwse bibliotheek</i>	6	-	-	-
Totaal structurele onttrekkingen aan de reserves	204	198	198	198
Saldo	203	198	198	198